

1769

Dioptricae pars prima, continens librum primum,
de explicatione principiorum ex quibus constructio
tam telescopiorum quam microscopiorum est
petenda

Leonhard Euler

Follow this and additional works at: <https://scholarlycommons.pacific.edu/euler-works>

Record Created:

2018-09-25

Recommended Citation

Euler, Leonhard, "Dioptricae pars prima, continens librum primum, de explicatione principiorum ex quibus constructio tam telescopiorum quam microscopiorum est petenda" (1769). *Euler Archive - All Works*. 367.
<https://scholarlycommons.pacific.edu/euler-works/367>

This Book is brought to you for free and open access by the Euler Archive at Scholarly Commons. It has been accepted for inclusion in Euler Archive - All Works by an authorized administrator of Scholarly Commons. For more information, please contact mgibney@pacific.edu.

NAZIONALE

B. Prov.

BIBLIOTECA

798

NAPOLI

VITT. EM. II

~~30-6-10~~

DELL' UFFICIO TOPOGRAFICO

BIBLIOTECA PROVINCIALE

Armadio *IX*

Palchetto *20*

Num. d'ordine *30* *1162*

~~4238~~

~~107
3
36-38~~

B. Prov.
VIII

798 - 800

642024
584

DIOPTRICAE
PARS PRIMA
CONTINENS
LIBRVM PRIMVM,
DE
EXPLICATIONE
PRINCIPIORVM,
EX QVIBVS
CONSTRVCTIO TAM TELESCOPIORVM
QVAM
MICROSCOPIORVM
EST PETENDA.

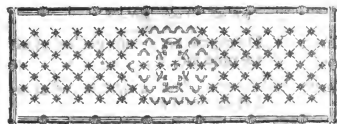

AVCTORE
LEONHARDO EVLERO
ACAD. SCIENT. HORVSSIAE DIRECTORE VICENNALI ET SOCIO
ACAD. PETROP. PARISIN. ET LOND.

PETROPOLI
Impensu Academiæ Imperialis Scientiarum
1769.

INDEX CAPITVM.

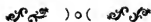
In Tomo I. contentorum.

CAPVT I. De diffusione imaginis per vnicam lentem repraesentatae.

CAPVT II. De diffusione imaginis per plures lentes repraesentatae.

CAPVT III. De lentibus compositis seu multiplicatis.

CAPVT IV. De confusione visionis nec non de magnitudine apparente et claritate.

CAPVT V. De campo apparente oculique loco
maxime idoneo.

CAPVT VI. De confusione a diuersa radiorum
indole oriunda.

CAPVT VII. De constructione instrumentorum
Dioptricum in genere.

LIBER

LIBER PRIMVS
CONTINENS
EXPLICATIONEM
PRINCIPIORVM,
EX QVIBVS CONSTRUCTIO
TAM TELESCOPIORVM
QVAM
MICROSCOPIORVM
EST PETENDA.

THE NEW YORK

LIBRARY

OF THE

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

155 E. 47th St. N. Y. C.

RECEIVED

1916

NOV 10 1916

1916

CAPVT I.

DE

DIFFVSIONE IMAGINIS

PËR VNICAM LENTEM

REPRÆSENTATÆ.

Definitio I.

Imagō principalis vocatur ea, quæ a radiis axi lentis Tab. I.
proximis per lentem refractis repræsentatur. Fig. 1.

Scilicet si lentis PP axis sit EF in eaque tantum spatium minimum aAa sit apertum, per quod radii transitus concedatur, radii a puncto lucido E emissi in vno puncto F colliguntur, quod punctum imago principalis vocatur.

A 2

Coroll.

Coroll 1.

2. Cum nempe apertura aAa sit minima, omnes radii, qui a puncto quocunque in eam incidunt, ita aequabilem patiuntur refractionem, vt omnes iterum in vnum punctum colligantur, id quod non solum de puncto lucido E in axe lentis fito, sed etiam de quibusuis aliis extra axem positis est intelligendum.

Coroll 2.

3. Quodsi ergo lentis apertura fuerit minima, singula cuiusuis obiecti puncta post refractionem iterum singulis punctis referentur, sicque imago principalis erit distincta et confusione carebit; siquidem confusio tum demum oritur, quando radii ex vno puncto emissi non iterum in vno puncto colliguntur.

Coroll 3.

4. Et quamdiu apertura lentis aAa est minima, nihil interest, secundum quamnam figuram facies lentis sint elaboratae; quaecumque enim earum figura fuerit, quoniam tantum portiuncula minima in computum venit, ea semper vt sphaerica spectari poterit.

Coroll 4.

5. Pendet ergo locus imaginis principalis primum a loco puncti lucidi E , siue id in axe siue extra axem fuerit situm; deinde a sphaericitate
vtrius-

vtiusque faciei *aAa* et *bBb* refringentis ; tertio ab earum distantia *AB* seu lentis crassitie, et quarto a ratione refractionis, quam radii in transitu per lentem patiuntur.

Scholion 1.

6. Refractio radiorum per huiusmodi lentium aperturas minimas transmissorum, ideoque determinatio imaginum principalium satis accurate in elementis Dioptricis tradi solet, quod igitur negotium hic fusius non prosequar; sed potius in eam refractionis rationem hic inquirere constitui, quando lentium apertura est modicae quantitatis, in quo imprimis ad vtiusque faciei figuram est spectandum. Hic autem perpetuo lentium figuras sphaericas assumo, propterea quod haec figura vulgo lentibus induci, vel saltem, nisi forte accurate successerit, intendi solet. In praxi certe nulla adhuc alia figura lentibus commode et accurate tribui poterit, atque adeo a sphaerica figura, etsi ad praxin maxime est accommodata, ab artificibus frequenter aberrari solet. A solertioribus autem talia vitia iam plerumque satis feliciter euitantur, vnde non adeo erit verendum, ne ea, quae per calculum ex hypothesi sphaericae figurae elicientur, experientiae non consentanea sint futura. Hanc ob rem hic perpetuo posulo, vt ambae facies lentium exactissime secundum sphaericam figuram sint elaboratae.

Scholion 2.

7. Sphaerica autem figura hoc laborat incommodo, quod statim ac lenti maior apertura tribuatur, non amplius omnes radii, qui quidem ab vno obiecti puncto sunt profecti, post refractionem ad vnum punctum dirigantur radiique EM longius ab axe lentis transmissi non amplius in puncto F concurrant. Vnde confusionem eo maiorem nasci necesse est, quo magis hi radii remotiores ab iis, qui prope axem transeunt, declinauerint; et quoniam talis declinatio a figura sphaerica originem ducit, eo maior euadet, quo maior lenti apertura tribuatur. Quanta igitur quouis casu futura sit haec confusio, hoc capite definire constitui; quae cum ceteris paribus a quantitate aperturae pendeat, hic in perpetuum moneo, me cuiusvis lentis aperturam circularem assumere, per cuius centrum axis lentis transeat: ita vt semidiameter huius circuli simul mensuram aperturae exhibeat. Ita si in superficie lentis PP spatium MAM apertum relinquatur, reliqua parte MP velamine opaco obducta, punctorum extremorum MM distantia diametrum aperturae eiusque semissis semidiametrum aperturae praebit.

Definitio 2.

8. *Imago extrema est ea, quam radii per extremitatem aperturae transmissi exhibent.*

Ita

Ita si MM sit apertura lentis, radiique EM , EM a puncto lucido E circa oram aperturæ transmissi conueniant in puncto f , in hoc ipso puncto f erit imago extrema.

Coroll. 1.

9. Si punctum lucidum E est in ipso axe lentis, nullum est dubium, quin radii inde per marginem circulem MM transeuntes iterum in vno axis puncto f concurrent, imaginemque distinctam repræsentent, quæ imago extrema vocatur.

Coroll. 2.

10. Verum si punctum lucidum non esset in axe lentis, hoc nequitiam eueniet, radiique per marginem illum circulem transmissi non amplius in vno puncto colligentur; vnde hoc casu imago extrema eo magis erit confusa, quo magis punctum lucidum ab axe fuerit remotum.

Scholion.

11. Quomodo se habeat refractio radiorum, quando punctum lucidum extra axem lentis fuerit constitutum, quaestio est non solum difficillima, sed etiam ita prolaxis calculis inuoluitur, vt inde vix quicquam concludi possit. Ceterum in vsu, ad quem lentes accommodantur, nunquam obiecta ab axe remotiora spectari solent, atque contentos esse nos oportet, dummodo obiecta in ipso axe lentis sita distin-

te

de repræsententur, neque etiam confusio, qua objecta axi proxima afficiuntur, sensibilis esse potest; nam cum imago extrema puncti E in ipso lentis axe sita sit punctum f , nulla confusione inquinatum; etiam si id parumper esset remotum ab axe, vix sensibilis confusio se immiscere poterit. Quam ob causam investigationes sequentes tantum ad objecta in ipso lentis axe sita adstringam.

Definitio 3.

12. *Spatium diffusionis vocatur intervallum, inter imaginem principalem et extremam interceptum.*

Ita si imago principalis sit in F , extrema vero in f , intervallum Ff appellatur spatium diffusionis.

Coroll 1.

13. Si ergo apertura lentis MM evanescat, spatium simul diffusionis evanescit, tum enim tantum radii axi proximi transmittuntur, quibus imago distincta in F effingitur. Ex quo intelligi licet, quo maior fuerit apertura lentis, eo maius fore spatium diffusionis Ff .

Coroll 2.

14. Cum in F imago a radiis axi proximis, in f autem imago a radiis circa marginem circula-rem MM transmissis formetur; si totam aperturam lentis infinitis circulis concentricis diuisam concipiamus, radii

radii per singulos circulos transmissi imagines in intermediis exhibebunt, quibus interuallum *Ff* replebitur.

Coroll. 3.

15. Si enim apertura primum nulla, tum vero continuo increfcens ftatuatur, imago extrema primum cum principali congruet; tum vero continuo magis ab ea difcedet, ficque cum vsque ad *MM* fuerit aucta, omnes illae imagines etiam nunc fubfiftent, fpatiumque *Ff* implcbunt.

Scholion 1.

16. Spatium hoc diffusionis caufam continet confufionis, qua repraefentatio imaginis perturbatur; cum enim eiusdem puncti lucidi *E* infinitae imagines per interuallum *Ff* difpofitae exhibeantur; earum commiftio confufionem pariat necesse est, quae eo maior erit, quo maius fuerit fpatium diffusionis *Ff*. Quemadmodum enim ad repraefentationem diftinctam requiritur, vt omnes radii ex eodem obiecti puncto emiffi iterum in vnico puncto colligantur; ita fi hi radii in plura puncta coeant, pluresque eiusdem puncti imagines referant, prout hae magis minusue inter fe difcrepant, maior inde minorue confufio nafcitur. Quemadmodum autem hanc confufionem aestimari oporteat, deinceps demum explicare licebit, cum ante fpatium diffusionis accurate definire docuerimus: quo circa in hoc capite, cum propofita fuerit lens quaecunque vitrea faciebus fphaericis terminata

Tom. I.

B

pro

pro quauis puncti lucidi E ab ea distantia et quauis apertura spatium diffusionis Ff inuestigare consti-
tui. Quo facto eandem inuestigationem pro duabus plu-
ribusue lentibus inter se coniunctis suscipi conueniet,
vt tandem inde confusionem in quibusuis instrumen-
tis dioptricijs assignare valeamus.

Scholion 2.

17. Quæstio igitur principalis huius capituli in
hoc versatur, vt proposita lente PP in eiusque axe
puncto lucido E, radius quicunque incidens EM
consideretur, eiusque per lentem refractione definiatur,
vnde punctum f, vbi iterum in axem incidat, assi-
gnari queat. Cum enim in eodem puncto f omnes
radii per totam peripheriam circularem MM trans-
missi concurrant; ab his imago quæpiam puncti E
in f exprimeretur, quæ erit extrema, si circulus MM
in lente eius aperturam determinet; sin autem capia-
tur minor, imago quædam intermedia habebitur. Cum
autem hic duplex refractione eueniat, altera in ingressu
radii EM in vitrum, altera in egressu eiusdem e vitro,
quemadmodum eius directio in vtraque inflectatur,
seorsim est inuestigandum; vnde duo nascuntur proble-
mata quasi præliminaria, ex quorum combinatione
deinceps negotium conficietur. Verum quæ hæc pro-
blemata commodius calculo expediri queant, quædam
lemmata ex doctrina angulorum petita præmitti
oportet.

Lem-

Lemma 1.

18. Si angulus Φ triginta gradus non excedat eius sinus satis accurate erit $\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{2}\Phi^2$, si quidem in circulo, cuius radius est $= 1$, arcus Φ , qui pro illius anguli mensura habetur, in partibus radii exprimatur.

Demonstratio.

Quantuscunque fuerit angulus Φ , notum est, eius sinum hac serie infinita exprimi:

$$\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{2}\Phi^2 + \frac{1}{24}\Phi^4 - \frac{1}{720}\Phi^6 + \text{etc.}$$

sumtis igitur tantum binis primis terminis, error committitur reliquis neglectis aequalis, si ergo statuamus $\sin. \Phi = \Phi - \frac{1}{2}\Phi^2$, hincque pro variis angulis Φ sinus colligamus, eorum comparatio cum tabulis sinuum errores manifestabit. Ita si sumatur $\Phi = 30^\circ$, quia arcus 180° valet 3, 14159265, erit in partibus radii $\Phi = 0,52359877$, et $\frac{1}{2}\Phi^2 = 0,0239246$, hincque $\Phi - \frac{1}{2}\Phi^2 = 0,4996741$. at est reuera

$$\sin. \Phi = 0,5000000 \text{ vnde habetur}$$

error $= 0,0003259$, qui ergo ne ad $\frac{1}{1000}$ partem radii quidem assurgit. At si angulus Φ caperetur duplo minor, scilicet $\Phi = 15^\circ$, reperiretur

$$\Phi - \frac{1}{2}\Phi^2 = 0,2588088$$

cum tamen sit $\sin. \Phi = 0,2588190$

$$\text{errore existente} = 0,000102$$

qui tricies bis minor est quam casu praecedente. Cum ergo in praxi error partem adeo termillesimam radii adaequans facile tolerari possit, multo magis, si angulus

gulus Φ fuerit 30° minor, expressio $\Phi - \frac{1}{2}\Phi^2$ verum eius sinum exhibere censenda erit.

Lemma 2.

19. *Vicissim si anguli triginta gradibus minoris detur sinus $\Rightarrow s$, ex eo ipse angulus ita proxime definitur, et sit in circulo, cuius radius $= 1$, arcus eum metiens $= s + \frac{1}{2}s^2$.*

Demonstratio.

Si enim Φ designet istum angulum, cuius sinus proponitur $= s$; modo vidimus, esse satis exacte $s = \Phi - \frac{1}{2}\Phi^2$, hinc autem per conuersionem oritur proxime $\Phi = s + \frac{1}{2}s^2$, quae expressio quantum peccet in angulo triginta graduum, vt videamus, sit $s = \frac{1}{2}$ eritque $s + \frac{1}{2}s^2 = 0,5208333$. Cum autem numerus 3,14159265 respondeat angulo 180° , hic numerus 0,5208333 praebet angulum $29^\circ 50' 30''$: verus autem angulus est 30° , ita vt error sit $9' 30''$. Sit autem $s = \frac{1}{4}$ cui sinui respondet angulus $= 14^\circ 28' 39''$, erit $s + \frac{1}{2}s^2 = 0,2526041 = 14^\circ 28' 23''$, ita vt hoc casu error non excedat $16''$. Patet ergo dum angulus minor sit 30° , hoc modo satis exacte ex dato sinu reperiri angulum.

Problema 1.

Tab. I. 20. Si ex puncto lucido E in superficiem sphae-
Fig. 2. ricam reuolutione arcus circularis AM circa axem EC
genitam incidat radius EM, definire eius, postquam
fuerit refractus, concursum cum axe EC.

Solutio.

Solutio.

Sit C centrum superficiei sphaericae, eiusque radius $CA = CM = f$, et distantia puncti lucidi E a superficie refringente $EA = a$, tum vero sit ratio refractionis radiorum ex aere in vitrum $= n:1$. Vocetur pro radio incidente CM angulus $ACM = \Phi$, eritque huius anguli sinus $= \Phi - \frac{1}{2}\Phi^3$. Ponatur iam breuitatis gratia distantia $EC = a + f = c$, et quia in triangulo ECM dantur latera $CM = f$, $EC = c$ cum angulo $CEM = \phi$, fiet producta CM in c

$CM(f) : \sin. CEM = CE(c) : \sin. EMc$
idcoque

$$\sin. EMc = \frac{c}{f} \sin. \Phi = \frac{c}{f} (\Phi - \frac{1}{2}\Phi^3);$$

vnde ipse angulus EMc elicitur, neglectis tertia alioribus potestatibus ipsius Φ :

$$EMc = \frac{c}{f} \Phi - \frac{c}{6f} \Phi^3 + \frac{c^3}{6f^3} \Phi^3 = \frac{c}{f} \Phi + \frac{c(cc - ff)}{6f^3} \Phi^3$$

qui cum sit $= ECM + CEM$, erit

$$ECM = \frac{c-f}{f} \Phi + \frac{c(cc - ff)}{6f^3} \Phi^3$$

Verum angulus EMc est angulus incidentiae, ac si MO referat radium refractum, erit CMO angulus refractionis, sicque per hypothesein

$$\sin. EMc : \sin. CMO = n:1.$$

vnde colligitur

$$\sin. CMO = \frac{c}{n f} (\Phi - \frac{1}{2}\Phi^3)$$

hincque ipse angulus

$$CMO = \frac{c}{n f} \Phi + \frac{c(cc - n n f f)}{6 n^3 f^3} \Phi^3$$

B 3

quod

quo ablato ab angulo ECM reliquitur angulus

$$\text{COM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{c((n^2-1)cc-nn(n-1)ff)}{4n^2j^2} \Phi^2$$

cuius sinus propterea erit

$$\sin. \text{COM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{2(n-1)c^2 + (n-1)^2ccf - 4n(n-1)ff + nnf^2}{6n^2j^2} \Phi^2$$

Iamvero ob

$\sin. \text{COM} : \text{CM} (f) = \sin. \text{CMO} : \text{CO}$, obtinebitur

$$\text{CO} = \frac{\frac{c}{n} - \frac{c}{n} \Phi \Phi}{\frac{2(n-1)c^2 + (n-1)^2ccf - 4n(n-1)ff + nnf^2}{4n^2j^2}} \Phi^2$$

cuius formulæ euolutio præbet :

$$\text{CO} = \frac{cf}{(n-1)c-nf} - \frac{cf\Phi\Phi}{4((n-1)c-nf)^2} - \frac{c((n-1)c^2 + (n-1)^2ccf - 4n(n-1)ff + nnf^2)}{6n^2j^2((n-1)c-nf)^3} \Phi \Phi$$

quæ porro reducitur ad hanc formam :

$$\text{CO} = \frac{cf}{(n-1)c-nf} - \frac{(n-1)cc(c-nf)(c+nf)}{2n^2j^2((n-1)c-nf)^2} \Phi \Phi$$

cui si addamus $\text{CA} = f$ prodibit

$$\text{AO} = \frac{nf(c-nf)}{(n-1)c-nf} - \frac{(n-1)cc(c-nf)(c+nf)}{2n^2j^2((n-1)c-nf)^2} \Phi \Phi$$

atque hinc positio radii refracti MO primo per intervallum AO modo iuentum definitur, tum vero insuper ex angulo AOM, qui erit :

$$\text{AOM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{c((n^2-1)cc-nn(n-1)ff)}{4n^2j^2} \Phi^2$$

siue

$$\text{AOM} = \frac{(n-1)c-nf}{nf} \Phi + \frac{(n-1)c((n-1)c+nf)cc-nnff}{6n^2j^2} \Phi^2$$

COROLL. I.

21. Cum posuerimus $c = a + f$ erit

$$c - f = a, \text{ et } (n-1)c - nf = (n-1)a - f,$$

atque

atque

$(nn+n+1)cc-nnf=(nn+n+1)aa+2(nn+n+1)af+(n+1)ff$
quibus valoribus substitutis habebimus

$$AO = \frac{naf}{(n-1)a-f} - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a+(n+1)f)^2}{2nf((n-1)a-f)^2} \Phi\Phi \text{ et}$$

$$AOM = \frac{(n-1)n-f}{nf a} \Phi + \frac{(n-1)(a+f)(nn+n+1)(a+1)(n+1)ff}{6n^2 f^2} \Phi^2$$

COROLL. 2.

22. Si M sit in extremitate aperturæ, erit
semidiameter aperturæ $= f \sin. ECM = a\Phi$ satis-exacte:
neque enim necesse est, aperturam tam-exacte nosse.
Vnde si semidiameter aperturæ ponatur $= x$, erit
prope $x = a\Phi$, ideoque $\Phi = \frac{x}{a}$.

COROLL. 3.

23. Si accuratius rem definire velimus, quia est

$$\sin. ECM = \frac{c-f}{f} \Phi + \frac{(c-f)(c-f)}{6ff} \Phi^2 = \frac{a}{f} \Phi + \frac{a(n+1-f)}{6ff} \Phi^2$$

$$\text{erit } x = a\Phi + \frac{a(n+1-f)}{6f} \Phi^2$$

$$\text{ideoque } \Phi = \frac{x}{a} - \frac{(n+1-f)x^2}{6a^2 f}$$

sed quia in valore ipsius AO non ultra secundam dimensionem ipsius Φ ascendimus, hac expressione non indigemus.

COROLL. 4.

24. Et si hac expressiones tantum sunt prope
veræ; tamen in praxi sine errore adhiberi poterunt,
dummodo anguli, qui in calculum sunt ingressi, infra

30°

30° subsistant. Non solum ergo necesse est, vt angulus $AE M = \Phi$ sed etiam angulus EMc seu $\frac{e}{f}\Phi = \Phi + \frac{a}{f}\Phi$ minor sit 30 gradibus.

Scholion

25. Summo quidem rigore geometrico distantiam EO definire potuissimus, neque opus fuisset ad approximationes confugere: scilicet si posuissimus angulum $ECM = \omega$, et distantiam $CO = u$; deuenissimus ad hanc determinationem.

$$\frac{ef}{u} = -e \cos. \omega + V \{ nn(e \cos. \omega - f)^2 + (nn-1)ec \sin. \omega^2 \}$$

foretque

$$\cos. \omega = \frac{e}{f} \sin. \Phi^2 + \cos. \Phi V \left(1 - \frac{ee}{ff} \sin. \Phi^2 \right) \text{ et}$$

$$\sin. \omega = \frac{e}{f} \sin. \Phi \cos. \Phi - \sin. \Phi V \left(1 - \frac{ee}{ff} \sin. \Phi^2 \right)$$

hisque valoribus substitutis

$$\frac{ef}{u} = \frac{-ee \sin. \Phi^2}{f} - e \cos. \Phi V \left(1 - \frac{ee}{ff} \sin. \Phi^2 \right) \\ + (e \cos. \Phi - V \{ ff - ee \sin. \Phi^2 \}) V \{ nn - \frac{ee}{ff} \sin. \Phi^2 \}$$

vnde ponendo angulo Φ valde paruo per approximationem superior expressio eliceretur. Verum praecedens analysis magis ad praesens institutum videtur accommodata. Interim si quis propius ad veritatem accedere voluerit, ex formula vera hic exhibita adpiscetur.

$$\frac{ef}{u} = (n-1)e \cos. \Phi - nf + \frac{(n-1)ee}{a \cdot ff} \{ (n-1)f + e \cos. \Phi \} \sin. \Phi^2 \\ + \frac{e^2}{a \cdot ff} \{ (nn-1)f^2 + (n^2-1)e \cos. \Phi \} \sin. \Phi^2$$

seu

feu

$$\frac{cf}{u} = (n-1)c - nf + \frac{(n-1)c(c-f)(c+nf)}{2nff} \Phi\Phi \\ + \frac{(n-1)(c-f)(2n+n+)(c^2+2n(n+1)c'+2n(n-1)ff-n'^2)}{2+n^2f^2} \Phi^2.$$

Problema 2.

26. Si prout in problemate praecedente innuimus, radius MO in vitrum missus per superficiem sphaericam BN iterum in aerem erumpat, definire punctum V, vbi is cum axe concurrent.

Solutio.

Ponatur intervallum $AB=d$; sitque superficiei sphaericae BN centrum in D eiusque radius $DB=DN=g$. Quoniam igitur positio radii incidentis MNO datur, ponamus $BO=b$, et angulum $BON=\psi$, et brevitatis ergo intervallum $DO=b+g=e$. Cum nunc in triangulo DON dentur latera $DN=g$, $DO=e$ cum angulo $BON=\psi$, reperitur

$$\sin. DNM = \frac{e}{g} \sin. \psi = \frac{e}{g} \psi - \frac{e}{6g} \psi^3, \text{ hincque}$$

$$DNM = \frac{e}{g} \psi + \frac{e(eg-eg^2)}{6g^3} \psi^3 \text{ et}$$

$$ODN = \frac{e-g}{g} \psi + \frac{e(ee-eg^2)}{6g^3} \psi^3$$

Sed hic $\sin. DNM$ est sinus incidentiae, cui respondet angulus refractionis VNd , cuius sinus propterea est ad illum ut $n:1$, vnde fit

$$\sin. VNd = \frac{n}{g} \psi - \frac{n}{6g} \psi^3$$

Tom. I.

C

hinc-

hincque

$$VNd = \frac{n}{g} \psi + \frac{n e (n-1) e - g g}{g^2} \psi^2$$

a quo ablato angulo ODN relinquitur angulus

$$DVN = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{e((n^2-1)e e - (n-1)g g)}{g^2} \psi^2$$

ergo

$$\sin. DVN = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{3n(n-1)e^2 - (n-1)^2 e e g - (1-n) e g g - g^2}{g^2} \psi^2$$

Cum nunc sit

$$\sin. DVN : g = \sin. VNd : DV \text{ erit}$$

$$\frac{g}{DV} = \frac{(n-1)e+g + \frac{1}{g} (3n(n-1)e^2 - 3(n-1)^2 e e g - 4(n-1) e g g - g^2) \psi^2}{n e - \frac{1}{2} n e \psi^2}$$

quae expressio reducitur ad hanc formam :

$$\frac{g}{DV} = \frac{(n-1)e+g}{n e} + \frac{(n-1)(e-g)(ne+g)\psi^2}{2 n g g}$$

unde reciproce oritur

$$DV = \frac{n e g}{(n-1)e+g} - \frac{n(n-1)e e (e-g)(ne+g)}{2 g ((n-1)e+g)^2} \psi^2$$

et

$$BV = \frac{g(e-g)}{(n-1)e+g} - \frac{n(n-1)e e (e-g)(ne+g)}{2 g ((n-1)e+g)^2} \psi^2$$

Puncto autem V inuento notandum est esse angulum

$$BVN = \frac{(n-1)e+g}{g} \psi + \frac{e((n^2-1)e e - (n-1)g g)}{g^2} \psi^2 ;$$

COROLL. I.

27. Cum sit

$$e = b + g \text{ erit } (n-1)e + g = (n-1)b + n g, \text{ quo}$$

quo valore restituto habebimus.

$$BV = \frac{b g}{(n-1)b + n g} - \frac{n(n-1)b(b+g)^2(nb + (n+1)g)}{2g\{(n-1)b + n g\}^2} \psi^2 \text{ et}$$

$$BVN = \frac{(n-1)b + n g}{g} \psi + \frac{(b+g)\{(n-1)(b+g)^2 - (n-1)g g\}}{2g^2} \psi^3$$

Coroll. 2.

28. Hae formulae etiam ex praecedentibus erui possunt, si pro litteris n , a , f scribantur $\frac{1}{n}$, $-b$, et $-g$, quoniam hoc modo casus praecedentis problematis ad hunc reducitur. Praeterea autem, qui angulus ibi erat Φ hic est ψ .

Coroll. 3.

29. Quia in praecedente problemate inuenimus tam lineam AO quam angulum AOM erit hoc problemate ad radium illum refractum MO accommodato

$$BO = b = \frac{n a f}{(n-1)a - f} - d - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a + (n+1)f)}{2n f \{(n-1)a - f\}^2} \Phi \Phi$$

et

$$\psi = \frac{(n-1)a - f}{n f} \Phi + \frac{(n-1)(a+f)\{(n-1)(a+f)^2 - (n+1)f f\}}{2n f^2} \Phi^3$$

Problema 3.

30. Proposita lente vitrea MABN faciebus Tab. I. sphaericis AM et BN terminata, si a puncto quo- Fig. 2. cunque E in eius axe posito incidat in eam radius EM, definire punctum V, in quo is post geminam refractionem iterum cum axe lentis sit concursum.

C 2

Solutio

Solutio.

Consideremus lentem vt vtrinque conuexam, sitque faciei anterioris AM radius $AC=f$, posterioris vero BN radius $BD=g$, ipsius lentis autem crassities $AB=d$. Lens porro sit vitrea, ita vt si in eam radius lucis ex aere incidat, sit sinus incidentiae ad sinum refractionis vt n ad 1. Iam recta iungens centra vtriusque faciei C et D erit axis lentis, in quo reperiatur punctum lucidum E ante lentem in distantia $AE=a$, vnde sub angulo $AEM=\Phi$ in lentem incidat radius EM, qui prima refractione ita inflectatur, vt productus cum axe concurrat in O. Quodsi iam ex iis, quae problemate primo sunt inuenta, ponamus

$$BO = \frac{naf}{(n-1)a-f} - d - \frac{(n-1)a(a+f)^2(a+(n+1)f)}{n^2f\{(n-1)a-f\}^2} \Phi \Phi = b$$

$$\text{et ang. } BON = \frac{(n-1)a-f}{n f} \Phi = \psi$$

in valore enim anguli ψ negligere licet terminum Φ inuoluentem, quoniam calculum tantum ad secundam potestatem ipsius ψ extendimus; his positis in problemate secundo inuenimus fore.

$$BV = \frac{bg}{(n-1)b+g} - \frac{n(n-1)b(b+g)^2(nb+(n+1)g)}{2g\{(n-1)b+g\}^2} \psi \psi$$

et

$$BVN = \frac{(n-1)b+ng}{g} \psi.$$

Totum ergo negotium huc redit, vt isthic pro b et ψ valo-

valores assignatos substituamus, quod quo facilius fieri possit, statuamus

$$b = P - Q\Phi\Phi \text{ et } \psi = R\Phi \text{ vt sit}$$

$$P = \frac{naf}{(n-1)a-f} - d = \frac{naf - (n-1)ad + df}{(n-1)a-f}$$

$$Q = \frac{(n-1)a(a+f)(a+(n+1)f)}{naf((n-1)a-f)^2}, \text{ et } R = \frac{(n-1)d-f}{nf}$$

Hinc erit:

$$\frac{b\pi}{(n-1)+ng} = \frac{P\pi - Q\pi\Phi\Phi}{(n-1)+ng-(n-1)\psi\Phi\Phi} = \frac{P\pi}{(n-1)+ng} - \frac{n\pi\pi\pi\Phi\Phi}{((n-1)+ng)^2}$$

at in altero membro sufficit pro b scribere P : ex quo obtinebimus

$$BV = \frac{P\pi}{(n-1)+ng} - \frac{n\pi\pi\pi\Phi\Phi}{((n-1)+ng)^2} = \frac{n(n-1)PRR(P+g)^2(nP+(n+1)g)}{2g((n-1)P+ng)^2}\Phi\Phi$$

$$\text{et } BVN = \frac{(n-1)+ng}{g} R\Phi$$

Pro his autem substitutionibus notandum est fore:

$$(n-1)P + ng = \frac{n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df}{(n-1)a-f}$$

$$P + g = \frac{naf + (n-1)ag - fg - (n-1)ad + df}{(n-1)a-f}$$

$$nP + (n+1)g = \frac{nna + (n-1)2g - (n+1)fg - n(n-1)ad + nd}{(n-1)a-f}$$

vnde concluditur:

$$BV = \frac{nafg - (n-1)adg + dfg}{n(n-1)2(f+g) - 2fg - (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

$$- \frac{(n-1)ag(g+a) - (a+(n+1)f)}{2f(n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df)^2} \Phi\Phi$$

$$- \frac{(n-1)(naf - (n-1)ad + 1/2(naf + n-1)2g - fg - (n-1)ad + d)^2(naf + (n-1)2g - (n+1)fg - n(n-1)ad + nd)}{2nfg(n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df)^2} \Phi\Phi$$

$$\text{et } BVN = \frac{n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)df - (n-1)^2ad}{nfg} \Phi$$

C 3

Coroll.

Coroll. 1.

31. Si angulus Φ prorsus euanescat, punctum V cadet in imaginem principalem, cuius si a lente distantia dicatur $= a$ erit

$$a = \frac{nfg - (n-1)adg + dfg}{n(n-1)a(f+g) - nfg - (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

quae si vt data spectetur, hac aequatione relatio inter f et g definitur, vt haec distantia principalis oriatur.

Coroll. 2.

32. Quare si distantia obiecti ante lentem sit $= a$, eiusque imago principalis post lentem ad distantiam $= \alpha$ proici debeat huic aequationi satisfieri oportet.

$$\begin{aligned} n(n-1)aa(f+g) - nafg + (n-1)adg - (n-1)^2aad &= 0 \\ -nafg + (n-1)adf - dfg & \end{aligned}$$

Coroll. 3.

33. Hanc autem imaginis principalis distantiam α in calculum introducendo expressiones nostrae inuentae haud mediocriter contrahentur. Cum enim sit $\alpha = \frac{fg}{(n-1)f + ng}$, erit hinc $P = \frac{nfg}{g - (n-1)a}$

et porro

$$\begin{aligned} (n-1)P + ng &= \frac{nfg}{g - (n-1)a}; P + g = \frac{fg + ag}{g - (n-1)a} = \frac{g(a+g)}{g - (n-1)a} \\ nP + (n+1)g &= \frac{g(a + (n+1)g)}{g - (n-1)a} \end{aligned}$$

vnde

vnde facta substitutione sequentes, determinationes simpliciores assequemur.

$$BV = \alpha - \frac{(n-1)\alpha(a+f)(g-(n-1)\alpha)(a+(n-1)f)}{anfg((n-1)a-f)^2} \Phi \Phi \\ - \frac{(n-1)\alpha(a+g)^2((n-1)\alpha-f)(a+(n-1)f)}{anfg((n-1)\alpha)^2} \Phi \Phi$$

et

$$BVN = \frac{(n-1)\alpha-f}{(n-1)\alpha} \Phi.$$

Scholion.

34. Non solum hae formulae multo sunt breviores et concinniores, quam primo inventae, sed etiam perspicuus ordo in iis observatur quo litterae α et g cum litteris a et f ita connexae sunt, ut permutationem admittant. Nullum igitur est dubium, quin si statim distantiam α in calculum introduxissemus, via breviori ad eas pervenire licuisset. Ceterum quia hae formulae posteriores non amplius crassitiem lentis $AB = d$ involuunt, evidens est eas ex primo inventis nasci, si introducta distantia α crassities d eliminetur, seu eius loco hic valor surrogetur.

$$d = \frac{n(n-1)\alpha a(f+g) - n(a+f)fg}{(n-1)\alpha a - (n-1)(ag+a^2) + fg} = \frac{n(n-1)\alpha a(f+f) - (a+f)fg}{(n-1)\alpha a - (n-1)(a-f)(a-g)}$$

qui labor autem ne suscipi quidem mereretur, nisi iam ante de eximio eius usu certiores essemus facti. In sequentibus igitur his elegantioribus formulis utamur, quoad negotium adhuc succinctius expedire diciderimus.

Proble.

Problema 4.

35. Proposita lente quacunq̃ faciebus sphaerice terminata, si obiectum in data ab ea distantia sit constitutum, pro data lentis apertura spatium diffusionis assignare.

Solutio.

Tab. I. Concipiamus lentem vtrinque convexam, sitque
Fig. 1. faciei anterioris MAM radius = f , posterioris NBN = g ,
lentisque crassities AB = d . Sit porro MM lentis
huius apertura, cuius semidiameter sit = x ; atque
in axe lentis expositum sit obiectum vel saltem punctum
lucidum E, cuius a lente ponatur distantia
AE = a . Iam primo quaeramus eius imaginem
principalem, quae cadat in F atque supra (31) invenimus fore

$$BF = \frac{nafg - (n-1)adg + df}{n(n-1)a(i+g) - njg - (n-1)^2ad + (n-1)df}$$

Vocetur ergo haec distantia = α , et si radii EM
circa oram aperturae transeant, erit angulus AEM =
 $\Phi = \frac{x}{a}$, quo valore in superioribus formulis substituto
probit distantia imaginis extremae f a lente scilicet:

$$Bf = \alpha - \frac{(n-1)a(a+f)^2(g-(n-1)a)^2(a+(n-1)f)}{2nngg((n-1)a-f)^2} \cdot \frac{x}{a} \\ - \frac{(n-1)a(a+g)^2((n-1)a-f)^2(a+(n-1)g)}{2nngg(g-(n-1)a)^2} \cdot \frac{x}{a}$$

ex quo colligitur spatium diffusionis quaesitum:

$$Ff = + \frac{(n-1)a(a+f)^2(g-(n-1)a)^2(a+(n-1)f)}{2nngg((n-1)a-f)^2} \cdot \frac{\pi x}{a} \\ + \frac{(n-1)a(a+g)^2((n-1)a-f)^2(a+(n-1)g)}{2nngg(g-(n-1)a)^2} \cdot \frac{\pi x}{a}$$

ac

ac praeterea angulus BfN erit

$$BfN = \frac{((n-1)a-r)g}{(g-(n-1)a)f} \cdot \frac{x}{a}.$$

Coroll. I.

36. Quoties ergo spatium diffusionis hoc modo expressum est posituum, imago extrema propius ad lentem cadit quam principalis seu est Bf < BF. Contra autem si ista expressio valorem obtineat negatiuum, imago extrema a lente longius erit remota principali.

Coroll. 2.

37. Patet hinc etiam spatium diffusionis cum apertura ita crescere, vt sit quadrato semidiametri aperturae proportionale, sequetur ergo ipsam aperturae rationem.

Coroll. 3.

38. Spatium diffusionis etiam hoc modo exprimi potest

$$Ff = \begin{cases} + \frac{(n-1)a \left(1 + \frac{a}{f}\right)^2 \left(1 - \frac{(n-1)a}{g}\right)^2 \left(n + 1 + \frac{a}{f}\right) \cdot x x}{2 n n \left(\frac{(n-1)a}{f} - 1\right)^2 \cdot a a} \\ - \frac{(n-1)a \left(1 + \frac{a}{f}\right)^2 \left(\frac{(n-1)a}{f} - 1\right)^2 \left(n + 1 + \frac{a}{f}\right) \cdot x x}{2 n n \left(1 - \frac{(n-1)a}{g}\right)^2 \cdot a a} \end{cases}$$

et angulus

$$BfN = \frac{\frac{(n-1)a-r}{f}}{1 - \frac{(n-1)a}{g}} \cdot \frac{x}{a}.$$

Tom. I.

D

Coroll.

Coroll. 4.

39. Quia hae formulae introducendis litterarum valoribus reciprocis redditae sunt simpliciores, in hunc modum etiam aequatio (§. 32.) exhibita tractetur quae per $aadf$ g diuisa abit in hanc formam.

$$n(n-1)\frac{1}{a}\left(\frac{1}{f}+\frac{1}{g}\right)-n\frac{1}{a}\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{a}\right)+(n-1)\chi\frac{1}{af}+\frac{1}{ag}-(n-1)\frac{1}{fg}-\frac{1}{aa}=0$$

seu

$$\frac{n}{2}\left((n-1)a\alpha\left(\frac{1}{f}+\frac{1}{g}\right)-a-a\right)=\left(\frac{(n-1)a}{f}-1\right)\left(\frac{(n-1)a}{g}-1\right)$$

quae commodior erit tam ad relationem inter a et a , quam inter f et g definendam.

Scholion.

40. Scilicet si proposita lente obiectum in variis distantiiis exponatur ac pro singulis distantiam imaginis principalis definire velimus, aequatio hoc modo referatur:

$$\frac{1}{aa}-(n-1)\chi\frac{1}{af}+\frac{1}{ag}+n\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{a}\right)-n(n-1)\chi\frac{1}{af}+\frac{1}{ag}+(n-1)\frac{1}{fg}=0$$

quae per factores ita adornari poterit

$$\left(\frac{1}{a}-\frac{(n-1)}{f}+\frac{n}{a}\right)\left(\frac{1}{a}-\frac{(n-1)}{g}+\frac{n}{a}\right)=\frac{nn}{aa}$$

Vnde patet productum ex his duobus factoribus semper esse idem. Cuius resolutio quo facilius instituat, capiantur numeri μ et ν ita, vt eorum summa sit = 1, scilicet $\mu + \nu = 1$ ac statuatur

$$\frac{1}{a}-\frac{(n-1)}{f}+\frac{n}{a}=\frac{\mu n}{\nu a} \text{ erit } \frac{1}{a}=\frac{n-1}{f}-\frac{n}{\nu a}$$

$$\frac{1}{a}-\frac{(n-1)}{g}+\frac{n}{a}=\frac{\nu n}{\mu a} \text{ erit } \frac{1}{a}=\frac{n-1}{g}-\frac{n}{\mu a}$$

Quare

Quare si distantia obiecti $AE = a$ ita capiatur, ut sit $\frac{1}{a} = \frac{n-1}{f} - \frac{n}{v d}$, distantia imaginis principalis $BF = a$ ita se habebit, ut sit $\frac{1}{a} = \frac{n-1}{g} - \frac{n}{\mu d}$.

Eodem modo si dentur binæ distantiae $AE = a$ et $BF = a$ cum crassitie lentis $AB = d$, radii facierum f et g ita debent esse comparati, ut sit

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{(n-1)a} + \frac{1}{v(n-1)d} \text{ et } \frac{1}{g} = \frac{1}{(n-1)a} + \frac{1}{\mu(n-1)d}$$

id quod infinitis modis præstari potest, cum numeri μ et v pro arbitrio accipi queant, dummodo eorum summa $\mu + v$ aequetur unitati. Si hoc modo etiam in formulis pro spatio diffusionis inuentis omnes litteræ in denominatores detrudantur, reperietur:

$$Ff = \frac{(n-1)axx}{2nn} \left\{ \frac{\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right)^2 \left(\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}\right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{f}\right)}{\left(\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}\right)^2} + \frac{\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g}\right)^2 \left(\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}\right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{g}\right)}{\left(\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}\right)^2} \right\}$$

et

$$\text{angulus } BfN = \frac{\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a}}{\frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g}} \cdot \frac{x}{a} = \frac{\frac{n}{vd} \cdot x}{\frac{n}{\mu d} \cdot a} = -\frac{\mu}{v} \cdot \frac{x}{a}$$

Cum autem sit

$$\frac{n-1}{f} - \frac{1}{a} = \frac{n}{vd} \text{ et } \frac{1}{a} - \frac{(n-1)}{g} = \frac{n}{\mu d} \text{ erit}$$

$$Ff = \frac{(n-1)axx}{2nn} \left(\frac{v\mu}{\mu a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f} \right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{f} \right) + \frac{\mu\mu}{v\mu a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g} \right)^2 \left(\frac{n+1}{a} + \frac{1}{g} \right) \right)$$

et

$$\text{angulus } BfN = -\frac{\mu x}{va} = \frac{\mu x}{(\mu-1)a}$$

D 2

Proble-

Problema 5.

Tab. I.

Fig. 1.

4. n. Datis distantis obiecti ante lentem $AE = a$ et imaginis principalis post lentem $BF = \alpha$ una cum lentis crassitie $AB = d$, definire omnes lentes satisfaciētes, simulque pro singulis spatium diffusionis Ff .

Solutio.

Modo vidimus si lentis faciei anterioris AM radius ponatur $= f$, posterioris $BN = g$, lente ut conuexa vtrinque spectata, hos duos radios ita comparatos esse debere, ut sit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{vd} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{\alpha} + \frac{n}{\mu d}$$

sumtis pro μ et v numeris quibuscunque, ut sit $\mu + v = r$; vnde infinitae lentes quaesito satisfaciētes obtinentur. Deinde si huius lentis semidiameter aperturae ponatur $= x$, spatium diffusionis Ff ita exprimi potest ut sit

$$Ff = \frac{n\alpha x x}{2n(n-1)} \left(\frac{v}{\mu\mu} \left(\frac{1}{a} + \frac{n-1}{f} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{f} \right) + \frac{\mu}{v} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{n-1}{g} \right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} + \frac{1}{g} \right) \right)$$

$$\text{et angulus } BfN = \frac{\mu x}{(\mu-1)a}.$$

Quod si iam hic pro $\frac{n-1}{f}$ et $\frac{n-1}{g}$ valores assignati substituantur spatium diffusionis erit

$$Ff = \frac{n\alpha x x}{2(n-1)} \left(\frac{v}{\mu\mu} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{vd} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{vd} \right) + \frac{\mu}{v} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\mu d} \right)^2 \left(\frac{n}{\alpha} + \frac{1}{\mu d} \right) \right)$$

seu

$$Ff = \frac{n\alpha x x}{2(n-1)} \left\{ + \frac{v}{\mu\mu} \left(\frac{n}{a^2} + \frac{2n+1}{v\alpha d} + \frac{n+1}{v\alpha d^2} + \frac{1}{v^2 d^2} \right) \right\}$$

$$+ \frac{\mu}{v} \left(\frac{n}{\alpha^2} + \frac{2n+1}{\mu\alpha d} + \frac{n+1}{\mu\alpha d^2} + \frac{1}{\mu^2 d^2} \right) \left\}$$

Si

Si crassities lentis fuerit valde parua, ne confusio fiat enormis, necesse est pro μ et ν sumi numeros vehementer magnos, alterum scilicet positium alterum negatiuum. Cum igitur sit $\mu d + \nu d = d$, statuatur $\mu d = \frac{d-k}{2}$ et $\nu d = \frac{d+k}{2}$, vt sit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{1}{k+d} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{1}{k-d} \text{ seu}$$

$$f = \frac{(n-1)a(k+d)}{2na + k+d} \text{ et } g = \frac{(n-1)a(k-d)}{k-d - 1na}$$

hincque obtinetur spatium diffusionis

$$Ff = \frac{n\alpha x x}{2(n-1)} \left\{ + \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+d} \right) \right\} \\ \left\{ + \left(\frac{k-d}{k+d} \right)^2 \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k-d} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k-d} \right) \right\}$$

in quibus formulis paruitas crassitiei lentis $AB=d$ nullum negotium facessit: tum vero est

$$\text{angulus } BfN = \frac{k-d}{k+d} \cdot \frac{x}{a}.$$

COROLL. I.

42. Propositis ergo binis distantis $AE=a$ et $BF=a$ vna cum crassitie lentis $AB=d$, infinitis modis lentes idoneae parari possunt cum pro k quantitates pro habitu siue positivae siue negativae assumi queant.

COROLL. 2.

43. Cum semidiameter aperturae x faciem anteriorem respiciat, et angulus BfN seu BFN sit $= \frac{k-d}{k+d} \cdot \frac{x}{a}$, existente distantia $BF=a$, manifestum est semidiametrum

D 3

trum

trum aperturæ posterioris faciei esse debere $= \frac{k-1}{k+1} \cdot x$
vel saltem non minorem.

COROLL 3.

44. Quodsi lentis crassities tam sit parva, ut ea
præ k contemni queat, formulæ nostræ sicut simplici-
iores

$$f = \frac{(n-1) \cdot k}{k+1 \cdot n} \text{ et } g = \frac{(n-1) \cdot n \cdot k}{k+1 \cdot n}$$

et spatium diffusionis

$$Ff = \frac{n \cdot n \cdot x}{2(n-1)^2} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k} \right)^2 \right)$$

angulusque $BfN = \frac{n}{a}$.

Scholion.

45. Sufficiat hæc de spatio diffusionis in genere
quæcunque fuerit lentis crassities, tradidisse, cum non
obstante his satis concinnis transformationibus calculus
nimium fieret molestus, si in determinatione spatii
diffusionis rationem crassitiei lentis habere vellemus.
Licebit autem, ut modo vidimus, crassitiem lentis
negligere non solum, quando ipsa est per se valde
exigua verum etiam dummodo præ quantitate k fuerit
perparva. Atque hinc etiam in sequentibus facile
iudicare poterimus, vtrum crassitiem lentis recte in
calculo contemserimus, nec ne? quovis enim casu
consideretur quantitas pro k assumpta, quæ si multo-
ties fuerit maior quam d error nullus erit perime-
scendus;

scendus; contra vero si k non multum superet d multum aberrabitur, quantumvis exigua fuerit crassities ipsa per se.

Vt fiat Ff minimum, definiri potest conueniens valor ipsius k hoc modo. Ponatur $\frac{k-z}{k+d} = z$ et pro minimo peruenitur ad hanc aequationem:

$$\begin{aligned} 0 &= z^4 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \\ &\quad - \frac{n^2 z^3}{a^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right) - \frac{n^2}{d^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \\ &\quad + \frac{n^2}{a^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right) + \frac{n^2}{d^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \\ &\quad - 2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{d} \right)^2 \end{aligned}$$

vnde valor ipsius z erui debet.

Problema 6.

46. Neglecta lentis crassitie, si detur cum obiecti ante lentem distantia $AE = a$, tum imaginis principalis post lentem distantia $BF = a$, eam definire lentem quae pro data apertura minimam pariat diffusionem.

Solutio.

Positis radiis faciei anterioris $AM = f$ et posterioris $BN = g$ vtraque vt connexa spectata, vidimus omnes lentes datis distantis a et a conuenientes his formulis determinari: si scilicet pro k scribamus $2k$

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{n}{k}$$

deno-

denotante k quantitatem quamcunque. Tum autem spatium diffusionis ita exprimi est repertum

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k} \right)^2 \right)$$

quae expressio ad hanc reducitur formam :

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\frac{1}{a^2} - \frac{1}{a^2} + \frac{1}{a^2} \right) + \frac{n-1}{k} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{n+1}{k}$$

Quaestio igitur huc reducitur, vt definiatur quantitas k qua huic expressioni valor minimus concilietur; cui quidem requisito satisfacit valor

$$\frac{1}{k} = \frac{n(n+1)}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) \text{ seu } \frac{1}{k} = \frac{n-1}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)$$

quo substituto habebitur :

$$\frac{n-1}{f} = \frac{n-1}{2(n+1)^2} \frac{n}{a} + \frac{n(n+1)}{2(n+1)^2} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{n-1}{2(n+1)^2} \frac{n}{a} + \frac{n(n+1)}{2(n+1)^2}$$

et spatium diffusionis quod est minimum :

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\frac{1}{a^2} - \frac{1}{a^2} + \frac{1}{a^2} \right) - \frac{(n-1)^2}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)^2$$

At est

$$n \left(\frac{1}{a^2} - \frac{1}{a^2} + \frac{1}{a^2} \right) = n \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{n}{a^2} \text{ ideoque}$$

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\frac{n-1}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{n}{a^2} \right)$$

quae expressio etiam in hanc formam transfunditur

$$Ff = \frac{n\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\frac{n-1}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{(n-1)^2}{(n+1)a^2} \right)$$

seu

$$Ff = \frac{n(n-1)\alpha\alpha x x}{2(n-1)^2(n+1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{(n-1)^2}{(n+1)a^2} \right)$$

Coroll.

Coroll. 1.

47. Vt igitur lens minimum spatium diffuſionis producat, eam ita formari neceſſe eſt vt ſit

$$f = \frac{2(n-1)(n+1)aa}{n(2n+1)a + (1+n-2nn)a} \text{ et}$$

$$g = \frac{2(n-1)(n+1)aa}{n(2n+1)a + (1+n-1nn)a}$$

neglecta ſcilicet lentis craſſitie, quae quidem recte negligitur, ſi modo fuerit vehementer parua prae quantitate $k = \frac{2(n+1)aa}{(2n+1)(a-a)}$.

Coroll. 2.

48. Si igitur ſit $a=a$, ſeu $BF=AE$ craſſities lentis, quantacunque fuerit, nihil turbat in ſpatio diffuſionis. Pro hoc autem caſu erit $f=g=(n-1)a$ et ſpatium diffuſionis ipſum $Ff = \frac{n \cdot x \cdot x}{(n-1)^2 a^2}$. At quo magis diſtanciae a et a ſe inuicem diſcrepant, ſeu minor fuerit quantitas $\frac{aa}{a-a}$, eo magis haec determinatio ob lentis craſſitiem fiet erronea.

Coroll. 3.

49. Spatium autem hoc confuſionis minimum Ff pluribus modis exhiberi poteſt, inter quos commodiſſimum eligi conuenit; ſunt autem praecipui:

$$\text{I. } Ff = \frac{n(n-1)aaaxx}{n(n-1)^2(n-1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{2(n-1)^2}{(2n-1)aa} \right)$$

$$\text{II. } Ff = \frac{n(n-1)aaaxx}{n(n-1)^2(n-1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{2n(n-1)}{(2n-1)aa} \right)$$

$$\text{III. } Ff = \frac{n(n-1)aaaxx}{n(n-1)^2(n-1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{aa} + \frac{1}{aa} \right) + \frac{2(2n-1)}{(2n-1)aa} \right)$$

$$\text{IV. } Ff = \frac{n(n-1)aaaxx}{n(n-1)^2(n-1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{aa} - \frac{1}{aa} + \frac{1}{aa} \right) + \frac{2(2n-1)^2}{(2n-1)aa} \right)$$

Tom. I.

E

Coroll.

Coroll 4

50. Cum ergo hoc spatium diffusionis sit minimum, si lenti alia quaecunque figura tribuatur, ita tamen, vt obiecti ad distantiam $AE = a$ remoti imaginem principalem in distantia $BF = a$ exhibeat, spatium diffusionis erit maius, quam hic inuenimus.

Scholion

51. Quia $n : 1$ denotat rationem refractionis ex aere in vitrum, haec autem pro radiorum natura est variabilis, conueniet pro n medium valorem assumi, qui est $n = \frac{31}{25}$; hinc ergo erit

$$n - 1 = \frac{11}{25}; n + 2 = \frac{71}{25}; 2n + 1 = \frac{61}{25}; 4 + n - 2nn = \frac{140}{205},$$

hincque

$$\frac{n(2n+1)}{2(n-1)(n+1)} = \frac{1971}{781} = 1,627401$$

$$\frac{4+n-2nn}{2(n-1)(n+1)} = \frac{140}{781} = 0,190781$$

unde lens minimam confusionem pariens ita definitur

$$\frac{1}{f} = \frac{140}{781a} + \frac{1971}{781a} = \frac{0,190781}{a} + \frac{1,627401}{a}$$

$$\frac{1}{f} = \frac{140}{781a} + \frac{1971}{781a} = \frac{0,190781}{a} + \frac{1,627401}{a}$$

feu

$$f = \frac{781a}{140 + 1971} = \frac{a}{0,190781 + 1,627401}$$

et

$$f = \frac{781a}{140 + 1971} = \frac{a}{0,190781 + 1,627401}$$

Pro

Pro spatío autem diffusionis ipso definiendo ob $4n-1=\frac{16}{7}$

$$\text{erit } \frac{n(n-1)}{2(n-1)^2(n-1)} = \frac{1060}{1191} = 0,938191$$

$$\text{et } \frac{4(n-1)^2}{4n-1} = \frac{111}{110} = 0,232692$$

hincque

$$Ff = 0,938191 \alpha \alpha x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + 0, \frac{111}{110} \frac{1}{a} \right)$$

vnde reliquæ formulæ facile deducuntur. Ceterum hic monendum est, quoniam valor $n=\frac{16}{7}$ ex experimentis est conclusus, neque ipse pro omnibus radiorum generibus valet, superfluum fore in praxi hos numeros inuentos nimis studiose obseruare; quin etiam ipsa natura minimi aliquam aberrationem permittit. Nihilo vero minus has fractiones decimales ad tot figuras producere visum est, quo facilius quantum ab hac hypothesi aberretur, dignosci queat.

Problema 7.

52. Neglecta lentis crassitie, si detur cum obiecti ante lentem distantia $AE=a$, tum imaginis principalis post lentem distantia $BF=\alpha$, eam definire lentem, quæ pro data apertura non minimum, sed datum pariat spatium diffusionis Ff .

Solutio.

Lente vtrunque vt conuexa spectata, sit faciei anterioris radius $=f$, posterioris $=g$; atque vt ex data

E 2

distan-

distantia obiecti $AE=a$, data oriatur imaginis principalis distantia $=a$ necesse est sit in genere

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{n}{k}$$

vnde spatium diffusionis fit

$$Ff = \frac{n \alpha \alpha x x}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(n \left(\frac{1}{a a} - \frac{1}{a a} + \frac{1}{a a} \right) + \frac{n-1}{k} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{n+1}{k} \right)$$

Cum autem spatium diffusionis minimum repertum sit

$$\frac{n(n-1)}{2(n-1)^2} \frac{\alpha \alpha x x}{a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) + \frac{n-1}{(n-1)a} \right)$$

necesse est vt illud fit maius: statuatur ergo:

$$Ff = \frac{n(n-1)}{2(n-1)^2} \frac{\alpha \alpha x x}{a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) + \frac{n-1}{(n-1)a} \right) + S$$

et habebitur ista aequatio:

$$4n(n+2) \left(\frac{1}{a a} - \frac{1}{a a} + \frac{1}{a a} \right) + \frac{4(n-1)(n+1)}{k} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{4(n+1)^2}{k k} \\ = (4n-1) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{4(n-1)^2}{a a} + (4n-1)S$$

quae in hanc formam redigitur.

$$(2n+1)^2 \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{4(n+1)(n+1)}{k} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{4(n+1)^2}{k k} = (4n-1)S$$

vnde radice extracta fit

$$(2n+1) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{2(n+1)}{k} = \sqrt{(4n-1)S}$$

$$\text{et } \frac{1}{k} = \frac{(2n+1)}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{\sqrt{(4n-1)S}}{2(n+1)}$$

Quare erit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} - \frac{n(n+1)}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) + \frac{n}{2(n+1)} \sqrt{(4n-1)S}$$

$$\frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} + \frac{n(n+1)}{2(n+1)} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{a} \right) - \frac{n}{2(n+1)} \sqrt{(4n-1)S}$$

sive

fiue

$$f = \frac{2(n-1)(n+1)2a}{(1+\gamma-2n\gamma)2+1(1+\gamma)2+12a\sqrt{(1+n-1)5}}$$

$$g = \frac{2(n-1)(1+\gamma)2a}{(1+\gamma-2n\gamma)2+1(1+\gamma)2+12a\sqrt{(1+n-1)5}}$$

Oportet ergo pro S sumi quantitatem positivam, atque ut cum reliqua parte, cui jungitur, sit homogenea, ponamus

$$S = (\lambda - 1) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2$$

vbi λ denotat numerum unitate maiorem; atque effici poterit, ut spatium diffusionis ita exprimitur

$$Ff = \frac{n(1+n-1)2a\sqrt{2}}{2(1+n-1)(1+n-1)} + \frac{1}{a} \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{1}{(1+n-1)a} \right)$$

quod cum ut datum spectetur, numerus λ pro dato assumi poterit, ac lens hunc effectum produciens ita determinabitur.

$$f = \frac{2(n-1)(1+\gamma)2a}{(1+\gamma-2n\gamma)2+1(1+\gamma)2+12a\sqrt{(1+n-1)(\lambda-1)}}$$

$$g = \frac{2(n-1)(1+\gamma)2a}{(1+\gamma-2n\gamma)2+1(1+\gamma)2+12a\sqrt{(1+n-1)(\lambda-1)}}$$

quod ergo cum signum radicale ambiguo illatum inuoluat, duplici modo fieri poterit.

COROLL. I.

53. Omnes igitur lentes, quae obiecti ad distantiam $AE = a$ remoti, imaginem principalem in distantia $BF = a$ repraesentant, hanc habent proprietatem ut sit:

$$\frac{n-1}{f} + \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} + \frac{1}{a} \quad \text{feu} \quad \frac{fg}{f+g} = \frac{(n-1)2a}{a+2}$$

E 3

α

et cum fit

$$n = \frac{21}{15} \text{ erit } \frac{f \cdot g}{f + g} = \frac{11 \cdot 2 \cdot \alpha}{2 \cdot (2 + \alpha)} = \frac{0,56 \alpha}{2 + \alpha}.$$

COROLL. 2.

54. Si ergo lens sit vtrunque aequae convexa seu $f = g$, oportet esse $f = g = \frac{2(n-1)\alpha}{2 + \alpha} = \frac{11 \cdot 2 \cdot \alpha}{10 + \alpha}$.

sin autem lens desideretur plano-convexa ut sit $f = \infty$, capi debet

$$g = \frac{(n-1)\alpha}{2 + \alpha} = \frac{11 \cdot 2 \cdot \alpha}{10 + \alpha} = \frac{0,56 \alpha}{2 + \alpha}$$

At si lens debeat esse convexo-plana seu $g = \infty$, capi oportet

$$f = \frac{(n-1)\alpha}{2 + \alpha} = \frac{11 \cdot 2 \cdot \alpha}{10 + \alpha} = \frac{0,56 \alpha}{2 + \alpha}$$

SCHOLIUM I.

55. Substituamus pro n valorem ipsi convenientem $\frac{11}{10}$, et iam vidimus fore:

$$\frac{n(n-1)}{2(n-1)(n-1)} = \frac{0,60}{11 \cdot 1} = 0,938191$$

$$\frac{4(n-1)^2}{4n-1} = \frac{111}{110} = 0,23692$$

$$\frac{4 + 7 - 2n}{2(n-1)(n-1)} = \frac{149}{791} = 0,190781$$

$$\frac{n(n-1)}{2(n-1)(n-1)} = \frac{1171}{791} = 1,627401$$

nunc vero notari oportet esse:

$$\frac{n\sqrt{4(n-1)}}{2(n-1)(n-1)} = \frac{62\sqrt{110}}{791} = 0,905133$$

Quare

Quare si lens ita construatur ut sit

$$f = \frac{a \alpha}{0,150781a + 1,627401a + 0,905133(a + \alpha)\sqrt{(\lambda - 1)}}$$

$$g = \frac{a \alpha}{0,150781a + 1,627401a + 0,905133(a + \alpha)\sqrt{(\lambda - 1)}}$$

erit pro eius apertura, cuius semidiameter $= x$,
spatium diffusionis

$$Ff = 0,938191 a \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) (\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{0,212602}{a \alpha})$$

Cum autem in posterum hi numeri frequentissime
occurrant eorum loco ad abbreviandum certis caracte-
ribus utamur, ponamus ergo

$$\frac{n(n-1)}{2(n-1)^2(n+1)} = c, 938191 = \mu.$$

$$\frac{a(n-1)^2}{a+n-1} = 0,232692 = \nu$$

$$\frac{a+n-1}{2(n-1)^2(n+1)} = 0,190781 = \xi$$

$$\frac{n(n-1)}{2(n-1)^2(n+1)} = 1,627401 = \sigma$$

$$\frac{n \sqrt{a(n-1)}}{a(n-1)^2(n+1)} = 0,905133 = \tau$$

feu

$$\mu = \frac{1}{2(n+1)} + \frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{2(n+1)^2}$$

$$\xi = \frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+1} - 1$$

$$\sigma = 1 + \frac{1}{2(n-1)} - \frac{1}{n+1}$$

$$\tau = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+1} \right) \sqrt{4n-1}$$

vnde pro quouis alio medio pellucido hi valores
supputari possunt sicque

ticque vt prodeat spatium diffusionis

$$Ff = \mu \alpha \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) + \frac{1}{aa} \right)$$

lentis constructio erit

$$f = \frac{a\alpha}{\tau a + \sigma a \pm \tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1}}$$

$$g = \frac{a\alpha}{\tau a + \sigma a \pm \tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1}}$$

Dummodo igitur λ fuerit numerus positivus vnitate non minor talis lens duplici modo effici poterit. Casu autem $\lambda=1$, quo spatium diffusionis est minimum, vnica lens proposito satisfaciens construi potest.

COROLL. 3.

56. Si igitur lens sit vtrunque aequaliter convexa, ideoque $f=g=\frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha}=\frac{11}{10} \cdot \frac{a\alpha}{a+\alpha}$, in expressio-
ne nostra pro spatium diffusionis inuenta valor ipsius λ
ex aequalitate inter f et g statuta definietur, vnde fit

$$(\sigma-\tau)(a-\alpha) = 2\tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1} \text{ hincque}$$

$$\lambda = 1 + \frac{0,612077958a-\alpha}{(a+\alpha)^2} \cdot \frac{2,595102a\alpha}{a+\alpha} + \frac{0,612077958a\alpha}{(a+\alpha)^2}$$

COROLL. 4.

57. Si lens capiatur plano conuexa vt fit:

$$f=\infty \text{ et } g=\frac{(n-1)a\alpha}{a+\alpha}=\frac{11}{10} \cdot \frac{a\alpha}{a+\alpha}$$

pro spatium diffusionis habebitur

$$\tau a + \sigma a = \pm \tau(a+\alpha)\sqrt{\lambda-1}$$

vnde in numeris colligitur

$$\lambda = 1 + \frac{0,264437a\alpha \pm 0,757640a\alpha + 1,212662a\alpha}{(a+\alpha)^2}$$

Coroll.

Coroll. 5.

58. Si denique lens adhibeatur conuexo-plana,
vt fit:

$$g = \infty \text{ et } f = \frac{(a-1)a}{a+1} = \frac{1}{10} \cdot \frac{a}{a+1}$$

pro spatio diffusionis inueniendo poni oportet

$$ga + \sigma a = \pm \tau(a+a)V(\lambda-1)$$

vnde in numeris colligimus:

$$\lambda = 1 + \frac{2, 273607000 + 0, 737640000 + 0, 04447000}{(a+a)^2}$$

Scholion 2.

59. Quod ad aperturam attinet iam initio avi- Tab. I.
maduertimus, in ea maiores arcus comprehendi non Fig. 2.
debere, quam qui sint principiis stabilitis conformes.
Scilicet vt nullus angulus supra 30° gradus occurrat,
anguli ACM et BDN certe minores 30 gradibus esse
debent, cum anguli EMc et VNd ipsis sint maiores,
quorum alter cum quandoque ad duplum assurgere
possit, poterimus hanc regulam statuere, vt aperturæ
semidiameter x neque $\frac{1}{2}f$ neque $\frac{1}{2}g$ superet. Verum
quouis casu ad ipsos angulos EMc et VNd, qui sunt
maximi, attendi conueniet, atque tanta apertura ad-
mitti poterit, vnde neuter horum angulorum 30 gra-
dus superans oriatur, si cautius procedere velimus,
etiam angulos 20 gradibus minores euitare poterimus,
quo pacto apertura magis restringetur.

Tom. I.

F

Proble-

Problema 8.

Tab. I. 60. Non neglecta lentis crassitie AB si pro
Fig. 3. distantia obiecti $AE = a$ detur distantia imaginis principalis $BF = a$, obiectum autem parumper longius in e remoueat, definire locum imaginis principalis f .

Solutio.

Posita lentis crassitie $AB = d$, radiisque faciei anterioris $AM = f$ et posterioris $BN = g$, supra vidimus hos radios ita a binis distantis a et a atque crassitie lentis d pendere debere, vt fit

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k+1} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{n}{k-1}$$

denotante k quantitatem quamcunque. Hinc ergo cum sit

$$\frac{k+d}{an} = \frac{af}{(n-1)a-f} \text{ et } \frac{k-d}{an} = \frac{ag}{b-(n-1)a}$$

erit eliminando k

$$\frac{d}{n} = \frac{af}{(n-1)a-f} - \frac{ag}{b-(n-1)a}$$

Ponamus iam distantiam $AE = a$ crescere particula $Ee = da$ ac per differentiationem inueniemus, quantum inde distantia imaginis $BF = a$ immutetur: habebimus scilicet:

$$\frac{-f/da}{(n-1)a-f} - \frac{ga/da}{b-(n-1)a} = 0$$

vnde elicimus

$$da = \frac{f/(n-1)a-f}{ga} da = \frac{an}{a} da \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2$$

Quare

Quare obiecto E per spatium minimum Ee longius a lente remoto, imago principalis ex F propius ad lentem aduocbitur per spatium minimum Ff, ita vt fit

$$Ff = \frac{\alpha}{a} \frac{\alpha}{a} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2. Ee = \frac{ff(n-1)a^2}{bb(n-1)a-f}. Ee.$$

Coroll. 1.

61. Quia quantitas $\frac{\alpha\alpha}{a^2} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2$ necessario est positua, euidens est si obiectum longius a lente remouetur, imaginem semper propius ad lentem aduoceri. Contra ergo etiam si obiectum propius ad lentem accedat, imago longius ab ea recedet.

Coroll. 2.

62. Si crassities lentis d euanescat erit $Ff = \frac{\alpha\alpha}{a^2} Ee$, sin autem ea non euanescat fieri potest vt sit vel $Ff > \frac{\alpha\alpha}{a^2} Ee$ vel $Ff < \frac{\alpha\alpha}{a^2} Ee$, prius enueniet si k sit quantitas positua, posterius si negatiua. At si sit vel $k = \infty$ vel $k = 0$, vtroque casu erit $Ff = \frac{\alpha\alpha}{a^2} Ee$ etiam si crassities lentis non euanescat.

Coroll. 3.

63. Cum in distantis a et α mutatio minima fieri concipatur, spatium diffusionis nullam inde variationem subire censendum est: siue ergo obiectum in E siue e reperiatur, ac semidiameter aperturæ

F 2

lentic

lensis in facie anteriore fuerit $= x$, erit spatium diffusionis :

$$\frac{n x a x x}{2(n-1)} \left\{ + \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+d} \right) \right\} \\ \left\{ + \left(\frac{k-d}{k+d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-d} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k-d} \right) \right\}$$

in facie autem posteriori semidiameter aperturæ debet esse $= \frac{k-d}{k+d} \cdot x$.

Problema 9.

Tab. I. 64. Rationem definire, quam habet magnitudo
Fig. 3. imaginis ad magnitudinem objecti non neglecta lentis
crassitie.

Solutio.

Sit objecti ante lentem distantia $AE = a$, imaginis vero $BF = x$: existente lentis crassitie $= d$; ubi quidem tantum imaginem principalem spectamus neglecto spatio diffusionis. Sit iam $E \epsilon$ obiectum, cui tribuatur magnitudo quam minima $E \epsilon = z$, normaliter axi lentis insitens; eiusque imago in $F \zeta$ exhibebitur, cuius magnitudo $F \zeta$ quaeritur. Cum igitur punctum ζ a puncto ϵ oriatur, ita ut radii ab ϵ emissi in ζ colligantur, consideretur radius quicumque ϵM , qui productus cum axe in e occurrat: et perinde est, ac si hic radius ex axis puncto e emanaret. Quare is post refractionem cum axe in f concurret, ut sit $\frac{1}{f} = \frac{a}{a^2} + \frac{k+d}{a^2}$. $E \epsilon$, indeque ad ζ perget: ex quo magnitudinem $F \zeta$ definire licebit. Statuatur
in

in hunc finem $AM = x$, crit $BN = \frac{k-d}{k+d} x$; hincque colligemus has proportioncs:

$$Ee : Ee = eA : AM = a : x$$

$$Ff : F\zeta = fB : BN = a : \frac{k-d}{k+d} x$$

ob spatiola Ee et Ff quam minima: vnde habebimus

$$\frac{Ff}{Ee} : \frac{F\zeta}{Ee} = \frac{a}{a} : \frac{k-d}{k+d} = \frac{ax}{ax} \left(\frac{k+d}{k-d} \right) : \frac{F\zeta}{Ee}$$

Concluditur ergo $\frac{F\zeta}{Ee} = \frac{a}{a} \cdot \frac{k+d}{k-d}$, ex quo cum magnitudo obiecti Ee posita sit $= x$, crit magnitudo imaginis $F\zeta = \frac{a(k+d)}{a(k-d)} x$.

COROLL. I.

65. Secundum hanc ergo rationem diameter obiecti immutatur. Vbi notandum est, si expressio $\frac{a(k+d)}{a(k-d)}$ habeat positium valorem obiecti imaginem situ inuerso repraesentari, contra autem situ crecto, si $\frac{a(k+d)}{a(k-d)}$ negatiuum valorem adipiscatur.

COROLL. 2.

66. Si crassities lentis euanescat, sit $F\zeta = \frac{a}{a} x$. quo ergo casu recta iungens puncta extrema e et ζ transit per centrum lentis. At si crassities in computum ducatur, recta $e\zeta$ modo intra lentem modo extra, axem lentis secare poterit.

Scholion.

67. Sic igitur omnia, quae circa vnam lentem quaecumque nosse oportet, expediuius, vt etiam

F 3

crassi-

crassitiei rationem habuerimus. Ac primo quidem ad duas distantias lentis quasi determinatrices spectari conuenit, quae sunt obiecti distantia ante lentem $AE=a$ et imaginis principalis post lentem distantia $BF=b$, quibus addi debet lentis crassities $AB=d$. His autem conditionibus infinitae lentes satisfaciunt; si enim radius faciei anterioris AM dicatur $=f$, et posterioris $BN=g$, vtraque tanquam conuexa considerata, constructio lentis his continetur formulis:

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{n}{k+d} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{b} - \frac{n}{k-d}$$

seu

$$f = \frac{(n-1)a(k+d)}{k+d+n a} \quad \text{et} \quad g = \frac{(n-1)b(k-d)}{k-d-n a}$$

existente $n = \frac{11}{10}$; vbi k est quantitas arbitraria, hincque lentes innumerabiles quaesito satisfaciens obtinentur.

Quod si iam obiecti diameter ponatur $=z$, erit imaginis principalis repraesentatae diameter $=\frac{a(k+d)}{a(k-d)}z$, quatenus imago situ inuerso exhibita consideratur.

Deinde si aperturæ in facie anterioris lentis semidiameter sit $=x$, spatium diffusionis, quatenus ab imagine principali ad lentem porrigitur, ita exprimitur ut sit:

$$\frac{n a x x}{2(n-1)^2} \cdot \left\{ + \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{n}{k+d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{n}{k+d} \right)^2 \right. \\ \left. + \left(\frac{k-d}{k+d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} - \frac{n}{k-d} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{n}{k-d} \right)^2 \right\}$$

in facie autem posteriori aperturæ semidiameter debet esse $=\frac{k-d}{k+d}x$ vel saltem non minor. Quia spatium diffu-

diffusionis factorem habet $\alpha\alpha x x$, breuitatis gratia id ita $P\alpha\alpha x x$ indicabimus. Haecque in genere teneantur etiam crassitiei lentis ratione habita. At si crassities lentis euanescat, formulas magis euoluere licuit, scilicet si breuitatis gratia ponatur:

$$\mu = 0,938191; \rho = 0,190781; \tau = 0,905133$$

$$\nu = 0,232692; \sigma = 1,627401; \lambda > 1 \text{ arbitr.}$$

sumaturque pro formatione lentis:

$$f = \frac{1}{\rho\alpha + \sigma\alpha \pm \tau \frac{\alpha}{(\alpha + \alpha)} \sqrt{(\lambda - 1)}}$$

$$g = \frac{1}{\rho\alpha + \sigma\alpha + \tau \frac{\alpha}{(\alpha + \alpha)} \sqrt{(\lambda - 1)}}$$

spatium diffusionis erit pro aperturae semidiametro x

$$\mu\alpha\alpha x x \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{\nu}{\alpha\alpha} \right)$$

et obiecti diametro exsistente $= z$ imaginis diameter erit $= \frac{\alpha}{\alpha} z$. His ergo pro vna lente determinatis, videamus quomodo in combinatione duarum pluriumve lentium spatium diffusionis definiatur: ut deinceps in omnis generis instrumentis dioptricis siue Telescopiis siue microscopiis confusionem assignare, modumque eam diminuendi inuestigare possimus.

CAPVT II.

DE

 DIFFVSIONE IMAGINIS
 PER PLVRES LENTES
 REPRESENTATAE.

Problema I.

68.

 Tab. I.
 Fig. 4.

Si loco obiecti adsit imago per spatium Ee diffusa, indeque radii per lentem PP aperturæ indefinitæ transmittantur, determinare spatium diffusionis Ff per hanc lentem productum.

Solutio.

Loco obiecti veri hic consideramus imaginem iam per aliam lentem representatam, quæ sit diffusa per spatium Ee , ita vt in E sit imago principalis per radios axi proximos formata in e autem imago extrema, radiis scilicet per marginem aperturæ lentis præcedentis transmissis formata; qui radii cum axe constituent angulum $=\Phi$. Quare a puncto E nonnisi radii axi proximi in lentem PP emittuntur, a puncto e autem eiusmodi tantum radii, qui ad axem eA sub angulo $MeA = \Phi$ sint inclinati. Ponatur iam

iam distantia $EA = a$, prae qua spatium diffusionis Ee vt valde paruum spectetur, lens autem PP sit eiusmodi vt obiecti in E existentis imaginem principalem referat in distantia $BF = a$, existente lentis crassitie $AB = d$. Hanc ob rem si ponatur faciei anterioris AM radius $= f$, posterioris $BN = g$, lente vt conuexa vtrunque spectata oportet esse:

$$f = \frac{(n-1)a(k+d)}{k+d+n} \text{ et } g = \frac{(n-1)a(k-d)}{k-d-n}$$

vbi est $n = \frac{11}{10}$ et k quantitas arbitraria. Hinc autem vti demonstrauimus, pro aperturae semidiametro $= x$ nasceretur spatium diffusionis

$$\frac{naxx}{2(n-1)} \left\{ + \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+d} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+d} \right)^2 \right\} \\ \left\{ + \left(\frac{k-d}{k+d} \right)^2 \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-d} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k-d} \right)^2 \right\}$$

pro quo scribamus breuitatis gratia $Paaxx$. Iam puncti E , quia inde nonnisi radii axi proximi ad lentem emittuntur imago exhibebitur in F , vt sit distantia $BF = a$: videamus ergo quorsum imago puncti e debeat cadere. Ac si radii ex puncto e emissi essent axi proximi, quia id a lente magis est remotum quam E , eius imago propius ad lentem caderet puta in Φ , vt esset, sicut §. 60 definiuimus

$$F\Phi = \frac{aa}{a^2} \left(\frac{k+d}{k-d} \right)^2 \cdot Ee.$$

in Φ scilicet caderet imago principalis, si obiectum esset in e . Sed quia ab e tantum radii eM ad axem angulo $AeM = \Phi$ inclinati emittuntur, hi lente in

Tom. I.

G

punctis

punctis M ab A intervallo. $AO = eA$. $\Phi = a\Phi$ remotis occurrent, quandoquidem intervallum Ee praedistantia $Ae = a$ contemnimus, perinde igitur est ac si lenti apertura tribueretur, cuius semidiameter esset $= a\Phi$, et obiecti in e existentis imago extrema definiri deberet, quae cadat in f: ita ut Φf sit spatium diffusionis obiecto in e existenti, et aperturae lenti, cuius semidiameter $= a\Phi$, conveniens. Hinc ergo erit intervallum $\Phi f = Pa\alpha\alpha\alpha\Phi\Phi$; et quia puncti E imago in F, puncti e autem imago in f exhibetur, erit spatium diffusionis per lentem PP productum

$$Ef = \frac{a\alpha}{\alpha^2} \left(\frac{k+d}{k-1} \right)^2 \cdot Ee + Pa\alpha\alpha\alpha\Phi\Phi.$$

In imagine autem extrema f radii Nf ita cum axe concurrent, ut sit

$$\text{angulus BfN} = \frac{k-d}{k+1} \cdot \frac{e\Phi}{a}.$$

COROLL. I.

69. Si ergo imago iam diffusa per spatium Ee locum obiecti teneat respectu lenti PP, per hanc spatium diffusionis novum producitur Ff, ita ut imago principalis cadat in F extrema vero in f: fierique poterit, ut hoc novum spatium diffusionis Ff maius sit vel minus proposito Ee.

COROLL. 2.

70. Aperturam lenti PP ut indefinitam assumi, manifestum autem est sufficere, dum eius semidiameter non sit minor quam $a\Phi$. Si enim esset
minor

minor, radii ex puncto e emissi plane non per lentem transitum inuenirent, neque imago puncti e exprimeretur, sed imaginis Ff punctum extremum responderet imagini cuiuspiam intermediae spatii Ee .

Coroll. 3.

71. Si diameter obiecti seu potius imaginis in E sitae sit $=z$, tum imaginis inde per lentem PP in F formatae diameter erit $=\frac{a(b+d)}{a(x-d)}z$ quae expressio si sit positua simul declarat situm imaginis in F esse inuersum respectu eius, quae est in E .

Scholion.

72. Cum in hoc capite plures lentes sim consideraturus, pro cuiuslibet determinatione, spectandae sunt primo binae distantiae determinatrices, altera obiecti seu imaginis, a qua lens radios accipit ante lentem, altera imaginis inde per lentem repraesentatae post lentem: quae distantiae ex imaginibus principalibus aestimantur. Deinde cuiusque lentis crassities in computum est ducenda. Tertio cum his lens nondum prorsus determinetur, insuper pro quaque lente accedit distantia quaedam arbitraria haecenus per litteram k indicata. Quarto vero imprimis ratio haberi deberet, spatii diffusionis, quod cuique lenti pro data apertura conueniat. Quemadmodum autem ex binis distantis determinatricibus, crassitie lentis et quantitate illa arbitraria k , cum binae lentis facies tum

G 2

etiam

etiam spatium diffusionis pro apertura, cuius semidiameter ponitur $=x$ definiatur, in praecedente capite fufius est expofitum. Hic igitur cum plures lentes fint confiderandae, pro fingulis haec elementa fequentibus litteris indicabo.

Pro Lente	Distantiae determinatrices obiecti & imaginis		Crassities lentis.	Quantitas arbitraria	Spatium diffusionis pro aperturae semidiametro x
Prima	a	a	v	k	$Paaxx$
Secunda	b	β	v'	k'	$Q\beta\beta xx$
Tertia	c	γ	v''	k''	$R\gamma\gamma xx$
Quarta	d	δ	v'''	k'''	$S\delta\delta xx$
Quinta	e	ϵ	v''''	k''''	$T\epsilon\epsilon xx$

Sin autem ratio refractionis in fingulis lentibus discreper, pro prima lente eam ponamus $=n$; pro fecunda $=n'$; pro tertia $=n''$ etc.

Prima autem lens hic mihi perpetuo erit ea, quae obiecto est proxima indeque recedendo reliquas lentes ordine numero: ex quo fimul habebuntur distantiae lentium, fcilicet fecundae a prima $=a+b$, tertiae a fecunda $=\beta+c$; quartae a tertia $=\gamma+d$; quintae a quarta $=\delta+e$ etc. quae distantiae ex fua natura debent effe positivae etiamfi fingulae distantiae determinatrices praeter primam a , quippe quae ad ipfum obiectum neceffario ante lentem primam constituendum refertur, fint quandoque negativae. Crassitiem lentium hic

Hic littera v designo, quia littera d inter distantias determinatrices, si numerus lentium ultra ternarium assurgat, reperitur. Pro crassitie autem et quantitate arbitraria iisdem litteris vtor, commatibus inscriptis distinguendis ob penuriam litterarum diuersarum. Ceterum obseruandum est me omnes lentes tanquam super communi axe dispositas assumere.

Problema 2.

73. Si radii ab obiecto $E\varepsilon$ emissi per duas lentes PP et QQ transmittantur definire spatium diffusionis Gg , a data apertura primae lentis oriundum; vt et magnitudinem imaginis principalis in G exhibitae.

Tab. I.
Fig. 5.

Solutio.

Sit obiecti magnitudo $E\varepsilon = x$, eiusque imago principalis per primam lentem PP proiciatur in $F\xi$, at per ambas in G η erunt distantiae determinatrices pro lente prima PP , obiecti $EA = a$, imaginis $aF = a$ pro lente secunda QQ , obiecti $FB = b$, imaginis $bG = g$. Deinde sit

pro lente PP , crassities $Aa = v$, quantitas arbitraria $= k$
pro lente QQ , crassities $Bb = v'$, quantitas arbitraria $= k'$
Denique pro apertura in anteriori facie, vtriusque lentis cuius semidiameter sit $= x$

spatium diffusionis primae lentis $PP = Paaxx$

— — — — secundae lentis $QQ = Qg gxx$.

G 3

Hic

His positis pro imagine per primam lentem proiecta FZ erit eius magnitudo $FZ = \frac{a(k+v)}{a(k-v)}z$ pro inuersa habenda, si haec expressio fuerit positua. Deinde si lentis primae PP semidiameter aperturæ in anteriori facie ponatur, $=x$, erit spatium diffusionis $Ff = Paaxw$ et inclinatio radiorum in f ad axem $= \frac{k-v}{k+v} \cdot \frac{x}{a}$. tum vero in facie lentis PP posteriori semidiameter aperturæ non minor esse debet quam $\frac{k-v}{k+v}x$. Totā iam haec imago diffusa per spatium Ff respectu alterius lentis QQ tanquam obiectum spectari debet, cuius proinde repraesentatio Gg per propositionem praecedentem determinabitur. Erit autem hic $\Phi = \frac{k-v}{k+v} \cdot \frac{x}{a}$, et spatium ibi expressum $Ee = Paaxx$; tum vero pro a, a, k, d et P hic scribi oportet b, ϕ, k', v' et Q, unde fiet spatium diffusionis quaesitum:

$$Gg = \frac{\phi\phi}{b\phi} \left(\frac{k'+v'}{k'-v'} \right)^2 Paaxx + \frac{bb\phi\phi}{aa} \left(\frac{k-v}{k+v} \right)^2 Qxx$$

siue

$$Gg = \frac{\phi\phi}{b\phi} \left(\frac{k'+v'}{k'-v'} \right)^2 Paaxx + \frac{bb}{aa} \left(\frac{k-v}{k+v} \right)^2 Q\phi\phi xx$$

Radiorum porro in g incidentium inclinatio ad axem est $\left(\frac{k-v}{k+v} \right) \left(\frac{k'+v'}{k'-v'} \right) \frac{bx}{a\phi}$. Denique cum sit $FZ = \frac{a(k+v)}{a(k-v)}z$ erit magnitudo imaginis in G ut erutae consideratae:

$$G\eta = \frac{a\phi}{a\phi} \left(\frac{k+v}{k-v} \right) \left(\frac{k'+v'}{k'-v'} \right) z.$$

COROLL. I.

74. Quod ad aperturam facierum lentis QQ attinet, ea maior esse debet spatio transitu radiorum; hinc ergo erit semidiameter aperturæ

faciei

faciei anterioris $\succ (\frac{k-v}{k+v}) \frac{b\pi}{a}$

faciei posterioris $\succ (\frac{k-v}{k+v}) (\frac{k'-v'}{k'+v'}) \frac{b\pi}{a}$.

Coroll. 2.

75. Si ponatur pro lente prima PP radius faciei anterioris $=f$, et posterioris $=g$ crit posito $n=\frac{a}{b}$

$$f = \frac{(n-1)a(k+v)}{k+v+1na} \text{ et } g = \frac{(n-1)a(k'-v')}{k'-v'-1na}$$

Similique modo si pro lente altera QQ radius faciei anterioris ponatur $=f'$, et posterioris $=g'$ crit

$$f' = \frac{(n-1)b(k'+v')}{k'+v'+1nb} \text{ et } g' = \frac{(n-1)b(k-v)}{k-v-1nb}$$

omnibus scilicet faciebus ut convexis consideratis.

Coroll. 3.

76. Pro spatio autem diffusionis ab vtraque lente productae erit: quemadmodum invenimus:

$$P = \frac{n'}{2(n-1)^2} \left\{ + \left(\frac{k-v}{k+v} \right)^2 \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+v} \right)^2 \right. \\ \left. + \left(\frac{k'-v'}{k'+v'} \right)^2 \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k-v} \right)^2 \right\}$$

similique modo:

$$Q = \frac{n'}{2(n-1)^2} \left\{ + \left(\frac{k'-v'}{k'+v'} \right)^2 \left(\frac{n}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right)^2 \right. \\ \left. + \left(\frac{k-v}{k+v} \right)^2 \left(\frac{n}{b} - \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{b} - \frac{1}{k-v} \right)^2 \right\}$$

Non opus est ut omnibus lentibus eadem refractionis ratio $n:1$ tribuatur, sed simili modo pro pluribus lentibus poni potest n, n^I, n^{II}, n^{III} , etc. ut iam supra monuimus unde nullum aliud discrimen nascitur, nisi

nisi quod in formulis pro f^I et g^I inuentis loco h scribi debeat h' , et Q statui debeat.

$$= \frac{n^I}{2(n^I - 1)^I} \left\{ + \left(\frac{h' + v}{k' - v} \right)^I \left(\frac{n'}{b} + \frac{v}{k' + v} \right) \left(b + \frac{v}{k' + v} \right)^I \right. \\ \left. + \left(\frac{h' - v}{k' + v} \right)^I \left(\frac{n'}{b} - \frac{v}{k' - v} \right) \left(b - \frac{v}{k' - v} \right)^I \right\}$$

COROLL. 4.

77. Sin autem crassities lentium euanescat, et pro quantitate arbitraria k , k^I introducamus numerum λ , λ^I , erit

pro lente PP

$$f = \frac{a}{g a + g a \pm \tau(a + a) \sqrt{(\lambda - 1)}}; \quad g = \frac{a}{g a + g a \pm \tau(a + a) \sqrt{(\lambda - 1)}}$$

et

$$P = \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{v}{a a} \right)$$

at pro lente QQ

$$f^I = \frac{b e}{g b + g b \pm \tau(b + b) \sqrt{(\lambda^I - 1)}}; \quad g^I = \frac{b e}{g b + g b \pm \tau(b + b) \sqrt{(\lambda^I - 1)}}$$

$$Q = \mu \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda^I \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v}{b b} \right).$$

In expressionibus autem inuentis formulae $\left(\frac{h-v}{k+v} \right)$ et $\left(\frac{h+v}{k-v} \right)$ abeunt in unitatem.

Numerorum vero μ , ν , g , σ , τ indoles in §. 55 exposita est.

Si refractio lentium differat etiam litterae μ , ν , g , σ , τ diuersos valores pro singulis lentibus sortientur, quae
litte-

litterae si etiam commatibus a prioribus distinguantur, vt sit

$$\epsilon' = \frac{1}{2(n'-1)} + \frac{1}{n'+1} - 1$$

$$\sigma' = 1 + \frac{1}{2(n'-1)} - \frac{1}{n'+1}$$

$$\tau' = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2(n'-1)} + \frac{1}{n'+1} \right) \sqrt{4n' - 1}$$

pro secunda lente erit

$$f' = \frac{be}{\epsilon' \epsilon + \sigma' \sigma + \tau(b+\epsilon)\sqrt{(n'-1)}}$$

$$\epsilon' = \frac{be}{\epsilon' b + \sigma' \epsilon + \tau(b+\epsilon)\sqrt{(n'-1)}}$$

et ob eandem rationem erit

$$\mu' = \frac{1}{4(n'+1)} + \frac{1}{4(n'-1)} + \frac{1}{4(n'+1)^2}$$

$$\text{et } \nu' = \frac{4(n'-1)^2}{4(n'+1)}$$

quod et de sequentibus lentibus est intelligendum, si forte diuersa refractionis lege fuerint praeditae.

Scholion.

78. Quo formulas in problemate inuentas magis contrahamus, vt cum ad plures lentes processerimus, succinctiores euadant, ponamus

$$\frac{k-v}{k+v} = i \text{ et } \frac{k'-v'}{k'+v'} = j'$$

ita vt hi numeri i et j' abeant in unitatem evanescen-
te lentium crassitie v et v' . Tum autem erit spatium
diffusionis

$$Gg = \frac{1}{r'v'} \cdot \frac{cc}{bb} \cdot Paaxx + ii \cdot \frac{bb}{aa} \cdot Q\epsilon\epsilon xx$$

Tom. I.

H

et

et radorum in g incidentium inclinatio ad axem
 $= i' \cdot \frac{bx}{ag}$; porro magnitudo imaginis $G\eta = \frac{1}{i'} \cdot \frac{ag}{ab} z$

Ac pro apertura singularum facierum erit ut sequitur

Semidiam. aperturæ	faciei	faciei
lentis	anterioris	posterioris
primæ PP	x	ix
secundæ QQ	$i \cdot \frac{bx}{a}$	$i' \cdot \frac{bx}{a}$

aperturæ autem hæc præter primam maiores. esse debent assignatis: valores enim assignati sufficerent, si obiectum esset merum punctum. in axe positum; quando autem habet magnitudinem, radii ab eius terminis per primam faciem ingressi latius diuantur, et ad sequentes facies maiorem aperturam exigunt.

Problema 3.

Tab. II.
Fig. 6.

79. Si radii ab obiecto Ea emissi per tres lentes PP, QQ et RR refringantur definire spatium diffusionis Hb ob datam aperturam lentis primæ oriundum, ut et magnitudinem imaginis principalis in H exhibite.

Solutio.

Posita obiecti magnitudine $Ea = z$, cadat eius imago principalis per lentem primam PP in $F\zeta$, dehinc per secundam QQ in $G\eta$, tum vero per tertiam RR in $H\theta$. Erunt ergo distantie determinatrices.

pro lente PP, obiecti $EA = a$, imaginis $aF = a$

pro lente QQ, obiecti $FB = b$, imaginis $bG = g$

pro lente RR, obiecti $GC = c$; imaginis $cH = \gamma$

Deinde

erit $= i i' i'' \frac{bcx}{ae\gamma}$. Denique imaginis in H formatæ magnitudo erit $H\theta = \frac{1}{i i' i''} \frac{ae\gamma}{abc} z$ ad situm inuerſum relata.

Coroll. 1.

80. Quod ad aperturas ſingularum facierum attinet, eas ſequenti modo comparatas eſſe conuenit.

Semid. aperturæ Lentis	faciei anterioris	faciei posterioris
Primæ PP	x	$i x$
Secundæ QQ	$i \frac{bx}{a}$	$i i' \frac{bx}{a}$
Tertiæ RR	$i i' i'' \frac{bcx}{ae}$	$i i' i'' \frac{bcx}{ae}$

his ſcilicet valoribus non debent eſſe minores.

Coroll. 2.

81. Si inclinatio radiorum in b concurrentium ad axem vocetur $= \Phi$. Cum ſit $\Phi = i i' i'' \frac{bcx}{ae\gamma}$ et $H\theta = \frac{1}{i i' i''} \frac{ae\gamma}{abc} z$ erit $\Phi \cdot H\theta = \frac{xz}{a}$: quæ. proprietas pro lentium numero quantumuis magno locum habet.

Coroll. 3.

82. Quemadmodum radii ſingularum facierum determinandi ſint, ex præcedentibus facile liquet:

Erit nemp̄ pro	Radius faciei anterioris	posterioris
Lente prima PP	$\frac{(n-1)a(k+v)}{k-v+na}$	$\frac{(n-1)a(k-v)}{k-v+na}$
Lente ſecunda QQ	$\frac{(n-1)b(k'+v')}{k'-v'+nb}$	$\frac{(n-1)b(k'-v')}{k'-v'+nb}$
Lente tertia RR	$\frac{(n-1)c(k''+v'')}{k''-v''+nc}$	$\frac{(n-1)c(k''-v'')}{k''-v''+nc}$

exiſtente pro vitro $n = \frac{11}{10}$.

Coroll.

Coroll 4.

83. Tum vero valores literarum P, Q, R ita se habebunt

$$P = \frac{n}{n(n-1)^2} \left(\frac{1}{i^2} \left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k+v} \chi \frac{r}{a} + \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{a} \right)^2 + ii \left(\frac{n}{a} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{a} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{a} \right)^2 \right)$$

$$Q = \frac{n}{2(n-1)^2 i^2 r^2} \left(\frac{n}{b} + \frac{2}{k+v} \chi \frac{r}{b} + \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{b} \right)^2 + ii i^2 \left(\frac{n}{b} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{b} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{b} \right)^2$$

$$R = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{i^2 r^2} \left(\frac{n}{c} + \frac{2}{k+v} \chi \frac{r}{c} + \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{c} \right)^2 + ii i^2 \left(\frac{n}{c} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{c} - \frac{2}{k-v} \chi \frac{r}{c} \right)^2 \right)$$

quibus valoribus spatia diffusionis definiuntur.

Si refractionis differat:

litteris	tribuantur ref.
P	π
Q	π^i
R	π^k

Coroll 5.

84. Innabit etiam spatia diffusionis, prout per vnam, duas ac tres lentes producuntur, inter se comparasse, quod ita commodissime fieri videtur.

$$Ef = aaxx. P$$

$$Gg = \frac{aa}{i^2 r^2} \cdot \frac{aa}{bb} P + ii \cdot \frac{bb}{aa} Q$$

$$Hh = \gamma \gamma xx \left(\frac{1}{i^2 r^2} \cdot \frac{aa \gamma \gamma}{bb cc} P + \frac{ii}{i^2 r^2} \cdot \frac{bb \gamma \gamma}{aa cc} Q + ii \cdot i^2 \cdot \frac{bb cc}{aa \gamma \gamma} R \right)$$

Scholion.

85. Hinc facile perspicitur, quomodo determinatio spatii diffusionis, ad plures lentes extendi debeat;

H 3

vnde

Vnde problema generale statim ad numerum lentium quemcunque accommodabo, idque pro quacunque lentium crassitie:

Problema 4.

86. Si radii ab obiecto $E\epsilon$ emissi per lentes quotcunque PP, QQ, RR, SS etc. super communi axe dispositas refringantur, definire spatium diffusionis a data apertura lentis primae oriundum vt et magnitudinem imaginis repraesentatae.

Solutio.

Posita obiecti magnitudine $E\epsilon = z$ imagines eius principales contemplemur: cadat igitur eius imago principalis per lentem primam PP in $F\zeta$ deinde per secundam QQ in $G\eta$, tum per tertiam RR in $H\theta$, porro per quartam SS in $I\iota$, per quintam TT in $K\kappa$ etc. Hinc pro singulis lentibus habebimus distantias determinatrices quas ita litteris indicemus.

crassitiem

Pro lente PP obiecti $EA = a$, imaginis $aF = a$; $Aa = v$

Pro lente QQ obiecti $FB = b$; imaginis $bG = \epsilon$; $Bb = v'$

Pro lente RR obiecti $GC = c$; imaginis $cH = \gamma$; $Cc = v''$

Pro lente SS obiecti $HD = d$; imaginis $dI = \delta$; $Dd = v'''$

Pro lente TT obiecti $IE = e$; imaginis $eK = \epsilon$; $Ee = v^{iv}$

etc.

Deinde

Deinde cum determinatio cuiusvis lentis non solum has distantias determinatrices cum crassitie cuiusque sed etiam quantitatem quandam arbitriariam inuoluat, a qua spatium diffusionis cuiusque pendet, ponamus si quaelibet lens esset solitaria eiusque aperturæ semidiameter $= x$.

Pro lente	quant : arbitr :	Spatium Diffusionis.
Prima PP	k	$P\alpha x x x$
Secunda QQ	k'	$Q\epsilon\epsilon x x$
Tertia RR	k''	$R\gamma\gamma x x$
Quarta SS	k'''	$S\delta\delta x x$
Quinta TT	k''''	$T\epsilon\epsilon x x$
	etc.	

Hinc ergo constructio cuiusque lentis ita se habebit posito $n = 1$: vel si refractio differat, cuique lenti suus tribuatur valor primæ n , secundæ n' , tertiæ n'' etc.

Erit nempe	Radius faciei	
pro	anterioris	posterioris
Lente prima PP	$\frac{(n-1)\alpha(k+\gamma)}{k+1+\alpha n\alpha}$	$\frac{(n-1)\alpha(k-\gamma)}{k-1-\alpha n\alpha}$
Lente secunda QQ	$\frac{(n-1)\delta(k'+\gamma')}{k'+1+\alpha n'\delta}$	$\frac{(n-1)\delta(k'-\gamma')}{k'-1-\alpha n'\delta}$
Lente tertia RR	$\frac{(n-1)\gamma(k''+\gamma'')}{k''+1+\alpha n''\gamma}$	$\frac{(n-1)\gamma(k''-\gamma'')}{k''-1-\alpha n''\gamma}$
Lente quarta SS	$\frac{(n-1)\epsilon(k'''+\gamma''')}{k''' + 1 + \alpha n'''\epsilon}$	$\frac{(n-1)\epsilon(k''' - \gamma''')}{k''' - 1 - \alpha n'''\epsilon}$
Lente quinta TT	$\frac{(n-1)\epsilon(k''''+\gamma'''')}{k'''' + 1 + \alpha n''''\epsilon}$	$\frac{(n-1)\epsilon(k'''' - \gamma'''')}{k'''' - 1 - \alpha n''''\epsilon}$
	etc.	

at si ponamus breuitatis gratia :

$$\frac{k'-v}{k'+v} = i; \frac{k'-v'}{k'+v'} = i'; \frac{k''-v''}{k''+v''} = i''; \frac{k'''-v'''}{k'''+v'''} = i'''; \frac{k''''-v''''}{k''''+v''''} = i''''; \text{etc.}$$

pro spatii diffusionis habebimus hos valores :

$$P = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{11} \left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k'+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k'+v} \right)^2 + i i' \left(\frac{n}{a} - \frac{2}{k'-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{2}{k'-v} \right)^2 \right)$$

$$Q = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{11'} \left(\frac{n}{b} + \frac{2}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{b} + \frac{2}{k'+v'} \right)^2 + i' i'' \left(\frac{n}{b} - \frac{2}{k'-v'} \right) \left(\frac{1}{b} - \frac{2}{k'-v'} \right)^2 \right)$$

$$R = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{11''} \left(\frac{n}{c} + \frac{2}{k''+v''} \right) \left(\frac{1}{c} + \frac{2}{k''+v''} \right)^2 + i'' i''' \left(\frac{n}{c} - \frac{2}{k''-v''} \right) \left(\frac{1}{c} - \frac{2}{k''-v''} \right)^2 \right)$$

$$S = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{11'''} \left(\frac{n}{d} + \frac{2}{k''' + v'''} \right) \left(\frac{1}{d} + \frac{2}{k''' + v'''} \right)^2 + i''' i'''' \left(\frac{n}{d} - \frac{2}{k''' - v'''} \right) \left(\frac{1}{d} - \frac{2}{k''' - v'''} \right)^2 \right)$$

$$T = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{11''''} \left(\frac{n}{e} + \frac{2}{k'''' + v''''} \right) \left(\frac{1}{e} + \frac{2}{k'''' + v''''} \right)^2 + i'''' i''''' \left(\frac{n}{e} - \frac{2}{k'''' - v''''} \right) \left(\frac{1}{e} - \frac{2}{k'''' - v''''} \right)^2 \right)$$

etc.

His constitutis pro magnitudine singularum imaginum habebimus :

ad situm

pro vna lente imaginem $F\zeta = \frac{1}{i} \cdot \frac{a}{a} z$ inuersum

pro duabus lentibus $G\eta = \frac{1}{i'} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} z$ erectum

pro tribus lentibus $H\theta = \frac{1}{i''} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} z$ inuersum

pro quatuor lentibus $I\iota = \frac{1}{i'''} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} z$ erectum

pro quinque lentibus $K\kappa = \frac{1}{i''''} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} \cdot \frac{a}{a} z$ inuersum

etc.

Deni-

Denique dum aperturæ lentium non sint minores, quam sequentes formulæ exhibent:

Semid. aperturæ	faciei anterioris	faciei posterioris
Lentis		
primæ PP	x	$i x$
secundæ QQ	$i. \frac{bx}{a}$	$ii. \frac{bx}{a}$
tertiæ RR	$ij. \frac{bcx}{a^2}$	$ij. ii. \frac{bcx}{a^2}$
quartæ SS	$ij. iij. \frac{bcdx}{a^2\gamma}$	$ij. ii. iij. \frac{bcdx}{a^2\gamma}$
quintæ TT	$ij. iij. iiij. \frac{bcdex}{a^2\gamma\delta}$	$ij. ii. iij. iiij. \frac{bcdex}{a^2\gamma\delta}$
	etc.	

erit ut sequitur pro quolibet lentium numero:

I. Pro vna lente

Spatium diffusionis $Ff = aaxx$. P
inclinatio radorum in f concurrentium ad axem $= i. \frac{x}{a}$

II. Pro duabus lentibus

Spatium diffusionis

$Gg = ccxx \left(\frac{1}{i^2} \cdot \frac{ax}{b} P + ii. \frac{bb}{a^2} Q \right)$
et radorum in g concurrentium
inclinatio ad axem $= ij. \frac{bx}{a^2}$

III. Pro tribus lentibus

Spatium diffusionis:

$Hh = \gamma\gamma xx \left(\frac{1}{i^2 j^2} \cdot \frac{ax}{b} P + \frac{ii}{ij^2} \cdot \frac{bb}{a^2} Q + ii. iij. \frac{bbcc}{a^2\gamma} R \right)$
et radorum in h concurrentium
inclinatio ad axem $= ij. iij. \frac{bcx}{a^2\gamma}$

Tom. I.

I

IV.

CAPUT II.

IV. Pro quatuor lentibus.

Spatium diffusionis :

$$Ii = \delta \delta x x \left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{aa\delta\delta\gamma\gamma}{bbccdd} P + \frac{ii}{i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma}{aa\delta\delta\gamma\gamma} Q \\ + \frac{ii \cdot ii}{i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma}{aa\delta\delta\gamma\gamma} R + ii \cdot i^2 i^2 i^2 i^2 \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma}{aa\delta\delta\gamma\gamma} S \end{array} \right\}$$

et radiorum in i concurrentium

$$\text{inclinatio ad axem} = ii^2 i^2 i^2 i^2 \cdot \frac{b\delta d x}{a i \gamma \delta}$$

V. Pro quinque lentibus.

Spatium diffusionis :

$$Kk = \epsilon \epsilon x x \left\{ \begin{array}{l} + \frac{1}{i^2 i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{aa\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta}{bbccdd\epsilon\epsilon} P \\ + \frac{ii}{i^2 i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta}{aa\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta} Q \\ + \frac{ii \cdot ii}{i^2 i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta}{aa\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta} R \\ + \frac{ii \cdot ii \cdot ii}{i^2 i^2 i^2 i^2 i^2} \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta}{aa\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta} S \\ + ii \cdot i^2 i^2 i^2 i^2 i^2 \cdot \frac{bb\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta}{aa\delta\delta\gamma\gamma\delta\delta} T \end{array} \right\}$$

et radiorum in k concurrentium

$$\text{inclinatio ad axem} = ii^2 i^2 i^2 i^2 i^2 \cdot \frac{b\delta d \epsilon x}{a \epsilon \gamma \delta \epsilon}$$

Vnde progressio harum formularum ad plures adhuc lentes satis est manifesta. Si in lentibus ratio refractionis sit diversa atque ad singulas lentes ordine his litteris indicetur n, n^I, n^{II}, n^{III} , etc.; haec diversitas facile ad formulas hic inventas accommodabitur. Primum enim haec correctio occurrit in formulis pro radiis lentium,

lentium, ita, vt quomodomodum formulæ f et g pro prima lente numerum n inuolunt, ita pro secunda lente numerus n' , pro tertia n'' et ita porro introducatur. Similem correctionem etiam requirunt valores litterarum P, Q, R, S etc. et loco litteræ n , quæ in valore P occurrit, in valoribus Q, R, S etc. scribi oportet n', n'', n''' etc.

Coroll. 1.

37. Si obiectum sit tantum punctum in axe positum, sufficit vt lentium aperturæ sint tantæ, quantas assignauimus sin autem obiectum habeat quandam magnitudinem, tum aperturæ præter primam eo magis mensuras assignatas superare debent, quo maior fuerit obiecti magnitudo x .

Coroll. 2.

38. In expressione spatii diffusionis quadratum semidiametri aperturæ primæ faciei xx primo multiplicatur per quadratum distantie postremæ imaginis ab vltima lentium: quæ ergo si fuerit infinita, etiam spatium diffusionis sit infinitum.

Coroll. 3.

39. Ceteris ergo paribus, quocunque fuerint lentes, spatium diffusionis semper est proportionale quadrato diametri aperturæ primæ faciei, hoc est ipsi huic aperturæ. Vnde diametro aperturæ primæ

I 2

faciei

faciei ad semissim redacto spatium diffusionis quadruplo fiet minus.

Scholion.

90. Considerauimus hic statim loca singularum imaginum principalium tanquam data ex iisque structuram cuiusque lentis quantitatem arbitrariam introducendo determinauimus. Quod si vero ipsae lentes fuerint datae ita vt tam radii ambarum facierum cuiusque quam crassities, vna cum earum interuallis cognoscantur tum ope formularum exhibitarum, vicissim distantiae determinatrices innotescunt. Sint scilicet radii facierum anterioris et posterioris primae lentis PP, f, g , secundae lentis QQ, f', g' ; tertiae lentis RR, f'', g'' etc. crassitie earum existente v, v', v'' etc. tum verodentur distantiae $aB=F, bC=G, cD=H$ etc. Praeterea autem distantia obiecti ante lentem primam sit $AE=a$, ac sequenti modo omnia elementa ad problema superius necessaria elicientur;

$$\left\{ \begin{array}{l} 1. \frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{\frac{n}{k}}{k+v}, \text{ hinc reperitur } k \\ 2. \frac{n-1}{k} = \frac{1}{a} - \frac{\frac{n}{k}}{k-v}, \text{ hinc vero } a \\ 3. F = a + b \text{ vnde } b = F - a \\ 4. \frac{n-1}{f'} = \frac{1}{b} + \frac{\frac{n}{k}}{k+v'}, \text{ hinc reperitur } k' \\ 5. \frac{n-1}{g'} = \frac{1}{c} - \frac{\frac{n}{k'}}{k'-v'}, \text{ hinc vero porro } c \\ 6. G = c + e \text{ vnde } e = G - c. \end{array} \right.$$

(7.

$$\left\{ \begin{array}{l} 7. \frac{n-1}{f''} = \frac{1}{c} + \frac{n}{k''+v''}, \text{ hinc reperitur } k'' \\ 8. \frac{n-1}{k''} = \frac{1}{\gamma} - \frac{n}{k''-v''}, \text{ hinc vero } \gamma \\ 9. H = \gamma + d \text{ unde } d = H - \gamma \\ \text{etc.} \end{array} \right.$$

Vicunque ergo lentes datae fuerint dispositae super axe communi, si ante eas constitatur obiectum in data distantia $AE = a$, inde singulae distantiae determinatrices a, b, δ, c, γ etc. cum arbitrariis k, k', k'', k''' etc. facile definiuntur ex iisque porro spatium diffusionis cum reliquis phaenomenis in solutione problematis commemoratis assignabitur. Operae pretium autem erit casum, quo crassities lentium vt evanescens spectatur, accuratius euoluiss.

Problema 5.

91. Si crassities lentium evanescat, et quotcumque huiusmodi lentes super communi axe fuerint dispositae ante quas existat obiectum Ee , definire spatium diffusionis, per quod imago erit dissipata, vt et magnitudinem imaginis.

Solutio.

Si obiecti magnitudo $Ee = z$, cuius imagines principales successiue cadant in $FZ, G\eta, H\theta, I\iota, K\kappa$ etc. hincque pro singulis lentibus sequentes habebimus distantias determinatrices, cum imago per quamuis lentem repraesentata respectu lentis sequentis vicem obiecti gerat.

I 3

distan-

	distantia	distantia
Pro lente PP	obiecti EA=a;	imaginis aF=a
Pro lente QQ	obiecti FB=b;	imaginis bG=b
Pro lente RR	obiecti GC=c;	imaginis cH=c
Pro lente SS	obiecti HD=d;	imaginis dI=d
Pro lente TT	obiecti IE=e;	imaginis eK=e
	etc.	

Porro autem sint numeri arbitarii unitate maiores cuiusque lentis figuram determinantes, λ pro lente PP, λ' pro QQ, λ'' pro RR, λ''' pro SS, λ^{iv} pro TT, etc. ita ut ponendo breuitatis gratia

$$g=0, 190781, \sigma=1, 627401, \tau=0, 905133$$

$$\text{Pro lente PP radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = \frac{ga}{ga+\sigma a \pm \tau(a+a)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{ga}{ga+\sigma a + \tau(a+a)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente QQ radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = \frac{bg}{gc+\sigma b \pm \tau(b+b)\sqrt{(\lambda'-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{bg}{gc+\sigma b + \tau(b+b)\sqrt{(\lambda'-1)}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente RR radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = \frac{cy}{cv+\sigma c \pm \tau(c+c)\sqrt{(\lambda''-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{cy}{cv+\sigma c + \tau(c+c)\sqrt{(\lambda''-1)}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente SS radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = \frac{ds}{fd+\sigma d \pm \tau(d+d)\sqrt{(\lambda'''-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{ds}{fd+\sigma d + \tau(d+d)\sqrt{(\lambda'''-1)}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente TT radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = \frac{es}{fe+\sigma e \pm \tau(e+e)\sqrt{(\lambda^{iv}-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{es}{fe+\sigma e + \tau(e+e)\sqrt{(\lambda^{iv}-1)}} \end{cases}$$

etc.

Deinde

Deinde si quaelibet lens cum binis suis distantis determinatricibus seorsim consideretur, eiusque aperturæ semidiameter foret $= x$, posito $\mu = 0,93819x$ et $\nu = 0,232692$ esset spatium diffusionis

$$\text{Lentis PP} = \mu \alpha \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\nu}{a^2} \right)$$

$$\text{Lentis QQ} = \mu \beta \beta x x \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{\nu}{b^2} \right)$$

$$\text{Lentis RR} = \mu \gamma \gamma x x \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right)^2 + \frac{\nu}{c^2} \right)$$

$$\text{Lentis SS} = \mu \delta \delta x x \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{d} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{d} \right)^2 + \frac{\nu}{d^2} \right)$$

$$\text{Lentis TT} = \mu \epsilon \epsilon x x \left(\frac{1}{e} + \frac{1}{e} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{e} + \frac{1}{e} \right)^2 + \frac{\nu}{e^2} \right)$$

etc.

His constitutis pro magnitudine singularum imaginum habebimus.

Pro una lente: $FZ = \frac{\alpha}{a} x$ situ: inverso

Pro duabus lentibus: $G\gamma = \frac{\alpha \beta}{ab} x$ situ: erecto

Pro tribus lentibus: $H\theta = \frac{\alpha \beta \gamma}{abc} x$ situ: inverso

Pro quatuor lentibus: $I\iota = \frac{\alpha \beta \gamma \delta}{abcd} x$ situ: erecto

Pro quinque lentibus: $K\kappa = \frac{\alpha \beta \gamma \delta \epsilon}{abcde} x$ situ: inverso

etc.

At si semidiameter aperturæ primæ lentis PP ponatur $= x$, necesse est, ut reliquarum lentium aperturæ superent sequentes valores

Semi-

Semidiameter aperturæ

Lentis secundæ QQ $> \frac{b}{a}x$

Lentis tertiæ RR $> \frac{bc}{a^2}x$

Lentis quartæ SS $> \frac{bcd}{a^3\gamma}x$

Lentis quintæ TT $> \frac{bcde}{a^4\gamma\delta}x$
etc.

Hinc spatium diffusionis pro quolibet lentium numero ita se habebit.

I. Pro vna lente

spatium diffusionis

$$Ff = \mu a \alpha x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\gamma}{a^2} \right)$$

radiatorum in f concurrentium

inclinatio ad axem $= \frac{\pi}{a}$

II. Pro duabus lentibus

spatium diffusionis

$$Gg = \mu \epsilon \epsilon x x \left\{ \begin{aligned} &+ \frac{aa}{bb} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\gamma}{a^2} \right) \\ &+ \frac{bb}{aa} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{\gamma}{b^2} \right) \end{aligned} \right.$$

et radiatorum in g concurrentium

inclinatio ad axem $= \frac{b}{a^2}x$

III. Pro tribus lentibus

spatium diffusionis

$$Hh = \mu \gamma \gamma x x \left\{ \begin{aligned} &+ \frac{aaa}{bbb} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\gamma}{a^2} \right) \\ &+ \frac{bbb}{aac} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{\gamma}{b^2} \right) \\ &+ \frac{b}{aac} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right)^2 + \frac{\gamma}{c^2} \right) \end{aligned} \right.$$

et

et radorum in b concurrentium

inclinatio ad axem $\frac{bcx}{a\gamma}$

IV. Pro quatuor lentibus

spatium diffusionis

$$Ii = \mu \delta \delta x x \left\{ \begin{array}{l} + \frac{aa\epsilon\epsilon\gamma\gamma}{\delta b\epsilon c d i} (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) (\lambda (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})^2 + \frac{\gamma}{aa}) \\ + \frac{bb\epsilon\epsilon\gamma\gamma}{a a c c d d} (\frac{1}{b} + \frac{1}{b}) (\lambda' (\frac{1}{b} + \frac{1}{b})^2 + \frac{\gamma}{b\epsilon}) \\ + \frac{bb\epsilon\epsilon\gamma\gamma}{a a \epsilon\epsilon d d} (\frac{1}{c} + \frac{1}{c}) (\lambda'' (\frac{1}{c} + \frac{1}{c})^2 + \frac{\gamma}{c\gamma}) \\ + \frac{bb\epsilon c d d}{a a \epsilon\epsilon\gamma\gamma} (\frac{1}{d} + \frac{1}{d}) (\lambda''' (\frac{1}{d} + \frac{1}{d})^2 + \frac{\gamma}{a\delta}) \end{array} \right.$$

et radorum in i concurrentium :

inclinatio ad axem $= \frac{bc d x}{a\epsilon\gamma\delta}$

V. Pro quinque lentibus

spatium diffusionis

$$Kk = \mu \epsilon \epsilon x x \left\{ \begin{array}{l} + \frac{aa\epsilon\epsilon\gamma\gamma\delta\delta}{\delta b\epsilon c d d e e} (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) (\lambda (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})^2 + \frac{\gamma}{aa}) \\ + \frac{bb\epsilon\epsilon\gamma\gamma\delta\delta}{a a c c d d e e} (\frac{1}{b} + \frac{1}{b}) (\lambda' (\frac{1}{b} + \frac{1}{b})^2 + \frac{\gamma}{b\epsilon}) \\ + \frac{bb\epsilon\epsilon\gamma\gamma\delta\delta}{a a \epsilon\epsilon d d e e} (\frac{1}{c} + \frac{1}{c}) (\lambda'' (\frac{1}{c} + \frac{1}{c})^2 + \frac{\gamma}{c\gamma}) \\ + \frac{bb\epsilon c d d \delta\delta}{a a \epsilon\epsilon\gamma\gamma e e} (\frac{1}{d} + \frac{1}{d}) (\lambda''' (\frac{1}{d} + \frac{1}{d})^2 + \frac{\gamma}{a\delta}) \\ + \frac{bb\epsilon c d d e e}{a a \epsilon\epsilon\gamma\gamma\delta\delta} (\frac{1}{e} + \frac{1}{e}) (\lambda'''' (\frac{1}{e} + \frac{1}{e})^2 + \frac{\gamma}{e\epsilon}) \end{array} \right.$$

et radorum in k concurrentium

inclinatio ad axem $= \frac{bc d e x}{a\epsilon\gamma\delta\epsilon}$

neque ergo casus, quibus plures occurrunt lentes, villa amplius laborant difficultate.

Si lentes ratione refractionis discrepent, ad easque referendae sint litterae n, n', n'', n''' , etc. formu-

Tom. I.

K

lae

Ita in hoc problemate inuentae sequenti modo facile ad hunc casum latius patentem adcommo-
dabuntur. Primo scilicet in formulis pro radiis facierum inuen-
tis litterae g , σ , et τ tantum ad primam lentem
pertinent, earumque loco pro secunda lente scribi
oportet g' , σ' , et τ' ; pro tertia autem g'' , σ'' et τ'' et ita
porro. Praeterea vero spatia diffusionis hinc aliquam
mutationem requirunt, eritque spatium diffusionis.

I. Pro vna lente

$$aaxx\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)\mu\left(\lambda\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)^2 + \frac{v}{aa}\right).$$

II. Pro duabus lentibus

$$bbxx \left\{ \begin{aligned} & + \frac{\mu a a}{b b} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)^2 + \frac{v}{aa}\right) \\ & + \frac{\mu' b b}{a a} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right)^2 + \frac{v'}{b b}\right). \end{aligned} \right.$$

III. Pro tribus lentibus

$$\gamma\gamma xx \left\{ \begin{aligned} & + \frac{\mu a a c c}{b b c c} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)^2 + \frac{v}{aa}\right) \\ & + \frac{\mu' b b c c}{a a c c} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right)^2 + \frac{v'}{b b}\right) \\ & + \frac{\mu'' b b c c}{a a c c} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c}\right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c}\right)^2 + \frac{v''}{c c}\right). \end{aligned} \right.$$

IV. Pro quatuor lentibus

$$\delta\delta xx \left\{ \begin{aligned} & + \frac{\mu a a c c \gamma \gamma}{b b c c a a} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)^2 + \frac{v}{aa}\right) \\ & + \frac{\mu' b b c c \gamma \gamma}{a a c c d d} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b}\right)^2 + \frac{v'}{b b}\right) \\ & + \frac{\mu'' b b c c \gamma \gamma}{a a c c d d} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c}\right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c}\right)^2 + \frac{v''}{c c}\right) \\ & + \frac{\mu''' b b c c d d}{a a c c \gamma \gamma} \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{d}\right) \left(\lambda''' \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{d}\right)^2 + \frac{v'''}{d d}\right). \end{aligned} \right.$$

valores autem harum litterarum $\mu^1, \mu^2, \mu''', \mu''$ etc.
iam supra definiuimus §. 77. Coroll.

COROLL. I.

92. Si lentis primae PP ponatur radius faciei anterioris $=f$ et posterioris $=g$ erit

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{1}{g} \pm \tau \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g} \right) \sqrt{\lambda - 1}$$

$$\frac{1}{g} = \frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \mp \tau \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \right) \sqrt{\lambda - 1}$$

unde si detur distantia obiecti $EA = a$, primo inuenitur a ex hac aequatione

$$\frac{1}{f} + \frac{1}{g} = \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \right) (\lambda - 1) = 1, 818182 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \right) = \frac{10}{11} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \right)$$

Inuenta autem distantia a numerus λ reperitur ex hac aequatione.

$$\frac{1}{f} - \frac{1}{g} + (\sigma - f) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{\sigma} \right) = 2 \tau \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\sigma} \right) \sqrt{\lambda - 1}.$$

COROLL. 2.

93. Deinde si distantia secundae lentis a prima sit $=F$, ob $F = a + b$ habetur $b = F - a$; qua distantia b cognita, si pro lente secunda datus sit radius faciei anterioris $=f'$, et posterioris $=g'$ habebuntur iterum duae aequationes

$$\frac{1}{f'} = \frac{1}{b} + \frac{1}{g'} \pm \tau \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{g'} \right) \sqrt{\lambda' - 1}$$

$$\frac{1}{g'} = \frac{1}{b} + \frac{1}{\delta} \mp \tau \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{\delta} \right) \sqrt{\lambda' - 1}$$

ex quibus cum distantiam b tum numerum λ' definire licet. Similique modo ex forma sequentium lentium earumque distantia reliqua elementa innotescunt.

COROLL. 3.

94. Si singulae lentes ad minimum spatium diffusionis fuerint accommodatae, erit $\lambda = 1, \lambda' = 1, \lambda'' = 1, \lambda''' = 1$ etc. Sin autem haec lentes alia forma fuerint praeditae, isti numeri erunt unitate maiores.

K 2

Scholion.

Scholion.

95. Quo plures fuerint lentes eo pluribus constabit membris spatium diffusionis ab iis productum; neque tamen propterea aucto lentium numero spatium diffusionis necessario augetur. Cum enim quantitates $a, b, c, \gamma, d, \delta$, etc. valores quoque negativos recipere queant, dummodo binarum summae $a+b$; $b+c$; $\gamma+d$; $\delta+e$ etc. utpote lentium distantiae maneant positivae, fieri potest, ut vnum vel aliquot membra fiant negativa, hincque spatium diffusionis diminuatur, quin etiam interdum prorsus evanescat, quo casu repraesentatio sine dubio erit perfectissima. Verum in instrumentis dioptricis ad visionem instructis veluti Telescopiis ac Microscopiis non tam hoc, quod definiuimus, spatium diffusionis quam confusio in ipsa visione orta spectari debet; quae autem etsi a spatio diffusionis plurimum distat, tamen ex eo definiri potest uti mox explicabimus. Ante autem conueniet lentes compositas seu multiplicatas considerare, cuiusmodi oriuntur, si duae pluresue lentes, quarum crassities tam est parua ut negligi queat, immediate iungantur quo quidem pacto instar lentium simplicium spectari possunt; verum tali coniunctione effici potest, ut spatium diffusionis multo fiat minus quam si lens simplex adhiberetur, atque adeo evanescat valorque numeri λ istiusmodi lenti compositae conueniens unitate minor sit proditurus vnde maxima commoda ad confusionem diminuendam obtinebuntur.

CAPVT III.

CAPVT III.

DE

LENTIBVS COMPOSITIS

SEV MVLTIPPLICATIS.

Definitio I.

L^{96.}ens duplicata oritur, si duae lentes super communi axe sibi immediate iungantur.

Crassitiem hic vtriusque lentis tanquam nullam assumo et quia distantia inter lentes nulla ponitur, crassities etiam lentis duplicatae pro nulla haberi poterit.

Coroll I.

97. Binae ergo lentes PP et QQ sibi ad con- Tab. II.
tactum fere coniunctae lentem duplicatam constituunt; Fig. 7.
de qua tamen notandum est, eius crassitiem minus
tuto negligi posse quam vtriusque lentis simplicis
seorsim sumtae. Si enim lentes immediate se in
puncto contingerent; phaenomena colorum a *Newtono*
observata essent metuenda tum vero etiam ostende-
mus, quomodo ratio distantiae inter binas lentes ha-
beri possit.

Coroll. 2.

98. Si lentis anterioris PP distantiae determinatrices sint a et α , lentis posterioris vero QQ b et β , necesse est vt sit $a+b=0$ seu $a=-b$. Tum vero obiecti ante lentem ad distantiam $AE=a$ positi imago principalis representabitur post lentem ad distantiam $G=\beta$.

Coroll. 3.

99. Erunt ergo a et β quasi distantiae determinatrices lentis duplicatae; ac sumendo α vel b ad libitum infinita paria lentium pro his distantis exhiberi possunt. Cum deinde vtraque lens praeterea numerum indefinitum λ recipiat insuper infinita varietas locum habet.

Coroll. 4.

100. Quia crassities pro nihilo reputatur aperturae in singulis facibus eadem est ratio; scilicet si in prima facie semidiameter aperturae sit $=x$, in reliquis quoque facibus apertura eadem vel saltem non minor esse debet.

Scholion.

101. Non opus est, vt lentes plane ad contactum coniungantur quoniam forte refractionis lex turbari posset: hoc autem vel minima interposita distantia evitabitur id quod ad institutum nostrum sufficit, cum etiam crassities vtriusque non omnino sit nulla.

Proble-

Problema I.

102. Omnes lentes duplicatas describere, quibus obiectum Ee in data ante lentem distantia AE propositum post lentem in data distantia bG repraesentetur, simulque diffusionem imaginis Gg pro data lentis apertura definire.

Solutio.

Sit distantia obiecti $AE=a$, imaginis principalis $bG=e$, cum vero lentis primae PP distantiae determinatrices a , et a ; lentis posterioris vero QQ , b et e ; iam quia distantia lentium est nulla, erit $a+b=0$, seu $a=-b$; Hinc si obiecti magnitudo sit $Ee=z$, erit imaginis principalis magnitudo $Gg=\frac{e}{a}z$ pro situ inuerso. Cum porro utraque lens infinitis modis formari possit, sit λ numerus arbitrariorum pro prima PP et λ' pro secunda QQ , quarum ergo constructio ita se habebit:

Pro Lente

$$PP \text{ radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{a}{e a + \sigma a + \tau(a + a) \sqrt{(\lambda - 1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{a}{e b + \sigma a + \tau(b + a) \sqrt{(\lambda - 1)}} \end{cases}$$

$$QQ \text{ radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{b}{e b + \sigma b + \tau(b + e) \sqrt{(\lambda' - 1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{b}{e b + \sigma e + \tau(b + e) \sqrt{(\lambda' - 1)}} \end{cases}$$

Si ratio refractionis sit diuersa; pro secunda lente scribi debet g' , σ' et τ' , loco e , σ et τ .

Pro

Pro spatio autem diffusionis Gg inueniendo, sit semidiameter aperturæ lentis duplicatæ $=x$, eritque

$$Gg = \mu \epsilon \epsilon x x \cdot \left\{ \begin{array}{l} + (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) (\lambda (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})^2 + \frac{\nu}{a^2}) \\ + (\frac{1}{b} + \frac{1}{b}) (\lambda' (\frac{1}{b} + \frac{1}{b})^2 + \frac{\nu}{b^2}) \end{array} \right.$$

et radorum in g concurrentium inclinatio ad axem $= \frac{\pi}{\epsilon}$.

Si ratio refractionis discrepet; in parte ex lente secunda orta scribatur μ', ν' , loco μ, ν .

COROLL. I.

103. Huius ergo lentis duplicatæ distantie determinatrices sunt a et ϵ , præterea verò duo numeri arbitrarii λ et λ' , una cum distantia a vel b eius perfectam determinationem constituunt; unde in huiusmodi lentibus multo maior varietas locum habet, quam in lentibus simplicibus.

COROLL. 2.

104. Si ex eisdem distantis determinatricibus a et ϵ adiungendo numero arbitrario λ° lens simplex construatur, ea imaginem eadem magnitudine $G\eta = \frac{\epsilon}{a} z$ referet; sed pro eadem apertura, cuius semidiameter $=x$ habebitur spatium diffusionis

$$Gg = \mu \epsilon \epsilon x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) (\lambda^\circ (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})^2 + \frac{\nu}{a^2})$$

COROLL. 3.

105. Fieri ergo poterit ut lens duplicata modo maiorem modo minorem diffusionem gignat. Lens autem

autem simplex minimam parit diffusionem, si $\lambda^{\circ} = 1$; ergo tum demum lentes duplicatae simplicibus erunt praefrendae, cum adhuc minorem diffusionem producent.

Scholion.

106. Concipi quidem semper poterit lens simplex eandem diffusionem gignens ac lens duplicata, si pro numero λ° omnes valores admittamus; quomodocunque enim lens duplicata fuerit comparata, si spatium diffusionis inde productum huic ex lente simplici nato aequale statuatur, determinatus valor pro numero λ° elicitur: qui si fuerit positivus et vnitare maior, realis lens simplex aequivalens exhiberi poterit, sin autem prodeat vnitare minor, vel adeo negativus, lens simplex inter imaginaria erit referenda. Quando autem sit $\lambda^{\circ} > 1$, euidens est lentem simplicem eundem plane effectum esse edituram ac duplicatam ideoque semper expediet lente simplici potius uti quam duplicata; quodsi vero prodierit $\lambda^{\circ} < 1$, quo casu lens simplex sit imaginaria, tum lentes duplicatae effectum praestabunt a simplicibus non expectandum, qui adeo cum insigni hoc commodo, quod spatium diffusionis futurum sit minus, erit coniunctus. Talibus ergo lentibus duplicatis maximo cum successu uti poterimus, eoque magis eae simplicibus erunt anteponendae, quo minor fuerit valor numeri λ° iis respondens.

Tom. I.

L

Proble-

Problema 2.

107. Data lente duplicata ad binas distantias determinatrices $AE=a$ et $bG=g$ relata pro iisdem distantis definire lentem simplicem, quae pro eadem apertura, eandem diffusionem imaginis producat.

Solutio.

Totum ergo negotium huc redit, ut spatium diffusionis Gg a lente simplici productum (104) aequale ponatur spatio diffusionis a lente duplicata orto, cuius expressio in problemate praecedente (101) est inuenta, indeque valor numeri λ pro constructione lentis simplicis eliciatur. Quae inuestigatio quo commodius institui possit, ponamus:

$$\frac{1}{a} = \frac{f-a}{a} + \frac{f}{g} \text{ eritque } \frac{1}{b} = \frac{f-a}{a} - \frac{f}{g}$$

ita ut loco quantitatis a vel b numerum f introduamus eritque

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right) \text{ et } \frac{1}{b} - \frac{1}{a} = (1-f)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)$$

unde spatium diffusionis a lente duplicata ortum prodit:

$$Gg = \mu g g x x \left\{ \begin{aligned} &+ f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)(\lambda f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)^2 + \nu\left(\frac{f-a}{a} + \frac{f}{g}\right)) \\ &+ (1-f)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)(\lambda(1-f)^2\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)^2 + \nu\left(\frac{f-a}{a} - \frac{f}{g}\right)) \end{aligned} \right\}$$

quae expressio reducitur ad hanc formam:

$$Gg = \mu g g x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right) \left\{ (\lambda f^2 + \lambda(1-f)^2)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)^2 + \nu\left(\frac{f(f-a)}{a^2} + \frac{1-a}{a^2}f + \frac{f(f-a)}{g^2}\right) \right\}$$

Verum postremum membrum $\frac{f(f-a)}{a^2} + \frac{1-a}{a^2}f + \frac{f(f-a)}{g^2}$ mutatur

mutatur in $f(f-1)(\frac{1}{a}+\frac{1}{b})^2+\frac{1}{a^2}$, sicque habebimus pro lente duplicata:

$$Gg = \mu \sec x (\frac{1}{a}+\frac{1}{b}) ((\lambda f^2 + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f))(\frac{1}{a}+\frac{1}{b})^2 + \frac{1}{a^2})$$

quae forma iam facillime cum spatio diffusionis lentis simplicis comparatur indeque manifesto colligitur:

$$\lambda^0 = \lambda f^2 + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f)$$

Cum autem loco quantitatum a et b numerum f introduxerimus constructio lentis duplicatae ita se habebit

Pro lente	radius faciei
prima PP	$\left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{ae}{(e-v)(1-f)(b+o) \pm \tau_j(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{ae}{(e-v)(1-f)(a+o) \pm \tau_j(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right.$
	$\left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{ae}{(e-v)(a+o)(1-f) \pm \tau_j(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{ae}{(e-v)(1+o)(1-f) \pm \tau_j(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right.$

Tum vero inuento numero λ^0 constructio lentis simplicis aequivalentis erit

$$\text{Radius faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{ae}{e+o \pm \tau(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{ae}{e+o \pm \tau(a+b)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right.$$

COROLL. I.

108. Quoties ergo fuerit

$$\lambda f^2 + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f) > 1$$

semper lens simplex parari potest duplicatae aequivalens

L 2

lens

lens iisque ergo casibus præstabit lente simplici vti potius quam lente duplicata.

Coroll 2.

109. Verum si fuerit

$$\lambda f' + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f) < 1$$

ob $\lambda^0 < 1$, constructio lentis simplicis fit impossibilis, ac lens duplicata minorem pariet diffusionem quam per vllam lentem simplicem obtineri potest.

Coroll 3

110. Si esset $f=0$, projiret $\lambda^0=\lambda'$, et in lente duplicata anteriori nullam refractionem produceret ob facies parallelas, resque eodem rediret, ac si posterior sola adesset. Sin. autem sumatur $f=1$, fit $\lambda^0=\lambda$, et lens posterior superflua; vtroque ergo casu nullum lucrum impetratur.

Coroll 4.

111. Cum autem numeri λ et λ' vnitatem nequeant esse minores, sitque $\nu=0, 232692$, patet pro f nullum valorem inter limites 0 et 1 assignari posse, unde fiat $\lambda^0=0$. At si f extra hos limites capiatur, utique pro λ et λ' eiusmodi numeri vnitatem maiores assignari poterunt, ut fiat $\lambda^0=c$.

Scholion 1.

112. Ratione ergo numeri f tres casus lentium duplicatarum considerari conueniet, prout vel f intra limi-

limites 0 et 1 continetur, vel fuerit $f > 1$ vel $f < 0$. Primo casu euenire non potest, vt fiat $\lambda = 0$; sed plurimum intererit eam determinasse lentem duplicatam, pro qua λ minimum obtineat valorem qui quo magis infra vnitatem cadat, eo perfectior lens erit censenda, maioreque iure simplicibus anteferenda. Binis reliquis vero casibus $f > 1$ et $f < 0$ eiusmodi adeo lentes duplicatae parari poterunt, quae praebant $\lambda = 0$, quae ergo pro perfectissimis essent habendae. Verum hic quoque ad praxin est respiciendum, quae cum semper a praeceptis Theoriae aberrare soleat, euenire potest, vt leui errore commisso numerus λ non solum non euanescat, sed adeo vnitatem excedat quo casu utique expediret lente vti simplici.

Scholion 2.

113. Cum tanti sit momenti rationem aberrationis a qua praxis vix liberari potest habere, eam etiam in lentibus simplicibus perpendi conueniet. Postulauimus autem pro datis distantiis determinatricibus lentem construere posse in qua numerus λ datum obtineat valorem dum ne sit vnitatem minor; hic igitur obseruari oportet, quo maior fuerit λ , eo difficilius fore errorem euitare; si enim in constructione leuissimus error committatur alius eo magis diuersus valor pro λ orietur, quo maior fuerit λ . Verum e contrario cum vnitatem sit minimus valor, quem λ recipere potest ex natura minimi liquet etiamsi in praxi a praescripta regula notabiliter recedatur tamen inde vix

L 3

sensu-

fenfibile difcrimen in valore λ eſſe redundaturum. Ex quo concludimus feliciffimo cum ſucceſſu eiusmodi lentes ſimplices parari poſſe, pro quibus futurum ſit $\lambda = 1$, neque hic errores praxeos, niſi fuerint enormes, admodum eſſe pertimeſcendos. Deinde quo minus numerus λ unitatem ſuperare debeat, eo certiores eſſe poterimus de ſucceſſu, ſed non eo gradu, quo caſu, $\lambda = 1$; at ſi opus ſit eiusmodi lente, pro qua valor ipſius λ debeat eſſe numerus ſatis magnus, diffiſſime per praxin ſatiſſiet ac fortasſe ingentem lentium numerum parare oportebit, antequam una obtineatur ſcopo ſatiſſaciens. Quamobrẽm ſi praxi conſulere velimus, vix alias lentes exigere debemus, niſi pro quibus numerus λ vel ſit unitas ipſa, vel parumper maior. Sin autem ad inſigne aliquod commodum aliae lentes requirantur, labori non erit parcendum, cum fortasſe non niſi poſt plurimos conatus irritos voti tandem compotes reddi queamus.

Problema 3.

114. Definire eam lentem duplicatam, pro qua, ſi numerus f intra limites 0 et 1 accipiat numerus λ^0 minimum adipiſcatur valorem.

Solutio.

Poſitis iſdem, quae in praecedentibus problematibus ſunt conſtituta, inuenimus eſſe

$$\lambda^0 = \lambda f' + \lambda' (1 - f)' - \nu f (1 - f)$$

vbi cum f intra limites 0 et 1 aſſumi debeat, ambo termini

termini λf^3 et $\lambda'(1-f)^3$ erunt positiui. Quare vt λ^0 omnium minimum valorem nanciscatur, necesse est vtrique numero λ et λ' minimum valorem cuius est capax tribui.

Sit ergo $\lambda = 1$ et $\lambda' = 1$, ac habebimus

$$\lambda^0 = 1 - 3f + 3ff - \nu f + \nu ff = 1 - (3 + \nu)f(1-f)$$

quae expressio vt minima reddatur, oportet fieri $f(1-f)$ maximum, id quod fit sumendo $f = \frac{1}{2}$; hincque oritur

$$\lambda^0 = 1 - \frac{1}{2}(3 + \nu) = \frac{1-\nu}{2} = 0,191827$$

Quare constructio huius lentis duplicatae ita se habebit.

$$\text{Pro lente PP radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{2ae}{(2e-a)^2 + a^2} \\ \text{posterioris} = \frac{2ae}{(2e-e)^2 + e^2} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente QQ radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{2ae}{(2e-e)^2 + e^2} \\ \text{posterioris} = \frac{2ae}{(2e-a)^2 + a^2} \end{cases}$$

et si aperturæ semidiameter sit $= x$, erit spatium diffusionis.

$$Gg = \mu \cdot 66xx \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right) \times 0,191827 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right)^2 + \frac{\nu}{a \cdot e}$$

Si eiusmodi vitro vtamur, pro quo est $n = 1,60 = \frac{4}{3}$ tum ob $\nu = \frac{1}{11}$, prodiret $\lambda = 0,183333$ ideoque haec vitri species adhuc minorem confusionem parceret.

Coroll.

Coroll. 1.

115. Si pro iisdem distantis determinatricibus a et b lens simplex minimam diffusionem pariens construat quod fit sumendo

$$\text{radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{ab}{\frac{1}{a} + \frac{1}{b}} \\ \text{posterioris} = \frac{ab}{\frac{1}{a} + \frac{1}{b}} \end{cases}$$

spatium diffusionis foret

$$\mu \frac{ab}{a+b} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \left(\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{1}{a^2} \right).$$

Coroll. 2.

116. Apparet ergo a lente duplicata descripta multo minorem oriri diffusionem, quam a lente simplici, etiamsi haec iam ad minimam diffusionem sit instructa: Cum enim ceterae partes sint pares coefficientis membri $\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2$ plus quam quintuplo minor est in duplicata quam in simplici.

Coroll. 3.

117. Si ponamus $\lambda = 1$ et $\lambda' = 1$, vel saltem $\lambda' = \lambda$, minor valor pro λ^0 obtineri nequit, quam inuenimus, etiamsi pro f alios valores admittere velimus. Vnde si utraque lens per se iam minimam diffusionem pariat, pro lente duplicata valor ipsius λ^0 minor quam 0, 191827 fieri nequit.

Scholion.

118. Huiusmodi ergo lentes duplicatae maxime sunt notatu dignae cum loco simplicium adhibitae multo

multo minorem diffusionem pariant, ex quo in constructione Telescopiorum et Microscopiorum earum amplissimus erit usus. Neque vero hac insigni proprietate sunt praeditae; sed etiam earum constructio in praxi minimis difficultatibus est obnoxia: propterea quod etsi a praescriptis regulis parumper aberretur, effectus tamen inde vix ullam mutationem patiatur. Siue enim in constructione utriusque seorsim levis error committatur, valores numerorum λ . et λ' unitatem haud sensibilibiter excedent, siue in quantitate f valor iustus $f = 1$ non exacte obseruetur, error vix sentietur, quoniam hi numeri ex natura minimi sunt eruti. Quomodocunque autem a regulis praescriptis aberretur, valor ipsius λ^o inde paulisper maior prodibit. Veluti si eiusmodi errores committantur, ut sit $\lambda = 1 + \frac{1}{10}$; $\lambda' = 1 + \frac{1}{10}$ et $f = \frac{1}{2} + \frac{1}{10}$, prodibit $\lambda^o = 0,191827 + 0,02558$ seu $\lambda^o = 0,2174$, ita ut discrimen partem tantum quadragesimam unitatis conficiat. Facile autem intelligitur, dummodo λ^o prodeat minus quam $\frac{1}{2}$, quod nunquam non, facile praestari posse videtur, ab his lentibus duplicatis insignem utilitatem expectandam esse. Etsi ergo eiusmodi lentes duplicatae confici possunt, pro quibus numerus λ^o plane euanescat, ob harum lubricam constructionem illae istis anteferendae videntur, ut mox clarius patebit.

Problema 4.

119. Pro datis distantis determinatricibus $AE = a$ et $bG = c$ eas lentes duplicatas inuenire, in quibus sit $\lambda^o = 0$.

Tom. I.

M

Solutio.

Solutio.

Cum fieri nequeat $\lambda^0 = 0$, nisi numerus f extra limites 0 et 1 accipiat, simulque numeri λ et λ' fuerint inaequales, ita ut alterutra saltem lens non debeat seorsum minimam diffusionem parere; ponamus esse vel $f > 1$ vel $f < 0$. Sit ergo primo $f = 1 + \xi$, et cum sit

$$\lambda^0 = \lambda(1 + \xi)^2 - \lambda'\xi^2 + \nu\xi(1 + \xi)$$

ut fiat $\lambda^0 = 0$ oportet esse:

$$\lambda = \lambda(1 + \frac{1}{\xi})^2 + \frac{\nu(1 + \xi)}{\xi}$$

vnde λ' necessario unitatem superabit, cuius valor ne prodeat nimis magnus, sumi conueniet $\lambda = 1$, ita ut sit

$$\lambda' = (1 + \frac{1}{\xi})^2 + \frac{0,222666(1 + \xi)}{\xi^2} \text{ et } \lambda = 1.$$

Quicunque ergo valor ipsi ξ tribuatur, lens duplicata habetur, pro qua sit $\lambda^0 = 0$, ac propterea spatium diffusionis $= \mu \text{EEx}x(\frac{1}{\xi} + \frac{1}{\xi})^2$. Videamus nonnullos casus speciales.

$$f = 1; \xi = 1; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 28,396152$$

$$f = 2; \xi = 1; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 8,465384$$

$$f = 3; \xi = 2; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 3,549519$$

$$f = 4; \xi = 3; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 2,473789$$

$$f = 5; \xi = 4; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 2,025841$$

$$f = 6; \xi = 5; \lambda = 1 \text{ et } \lambda' = 1,783846$$

etc.

Pro

Pro altero casu sit $f = -\xi$, ideoque

$$\lambda^0 = -\lambda \xi^2 + \lambda'(1 + \xi)^2 + \nu \xi(1 + \xi)$$

vnde facto $\lambda^0 = 0$ prodit

$$\lambda = \lambda'(1 + \xi)^2 + \frac{\nu(1 + \xi)}{\xi}.$$

Statui ergo conveniet $\lambda' = 1$, ac pro λ notentur casus sequentes.

$$f = -1; \xi = 1; \lambda = 28,396152 \text{ et } \lambda' = 1$$

$$f = -1; \xi = 2; \lambda = 8,465384 \text{ et } \lambda' = 1$$

$$f = -2; \xi = 2; \lambda = 3,549519 \text{ et } \lambda' = 1$$

$$f = -3; \xi = 3; \lambda = 2,473789 \text{ et } \lambda' = 1$$

$$f = -4; \xi = 4; \lambda = 2,025841 \text{ et } \lambda' = 1$$

$$f = -5; \xi = 5; \lambda = 1,783846 \text{ et } \lambda' = 1$$

Acque patet infinitis modis huiusmodi lentes duplicatas parari posse, pro quibus sit $\lambda^0 = 0$, et spatium diffusionis

$$Gg = \mu \xi \xi x x \left(1 + \frac{1}{\xi}\right) \frac{1}{\xi^2}.$$

Scholion I.

120. Si huiusmodi lentes accuratissime parari possent, nullum est dubium, quin praecedentibus essent anteferendae propterea quod diffusio iis adhuc magis diminuitur. Verum dolendum est, quod minimus error in earum constructione commissus omnem

M 2

fere

fere vsum destruat. Quo hoc facilius diiudicare quæmus, examinemus eum casum, quo est

$$f=5, \lambda=1 \text{ et } \lambda'=2,025841$$

hincque

$$\lambda^0 = \lambda f' - \lambda'(f-1)' + \lambda f(f-1) = 0.$$

Ponamus autem in constructione errorem esse commissum ut reuera non sit $f=5$ sed $f=5\frac{1}{10}$, dum numeri λ et λ' suos iustos valores obtineant: ob hunc autem vix vitandum errorem non sit $\lambda^0=0$, sed adeo $\lambda^0=-2,011$; sicque haec lens duplicata simplicibus longe est postponenda, simili modo si f esset $=5$, sed vel λ vel λ' tantillum a praescripto valore aberraret, enorme statim discrimen in valorem ipsius λ^0 redundaret. Minus quidem error metueendus videtur in ea specie, qua $\lambda=1$, $\lambda'=28,396152$ et $f=1$; sed praeterquam, quod lens simplex posterior difficillime parari queat, pro qua λ' praecise valorem assignatum consequatur, talis lens ad vsum dioptricum plane est inepta, ob ingentem alterius faciei curvaturam. Quae cum ita sint, quia tam exiguus error in paratione huiusmodi lentium commissus facit, ut λ^0 adeo supra unitatem excreseat, vix sperare poterimus, ut vnuquam talis lens duplicata perficiatur, pro qua λ^0 vsque ad $\frac{1}{2}$ diminuatur. In lentibus autem praecedentis generis successus vix fallere poterit, nisi in praxi enormiter a praescripta regula aberraret: ex quo his solis lentibus duplicatis cum fructu uti licebit, dum contra

contra eas, quas in praesente problemate descripsimus, penitus profligandae videntur.

Scholion 2.

121. Pro datis ergo binis distantis determinatricibus a et b semper eiusmodi lens duplicata parari potest, ex qua nascatur spatium diffusionis

$$Gg = \mu \cdot b \cdot x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) (\lambda^0 (\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) + \frac{1}{a^2 b})$$

ita ut λ^0 numerum quemcunque denotare possit. Ad hoc enim satisfieri oportet huius aequationi:

$$\lambda^0 = \lambda f' + \lambda' (1 - f') - \nu f (1 - f)$$

id quod semper fieri potest, cum f plane ab arbitrio nostro pendeat, et numeri λ et λ' tantum non unitate minores accipi debeant. Definitis autem his tribus numeris λ , λ' et f ita, ut λ^0 datum valorem obtineat, binae lentes simplices, ex quibus duplicata est componenda, secundum formulas §. 107 datae confici debent. Vbi quidem tenenda sunt ea, quae modo observauimus, in praxi eas lentes facillime obtineri, quando numeri λ et λ' unitatem parum superant, f vero propemodum $\frac{1}{2}$ denotat, cum contra quo magis hi numeri ab istis terminis recedant, eo maius sit periculum ne effectus enormiter fallat. Ceterum cum diffusionem a lente duplicata oriundam ad eandem formam reduxerimus, qua diffusio lentis simplicis exprimitur, inde id commodi consequimur, ut simili modo diffusionem a lentibus magis multiplicatis ortum definire valeamus.

Supplementum I.

De lentibus duplicatis.

Si pro lente anteriori ratio refractionis sit $n : 1$;
pro lente posteriori vero alia ratio $n' : 1$ locum habeat ;
problemata hic tractata sequenti modo resolui poterunt

Pro Problemate I.

Si pro numeris ϱ, σ, τ , qui ex n oriuntur ,
quaerantur simili modo ex n' valores ϱ', σ' , et τ'
erunt

Pro Lente

$$\begin{aligned} \text{P P radius faciei} \quad & \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = \frac{a\alpha}{\varrho\alpha + \sigma\alpha + \tau(a+\alpha)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{a\alpha}{\varrho\alpha + \sigma\alpha + \tau(a+\alpha)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right. \\ \text{QQ radius faciei} \quad & \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = \frac{b\beta}{\varrho'\beta + \sigma'\beta + \tau(b+\beta)\sqrt{(\lambda'-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{b\beta}{\varrho'\beta + \sigma'\beta + \tau(b+\beta)\sqrt{(\lambda'-1)}} \end{array} \right. \end{aligned}$$

et definitis simili modo valoribus μ', ν' ex ratione
 $n' : 1$ reperietur spatium diffusionis

$$\text{E E } x x \quad \left\{ \begin{array}{l} + \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\nu}{a\alpha} \right) \\ + \mu' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{\nu'}{b\beta} \right) \end{array} \right.$$

reliqua manent vt in problemate.

Pro Problemate II.

Quoniam hic duae vitri species occurrunt, ponamus lentem simplicem quaesitam ex alio quocunque vitri generis parari, cuius ratio refractionis sit $n^{\circ} : 1$, vnde prodeant numeri μ° et ν° ; superfluum autem foret, numeros $\varrho^{\circ}, \sigma^{\circ}$ et τ° computari, quoniam ra-

dii

dii facierum fiunt imaginarii, ita, vt eos exprimere non sit opus, et quoniam pro hac lente simplici aequivalente numerus λ^0 est introductus, erit huius lentis spatium diffusionis

$$66xx. \mu^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v^0}{a^2 b} \right)$$

quod vt cum spatio diffusionis lentis duplicatae aequale fiat; ponatur, vti in problemate est factum,

$$\frac{1}{a} = \frac{f-1}{a} + \frac{f}{b} \text{ et } \frac{1}{b} = \frac{1-f}{a} - \frac{f}{b}$$

vt prodeat

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = f \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \text{ et } \frac{1}{b} + \frac{1}{b} = (1-f) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)$$

vnde peruenietur ad hanc aequationem

$$\begin{aligned} & \mu f \left(\lambda^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v^0}{a^2 b} \right) \\ & + \mu' (1-f) \left(\lambda^0 (1-f)^2 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v^0 (1-f)}{a^2 b} \right) \\ & = \mu^0 \left(\lambda^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v^0}{a^2 b} \right) \end{aligned}$$

quae ita repraesentari potest

$$\begin{aligned} & \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 \left(\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' (1-f)^2 \right) \\ & + \left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{b} \right) \left(\frac{\mu v f}{a} - \frac{\mu' v' (1-f)}{b} \right) \\ & = \mu^0 \lambda^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v^0}{a^2 b} \end{aligned}$$

Vnde

$$\begin{aligned} \lambda^0 &= \frac{\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' (1-f)^2}{\mu^0} + \\ & \frac{a a b b}{\mu^0 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2} \left(\left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{b} \right) \left(\frac{\mu v f}{a} - \frac{\mu' v' (1-f)}{b} \right) - \frac{v^0}{a^2 b} \right) \end{aligned}$$

Deni-

Denique si ex ratione refractionis $n' : 1$ computentur numeri g' , σ' et τ' , radii facierum lentis duplicatae erunt

Pro Lente

$$\begin{aligned} \text{PP radius faciei} & \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \cdot g}{(g - \sigma(1-f))g + \sigma f a + \tau f(a+g)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \cdot g}{(\sigma - g'(1-f))g + g' f a + \tau' f(a+g)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right. \\ \text{QQ radius faciei} & \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = \frac{a \cdot g}{(\sigma' - g' f)a + g' f(1-f)g - \tau'(1-f)(a+g)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{poster.} = \frac{a \cdot g}{(g' - \sigma' f)a + \sigma' f(1-f)g + \tau'(1-f)(a+g)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right. \end{aligned}$$

Ad Problema III.

Hoc problema non solum pro diuersa refractione n et n' hic generalius pertractabo, sed etiam rationem distantiae inter binas lentes habeo. Primum igitur utramque lentem ad distantias determinatrices lentis duplicatae, a et g , reuocabo, ponendo

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g}\right) \text{ et } \frac{1}{b} + \frac{1}{b} = g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{g}\right)$$

vt fit

$$\frac{1}{a} = \frac{f-1}{a} + \frac{f}{g} \text{ et } \frac{1}{b} = \frac{g}{a} + \frac{g-1}{g}$$

hincque

$$a = \frac{a \cdot g}{f a + (f-1)g} \text{ et } b = \frac{a \cdot g}{(g-1)a + g}$$

ideoque distantia lentium

$$a + b = \frac{a \cdot g(f + g - 1)(a + g)}{(f a + (f-1)g)((g-1)a + g)}$$

quae si deberet esse $= 0$, capi oporteret $g = 1 - f$ sed si distantiam aliquam inter lentes admittamus, statumamus

tuamus $f+g-x=\omega$, denotante ω fractionem quandam minimam, siue positiuam siue negatiuam ut distantia lentium prodeat positua et valde parua. Cum hinc igitur sit $g=x+\omega-f$; erit lentium distantia

$$a+b = \frac{a \epsilon (a+\epsilon) \omega}{(f a + (f-x)\epsilon)((\omega-f)a + (x+\omega-f)\epsilon)}$$

Spatium autem diffusionis nunc ita exprimitur:

$$\epsilon \epsilon x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right) \left\{ \begin{array}{l} + \lambda \mu f^2 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right)^2 + \lambda' \mu' g^2 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right)^2 \\ + \frac{\mu \nu}{a} \left(\frac{f-x}{\epsilon} + \frac{1}{\epsilon} \right) \\ + \frac{\mu' \nu'}{\epsilon} \left(\frac{\epsilon}{a} + \frac{\epsilon-x}{\epsilon} \right) \end{array} \right.$$

quae cum in hoc problemate ita tractari debeat, ut tam f , quam g positue sumantur, et haec formula minima reddatur; euident est, litteris λ et λ' minimos valores tribui debere, scilicet $\lambda=x$ et $\lambda'=x$; deinde pro hoc casu minimi f et g conuenienter definiantur, ubi quia $f+g-x=\omega$ ideoque constans in differentiatione, habebimus $dg=-df$; vnde obtinebimus hanc aequationem

$$\begin{aligned} & (3 \mu f^2 - 3 \mu' g^2) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right)^2 + \frac{\mu \nu}{a} \left(\frac{2f-x}{\epsilon} + \frac{2}{\epsilon} \right) \\ & - \frac{\mu' \nu'}{\epsilon} \left(\frac{2\epsilon}{a} + \frac{2\epsilon-x}{\epsilon} \right) = 0 \end{aligned}$$

cui proxime satisfat, ponendo $f=g=\frac{x+\omega}{2}$ quibus valoribus substitutis spatium diffusionis ipsum minimum, erit proxime

$$\epsilon^2 x^2 \left(\frac{1+\omega}{a} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right) \left\{ \begin{array}{l} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\epsilon} \right)^2 (1+\omega)^2 (\mu + \mu') \\ + \frac{\mu \nu}{a} \left(\frac{\omega-x}{a} + \frac{1}{\epsilon} + \frac{\omega}{\epsilon} \right) \\ + \frac{\mu' \nu'}{\epsilon} \left(\frac{1+\omega}{a} + \frac{\omega-x}{\epsilon} \right) \end{array} \right.$$

Tom. I.

N

Tum

Tum vero distantia lentium erit

$$a+b = \frac{+ae(a+e)\omega}{\{(-2a, a+(a-1)\omega-1)(\omega-1)a+(1+\omega)e\}}$$

$$= \frac{+ae(a+e)\omega}{-(1-\omega)(a+e)+(1+\omega)a e}$$

cuius denominator cum sit negativus ob ω minimum; necesse est, fractionem ω sumi debere negativam; hincque adeo spatium diffusionis minus reddetur.

Coroll.

Si ergo distantia obiecti a fuerit infinita seu $a = \infty$, habebitur primo distantia lentium $= \frac{-e\omega}{1-\omega^2}$ et secundo spatium diffusionis

$$\frac{x^2(1+\omega)}{2e} \left\{ \begin{array}{l} (1+\omega)^2(\mu+\mu') \\ - 2\mu\mu'(1-\omega) \end{array} \right.$$

quod cum ω debeat esse negativum, non mediocriter minus erit, quam si distantia lentium esset nulla.

Ad Problema IV.

In hoc problemate etiam distantiam lentium non negligamus; factaque reductione; ut ante, statuamus spatium diffusionis plane evanescens; id quod fieri nequit, nisi altera litterarum f et g sit negativum, quod cum etiam fiat, quando confusio a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda ad nihilum redigi debet, ut infra videbimus; hic casus multo magis euolutionem meretur. Ponatur igitur $g = -\zeta f$, vbi ζ ex illa

illa conditione determinatur, vt primo pro distantia lentium fit

$$a+b = \frac{-ae(a+e)(f-\zeta f-1)}{(fa+(f-1)e)((\zeta f+1)a+\zeta f e)}$$

et posito $f+g-1=\omega$, prodeat $f-\zeta f=1+\omega$ ideoque

$$f = \frac{1+\omega}{1-\zeta} \text{ et } g = \frac{\zeta(1+\omega)}{1-\zeta} \text{ sicque}$$

$$a+b = \frac{-ae(a+e)\omega(1-\zeta)^2}{((1+\omega)a+(\omega+\zeta)e)((1+\omega\zeta)a+\zeta(1+\omega)e)}$$

ac si in denominatore ω reiciatur, erit

$$a+b = \frac{-ae(a+e)(1-\zeta)^2\omega}{(a+\zeta e)}$$

sicque patet ω negative capi debere.

Posito autem $g=-\zeta f$, fit spatium diffusionis

$$E^2 x^2 \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right) \left\{ \begin{array}{l} (\lambda \mu f^2 - \lambda' \mu' \zeta^2 f^2) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right)^2 \\ + \frac{\mu \nu}{a} \left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{e} \right) \\ - \frac{\mu' \nu' \zeta f}{e} \left(-\frac{\zeta f}{a} - \frac{\zeta f+1}{e} \right) \end{array} \right.$$

ad nihilum redigendum; vnde sequitur fore

$$\lambda' = \frac{\lambda \mu}{\mu' \zeta^2} + \frac{\mu \nu a e^2}{\mu' \zeta^2 f^2 (a+e)^2} \left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{e} \right) \\ + \frac{\nu a^2 e}{\zeta^2 f^2 (a+e)^2} \left(+ \frac{\zeta f}{a} + \frac{\zeta f+1}{e} \right)$$

qui valor cum debeat esse maior vnitatem, si forte eueniat, vt minor prodeat, tunc non λ' sed λ definiri conueniet, vbi notandum est esse $f = \frac{1+\omega}{1-\zeta}$. Hincque per formulas ante datas facile eruuntur radii facierum vtriusque lentis.

Esti formula superius data pro spatio diffusionis iam ad casum, quo distantia lentium est nulla, est

N 2

ad-

adcommodata; tamen quia hic distantiam minimam assumimus, nullus inde error est metuendus.

Definitio 2.

122. *Lens triplicata est, quae consistit ex tribus lentibus simplicibus sibi immediate iunctis ad communem axem.*

Hic quidem etiam crassitiem negligo, etiam si necessario maior sit quam in lentibus duplicatis. In supplemento autem ostendetur, quomodo etiam distantiarum inter lentes ratio sit habenda.

Corollarium.

123. Potest ergo lens triplicata considerari, quasi composita ex lente duplicata et lente simplici, hocque duplici modo, prout vel binæ anteriores, vel binæ posteriores lentem duplicatam constituere concipiuntur.

Scholion.

124. Lentibus triplicatis tum demum vsus in praxi concedi conueniet, cum eadem commoda per lentes simplices vel duplicatas consequi non licet. Haec autem commoda in paruitate numeri λ consistunt, qui quamdiu vnitatem fuerit maior, semper lente simplici uti praestat, cum vero circumstantiae in expressione diffusionis minorem numerum λ requirunt, ad lentes multiplicatas erit confugiendum. Quoniam igitur eiusmodi lentes duplicatas conficere docuimus, in

in quibus valor ipsius λ non solum ad nihilum usque, sed adeo ad negativa diminui queat, usus lentium triplicatarum superfluus videtur. Verum iam observauimus in praxi aegre eiusmodi duplicatas lentes parari posse, pro quibus valor ipsius λ minor sit quam 0, 191827, propterea quod si leuissimus error committatur, omnis labor irritus reddatur. His igitur casibus imprimis, quando minori valore numeri λ opus est, lentes triplicatae in usum erunt vocandae; et quia respectu ad praxin habito non omnes aequo successu construere licet, errores inuitabiles hic quoque imprimis spectari oportet, ut pateat quousque numerus λ cum successu diminui queat, ac si adhuc minore valore opus fuerit lentes adeo quadruplicate erunt inducendae.

Problema 5.

125. Datis binis distantis determinatricibus omnes Tab. II. lentes triplicatas definire, simulque spatium diffusionis Fig. 8. ab iis ortum.

Solutio.

Sit E obiectum, cuius magnitudo $= z$, et distantia a lente $AE = a$: tum primae lentis PP distantiae determinatrices sint a et a , secundae lentis QQ b et ϵ ; ac tertiae RR , c et γ . His positis quia lentes immediate iunctae sumuntur, erit $a + b = 0$, $\epsilon + c = 0$, et a et γ distantiae determinatrices lentis triplicatae, ita ut a et ϵ arbitrio nostro relinquantur.

N 3

Si

Si igitur lens prima sola PP adestet, imago repraesentaretur in $F\zeta$, ut esset $AF=a$ et $F\zeta=\frac{a}{\gamma}z$; si binæ priores PP et QQ solae adestent imago exhiberetur in $G\eta$, ut esset $AG=b$ et $G\eta=\frac{b}{\gamma}z$; at per lentem triplicatam referetur in $H\theta$ ut sit $cH=\gamma$ et $H\theta=\frac{\gamma}{\epsilon}z$, pro situ inuerso ob $\frac{a}{b}\frac{b}{c}=1$. Hactenus scilicet res perinde se habet, ac si in A haberetur lens simplex ad distantias determinatrices a et γ accommodata.

At si ad spatium diffusionis Hb respiciamus figuram singularum lentium in computum ducere debemus, quatenus præter distantias determinatrices numeri arbitrarii $\lambda, \lambda', \lambda''$ innouuntur; ex quibus facies singularum lentium supra §. 91 sunt definitæ. Indidem autem colligitur pro apertura cuius semidiameter $=x$, spatium diffusionis ob $\frac{a}{b}=-1$ et $\frac{b}{c}=-1$ fore:

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x \left\{ \begin{array}{l} + (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})(\lambda(\frac{1}{a} + \frac{1}{a})^2 + \frac{\gamma}{a^2}) \\ + (\frac{1}{b} + \frac{1}{b})(\lambda'(\frac{1}{b} + \frac{1}{b})^2 + \frac{\gamma}{b^2}) \\ + (\frac{1}{c} + \frac{1}{c})(\lambda''(\frac{1}{c} + \frac{1}{c})^2 + \frac{\gamma}{c^2}) \end{array} \right.$$

quæ expressio, ut ad formam vni lenti respondentem reducatur statuamus:

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = f(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})$$

$$\frac{1}{b} + \frac{1}{b} = g(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})$$

$$\frac{1}{c} + \frac{1}{c} = h(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})$$

et

et quia $\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = 0$, et $\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = 0$, his aequationibus addendis adipiscimur: $f + g + b = 1$. Porro vero erit

$$\frac{1}{a} = f(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) - \frac{1}{a}; \quad \frac{1}{b} = \frac{1}{a} - f(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})$$

$$\frac{1}{b} = (f + g)(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) - \frac{1}{a}; \quad \frac{1}{c} = \frac{1}{a} - (f + g)(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})$$

huc ob $1 = f + g + b$

$$\frac{1}{a} = \frac{f + g + b}{a}; \quad \frac{1}{a} = -\frac{f - g - b}{a} + \frac{f}{\gamma}$$

$$\frac{1}{b} = \frac{f + g}{a} - \frac{f}{\gamma}; \quad \frac{1}{b} = -\frac{b}{a} + \frac{f + g}{\gamma}$$

$$\frac{1}{c} = \frac{b}{a} - \frac{f - g}{\gamma}; \quad \frac{1}{\gamma} = \frac{f + g + b}{\gamma}$$

Vnde cum spatium diffusionis fiat.

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) (\lambda f^2 + \lambda' g^2 + \lambda'' b^2) (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 + \nu (\frac{f}{a\alpha} + \frac{g}{c\beta} + \frac{b}{c\gamma})$$

reducetur id ad hanc formam

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) (\lambda f^2 + \lambda' g^2 + \lambda'' b^2 - \nu (1 - f)(1 - g)(1 - b)) (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 + \frac{\nu}{a\gamma}$$

Radiorum autem in b concurrentium inclinatio ad axem erit $= \frac{x}{\gamma}$.

COROLL. I.

126. Haec igitur lens triplicata idem producit spatium diffusionis quod produceret lens simplex ad easdem distantias determinatrices instructa, numero eius arbitrarie (per litteram λ indicato) existente

$$\lambda f^2 + \lambda' g^2 + \lambda'' b^2 - \nu (1 - f)(1 - g)(1 - b).$$

ubi quidem est $f + g + b = 1$.

Coroll.

Coroll. 2.

127. Quatenus ergo haec quantitas reddi potest minor non solum vnitatem; sed etiam fractione 0,191827 ita scilicet, ut praxis non enormi aberrationi sit exposita, eatenus lentibus triplicatis vsus erit concedendus.

Coroll. 3.

128. Si sit vel $f=0$, vel $g=0$, vel $b=0$, una lentium habebit facies parallelas, et lens triplicata aequiualebit duplicatae ac si duae litterarum f, g, b simul euanescent, tertia in vnitatem abeunte, casus habebitur lentis simplicis.

Coroll. 4.

129. Si sit $f=1$, ideoque $b=-g$, valor numeri λ pro lente triplicata erit $\lambda + (\lambda' - \lambda'')g^2$, ideoque si $\lambda'' = \lambda'$ lens triplicata simplici aequiualebit, quod idem euenit si fuerit vel $g=1$ vel $b=1$.

Coroll. 5.

130. Sumtis autem pro f, g, b numeris idoneis ob $f+g+b=1$, constructio lentis triplicatae ex formulis §. 91 exhibitis est petenda sumendo.

$$\begin{aligned} \frac{1}{a} &= \frac{1-f}{a} + \frac{f}{\gamma}; & \frac{1}{b} &= \frac{1-f}{a} - \frac{f}{\gamma} \\ \frac{1}{c} &= \frac{1-b}{a} + \frac{1-b}{\gamma}; & \frac{1}{c} &= \frac{b}{a} - \frac{1+b}{\gamma} \end{aligned}$$

Scholion

Scholion I.

131. Quemadmodum hinc expressio inuenta prodeat, notandum est fore: $\frac{f}{a} + \frac{g}{b} + \frac{b}{c} =$

$$+ \frac{1}{a} (-f(1-f) - gb(1-f))$$

$$+ \frac{1}{a} (f + g(1-f)(1-b) + fgb + bb)$$

$$+ \frac{1}{a} (-fg(1-b) - b(1-b))$$

sed $-f(1-f) - gb(1-f) = -(1-f)(f+gb) = -(1-f)(1-g)(1-b)$

ob $f = 1 - g - b$ ideoque $f+gb = (1-g)(1-b)$. Simili modo pro

$\frac{1}{a}$ est $-fg(1-b) - b(1-b) = -(1-b)(b+fg) = -(1-f)(1-g)(1-b)$

ob $b = 1 - f - g$. Denique pro $\frac{1}{a}$, quia est

$ff+bb = (f+b)^2 - 2fb = (1-g)^2 - 2fb = 1 - 2g + gg - 2fb$,

hoc valore substituto efficiens ipsius $\frac{1}{a}$ erit

$$1 - 2g - 2fb + gg + fgb + g(1-f)(1-b) =$$

$$1 + (g+fb)(g-2) - g(1-f)(1-b) = 1 - 2(1-f)(1-g)(1-b)$$

ob $g+fb = (1-f)(1-b)$. Consequenter colligitur

$$\frac{f}{a} + \frac{g}{b} + \frac{b}{c} = -(1-f)(1-g)(1-b) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) + \frac{1}{a}.$$

Scholion 2.

132. Hoc problema etiam ope praecedentium facilius sequenti modo resolui potest. Considerentur scilicet binae lentes PP et QQ iunctim sumtae tanquam lens duplicata ad distantias determinatrices a et c per numeros arbitrarios λ , λ' et f instructa, ac posito $\lambda f^2 + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f) = \lambda^{(2)}$, spatium diffusionis ex ea sola ortum erit

$$\mu \frac{g}{x} \frac{x}{x} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{c} \right) (\lambda^{(2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{c} \right) + \frac{1}{a^2})$$

Tom. I.

O

quae

quae lens si iam in compositione cum tertia RR
tanquam simplex tractetur exinde elicitur spatium
diffusionis perinde atque ex coniunctione duarum
simplicium

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x \left\{ \begin{aligned} &+ (\frac{1}{a} + \frac{1}{c}) (\lambda^{(1)} (\frac{1}{a} + \frac{1}{c})^2 + \frac{v}{ac}) \\ &+ (\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}) (\lambda^{(1)} (\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})^2 + \frac{v}{c\gamma}) \end{aligned} \right.$$

vbi notandum est esse $c + c = 0$, et constructio lentis
duplicatae ex §. 107 erit petenda lentis vero simpli-
cis RR ex distantis determinatricibus $c = -c$ et γ
vna cum numero arbitrario $\lambda^{(1)}$. Ponatur iam $\frac{1}{c} = \frac{1-g}{g} + \frac{\gamma}{g}$
vt sit $\frac{1}{c} = \frac{1-g}{g} - \frac{\gamma}{g}$, eritque spatium diffusionis huius
lentis triplicatae,

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) (\lambda^{(1)} \frac{1}{g}^2 + \lambda^{(1)} (1-g)^2 - v g (1-g) (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 + \frac{v}{a\gamma})$$

Quare si pro lente triplicata ponatur

$$\lambda^{(1)} g^2 + \lambda^{(1)} (1-g)^2 - v g (1-g) = \lambda^{(1)}$$

ita vt iam numerus g insuper arbitrio nostro relin-
quatur, habebitur spatium diffusionis more hactenus
recepto expressum

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}) (\lambda^{(1)} (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 + \frac{v}{a\gamma})$$

Hinc iam id intelligitur, quod ex praecedente solutione
minus patet; si numerus $\lambda^{(1)}$ fuerit unitate maior loco
binarum prorum lentium PP et QQ commodius
vnicam simplicem adhiberi; ex quo cateus tantum
lentes triplicatae resultare censendae sunt, quatenus
nume-

numerus $\lambda^{(2)}$ unitate est minor. Vidimus autem successum tuto sperari non posse, nisi $\lambda^{(1)}$ aequalis sit fractioni 0,191827, vel ea non multo maior; unde si praxi consulere velimus, ipsi $\lambda^{(1)}$ minorem valorem tribui non couenit atque ob eandem rationem numerus g intra terminos 0 et 1 accipi debet; cuius valor imprimis ad praxin erit accommodatus si reddat numerum $\lambda^{(1)}$ minimum, quia tum leues errores negotium minime turbant. Quodsi vero pro $\lambda^{(2)}$ valorem assignatum substituamus, obtinebimus

$$\lambda^{(2)} = \lambda f^2 g^2 + \lambda' g^2 (1-f)^2 + \lambda'' (1-g)^2 - \nu g^2 f (1-f) - \nu g (1-g)$$

Coniucet autem vtramque expressionem pro numero $\lambda^{(1)}$, quo spatium diffusionis a lente triplicata ortum definitur, hic exposuisse cum aliae conclusiones ex altera facilius deducantur. Et si autem hinc omnes valores pro $\lambda^{(1)}$ obtineri possunt tamen ens tantum, qui prope minimum subsistunt ad praxin adhiberi conueniet.

Problema. 6.

133. Datis distantis determinatricibus $AE = a$ et $eH = \gamma$ definire eam lentem triplicatam, quae minimum spatium diffusionis producat.

Solutio I.

Duplici modo hoc problema solui potest, prout spatium diffusionis vel ita exprimitur, vti in solutione problematis praecedentis, vel in Scholio 2. Pri-

ori modo numeros f , g , b ita determinari oportet, ut minima reddatur haec expressio:

$\lambda f^2 + \lambda' g^2 + \lambda'' b^2 - v(1-f)(1-g)(1-b)$
vbi notandum est esse $f+g+b=1$. Eius ergo differentiali nihilo aequali posito habebimus:

$$3\lambda f df + 3\lambda' g dg + 3\lambda'' b db$$

$$+ vdf(1-g)(1-b) + vdg(1-f)(1-b) + vdb(1-f)(1-g) = 0,$$

Cum autem sit $db = -df - dg$ erit

$$\left. \begin{aligned} &+ 3\lambda f df - 3\lambda'' b db + vdf(1-g)(1-b) \\ &+ 3\lambda' g dg - 3\lambda'' b db + vdg(1-f)(1-g) \end{aligned} \right\} = 0$$

quia vero bina differentialia df et dg a se invicem non pendent ambo membra huius aequationis seorsim evanescere debent, unde ob $1-g=f+b$ et $1-f=g+b$ has duas nanciscimur aequationes:

$$3\lambda f - 3\lambda'' b + v f - v b = 0$$

$$3\lambda' g - 3\lambda'' b + v g - v b = 0$$

ex quibus elicimus:

$$f = b \sqrt{\frac{\lambda'' + v}{\lambda + v}} \text{ et } g = b \sqrt{\frac{\lambda' + v}{\lambda + v}}$$

Cum autem sit

$$f + g + b = 1 \text{ seu } \frac{f}{b} = 1 + \frac{f}{b} + \frac{g}{b} \text{ erit}$$

$$\frac{f}{b} = 1 + \sqrt{\frac{\lambda'' + v}{\lambda + v}} + \sqrt{\frac{\lambda' + v}{\lambda + v}}$$

$$\frac{g}{b} = 1 + \sqrt{\frac{\lambda' + v}{\lambda + v}} + \sqrt{\frac{\lambda'' + v}{\lambda + v}}$$

$$\frac{b}{b} = 1 + \sqrt{\frac{\lambda' + v}{\lambda + v}} + \sqrt{\frac{\lambda'' + v}{\lambda + v}}$$

Quicun-

Quicumque ergo numeri λ , λ' , λ'' in constructione singularum lentium fuerint usurpati, hinc numeri f , g , et b determinantur, ex quibus spatium diffusionis minimum resultet. Pro lentium autem constructione hinc distantiae a , b , ξ , ϵ ita definiuntur, ut sit

$$\frac{1}{a} = \frac{-1+f}{a} + \frac{f}{\gamma}; \quad b = \frac{1-f}{a} - \frac{f}{\gamma}$$

$$\frac{1}{\xi} = \frac{-b}{a} + \frac{1-b}{\gamma}; \quad \frac{1}{\epsilon} = \frac{b}{a} - \frac{1+b}{\gamma}$$

est vero:

$$f = \frac{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda''-v)}}{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda'-v)} + \sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda''+v)} + \sqrt{(1+\lambda'-v)(1+\lambda''+v)}}$$

$$g = \frac{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda''-v)}}{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda'-v)} + \sqrt{(1+\lambda'+v)(1+\lambda''+v)} + \sqrt{(1+\lambda'-v)(1+\lambda''+v)}}$$

$$b = \frac{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda''-v)}}{\sqrt{(1+\lambda+v)(1+\lambda'-v)} + \sqrt{(1+\lambda'+v)(1+\lambda''+v)} + \sqrt{(1+\lambda'-v)(1+\lambda''+v)}}$$

Ex distantis autem a , α , b , ξ , ϵ , γ cum numeris λ , λ' , λ'' lentes ipsae per formulas §. 91 exhibitae construuntur.

COROLL. I.

134. Si pro hac lente triplicata ponatur

$$\lambda f^3 + \lambda' g^3 + \lambda'' b^3 - \nu(1-f)(1-g)(1-b) = \lambda^{(7)}$$

substituendis his valoribus pro f , g , et b reperietur

$$\lambda^{(7)} = \frac{1}{3 \left(\frac{1}{\sqrt{(1+\lambda+v)}} + \frac{1}{\sqrt{(1+\lambda'+v)}} + \frac{1}{\sqrt{(1+\lambda''+v)}} \right)^2} - \frac{1}{2}\nu$$

unde spatium diffusionis fit

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} \right) (\lambda^{(7)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} \right) + \frac{1}{a\gamma})$$

O 3

Coroll.

Coroll. 2.

135. Hoc autem spatium diffusionis omnium fiet minimum si numeris λ , λ' , λ'' minimi valores, quos accipere possunt, tribuantur. Sit ergo $\lambda = 1$, $\lambda' = 1$, $\lambda'' = 1$, eritque

$$f = \frac{1}{2}; g = \frac{1}{2}, b = \frac{1}{2}$$

$$\text{et } \lambda^{(1)} = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} = 0, 042165$$

ob 0, 232692; qui ergo valor multo est minor, quam casu lentium duplicatarum.

Coroll. 3.

136. Hoc porro casu erit $\frac{1}{a} = -\frac{1}{1a} + \frac{1}{1\gamma}$; $\frac{1}{b} = \frac{1}{1a} - \frac{1}{1\gamma}$; $\frac{1}{c} = \frac{1}{1a} + \frac{1}{1\gamma}$ et $\frac{1}{e} = \frac{1}{1a} - \frac{1}{1\gamma}$; vnde constructio lentium trium simplicium ita se habebit.

Pro Lente

$$\begin{aligned} \text{Prima radius faciei} & \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{1a\gamma}{(1\gamma - 1a)\gamma + 1a} \\ \text{posterioris} = \frac{1a\gamma}{(1a - 1\gamma)\gamma + 1a} \end{cases} \\ \text{Secunda radius faciei} & \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{1a\gamma}{(1\gamma - 1a)\gamma + (1a - 1\gamma)a} \\ \text{posterioris} = \frac{1a\gamma}{(1a - 1\gamma)\gamma + (1\gamma - 1a)a} \end{cases} \\ \text{Tertia radius faciei} & \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{1a\gamma}{1\gamma + (1a - 1\gamma)a} \\ \text{posterioris} = \frac{1a\gamma}{1a\gamma + (1\gamma - 1a)a} \end{cases} \end{aligned}$$

Solutio altera Problematis.

137. Consideremus binas lentes priores PP et QQ vt lentem duplicatam ad distantias determinatrices a et b ita

ita instructam ut posito $\lambda f^2 + \lambda'(1-f)^2 - \nu f(1-f) = \lambda^{(1)}$
spatium diffusionis inde oriundum sit

$$= \mu \epsilon \epsilon x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) (\lambda^{(1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{\nu}{a \epsilon})$$

sed pro constructione binarum lentium simplicium,
ex quibus haec lens est composita, recordandum est esse

$$a = -\frac{1}{\epsilon} + f + \frac{f}{\epsilon} \quad \text{et} \quad b = -\frac{1}{\epsilon} - f - \frac{f}{\epsilon}$$

Adiuncta iam tertia lente RR ad distantias deter-
minatrices $c = -\epsilon$ et γ per numerum arbitrarium λ''
instructa si ponamus $\frac{1}{c} = -\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} + \frac{\gamma}{\gamma}$, et

$$\lambda^{(1)} g^2 + \lambda''(1-g)^2 - \nu g(1-g) = \lambda^{(2)}$$

erit spatium diffusionis

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} \right) (\lambda^{(2)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} \right)^2 + \frac{\nu}{a \gamma})$$

quod ut fiat minimum, valor ipsius $\lambda^{(2)}$ minimus
reddi debet, quaeratur ergo primo g dum $\lambda^{(1)}$ ut nu-
merus datus spectatur et habebimus

$$3\lambda^{(1)} g g - 3\lambda''(1-g)^2 - \nu + 2\nu g = 0$$

unde elicitur

$$g = \frac{-\lambda'' - \nu + \sqrt{(\lambda'' + \nu)(3\lambda'' + \nu)}}{3\lambda^{(1)} - 3\lambda''} \quad \text{sive}$$

$$g = \frac{\nu' \sqrt{3\lambda'' + \nu}}{\nu' \sqrt{3\lambda'' + \nu} + \nu' \sqrt{3\lambda^{(1)} + \nu}}$$

et hinc valor ipsius $\lambda^{(1)}$ erit

$$\lambda^{(1)} = \frac{1}{3 \left(\frac{1}{\nu' \sqrt{3\lambda^{(1)} + \nu}} + \frac{1}{\nu' \sqrt{3\lambda'' + \nu}} \right)} - \frac{1}{3} \nu$$

vel

vol

$$\frac{1}{3\lambda^{(3)} + \nu} = \left(\frac{1}{V(3\lambda^{(1)} + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda^{(2)} + \nu)} \right)^2$$

Sicque fit:

$$\frac{1}{V(3\lambda^{(3)} + \nu)} = \frac{1}{V(3\lambda^{(1)} + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda^{(2)} + \nu)}$$

Simili modo si f ita definiatur, ut $\lambda^{(3)}$ fiat minimum reperietur:

$$f = \frac{\sqrt{(3\lambda' + \nu)}}{\sqrt{(3\lambda + \nu)} + \sqrt{(3\lambda' + \nu)}}$$

hocque valore substituto

$$\frac{1}{V(3\lambda^{(3)} + \nu)} = \frac{1}{V(3\lambda + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda' + \nu)}$$

Quare si numeris $\lambda, \lambda', \lambda''$, arbitrio nostro relictis binii numeri f et g ita definiantur, ut $\lambda^{(3)}$ consequatur valorem minimum erit

$$\frac{1}{V(3\lambda^{(3)} + \nu)} = \frac{1}{V(3\lambda + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda' + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda'' + \nu)}$$

vnde idem valor pro $\lambda^{(3)}$ reperitur, quem ante inuenimus.

Coroll. I.

135. Ex hac ergo solutione numeri f et g ita definiuntur ut fit

$$\frac{1}{fV(3\lambda + \nu)} = \frac{1}{V(3\lambda + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda' + \nu)} \quad \text{et}$$

$$\frac{1}{gV(3\lambda^{(3)} + \nu)} = \frac{1}{V(3\lambda^{(3)} + \nu)} + \frac{1}{V(3\lambda'' + \nu)}$$

siue

sive hoc modo

$$(1-1) \frac{1}{\sqrt{(1\lambda'+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(1\lambda'+\nu)}} \text{ et}$$

$$\left(\frac{1}{2}-1\right) \left(\frac{1}{\sqrt{(1\lambda'+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(1\lambda''+\nu)}} \right) = \frac{1}{\sqrt{(1\lambda''+\nu)}}$$

Coroll. 2.

139. Ex inuentis minimis valoribus numerorum $\lambda^{(1)}$ et $\lambda^{(2)}$ numeri f et g etiam ita definiuntur vt sit

$$\frac{1}{f\sqrt{(3\lambda+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)}+\nu)}} \text{ seu } f = \sqrt{\left(\frac{3\lambda^{(1)}+\nu}{3\lambda+\nu}\right)} \text{ et}$$

$$\frac{1}{g\sqrt{(3\lambda^{(1)}+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)}+\nu)}} \text{ seu } g = \sqrt{\left(\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda^{(1)}+\nu}\right)}$$

Coroll. 3

140. Distantiae autem determinatrices singulorum lentium ita per a et γ prodibunt expressae:

$$\frac{1}{a} = -\frac{1}{b} = -\frac{1}{a} + \frac{f}{\gamma} + \frac{f}{\gamma}$$

$$\frac{1}{b} = -\frac{1}{c} = -\frac{1}{a} + \frac{f}{\gamma} + \frac{g}{\gamma}$$

vbi cum sit

$$g = \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda^{(1)}+\nu}} \text{ notandum est esse } fg = \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda+\nu}}$$

Coroll. 4.

141. Eliminando autem numero $\lambda^{(1)}$ erit

$$\frac{1}{a} = -\frac{1}{b} = -\frac{1}{a} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda'+\nu}} - \frac{1}{a} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda''+\nu}} + \frac{1}{\gamma} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda+\nu}}$$

$$\frac{1}{c} = -\frac{1}{c} = -\frac{1}{a} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda''+\nu}} + \frac{1}{\gamma} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda+\nu}} + \frac{1}{\gamma} \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)}+\nu}{3\lambda'+\nu}}$$

Tom. I.

P

ex

ex quibus formulis, inuento iam valore minimo λ'' singulae lentes commodissime determinantur.

Coroll 5.

142. Si praeterea singulae lentes ita fuerint comparatae ut per se minimam confusionem pariant quod fit si $\lambda = \lambda' = \lambda'' = 1$, erit

$$\frac{1}{V(3\lambda^{(1)} + \nu)} = \frac{2}{V(3 + \nu)} \text{ hincque } 3\lambda^{(1)} + \nu = \frac{3 + \nu}{4},$$

unde fit $\lambda^{(1)} = \frac{1 - \nu}{11}$. Deinde vero habebitur:

$$\frac{1}{V(3\lambda^{(2)} + \nu)} = \frac{3}{V(3 + \nu)} \text{ hincque } 3\lambda^{(2)} + \nu = \frac{3 + \nu}{9}$$

ac propterea

$\lambda^{(2)} = \frac{1 - \nu}{27}$. Sin autem fuerit tantum $\lambda = \lambda' = \lambda''$ reperietur:

$$\lambda^{(1)} = \frac{1 - \lambda - \nu}{11} \text{ et } \lambda^{(2)} = \frac{1 - \lambda - \nu}{27}.$$

Coroll 6.

143. Eodem autem casu, quo $\lambda = \lambda' = \lambda''$, ob $V(3\lambda^{(1)} + \nu) = \frac{1}{4}V(3\lambda + \nu)$, distantiae determinatrices pro lentibus simplicibus erunt:

$$a = \frac{1}{1-a} + \frac{1}{1-\gamma}; \quad b = \frac{2}{1-a} - \frac{1}{1-\gamma}$$

$$c = \frac{1}{1-a} + \frac{2}{1-\gamma}; \quad d = \frac{1}{1-a} - \frac{2}{1-\gamma}$$

unde eadem formulae pro earum constructione nascuntur quae supra (136) sunt allatae nisi quod iam in denominatoribus membra $\pm \tau(a + \gamma)V(\lambda - 1)$ adiungi debcant.

Scholi-

Scholion

144. Ternarum ergo lentium simplicium idonea coniunctione effici potest, vt in expressione spatii diffusionis $Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{2} + \frac{1}{\gamma})(\lambda^{(1)}(\frac{1}{2} + \frac{1}{\gamma})^2 + \frac{\gamma}{2\gamma})$ numerus $\lambda^{(1)}$ fiat $= 0,042165$. In lentibus autem duplicatis vidimus minimum valorem numeri $\lambda^{(1)}$ esse $= 0,191827$: sicque in triplicatis hic numerus fere quinquies minor reddi potest at is fere vicies quater est minor, quam per lentes simplices obtineri potest. Loquor hic autem de lentibus ex principio minimi petitis, quippe quae ad praxin maxime sunt accommodatae, dum constructio leuibus erroribus non admodum turbatur. Quanquam enim lentes triplicatae perinde ac duplicatae parari possent, pro quibus numerus conueniens λ non solum nihilo aequalis, sed etiam negatiuus. resultaret tamen earum constructio tam est lubrica, vt minimus error totum laborem irritum reddat. Interim tamen periculum in triplicatis non tantum est quam duplicatis, vnde sequens problema soluiffe operae erit pretium.

Problema 7.

145. Pro datis distantis determinatricibus a et γ eas definire lentes triplicatas, pro quibus valor ipsius $\lambda^{(1)}$ prorsus in nihilum abeat.

Solutio.

Consideretur numerus $\lambda^{(1)}$ ex duabus prioribus
P 2 lenti-

lentibus natus ut datus, et cum sit secundum solutionem posteriorem praecedentis problematis

$$\lambda^{(1)} = \lambda^{(1)} g^2 + \lambda^{(1)} (1-g)^2 - \nu g (1-g)$$

definiri debet g ita ut ista quantitas evanescat. Verum cum $\lambda^{(1)}$ commode nequeat minor effici quam $\frac{1}{4}$, statuamus $\lambda^{(1)} = \frac{1}{4}$, fierique oportet:

$$0 = \frac{1}{4} g^2 + \lambda^{(1)} (1-g)^2 - \nu g (1-g)$$

sed quia $\lambda^{(1)}$ unitate minor esse nequit, necesse est ut g capiatur unitate maior evoluantur ergo quidam casus.

$$\text{I. } g = \frac{5}{4}; \quad 0 = \frac{125}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} - \frac{5\nu}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = \frac{125-5\nu}{4}$$

$$\text{II. } g = \frac{6}{4}; \quad 0 = \frac{216}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} - \frac{6\nu}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = \frac{216-6\nu}{4} = \frac{27-3\nu}{4}$$

$$\text{III. } g = \frac{7}{4}; \quad 0 = \frac{343}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} - \frac{7\nu}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = \frac{343-7\nu}{4}$$

$$\text{IV. } g = \frac{8}{4}; \quad 0 = \frac{512}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = 2$$

$$\text{V. } g = \frac{9}{4}; \quad 0 = \frac{729}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} - \frac{9\nu}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = \frac{729-9\nu}{4} = \frac{81-3\nu}{4}$$

$$\text{VI. } g = \frac{10}{4}; \quad 0 = \frac{1000}{64} - \frac{\lambda^{(1)}}{64} - \frac{10\nu}{64} \text{ et } \lambda^{(1)} = \frac{1000-10\nu}{4} = \frac{250-5\nu}{4}$$

In primo et secundo casu fit valor ipsius $\lambda^{(1)}$ nimis magnus, quam ut ista lens commode in praxin recipi queat; ac si ipsa g multo maior tribuatur valor, levis error ingentem effectum producit. Ponamus enim loco g per errorem sumi $g + \omega$, et cum $\lambda^{(1)}$ ex g rite fuerit definitum; fiet

$$\lambda^{(1)} = \omega (\frac{1}{4} g g - 3 \lambda^{(1)} (1-g)^2 - \nu (1-\frac{1}{4} g) (1-\frac{1}{4} g))$$

et

et pro λ'' substituto valore:

$$\lambda^{(1)} = \frac{\omega}{1 - \frac{\omega}{g}} (3gg - \nu(4 - gg))$$

vnde patet, quo minus g unitatem excedat, ac simul quo maius fuerit g , valorem ipsius $\lambda^{(1)}$ ob errorem ω eo fieri maiorem. Intelligitur autem hunc errorem fieri minimum si capiatur

$$g = 1 + \sqrt{\frac{1 - \nu}{1 + \nu}}, \text{ ex hoc autem valore elicitur,}$$

$$\lambda'' = \frac{(1 + \nu)\sqrt{1 - \nu} + 1(1 + \nu)}{2(1 - \nu)}$$

Capi ergo debet $g = 1, 84384$ vnde colligitur:

$$\lambda'' = \frac{g^2 - \nu g(1 - \frac{1}{g})^2}{2(g - 1)^2} = 2, 60372$$

et si hae mensurae exacte obseruentur, fiet $\lambda^{(1)} = 0$. At si in valore ipsius g particula ω aberraretur, ut sit $g = 1, 84384 + \omega$, prodibit ob hunc errorem:

$$\lambda^{(1)} = -2, 981 \omega,$$

ita si esset error $\omega = +\frac{1}{10}$, loco $\lambda^{(1)} = 0$, prodiret:

$\lambda^{(1)} = +0, 2981$ ideoque lens triplicata postponenda duplicatae, longe tamen praeferenda foret simplici.

In genere igitur pro quouis valore alio ipsius $\lambda^{(1)}$ idem commodum inuestigemus: ac primo cum sit

$$\lambda'' = \frac{\lambda^{(1)}g^2 + \nu g(g - 1)}{(g - 1)^2}$$

si loco iusti valoris g capiatur $g + \omega$ fiet

$$\lambda^{(1)} = \omega \{ 3\lambda^{(1)}g^2 - 3\lambda''(g - 1)^2 - \nu + 2\nu g \}$$

vbi si pro λ'' valor substituaturs, erit

$$\lambda^{(1)} = \frac{\omega(\nu - 1 - 3\lambda^{(1)} + \nu^2 g g)}{g - 1}$$

qui error vt minimus reddatur capi debet

$$g = 1 + \sqrt{\frac{3\lambda^{(1)}}{3\lambda^{(1)} + \nu}}$$

qui est valor maxime idoneus pro g sumendus, ex quo elicitur

$$\lambda'' = \frac{1}{3\lambda^{(1)}} (\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)} + \sqrt{3\lambda^{(1)}}) \chi_1' (6\lambda^{(1)} + \nu) \sqrt{3\lambda^{(1)}} + (2\lambda^{(1)} + \nu) \sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}$$

et sumto per errorem $g + \omega$ pro g erit

$$\lambda^{(1)} = -2\omega (3\lambda^{(1)} + \nu + \sqrt{3\lambda^{(1)}} (\sqrt{3\lambda^{(1)} + \nu})) \text{ seu}$$

$$\lambda^{(1)} = -2\omega (\sqrt{3\lambda^{(1)}} + \sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}) \sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}$$

Quo minor igitur iam fuerit valor ipsius $\lambda^{(1)}$ eo minus erit error metuendus, vnde solutio ante ex valore $\lambda^{(1)} = \frac{1-\epsilon}{\epsilon}$ eruta prae ceteris est commendanda.

Tum autem erit $f=1$; $\lambda=1$, $\lambda'=1$, $\lambda''=2$, 60372 et $g=1,84384$, vnde pro lentium constructione habebimus,

$$\frac{1}{a} = -\frac{1}{b} = \frac{-1+\epsilon}{\epsilon} + \frac{\epsilon}{\gamma}$$

$$\frac{1}{c} = -\frac{1}{d} = \frac{-1+\epsilon}{\epsilon} + \frac{\epsilon}{\gamma}$$

vnde singulae lentes per formulas §. 91 construentur.

COROLL. I.

146. Lens ergo prima PP construi debet ex distantiiis determinatricibus a et $\frac{1-\epsilon}{\epsilon} \frac{\gamma}{\gamma - (1-\epsilon)\gamma}$ cum numero $\lambda=1$

Lens vero secunda QQ ex distantiiis determinatricibus

$$\frac{-1-\epsilon}{\epsilon} \frac{\gamma}{\gamma - (1-\epsilon)\gamma} \text{ cum numero } \lambda'=1$$

at

at lens tertia RR ex distantii determinatricibus

$$\frac{-a\gamma}{g - (1-g)\gamma} \text{ et } \gamma \text{ cum numero } \lambda''=2, 60372$$

existente $g=1, 84384$.

Coroll 2.

147. Quoniam in formula spatium diffusionis exprimente quae ob $\lambda^{(1)}=0$ est $\mu\gamma\gamma xx(\frac{1}{g}+\frac{1}{g})\frac{1}{a\gamma}$, reiecto factore primo $\mu\gamma\gamma xx$, cuius ratio in his investigationibus non est habita, distantiae a et γ inter se permutari possunt; hinc etiam alia lens triplicata quae fito acque satisfaciens exhiberi poterit.

Coroll 3.

148. Nempe pro hac altera lente triplicata lens prima PP construi debet ex distantii determinatricibus

$$a \text{ et } \frac{+a\gamma}{(1-g)a-g\gamma} \text{ cum numero } \lambda=2, 60372$$

Lens secunda QQ ex distantii determinatricibus

$$\frac{-a\gamma}{(1-g)a-g\gamma} \text{ et } \frac{+a\gamma}{(1-g)a-g\gamma} \text{ cum numero } \lambda'=1$$

at lens tertia ex distantii determinatricibus

$$\frac{-a\gamma}{(1-g)a-g\gamma} \text{ et } \gamma \text{ cum numero } \lambda''=1$$

existente ut ante $g=1, 84384$.

Coroll 4.

149. Hinc ergo duas nacti sumus lentes triplicatas pro distantii a et γ , quae producant spatium diffu-

diffusionis $Hb = \mu \gamma \gamma x x (\frac{1}{a} + \frac{1}{y}) \frac{1}{a \gamma}$. Atque hae inter infinitas alias eundem effectum praestantes hac gaudent praerogatiua, vt levis error in constructione commissus scopum minime perturbet.

Coroll 5.

150. Si in constructione harum lentium per errorem numerus g parumper maior accipiat, quam 1, 84384, tum pro lente triplicata numerus $\lambda^{(1)}$ prodit nihilo minor seu negatiuus. Sin autem numerus g in praxi aliquantillum maior sumatur numerus $\lambda^{(1)}$ fit nihilo maior, sicque lens triplicata ad naturam duplicatarum accedet.

Coroll 6.

151. Si ergo opus fuerit lente, pro qua numerus λ valorem habeat negatiuum, huic scopo satisfieri commode poterit per lentes descriptas triplicatas, dummodo pro g numerus aliquanto maior quam 1, 84384 assumatur. Scilicet si sumatur

$$g = 1, 84384 + \omega \text{ fiet } \lambda^{(1)} = -2, 981 \omega.$$

Supplementum II.

De lentibus triplicatis

Si pro singulis lentibus refraction sit diuersa, pro prima $n : 1$ pro secunda $n' : 1$, pro tertia n''

$n'' : 1$, radique facierum lentium sequenti modo definiantur

	Dist. determinatrices	Refractio et litterae inde pendentes	
I.	i et a	$n : 1, \mu, \nu, \rho, \sigma, \tau.$	λ
II.	b et e	$n' : 1, \mu', \nu', \rho', \sigma', \tau'.$	λ'
III.	c et γ	$n'' : 1, \mu'', \nu'', \rho'', \sigma'', \tau''.$	λ''

scilicet si pro lente prima vocetur radius faciei anterioris = F; posterioris = G; erit

$$\frac{1}{F} = \frac{\rho}{a} + \frac{\sigma}{a} \mp \tau \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \sqrt{\lambda - 1}$$

$$\text{et } \frac{1}{G} = \frac{\rho}{a} + \frac{\sigma}{a} \pm \tau \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \sqrt{\lambda - 1}$$

similique modo pro reliquis lentibus, nempe pro secunda

$$\frac{1}{F'} = \frac{\rho'}{b} + \frac{\sigma'}{e} \mp \tau' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{e} \right) \sqrt{\lambda' - 1}$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{\rho'}{b} + \frac{\sigma'}{e} \pm \tau' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{e} \right) \sqrt{\lambda' - 1}$$

tum vero pro tertia

$$\frac{1}{F''} = \frac{\rho''}{c} + \frac{\sigma''}{\gamma} \mp \tau'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right) \sqrt{\lambda'' - 1}$$

$$\frac{1}{G''} = \frac{\rho''}{c} + \frac{\sigma''}{\gamma} \pm \tau'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right) \sqrt{\lambda'' - 1}$$

Deinde quia distantiae lentium pro nihilo habentur scilicet $a+b=0$ et $e+c=0$, erit spatium diffusionis

$$= \gamma \gamma x x \begin{cases} + \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{\nu}{\sigma a} \right) \\ + \mu' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{e} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{e} \right)^2 + \frac{\nu'}{\sigma' e} \right) \\ + \mu'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right)^2 + \frac{\nu''}{\sigma' \gamma} \right) \end{cases}$$

Tom. I.

Q

statua-

statuatur nunc

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)$$

$$\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)$$

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} = b\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)$$

ut fiat

$$\frac{1}{a} = \frac{f-1}{a} + \frac{f}{\gamma} = \frac{-1}{b}; \quad \text{et}$$

$$\frac{1}{c} = \frac{b}{a} + \frac{b-1}{\gamma} = \frac{-1}{a}$$

unde fit

$$\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = \frac{1-b}{a} + \frac{1-b}{\gamma} = g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)$$

hincque $f+g+b=1$; quibus valoribus substitutis erit
primo pro radiis facierum

$$\frac{1}{f} = \frac{(1-1)\sigma}{a} + \frac{\sigma f}{\gamma} + \tau f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda-1}$$

$$\frac{1}{g} = \frac{\sigma + (1-1)\rho}{a} + \frac{\rho g}{\gamma} + \tau g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda-1}$$

$$\frac{1}{f'} = \frac{(1-f')\rho' - b\sigma'}{a} + \frac{(1-b)\sigma' - f\rho'}{\gamma} + \tau' g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda'-1}$$

$$\frac{1}{g'} = \frac{(1-f')\sigma' - b\rho'}{a} + \frac{(1-b)\rho' - f'\sigma'}{\gamma} + \tau' f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda'-1}$$

et pro lente tertia

$$\frac{1}{f''} = \frac{b\cdot g''}{a} + \frac{(b-1)\rho'' + \sigma''}{\gamma} + \tau'' b\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda''-1}$$

$$\frac{1}{g''} = \frac{b\cdot \sigma''}{a} + \frac{(b-1)\sigma'' + \rho''}{\gamma} + \tau'' b\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma}\right)\sqrt{\lambda''-1}$$

Spatium

Spatium vero diffusionis iam ita exprimitur

$$\gamma\gamma xx \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma} \right) \left\{ \begin{array}{l} (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 (\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' g^2 + \mu'' \lambda'' b^2) \\ + \frac{\gamma \mu f}{a} (\frac{1}{a} - \frac{1}{\gamma} + \frac{f}{\gamma}) \\ + \gamma' \mu' g (\frac{1}{a} - \frac{1}{\gamma} - \frac{f}{\gamma}) (\frac{1}{\gamma} - \frac{b}{a}) \\ + \frac{\gamma'' \mu'' b}{\gamma} (\frac{b}{a} + \frac{b}{\gamma}) \end{array} \right.$$

Nunc igitur circa has lentes triplicatas sequentia sunt obseruanda

I. Diuersa media refringentia eum tantum in finem adhiberi solent, vt non solum spatium diffusionis hic determinatum ad nihilum redigatur, sed etiam confusio a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda tollatur, quippe quod per lentes eiusdem refractionis obtineri nequit. Infra autem videbimus ad hanc conditionem implendam requiri, vt sit $\zeta f + \eta g + \vartheta b = 0$, existente $\zeta = \frac{d n}{n-1}$; $\eta = \frac{d n'}{n'-1}$, et $\vartheta = \frac{d n''}{n''-1}$; ex quibus formis iam perspicitur, si haec differentialia dn , dn' et dn'' essent ipsis $n-1$; $n'-1$; $n''-1$ proportionalia, vti *Newtonus* statuerat; tum proditura esse $\zeta = \eta = \vartheta$ siue $f + g + b = 0$; at iam vidimus, esse debere $f + g + b = 1$; quare si *Newtoni* sententia esset vera; tum ne quidem diuersis refractionibus adhibendis diffusioni a diuersa refrangibilitate oriundae remedium adferri posset. Eatenus igitur tantum hoc incommodum vitari poterit, quatenus litterae ζ , η et ϑ sunt diuersae, ita, vt simul esse possit, et $f + g + b = 1$ et $\zeta f + \eta g + \vartheta b = 0$ ex quo perspicuum est, quantatum f , g et b vniam

Q 2

vel

vel adeo duas esse debere negatiuas sicque hac conditione superaddita casus ille principalis, quo omnes tres litterae f , g et b positivae sunt assumtae hic locum inuenire nequit.

II. Vt ergo nostrum spatium diffusionis evanescat, satisfaciendum est huic aequationi

$$\begin{aligned} & (\frac{1}{a} + \frac{1}{\gamma})^2 (\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' g^2 + \mu'' \lambda'' b^2) \\ & + \frac{\mu f}{a} (\frac{f-a}{a} + \frac{f}{\gamma}) \\ & + \mu' \lambda' g (\frac{f-a}{a} - \frac{f}{\gamma}) (\frac{1-a-b}{\gamma} - \frac{b}{a}) \\ & + \frac{\mu'' b}{\gamma} (\frac{b}{a} + \frac{b-a}{\gamma}) = 0 \end{aligned}$$

Vnde vel λ vel λ' vel λ'' quaeri potest, dummodo caueatur, ne valor vel unitate minor vel nimis magnus prodeat, quia prius naturae repugnat; alterum autem, quia constructio lentium fieret nimis lubrica. Hoc autem praestito circa binas reliquas litteras λ nihil amplius definitur neque etiam circa litteras f , g et b , praeterquam quod supra allatis conditionibus $f+g+b=1$ et $\xi f + \eta g + \vartheta b = 0$ continetur, vnde ex data vna harum litterarum duae reliquae sponte definiuntur sequenti scilicet modo:

$$\begin{aligned} g &= \frac{(\vartheta - \xi)f - \vartheta}{\eta - \vartheta}; \text{ et} \\ b &= \frac{(\xi - \eta)f + \eta}{\eta - \vartheta} \end{aligned}$$

III. In praxi autem huiusmodi lentes triplicatae ideo potissimum quaeruntur, vt loco lentis obiectivae

Etiam in telescopiis substitui queant, pro quibus est $a=\infty$. Statuamus ergo statim $a=\infty$ et pro radiis facierum singularum lentium habebimus

$$\frac{1}{p} = \frac{\sigma'}{\gamma} + \frac{\tau f}{\gamma} \sqrt{\lambda - 1}; \quad \frac{1}{c} = \frac{\rho f}{\gamma} + \frac{\tau f}{\gamma} \sqrt{\lambda - 1}$$

pro secunda lente

$$\frac{1}{p'} = \frac{(1-b)\sigma' - f\rho'}{\gamma} + \frac{\tau\rho'}{\gamma} \sqrt{\lambda' - 1}; \quad \frac{1}{c'} = \frac{(1-b)\rho' - f\sigma'}{\gamma} + \frac{\tau\rho'}{\gamma} \sqrt{\lambda' - 1}$$

pro tertia lente

$$\frac{1}{p''} = \frac{(b-1)\rho'' + \sigma''}{\gamma} + \frac{\tau\rho''}{\gamma} \sqrt{\lambda'' - 1}; \quad \frac{1}{c''} = \frac{(b-1)\sigma'' + \rho''}{\gamma} + \frac{\tau\rho''}{\gamma} \sqrt{\lambda'' - 1}$$

Spatium autem diffusionis tum ita exprimetur

$$\frac{\pi^2}{\gamma} (\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' g^2 + \mu'' \lambda'' b^2 - \nu' \mu' f g (1-b) - \nu'' \mu'' b (1-b))$$

Ita ut satisfieri oporteat huic aequationi

$$\mu \lambda f^2 + \mu' \lambda' g^2 + \mu'' \lambda'' b^2 - \nu' \mu' f g (1-b) - \nu'' \mu'' b (1-b) = 0.$$

Vnde vnus valorum λ , λ' , λ'' , qui ad vsum commodissimus videtur, determinari debet.

IV. Si tantum lentibus vitreis uti velimus, sufficiet duas tantum vitri species adhiberi; si igitur statuamus, lentem tertiam et primam ex eadem vitri specie parari, ut $\mu'' = \mu$; $\nu'' = \nu$; $\rho'' = \rho$; $\sigma'' = \sigma$; $\tau'' = \tau$ et $\zeta = \vartheta$ ob $n'' = n$; pro litteris autem f , g et b hae determinationes habebuntur, 1°. ex aequatione

$$\zeta f + \eta g + \zeta b = 0 \text{ fit } f + b = -\frac{\eta}{\zeta} g,$$

quo valore substituto fiet

$$g \left(\frac{\zeta - \eta}{\zeta} \right) = 1; \quad g = \zeta \frac{\zeta}{\zeta - \eta} \text{ ideoque } f + b = -\frac{\eta}{\zeta - \eta};$$

Q 3

vnde

vnde patet, prouti littera g fuerit vel positua vel negatua, fore vicissim summam $f+b$ vel negatiuam vel posituam et aequatio resoluenda iam erit

$$\mu(\lambda f^2 + \lambda'' b^2) + \mu' \lambda' g^2 - \frac{\mu' \nu' \zeta}{\zeta - \eta} \cdot f(1-b) - \mu \nu \cdot b(1-b) = 0$$

Hinc igitur elicitur

$$\mu' \lambda' g^2 = -\mu(\lambda f^2 + \lambda'' b^2) + \frac{\mu' \nu' \zeta}{\zeta - \eta} \cdot f(1-b) + \mu \nu \cdot b(1-b)$$

cui facile erit pro casu quouis proposito satisfacere.

IV. Dum lens prima et tertia ex eadem vitri specie parantur, media constat ex aqua vel alia materia fluida, vt lens triplicata intra duas lentes vitreas contineat fluidum, et quia fluidum plerumque minorem refractionem patitur, quam vitrum; erit $n' < n$ indeque porro $\eta < \zeta$. Quia igitur pro hoc casu fit g posituum seu lens aquea conuexa, lentes vitreae vel ambae vel vna saltem debent esse concauae.

Inprimis autem praeter determinationes iam inventas necesse est, vt radius faciei anterioris pro lente media aequalis et contrarius sit radio faciei posterioris lentis primae, eodemque modo radius faciei posterioris aequalis et contrarius radio faciei anterioris lentis tertiae vnde hae aequalitates nascentur

$$\frac{1}{F} = \frac{1}{G}, \text{ seu } F + G = 0; \text{ et } \frac{1}{G'} = \frac{1}{F''} \text{ seu } F'' + G' = 0.$$

Ideoquae satisfieri oportet istis aequationibus:

$$(1-b)\sigma' - f\sigma' + \tau'g \cdot \sqrt{\lambda' - 1} = -g'f + \tau'f\sqrt{\lambda' - 1} \text{ et} \\ (1-b)g' - f\sigma' + \tau'g \cdot \sqrt{\lambda' - 1} = (1-b)g - \sigma + \tau''b\sqrt{\lambda'' - 1}$$

En

En igitur duas condiciones, quibus satisfieri oportet, vnde vel numeri λ et λ'' vel alter eorum cum alterutra litterarum f et b definiiri debent; quem in finem probe obseruandum est, formulas $\sqrt{\lambda-1}$ et $\sqrt{\lambda''-1}$ pro lubitu siue posituias siue negatiuas assumi posse, neque a se inuicem pendere. Pro formula autem $\sqrt{\lambda'-1}$ notandum est, si ea in priore aequatione positue ponatur, in posteriore necessario negatiue sumi debere et vicissim.

Problema 8.

152. Determinare eas lentes quadruplicatas ad Tab. II.
 datas distantias determinatrices $AE=a$ et $dI=\delta$ ac Fig. 9.
 commodatas, quae minimum spatium diffusionis la
 producant.

Solutio.

Prima lens PP ad distantias determinatrices $AE=a$
 et $AF=a$ cum numero λ construatur, secunda QQ
 ad distantias $b=-a$ et $AG=b$ cum numero λ' , ter-
 tia RR ad distantias $c=-b$ et $AH=c$ cum numero
 λ'' : et quarta SS ad distantias $d=-c$ et $dI=\delta$ cum
 numero λ''' construatur: vbi scilicet crassitiem lentium
 vt euanescentem spectamus. Posito iam semidiametro
 aperturæ lentis x , sola prima lens PP produceret spa-
 tium diffusionis

$$Ef = \mu a a x x \left(\lambda + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{1}{a^2} \right)$$

Adiun-

Adiuncta autem secunda lente QQ, positoque

$$\frac{1}{a} = \frac{-1+f}{a} + \frac{f}{e} \text{ et } \frac{1}{b} = \frac{1-f}{a} - \frac{f}{e}$$

si breuitatis gratia statuamus

$$\lambda^{(1)} = \lambda f^2 + \lambda' (1-f)^2 - \nu f (1-f)$$

vidimus fore spatium diffusionis:

$$Gg = \mu \delta \delta x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right) \left(\lambda^{(1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{e} \right)^2 + \frac{\nu}{ae} \right)$$

Adiungatur insuper tertia lens RR, numerusque g ita sumatur ut sit

$$\frac{1}{e} = \frac{-1+g}{e} + \frac{g}{y} \text{ et } \frac{1}{a} = \frac{1-g}{e} - \frac{g}{y}$$

ac si breuitatis ergo ponamus:

$$\lambda^{(1)} = \lambda^{(1)} g^2 + \lambda'' (1-g)^2 - \nu g (1-g)$$

erit spatium diffusionis:

$$Hb = \mu \gamma \gamma x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{y} \right) \left(\lambda^{(1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{y} \right)^2 + \frac{\nu}{ay} \right)$$

Nunc denique adiungatur lens quarta SS, et numero b ita in calculum introducto, ut sit

$$\frac{1}{y} = \frac{-1+b}{y} + \frac{b}{s} \text{ et } \frac{1}{a} = \frac{1-b}{y} - \frac{b}{s}$$

si simili modo ponamus

$$\lambda^{(1)} = \lambda^{(1)} b^2 + \lambda''' (1-b)^2 - \nu b (1-b)$$

erit spatium diffusionis a lente quadruplicata productum:

$$Ii = \mu \delta \delta x x \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{s} \right) \left(\lambda^{(1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{s} \right)^2 + \frac{\nu}{as} \right)$$

quod igitur minimum reddi debet. Hunc in finem considerentur numeri λ , λ' , λ'' et λ''' ut dati, et quae-
rantur

antur idonei valores pro numeris f , g , et b : atque
ut valor $\lambda^{(1)}$ minimus euadat, necesse est quoque va-
lores $\lambda^{(2)}$ et $\lambda^{(3)}$ minimos fieri. Incipiamus ergo a
valore $\lambda^{(1)}$ qui minimus redditur sumendo

$$f = \frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{\sqrt{(3\lambda + \nu)} + \sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} \text{ seu } \frac{1}{f} = 1 + \sqrt{\frac{3\lambda + \nu}{3\lambda^{(1)} + \nu}}$$

unde fit

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}.$$

Deinde numerus $\lambda^{(2)}$ minimum inducet valorem capi-
endo

$$g = \frac{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)} + \sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} \text{ seu } \frac{1}{g} = 1 + \sqrt{\frac{3\lambda^{(1)} + \nu}{3\lambda^{(2)} + \nu}}$$

hincque colligitur

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}}.$$

Denique numerus $\lambda^{(3)}$ ideoque et spatium diffusionis I
minimum efficietur sumendo

$$b = \frac{\sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)}}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)} + \sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)}} \text{ seu } \frac{1}{b} = 1 + \sqrt{\frac{3\lambda^{(2)} + \nu}{3\lambda^{(3)} + \nu}}$$

unde obtinetur

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)}}.$$

Tom. I.

R

Quod

Quod si hic valores ante inuentos substituiamus, nascemur

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^4+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda'+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda''+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda''' + \nu)}}.$$

Pro praecedentibus vero. erit

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(j)}+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda'+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda''+\nu)}};$$

et

$$\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(j)}+\nu)}} = \frac{1}{\sqrt{(3\lambda+\nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda'+\nu)}}.$$

Tum vero ex his porro consequimur :

$$f = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda+\nu}}, \quad g = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda'+\nu}}, \quad b = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda^{(j)}+\nu}}.$$

Superest ergo ut constructionem singularum lentium luculentius exponamus : et earum distantias determinatrices per solas propositas a et δ exprimamus : erit igitur

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{b}{\delta}; \quad \frac{1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{b}{\delta}$$

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{g b}{\delta} + \frac{g b}{\delta}; \quad \frac{1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{g b}{\delta} - \frac{g b}{\delta}$$

$$\frac{1}{a} = \frac{1}{f} + \frac{g b}{\delta} + \frac{f g b}{\delta}; \quad \frac{1}{\delta} = \frac{1}{a} - \frac{f g b}{\delta} - \frac{f g b}{\delta}$$

Ex superioribus vero formulis colligitur :

$$b = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda'+\nu}}; \quad g = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda+\nu}}; \quad f = \sqrt{\frac{3\lambda^{(j)}+\nu}{3\lambda+\nu}}$$

vnde

vnde fit

$$g b = \sqrt{\frac{3\lambda^{(1)} + \nu}{3\lambda^{(1)} + \nu}} \text{ et } f g b = \sqrt{\frac{3\lambda^{(1)} + \nu}{3\lambda + \nu}}.$$

et superiores valores ita exprimi poterunt

$$\frac{1}{a} = -\frac{1}{b} = -\frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{a} \left(\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)}} \right) + \frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{\delta} \cdot \frac{1}{\sqrt{(3\lambda + \nu)}}.$$

$$\frac{1}{b} = -\frac{1}{c} = -\frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{a} \left(\frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} \right) + \frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{\delta} \left(\frac{1}{\sqrt{(3\lambda + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} \right)$$

$$\frac{1}{c} = -\frac{1}{d} = -\frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{a} \cdot \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} + \frac{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}}{\delta} \left(\frac{1}{\sqrt{(3\lambda + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)}} + \frac{1}{\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)}} \right).$$

Coroll. I.

153. Si pro lentibus simplicibus numeri $\lambda, \lambda', \lambda''$ et λ''' fumantur inter se aequales, fiet pro minimo spatio diffusionis:

$$\sqrt{(3\lambda^{(1)} + \nu)} = \frac{1}{2} \sqrt{(3\lambda + \nu)}; \lambda^{(1)} = \frac{3\lambda - 1.7\nu}{2.4}$$

$$\sqrt{(3\lambda^{(2)} + \nu)} = \frac{1}{3} \sqrt{(3\lambda + \nu)}; \lambda^{(2)} = \frac{3\lambda - 7.4\nu}{3.9}$$

$$\sqrt{(3\lambda^{(3)} + \nu)} = \frac{1}{4} \sqrt{(3\lambda + \nu)}; \lambda^{(3)} = \frac{3\lambda - 15.7\nu}{4.16}$$

hinc $f = \frac{1}{2}$; $g = \frac{2}{3}$; $b = \frac{3}{4}$, et pro constructione lentium simplicium:

$$\frac{1}{a} = -\frac{1}{.4a} + \frac{1}{.6a}; \frac{1}{b} = +\frac{1}{.6a} - \frac{1}{.8a}$$

$$\frac{1}{c} = -\frac{1}{.6a} + \frac{1}{.8a}; \frac{1}{d} = +\frac{1}{.8a} - \frac{1}{.8a}$$

$$\frac{1}{f} = -\frac{1}{.4a} + \frac{1}{.8a}; \frac{1}{g} = +\frac{1}{.6a} - \frac{1}{.8a}$$

R 2

Coroll.

Coroll. 2.

154. Hinc ex §. 91 sequens quatuor lentium simplicium constructio obtinetur:

Pro lente radius faciei

$$\begin{aligned}
 \text{Prima PP} \quad & \left\{ \begin{aligned} \text{anterioris} &= \frac{+a\delta}{(1g-1\sigma)\delta + \sigma a \pm \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} &= \frac{+a\delta}{(+\sigma-1g)\delta + g a + \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{aligned} \right. \\
 \text{Secunda QQ} \quad & \left\{ \begin{aligned} \text{anterioris} &= \frac{+a\delta}{(1g-1\sigma)\delta + (\sigma g - g)\sigma \pm \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} &= \frac{+a\delta}{(1\sigma-1g)\delta + (1g-\sigma)g + \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{aligned} \right. \\
 \text{Tert'ia RR} \quad & \left\{ \begin{aligned} \text{anterioris} &= \frac{+a\delta}{(1g-\sigma)\delta + (1\sigma-1g)\sigma \pm \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} &= \frac{+a\delta}{(1\sigma-g)\delta + (1g-1\sigma)g \pm \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{aligned} \right. \\
 \text{Quarta SS} \quad & \left\{ \begin{aligned} \text{anterioris} &= \frac{+a\delta}{g\delta + (1\sigma-1g)\sigma \pm \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} &= \frac{+a\delta}{\sigma\delta + (1g-1\sigma)g + \tau(a+\delta)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{aligned} \right.
 \end{aligned}$$

Coroll. 3.

155. Si praeterea numeri λ , λ' , λ'' , λ''' unitati aequales statuantur, qui est valor minimus, quem recipere possunt erit: ob $v=0$, 191827

$$\lambda^{(1)} = \frac{1-1v}{2 \cdot 1} = 0, 191827$$

$$\lambda^{(2)} = \frac{1-1v}{2 \cdot 2} = 0, 042165$$

$$\lambda^{(3)} = \frac{1-15v}{2 \cdot 16} = -0, 010216$$

ficque pro lente quadruplicata valor numeri $\lambda^{(1)}$ adeo infra nihilum deprimitur.

Coroll.

Coroll. 4.

156. Maiorem ergo valorem numeris $\lambda, \lambda', \lambda'', \lambda'''$ tribuendo effici poterit, ut valor ipsius $\lambda^{(1)}$ praecluse nihilo aequalis prodeat; quippe hoc fiet sumendo $\lambda = 57 = 1, 163460$. Hinc habebitur $\lambda - 1 = 0, 163460$ et $\tau V(\lambda - 1) = 0, 365947$, unde singulae lentes simplices duplici modo per formulas exhibitae construi poterunt.

Scholion I.

157. Si inter se comparemus hos duos casus, quibus est vel $\lambda^{(1)} = 0, 010216$ vel $\lambda^{(1)} = 0$, videmus, etiamsi discrimen vix partem centesimam unitatis superet, in constructione tamen lentium simplicium satis magnum discrimen deprehendi, cum denominatores formularum, (154) siue augeri siue diminui debeant quantitate: $0, 365947 (\alpha + \delta)$; quae differentia maior est, quam errores, qui forte ab artifice non nimis rudi committi queant. Ex quo vicissim colligimus, etiamsi in constructione harum lentium quadruplicatarum ab artifice leues errores committantur, inde vix perceptibilem effectum in spatio diffusionis vel valore ipsius $\lambda^{(1)}$ esse metuendum, quam ob causam hae lentes imprimis ad praxin accommodatae videntur. Si scilicet opus fuerit lente, pro qua valor ipsius λ in nihilum abeat, multo magis his lentibus quadruplicatis Coroll. 4. descriptis erit utendum, quam triplicatis, quas supra definiui. Quin etiam eas lentes quadruplicatas adhibere licebit,

R 3

in

in quibus est $\lambda^{(1)} = -0,010216$, quia hic numerus vix nihilo est minor; ac si in constructione a praescriptis mensuris aberretur, ille valor adhuc propius ad nihilum perducatur, ita vt hoc casu adeo errores commissi sepo magis attingendo inserviant. Infra autem videbimus, plurimos dari casus, quibus eiusmodi lentibus vti conueniat, pro quibus valor ipsius λ non solum sit nihilo aequalis, sed etiam tantillum infra nihilum deprimatur; tunc optimo cum successu huiusmodi lentes quadruplicatas in usum vocabimus. Sia autem eiusmodi lentes sufficient, pro quibus valor ipsius λ sit $0,042165$ vel aliquantillum excedat, lentes triplicatae erunt commendandae, quarum constructionem supra (§. 136) dedimus; quemadmodum duplicatae negotium conficient si non opus fuerit minore valore ipsius λ quam $0,191827$. Tota autem instrumentorum dioptricum perfectio in hoc maxime consistit, vt lentes habeantur, pro quibus valor ipsius λ sit quam minimus, cum eae sint aptissimae ad confusionem penitus tollendam; ex quo lentium quadruplicatarum hic descriptarum vsus erit amplissimus.

Scholion 2.

138. Si haec, quae de lentibus quadruplicatis hic tradidimus, attente considerentur, facile patebit, quomodo lentes quintuplicatae magisque multiplicatae ad usum sint accommodandae. Eiusmodi scilicet semper constructione erit opus, quae a natura minimi parumper

rumper recedat, quoniam hoc modo errores in praxi commissi effectum propositum minime perturbant, Cum autem vix unquam usu veniat, ut lentibus opus sit, pro quibus valor numeri λ magis ultra nihilum imminuatur, superfluum foret, constructionem lentium quintuplicatarum magisue multiplicatarum ulterius proficui. Interim tamen iuuabit, si pro huiusmodi lentibus numeri λ lentium numero convenienter signis $\lambda^{(1)}$ $\lambda^{(2)}$ etc. indicentur, eorum valores, quos ex natura minimi recipiunt, exposuisse. Sumamus omnes numeros λ , λ^1 , λ^2 , λ^3 , λ^4 , λ^5 etc. lentibus simplicibus respondentes unitati aequales, et eorum qui lentibus multiplicatis conueniunt ex natura minimi ita se habebunt.

Pro Lente

$$\text{Solitaria} \dots \lambda^{(1)} = \frac{1-0.9}{2.1} = 1,000000$$

$$\text{Duplicata} \dots \lambda^{(2)} = \frac{1-1.9}{2.4} = 0,191827$$

$$\text{Triplicata} \dots \lambda^{(3)} = \frac{1-1.9}{2.9} = 0,042165$$

$$\text{Quadruplicata} \quad \lambda^{(4)} = \frac{1-1.9}{2.16} = -0,010216$$

$$\text{Quintuplicata} \quad \lambda^{(5)} = \frac{1-1.9}{2.35} = -0,034461$$

$$\text{Sextuplicata} \quad \lambda^{(6)} = \frac{1-1.9}{2.36} = -0,047632$$

$$\text{Septuplicata} \quad \lambda^{(7)} = \frac{1-1.9}{2.40} = -0,055573$$

$$\text{Octuplicata} \quad \lambda^{(8)} = \frac{1-1.9}{2.64} = -0,060727$$

$$\text{Noncuplicata} \quad \lambda^{(9)} = \frac{1-1.9}{2.91} = -0,064261$$

$$\text{Decuplicata} \quad \lambda^{(10)} = \frac{1-1.9}{2.100} = -0,066788$$

ac si huiusmodi lentes in infinitum multiplicentur, valor numeri respondentis $\lambda^{(\infty)}$ erit $\frac{1}{2} = -0,07564$ ita ut nunquam infra hunc numerum deprimi possit: ex quo patet vix vnquam casum existere posse, quo lente saltem quintuplicata opus esset. Ceterum etiam in genere, quicumque alii valores praeter vnitatem, numeris λ , λ' , λ'' , λ''' etc. tribuantur, ex formulis superioribus numeri $\lambda^{(1)}$, $\lambda^{(2)}$ etc. facile deriuabuntur; quin etiam distantiae determinatrices singularum lentium simplicium indidem sine difficultate definientur, cum lex progressionis satis sit manifesta. Verum per totum hoc caput probe tenendum est, vbique crassitiem lentium tanquam euanescentem esse consideratam, in sequente autem capite iterum lentes in genere non neglecta crassitie sumus contemplaturi.

CAPVT IV.

DE

CONFVSIONE VISIONIS
NEC NON DE MAGNITVDINE
APPARENTE ET CLARITATE.

Definitio I.

159.

Visio est distincta, si omnes radii, qui ex quolibet obiecti puncto in oculum ingrediuntur in fundo oculi super retina iterum in vnum punctum congregantur.

Scholion.

160. Ad visionem distinctam requiritur, vt obiecta in certa quadam ab oculo distantia reperiantur, quae distantia pro varia oculorum indole maxime solet esse diuersa, dum Myopes exiguam, ii qui oculis valent ingentem, ac presbytes non solum infinitam sed quandoque etiam negatiuam exgunt; cuiusmodi distantia cum in veris obiectis locum habere nequeat, ope perspicillorum sibi satisfacere solent. Quilibet ergo oculus ad certam quandam distantiam obiectorum est instructus quam eius distantiam iustam appellabo; vbi quidem insignis latitudo locum habet,

Tom. I.

S

pro-

propterea quod structura oculi ita est artificiosa, vt contractione ac elongatione quadam se ad distantias aliquanto maiores et minores accommodare possit. Quando ergo obiecta in distantia ab oculo iusta reperiuntur, visio est distincta, dum singula obiectorum puncta super retina singulis punctis exprimuntur.

Definitio 2.

161. Visio est confusa, si radii ex quolibet obiecti puncto in oculum immissi non in vno retinæ puncto congregantur, sed per aliquod spatium tetinam afficiunt.

Corollarium 1.

162. Eo maior ergo erit confusio, quo maius fuerit hoc spatium in retina, per quod radii ex eodem obiecti puncto emissi dissipantur. Ex quo huius spatii magnitudo veram confusiois mensuram suppeditabit.

Coroll. 2.

163. Visio ergo erit confusa, cum obiecti visi distantia multum fuerit diuersa ab oculi distantia iusta. Paruum enim discrimen vel per se nullam confusioem parit vel oculus se ad obiecti distantiam, sua qua pollet, volubilitate accommodare valet.

Scholion.

164. Si obiecta per lentes distincte repræsentarentur, visio imaginum eadem lege teneretur atque ipso-

ipſorum obiectorum; iuſta ſcilicet earum ab oculo diſtancia viſionem diſtinctam, admodum autem diuerſa conſuſam produceret. Verum ſi imago per aliquod ſpatium fuerit diſfuſa etiamſi ab oculo ad diſtantiā iuſtam ſit remota, inde tamen in viſione conſuſio oriatur neceſſe eſt. Quod ſi nempe non obiecta ipſa, ſed earum imagines per vnam plureſue lentes repræſentatas intueamur ob duplicem cauſam viſio poterit eſſe conſuſa; altera, ſi diſtancia imaginis ab oculo multum fuerit diuerſa a diſtancia iuſta, altera vero ſi ipſa imago per aliquod ſpatium diſfundatur. Priorem quidem cauſam tollere in noſtra eſt poteſtate ſiquidem lentes ita diſponere licet, vt imaginem in iuſta ab oculo diſtancia exhibcant; quam lentium diſpoſitionem propterea hic perpetuo aſſumamus. Quamobrem in hoc capite inueſtigare conſtitui quanta conſuſio in viſione imaginum a ſpatio diſfuſionis oriri debeat, eiusque quantitate determinata deinceps in hoc erit elaborandum quemadmodum lentes formatas ac diſpoſitas eſſe oporteat, vt conſuſio inde in viſione nata datum limitem, quo adhuc eſt tolerabilis, non excedat. In genere quidem certum eſt, quo maius fuerit ſpatium diſfuſionis, eo maiorem inde in viſionem induci debere conſuſionem, verum tamen mox videbimus, conſuſionem viſionis non eſſe ſpatio diſfuſionis proportionalem, ſed aliam omnino legem ſequi, quam accurate determinaffe maximi erit momenti, cum ex hoc fonte conſtructio omnium instrumentorum Dioptricorum ad viſionem accommodatorum ſit repetenda.

S 2

Pro-

Problema I.

Tab. II.
Fig. 10.

165. Si oculus aspiciat imaginem cuiuspiam obiecti ab vna pluribusue lentibus per spatium L diffusam, atque imago principalis L in iusta ab oculo distantia reperiatur, definire confusionem, qua visio huius imaginis afficitur.

Solutio.

In spatio diffusionis L , in quo punctum L a radiis per lentium medium, punctum I vero a radiis per lentium extremitates transmissis exhibetur, considerari oportet primo eius magnitudinem L deinde radiorum in I concurrentium inclinationem ad axem. Supra autem vidimus has res a primae lentis apertura, cuius semidiameter sit $= x$, ita pendere vt sit ipsum spatium $L = V x x$, et angulus $OIT = \mathfrak{B} x$ pro quouis scilicet lentium numero valores horum coefficientium V et \mathfrak{B} determinauimus. Repraesentet iam circulus OV oculum, quem hic vt exiguum cameram obscuram spectare licet, sed ita perfectam, vt radios ex vno puncto emissos iterum in vno puncto colligat, etsi enim in oculo plures sunt refractiones, tamen conditione illa seruata vnica lens earum loco considerari potest, quae sit in TOT , a qua retina remota sit intervallo $OV = u$. Cum nunc imago principalis L in debita ab oculo distantia, quae vocetur $OL = I$ existat, puncti L imago in oculo in ipsam retinam incidet, et in V distin-

cte

Atte depingetur: puncti vero l imago non in V , sed ante retinam in φ referetur, quod interuallum $V\varphi$, si lentis in TOT conceptae crassities euanescat, secundum §. 62 ita exprimitur, vt sit $V\varphi = \frac{OV^2}{OL^2}$. $Ll = \frac{V\varphi}{Tl} \cdot Vxx$. Cum autem radii punctum l formantes ad axem inclinati sint angulo $O/T = \mathfrak{B}x$, ii per lentis oculi puncta TT ita intrabunt, vt neglecto interuallo Ll prae distantia $OL = l$, sit $OT = l \mathfrak{B}x$, ex quo ii in puncto φ concurrentes cum axe angulum facient $O\varphi T = \frac{OT}{O\varphi} = \frac{OT}{OV} = \frac{1}{V} \mathfrak{B}x$. Hinc ergo ultra ad retinam pergentes super ea circulum UU effingent cuius radius erit $VU = \frac{1}{V} \mathfrak{B}x$. $V\varphi = \frac{1}{V} \mathfrak{B}x \cdot \frac{V\varphi}{Tl} \cdot Vxx$ et a punctis inter L et l mediis hoc spatium circulare super retina replebitur. Quare imago per spatium Ll diffusa super retina circello repraesentabitur, cuius radius $VU = \frac{1}{V} \mathfrak{B}Vx$ qui circellus veram confusiois mensuram supeditat. Quodlibet scilicet obiecti punctum, quod lentibus per spatium Ll diffusum exhibetur, in oculo super retina non puncto sed circello exprimitur cuius radius erit $= \frac{1}{V} \mathfrak{B} \cdot Vx$.

Coroll. I.

166. Videmus ergo confusionem, qua visio afficitur non totam a quantitate spatii diffusionis $Ll = Vxx$, sed insuper ab angulo, quo radii in l concurrentes ad axem inclinantur, qui est $= \mathfrak{B}x$ pendere; radiumque circelli confusionem metientis producto illius spatii per hunc angulum esse proportionalem.

S 3

Coroll.

Coroll. 2.

167. Cum igitur posito semidiametro aperturæ primæ lentis $= x$, spatium diffusionis sit vt eius quadratum xx ; radius circelli confusionem metientis est vt eius cubus x^3 . Ac si confusio ipsa areæ huius circelli proportionalis æstimetur erit ea vt x^6 , seu vt cubus aperturæ primæ lentis.

Coroll. 3.

168 Hinc ergo intelligitur quanti intersit per idoneam lentium dispositionem spatium diffusionis Vxx diminuisse non solum enim in eadem ratione qua spatium diffusionis Vxx seu quantitas V diminuitur sed adeo in ratione duplicata, ipsa confusio visa minor redditur.

Scholion.

169. Assumsi hic pupillam tam late patere, vt radios ab l diuergentes recipiat; at si apertura pupillæ minor esset, radios a puncto l venientes nequidem caperet; hoc ergo casu res eodem rediret ac si contracta primæ lentis apertura spatium diffusionis Ll eo vsque diminueretur quoad pupilla omnes radios ab imagine emissos recipere posset hocque casu manifestum est, confusionem minorem esse prodituram. Verum in sequentibus ostendetur, tam in Telescopiis quam Microscopiis hunc casum vix vquam locum inuenire cum plerumque conus radiosus ex puncto l emissus circa ingressum in oculum mul-

to

to tenuior sit quam pupillae apertura; quamobrem ne opus quidem est hunc casum ex se facile expediretur, hic expendere. Ceterum tamen oculi non commode cum lente simplici cuius crassities evanescat, conferri possit hincque expressio spatii $V\phi$ secundum §. 84. aliquantum diuersa prodire potuisset hic ad istam circumstantiam non attendimus propterea quod spatium $V\phi$ secundum certam quandam rationem auctum vel diminutum prodidisset; Hic autem non adeo necesse est ipsam quantitatem absolutam confusionis cognouisse, dummodo rationem quam sequitur accurate definiuerimus. Cum enim nostrum calculum cum experientia contulerimus, terminum cognoscemus, quem si confusio nostro more expressa superauerit, intolerabilis euadat; hincque perpetuo sufficiet confusionem simili modo expressam infra hunc terminum reduxisse. Interim tamen notasse iuvabit, per oculi conformationem confusionem adhuc multo minorem effici posse.

Problema 2:

170. Positis iisdem, quae in praecedente problema sunt assumpta, eam definire oculi conformationem, qua minima confusio percipiatur.

Tab. II.
Fig. II.

Solutio.

Oculus omnis facultate praeditus est sese aliquantillum aliter conformandi, ut etiam obiecta, quorum distantia a iusta non nimis differt, distincte videat:

videat: quod quomodocunque perficiatur, id ita fieri concipere licet, ac si retina ad pupillam seu potius eam lentem, quam oculi loco consideramus, propius admoueretur seu longius ab ea detorqueretur. Cum ergo ante retinam in V sitam simus contemplati, hic primo sumamus retinam per ipsum punctum φ transire, ac manifestum est super ea punctum l distincte expressum iri. Verum quia punctum L alios radios nisi axi proximos non emittit etiam punctum L sine vlla confusione in φ repraesentabitur; ita vt tantum puncta media inter L et l confusione sint paritura. Consideretur ergo quoduis punctum intermedium λ , quod esset extremum in spatio confusione, si semidiameter aperturæ primæ lentis minor foret quam x , qui ergo ponatur $=z$: eritque $L\lambda = Vzz$, et inclinatio radiorum in λ concurrentium ad axem $= \mathcal{B}z$: hinc istius puncti imago intra oculum referetur in φ , vt sit $V\varphi = \frac{u}{l} Vzz$, ideoque ob $V\varphi = \frac{u}{l} Vxx$ erit intervallum $\varphi\varphi = \frac{u}{l} V(xx-zz)$: et radiorum in φ convergentium inclinatio ad axem $= \frac{l}{u} \mathcal{B}z$; ex quo circelli super retina in φ existentis radii puncti λ expressi semidiameter erit $= \frac{u}{l} \mathcal{B}Vz(xx-zz)$ qui evanescit, vti iam monuimus, siue sit $z=0$, siue $z=x$. Quæraturn iam ille valor ipsius z , quo ille circellus fiat maximus; id quod eueniet, si $xx-3zz=0$ seu $z=\frac{x}{\sqrt{3}}$; sicque circelli confusionem hoc casu metientis semidiameter erit $= \frac{u}{l\sqrt{3}} \mathcal{B}Vx^2$, quod est multo minus quam casu præcedente, quo retina erat in V. At

At si retina aliquantillum a ϑ versus V remoueat, hic circellus adhuc minor effici poterit. Ponatur enim spatium $VS=s$, vt sit $\vartheta S=\frac{u}{11}Vxx-s$, et $S\vartheta=s-\frac{u}{11}Vzz$. Punctum ergo I , cuius effigies in u exhibetur, super retina S circello referetur, cuius radius est $=\frac{1}{u}\mathfrak{B}x(\frac{u}{11}Vxx-s)$, punctum vero λ , cuius effigies est in ϑ , super retina S circello, cuius radius erit $=\frac{1}{u}\mathfrak{B}z(s-\frac{u}{11}Vzz)$; nunc igitur id punctum λ inuestigemus, vnde iste circellus minimus euadat: quod fit si sit $s=\frac{u}{11}Vzz$; eritque huius circuli radius $=\frac{u}{7}\mathfrak{B}Vz'$, qui simul confusio- nem exhiberet, si modo a puncto I , non maior circulus oriretur: sed substituto pro s valore inuento huius circuli radius erit, $\frac{u}{7}\mathfrak{B}Vx(xx-3zz)$, qui ergo illi $\frac{u}{7}\mathfrak{B}Vz'$ aequalis statuatur, vnde nascitur haec aequatio:

$$x'-3xzz=2z', \text{ hincque } z=\frac{1}{4}x.$$

Quare circelli, quo minima confusio mensuratur, radius erit $=\frac{u}{4}\mathfrak{B}Vx'$, quadruplo minor, quam si retina esset in V ; indeque ipsa confusio sedecies minor. Etsi autem illa aequatio cubica tres habet radices, praeter $z=\frac{1}{4}x$ binae reliquae sunt aequales et $z=-x$, sicque $zz=xx$, vnde non minima sed quasi maxima confusio nasceretur.

Coroll. I.

171. Cum igitur, vt oculus minimam confusio- nem sentiat, debeat esse $z=\frac{1}{4}x$, ideoque $s=\frac{u}{11}Vxx$,

Tom. I.

T

patet

patet retinam in eum locum S cōgi debere, vt sit
 $VS = \frac{1}{2} Vv$ et $vS = \frac{1}{2} Vv$.

Coroll. 2.

172. Cum ergo oculus non solum præditus sit facultate sese parumper immutandi sed etiam hac facultate vti soleat ad confusionem euitandam, nullum est dubium quin circellorum confusionem producentium radius sit $= \frac{1}{2} \mathcal{B}Vx'$, ideoque quadruplo minor, quam problemate præcedente inueneramus dummodo imago spectandæ L propemodum in distantia iusta reperiatur.

Coroll. 3.

173. Hæc igitur expressio $\frac{1}{2} \mathcal{B}Vx'$ iustam nobis exhibet mensuram confusionis, cum exprimat radium circellorum, quibus singula obiecti puncta, quatenus id per lentes spectatur, super retina repræsentantur. Si modo imago in distantia iusta ab oculo reperiatur.

Scholion.

174. Si hi circelli euanescerent, visio plane esset distincta hoc autem fieri nequit, nisi ipsum interuallum diffusionis Vxx euanescat: vnde patet si apertura primæ lentis ad nihilum reduceretur, nullam confusionem sentiri debere. Verum visio non ita est delicata, vt prorsus nullam confusionem pati possit sed dummodo confusio certum quendam terminum

num non superet, quasi esset nulla considerari potest. Iste terminus, seu valor quem expressio $\frac{n}{n+1} 3Vx^2$ excedere non debet, ex experientia potius peti debet, quam ex Theoria isque idcirco insigni adhuc latitudine continetur: unde fit vt pro diuerso scopo modo maiore gradu confusionis contenti esse soleamus, modo autem minorem gradum exigamus: quas circumstantias cum ad praxin propius accedemus, accuratius sumus examinaturi. Ceterum notandum est pro interuallo u , quo quasi profunditas oculi exhibetur, vnum circiter pollicem assumi posse, quae quidem mensura fere erit arbitraria, cum deinceps limites confusionis per experientiam constituemus.

Problema. 3.

175. Si oculus per vnicam lentem obiectum Tab. I
aspiciat ita vt imago visa ab oculo in distantia iu- Fig. 3
sta reperiatur, definire confusionem, qua visio affi-
cietur.

Solutio.

Sit distantia obiecti Ee ante lentem $AE = a$, imaginis vero principalis Fz post lentem $BF = \alpha$, lentisque crassities $AB = v$, quantitas vero arbitraria qua cum binis distantiiis determinatricibus a et α lentis facies determinatur, sit $= k$, ponatur autem breuitatis gratia $\frac{k-v}{k+v} = i$. Tum autem posita ratione refractionis $= n$, debet esse lentis PP

$$\text{radius faciei anterioris} = \frac{(n-1)a(k+v)}{k+v+2na}$$

$$\text{radius faciei posterioris} = \frac{(n-1)\alpha(k-v)}{k-v-2na}$$

T 2

ac

ac si semidiameter aperturæ faciei anterioris sit $=x$,
posterioris vero $>ix$ spatium diffusionis Ff erit
 $=Paaxx$ existente

$$P = \frac{n}{i(n-1)} \left(\left(\frac{1}{n} \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+\frac{1}{v}} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k+\frac{1}{v}} \right) \right)^2 + ii \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k+\frac{1}{v}} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k+\frac{1}{v}} \right) \right)$$

radiorum vero in f concurrentium inclinatio ad axem
 $=i. \frac{x}{a}$. His, quæ §. 86 sunt stabilita, præmissis,
sit distantia oculi post lentem $BO=O$, et quia imago
 $F\zeta$ ante oculum in distantia iusta existere assumitur,
erit $O=a+l$, ideoque $a=O-l$, si locus oculi vt
datus consideretur. Hinc ergo habebimus $V=Pa a$ et
 $\mathfrak{B}=\frac{i}{a}$ ideoque $\mathfrak{B}V=iaP$. Consequenter radius cir-
cellorum in oculo confusionem metientium, seu
vt in posterum loquemur mensura confusionis erit

$$=\frac{n}{i-1}.iax^2.P=\frac{i}{i-1}(O-l)x^2P.$$

Si lentis crassities v evanescat, et pro determinatione
lentis numerus arbitrarius λ loco k introducatur, erit
ex §. 91 $P=\mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{v}{a^2} \right) \right)$, et $i=1$ ex quo
loco citato etiam ipsa lentis constructio est petenda.

COROLL. I.

176. Si igitur lens fuerit data, locus oculi
post lentem ita definitur, vt debeat esse distantia
 $BO=O=a+l$, existente l distantia oculi iusta:
Sin autem locus oculi detur, pro lentis constructione
distantia determinatrix a ita capi debet, vt sit
 $a=O-l$.

Coroll.

Coroll 2.

177. Quare si oculus ita fuerit comparatus, ut exigit distantiam iustam $l = \infty$, fiet $\alpha = -\infty$, et mensura confusiois erit $= -\frac{1}{2} i u x^2$. P seu $= \frac{1}{2} i u x^2$. P, quia signum $-$ nihil mutat in magnitudine circello- rum confusioem producentium.

Coroll 3.

178. Etsi ergo hoc casu quo $\alpha = \infty$ spatium diffusionis Ff est infinitum, tamen inde confusio in visione orta est finita, quia hoc non obstante valor ipsius P manet finitus: erit enim

$$P = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\frac{1}{n} \left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k+v} \right)^2 - \frac{u i i}{(k-v)^2} \right)$$

Radius autem faciei posterioris fit $= -\frac{(n-1)}{2n} (k-v)$.

Coroll 4.

179. Quia est $i = \frac{k-v}{k+v}$, valor ipsius P etiam in genere ita exprimi potest, ut sit:

$$P = \frac{n}{2(n-1)^2} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{2}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{2}{k+v} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{2}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{2}{k+v} \right)^2 \right)$$

vbi est $\frac{n}{2(n-1)^2} = \frac{710}{721} = 2,561983$ ob $n = \frac{11}{10}$. Sicque etiam valores reliquarum litterarum Q, R, S etc. in §. 86 transformari poterunt.

Problema 4.

180. Si oculus per duas lentes obiectum Ee aspiciat, ita ut imago per eas repraesentata Gη in distantia iusta OG = l ob oculo sit remota, definire confusioem, qua visio afficietur.

T 3

Solutio

Tab. I.
Fig. 5.

Solutio.

Sint vt haftenus pro lente PP distantiae determinatrices $AE=a$, $aF=a$, crassities $Aa=v$, et distantia arbitraria $=k$, ita vt fit

$$\text{radius faciei anterioris} = \frac{(n-1)a(k+v)}{k+v+1na}$$

$$\text{radius faciei posterioris} = \frac{(n-1)a(k-v)}{k-v-1na}$$

tum vero posito $\frac{k-v}{k+v} = i$ ponatur

$$P = \frac{n}{2(n-1)} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+v} \right) \left(\frac{1}{i} + \frac{1}{k-v} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k+v} \right)^2 \right)$$

Deinde pro lente posteriori QQ sint distantiae determinatrices $BF=b$, $bG=e$, crassities lentis $Bb=v'$ et distantia arbitraria $=k'$ vt fit

$$\text{radius faciei anterioris} = \frac{(n-1)b(k'+v')}{k'+v'+1nb}$$

$$\text{radius faciei posterioris} = \frac{(n-1)e(k'-v')}{k'-v'-1ne}$$

tum vero posito $\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$ ponatur

$$Q = \frac{n}{2(n-1)} \left(\left(\frac{n}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{i'} + \frac{1}{k'-v'} \right)^2 + \left(\frac{n}{e} - \frac{1}{k'-v'} \right) \left(\frac{1}{e} - \frac{1}{k'+v'} \right)^2 \right)$$

Atque iam erit spatium diffusionis

$$Gg = eexx \left(\frac{1}{i'} \cdot \frac{a}{b} P + ii \cdot \frac{b}{a} Q \right) = Vxx$$

et radiorum in g concurrentium inclinatio ad axem $i i' \cdot \frac{b}{a} = \mathfrak{B}x$.

Sit iam oculus in O existente $OG=l$, ac ponatur eius post lentem QQ distantia $bo=O$ erit $O=e+l$, ideoque

ideoque $\xi = O - l$; quibus positis cum sit mensura
confusionis $= \frac{u}{i} \mathfrak{B}x$. Vxx erit ea pro nostro casu :

$$\frac{u''u}{i} \cdot \frac{b}{a} x' \left(\frac{1}{r'} \cdot \frac{az}{b\sigma} P + ii \cdot \frac{bb}{az} Q \right)$$

vel pro ξ posito valore $O - l$ et signo mutato

$$\frac{1}{i} i' u \left(1 - \frac{0}{l} \right) \cdot \frac{b}{a} x' \left(\frac{1}{r'} \cdot \frac{az}{b\sigma} P + ii \cdot \frac{bb}{az} Q \right).$$

COROLL. I.

181. Si ergo pro oculo fuerit $l = \infty$, ideoque
et $\xi = \infty$, etsi spatium diffusionis Gg sit infinitum
tamen ob $\frac{0}{l} = 0$ confusio visionem afficiens nihilo-
minus erit finita : neque enim P neque Q ob $\xi = \infty$
fit infinita.

COROLL. 2.

182. Si crassities lentium evanescat, vt sit
 $v = 0$ et $v' = 0$ erit $i = 1$ et $i' = 1$. ideoque hoc
casu mensura confusionis

$$\frac{1}{i} u \left(1 - \frac{0}{l} \right) \cdot \frac{b}{a} x' \left(\frac{az}{b\sigma} P + \frac{bb}{az} Q \right)$$

At si loco k et k' introducantur numeri λ et λ' erit

$$P = \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)^2 + \frac{v}{\sigma a} \right) \text{ et}$$

$$Q = \mu \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)^2 + \frac{v'}{\sigma b} \right)$$

existente

$$\mu = 0,938191 \text{ et } v = 0,232692$$

Coroll.

Coroll. 3.

183. Eodem autem hoc casu constructio binarum lentium ita se habebit :

$$\begin{array}{l} \text{radius faciei} \\ \text{Pro lente PP} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a \pm \tau(a+a)\sqrt{(\lambda-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a \mp \tau(a+a)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array} \right. \\ \text{Pro lente QQ} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{b\beta}{\rho b + \sigma b \pm \tau(b+b)\sqrt{(\lambda'-1)}} \\ \text{posterioris} = \frac{b\beta}{\rho b + \sigma b \mp \tau(b+b)\sqrt{(\lambda'-1)}} \end{array} \right. \end{array}$$

existente $\rho=0,190781$; $\sigma=1,627401$ et $\tau=0,905133$.

Problema 5.

Tab. II.
Fig. 6.

184. Si oculus per tres lentes PP, QQ et RR obiectum E ϵ aspiciat, ita vt imago per eas repraesentata H θ in distantia iusta OH= ι ab oculo O sit remota, definire confusionem, qua visio afficietur.

Solutio.

Positis duabus prioribus lentibus PP et QQ vt in problemate praecedente, indeque determinatis valoribus P et Q cadat imago per has duas lentes repraesentata principalis in G η , post quam tertia lens RR ita collocata sit, vt sint eius distantiae determinatrices CG= ϵ , cH= γ , crassities C ϵ = ϵ'' et quantitas arbitraria= k'' vt sit:

$$\begin{array}{l} \text{radius faciei anterioris} = \frac{(n-1)c(k''+\epsilon'')}{k''+\epsilon''-1n\epsilon} \\ \text{radius faciei posterioris} = \frac{(n-1)\gamma(k''-\epsilon'')}{k''-\epsilon''-1n\gamma} \end{array}$$

Tum

Tum vero posito $\frac{h^2 - \gamma^2}{h^2 + \gamma^2} = i^{\text{II}}$ ponatur

$$R = \frac{n}{2(n-1)} \left(\left(\frac{n}{e} + \frac{\gamma^2}{h^2 + \gamma^2} \right) \left(\frac{1}{r^2 e} + \frac{\gamma^2}{h^2 - \gamma^2} \right) + \left(\frac{n}{\gamma} - \frac{\gamma^2}{h^2 - \gamma^2} \right) \left(\frac{1}{\gamma} - \frac{\gamma^2}{h^2 + \gamma^2} \right) \right)$$

atque iam spatium diffusionis erit

$$Hb = \gamma \gamma x x \left(\frac{1}{r^2 h^2} \cdot \frac{a a e e e}{b b c c c} P + \frac{i i}{r^2 h^2} \cdot \frac{b h e e e}{a a c c c} Q + i i \cdot i^{\text{II}} \cdot \frac{h b e e e}{a a c c c} R \right)$$

quod est valor ipsius Vxx . Radium vero in b concurrentium inclinatio ad axem est

$$i i^{\text{I}} i^{\text{II}} \cdot \frac{b c e e}{a \gamma} = \mathfrak{B} x$$

fit iam oculus in O , ac ponatur eius distantia post lentem $RR = O$ erit $O = \gamma + l$, ideoque $\gamma = O - l$. Hinc mensura confusionis in oculo ortae colligitur

$$\frac{1}{2} i i^{\text{I}} i^{\text{II}} n \left(1 - \frac{O}{l} \right) \frac{b c}{a e} x^2 \left(\frac{1}{r^2 h^2} \cdot \frac{a a e e e}{b b c c c} P + \frac{i i}{r^2 h^2} \cdot \frac{b h e e e}{a a c c c} Q + i i \cdot i^{\text{II}} \cdot \frac{h b e e e}{a a c c c} R \right)$$

Coroll. 1.

185. Hic iterum ut ante patet, si fuerit $l = \infty$ ideoque et $\gamma = \infty$, quo casu diffusionis spatium in infinitum extenditur, mensuram confusionis terminis finitis contineri, quod etiam locum habet pro quouis lentium numero.

Coroll. 2.

186. Si lentium crassities pro evanescente habeatur, ob $i = 1$, $i^{\text{I}} = 1$, $i^{\text{II}} = 1$, mensura confusionis ita simplicius exprimitur, ut sit

$$= \frac{1}{2} n \left(1 - \frac{O}{l} \right) \frac{b c}{a e} x^2 \left(\frac{a a e e e}{b b c c c} P + \frac{b h e e e}{a a c c c} Q + \frac{h b e e e}{a a c c c} R \right)$$

Tom. I.

V

At

At hoc casu loco k, k', k'' introductis numeris $\lambda, \lambda', \lambda''$ erit

$$P = \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'} \right)^2 + \frac{\sigma}{a a'} \right)$$

$$Q = \mu \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'} \right)^2 + \frac{\sigma}{b b'} \right)$$

$$R = \mu \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c'} \right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c'} \right)^2 + \frac{\sigma}{c c'} \right)$$

COROLL. 3.

187. Eodem vero casu constructio lentium per istos numeros $\lambda, \lambda', \lambda''$ ita erit dirigenda ut sit

Radius faciei

$$\text{Pro lente PP} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{a}{\frac{1}{a} + \sigma \pm \tau(a+a')\sqrt{\lambda-1}} \\ \text{posterioris} = \frac{a}{\frac{1}{a} + \sigma \mp \tau(a+a')\sqrt{\lambda-1}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente QQ} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{b}{\frac{1}{b} + \sigma \pm \tau(b+b')\sqrt{\lambda'-1}} \\ \text{posterioris} = \frac{b}{\frac{1}{b} + \sigma \mp \tau(b+b')\sqrt{\lambda'-1}} \end{cases}$$

$$\text{Pro lente RR} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{c}{\frac{1}{c} + \sigma \pm \tau(c+c')\sqrt{\lambda''-1}} \\ \text{posterioris} = \frac{c}{\frac{1}{c} + \sigma \mp \tau(c+c')\sqrt{\lambda''-1}} \end{cases}$$

Scholion.

188. Hinc satis manifestum est, quemadmodum hae formulae pro pluribus lentibus progrediantur: verum antequam eas exponam, conveniet alias quoque circumstantias, quae hinc facillime deducuntur, perpendi, scilicet magnitudinem obiecti visam, et copiam radiorum a singulis eius punctis in oculum transmissorum ut hae simul cum confusione visionis dein-

deinceps coniunctim pro quouis lentium numero exhiberi queant; quo pacto plures tædiosas repetitiones cuitabimus. Duæ autem res ex hæcenus allatis facile definiri possunt, quarum altera est quantitas, qua imago obiecti per lentes representata ab oculo cernitur, quæ quantitas æstimanda est ex angulo, sub quo imago videtur, ut is deinceps comparari possit, cum eo angulo sub quo ipsum obiectum in data distantia a nudo oculo spectaretur, unde qua ratione magnitudo per lentes visa augeatur, intelligetur. Altera res in copia radiorum, a singulis obiecti punctis in oculum transmissorum versatur, qua claritas visioni percepta continetur, a quolibet scilicet puncto conus seu cylindrus radiosus in oculum ingreditur, qui si pupillam penitus expleat, claritas ad summum gradum erit cuncta, nisi forte maiori illustratione ipsi obiecto maius lumen concilietur. At si sectio illius coni aut cylindri, qua in oculum intrat, minor fuerit pupilla, in eadem ratione claritas decrescet; quod cum in omnibus instrumentis dioptricis, quibus magnitudinem visam vehementer augere propositum est, usu venire soleat, plurimum intererit amplitudinem illius coni seu cylindri, qua in oculum penetrat, accurate determinasse.

Problema 6.

189 Definire quantitatem, sub qua quacuis obiecti portio per lentes quotcumque ab oculo in distantia iusta ab imagine vltima remoto cernetur.

V 2

Solutio.

Solutio.

Sit z linea in obiecto concepta, quae quanta per lentes oculo sit apparitura, definiri oporteat. Ostensum autem est in praecedentibus, quotcumque fuerint lentes, imaginem principalem huius lineae iterum esse lineam, cuius longitudo ad z certam teneat rationem a distantis determinatricibus lentium et numeris i, i', i'', i''' etc. pendentem (86). Sit ergo haec longitudo imaginis $= Mz$, quae cum ab oculo in distantia l remoto aspiciatur, apparebit sub angulo $= \frac{Mz}{l}$; vel cuius tangens potius sit $= \frac{Mz}{l}$; sed quia hic angulus rarissime ultra aliquot gradus assurgere solet, tangens tuto pro ipso arcu assumitur. Effigies autem quae ab hac linea Mz in oculo exprimitur, erit $= \frac{Mz}{l}$; hic enim cogitationes a confusione abstraho, qua utique fit, ut effigies maior imprimatur, propterea quod singula puncta circellis exhibentur. Iam positis iisdem lentium determinationibus, quibus supra §. 86 sum usus, pro vario lentium numero angulus, sub quo linea z in obiecto sumta cerneatur ita se habebit:

Angulus visionis situ	
Pro vnica lente $\frac{1}{a} \cdot \frac{a}{l}$	inuerso
Pro duabus lentibus $\frac{1}{i l'} \cdot \frac{a b}{a b} \cdot \frac{a}{l}$	erecto
Pro tribus lentibus $\frac{1}{i l' i''} \cdot \frac{a b \gamma}{a b c} \cdot \frac{a}{l}$	inuerso
Pro quatuor lentibus $\frac{1}{i l' l'' l'''} \cdot \frac{a b \gamma \delta}{a b c d} \cdot \frac{a}{l}$	erecto
etc.	

Scilicet

Scilicet si hae formulae sint positivae, oculus lineam z situ siue erecto siue inuerso videbit, prout est notatum sin autem fuerint negatiuae, situm indicatum in contrarium verti oportet.

COROLL. 1.

190. Si eadem obiecti linea z in distantia $=b$ ab oculo nudo cerneretur, ea apparitura esset sub angulo $=\frac{z}{b}$, vnde perspicitur, quanto ea vel maior vel minor per lentes videatur.

COROLL. 2.

191. Si distantia oculi a postrema lente ponatur $=O$, erit casu vnius lentis $a=O-l$, ideoque $\frac{a}{l} = -(1 - \frac{O}{l})$ vnde angulus opticus lineae obiecti z respondens erit $=l(1 - \frac{O}{l}) \frac{z}{a}$ pro situ erecto, quia signum mutauimus.

COROLL. 3.

192. Simili modo casu duarum lentium ob $\xi=O-l$ erit iste angulus $=\frac{1}{l'l'}(1 - \frac{O}{l}) \frac{a\xi}{a\delta}$ pro situ inuerso.

Casu vero trium lentium ob $\gamma=O-l$ erit

iste angulus $=\frac{1}{l'l'l''}(1 - \frac{O}{l}) \frac{a\xi\gamma}{a\delta\epsilon}$ pro situ erecto

Casu quatuor lentium ob $\delta=O-l$ erit

iste angulus $\frac{1}{l'l'l''l'''}(1 - \frac{O}{l}) \frac{a\xi\gamma\delta}{a\delta\epsilon\zeta}$ pro situ inuerso, et ita porro pro pluribus lentibus.

Scholion.

193. Hinc etiam modus se offert confusione
ob lentium aperturam in oculo natam distinctus
aestimandi. Scilicet cum singula obiecti puncta in
oculo exprimantur circulis, quorum radius est
 $= \frac{n}{l} \mathfrak{B} Vx^2$, verus autem circulus cuius radius $= z$,
oculo in distantia l expositus in oculo referatur cir-
culo cuius radius $= \frac{n}{l} z$ singula puncta illius obiecti
per lentes spectati, aequae magna apparebunt, ac or-
bes circulares radii $z = \frac{1}{2} \mathfrak{B} Vx^2$, si in distantia ab
oculo $= l$ spectarentur. Vel cum horum orbium
semidiameter apparens sit $= \frac{z}{2}$, ob confusionem sin-
gula obiecti puncta instar circulorum videbuntur,
quorum semidiameter apparens esset $= \frac{1}{2} \mathfrak{B} Vx^2$.
In expressionibus igitur ante pro confusione inuentis
deleatur quantitas u , et habebitur semidiameter appa-
rens circulorum confusionem exprimentium. Hinc
iudicari poterit quam parua esse debeat confusio, ut
non amplius sentiat, scilicet si oculus non amplius
percipere valeat spatium circulare, cuius semidiamete-
ter esset $1''$, seu $\frac{1}{100}$ pars radii circiter, euidens est,
si fuerit nostra expressio $\frac{1}{2} \mathfrak{B} Vx^2 = \frac{1}{100}$, confusionem
fore imperceptibilem. Ac experientiam consulentes
deprehendimus multo maiores angulos non amplius
percipi posse, ita ut confusio non sit metuenda etiam-
si expressio $\frac{1}{2} \mathfrak{B} Vx^2$ notabiliter maior fuerit, quam
 $\frac{1}{100}$; ne autem hic temere quicquam statuamus, po-
namus limitem, quem formula $\frac{1}{2} \mathfrak{B} Vx^2$ excedere
non

non debeat, esse $= \frac{1}{x}$, ita vt esse oporteat $\{BVx\} < \frac{1}{x}$.
 Postea igitur ad praxin descendentes poterimus pro x
 numerum vel 40 vel minorem assumere prout expe-
 rientia quouis casu postulauerit. Quod si ergo hoc
 modo confusionis rationem habeamus, profunditas oculi
 non amplius in computum ingreditur.

Definitio 3.

194. Semidiameter confusionis, est semidiamete-
 ter apparens circuli, qui ab oculo aequae magnus vi-
 detur, ac singula obiecti puncta ipsi ob confusionem
 apparent.

Corollarium.

195. Inueniemus igitur facile semidiametrum
 confusionis si formulas supra pro confusione repertas
 per profunditatem oculi u diuidamus quo pacto eae
 formulae ad numeros absolutos reducentur.

Definitio 4.

196. Multiplicatio per lentes producta ex ra-
 tione quantitatis, qua obiecta per lentes spectantur,
 ad quantitatem, qua eadem obiecta in data distantia
 ab oculo nudo cernerentur aestimatur. Exponens au-
 tem multiplicationis inuenitur, si magnitudo, qua
 linea quaecunque in obiecto concepta per lentes vide-
 tur, diuidatur per magnitudinem, qua eadem linea
 in data distantia ab oculo nudo spectata esset apparitura.

Coroll.

Coroll. 1.

197. Inuoluit ergo diiudicatio multiplicationis distantiam quantum fixam, in qua ea em obiecta a nudo oculo aspici assumimus quae prout diuersa assumatur, multiplicatio alio atque alio modo exprimitur.

Coroll. 2.

198. Si haec distantia fixa, ex qua multiplicatio diiudicatur ponatur $= b$ et exponens multiplicatoris $= m$, sit linea quaequam in obiecto concepta $= z$, quae ergo nudo oculo in distantia b appareret sub angulo $= \frac{z}{b}$; eadem autem linea per lentes spectetur sub angulo $= \frac{mz}{T}$ (88) ex quo erit exponens multiplicationis $m = \frac{mb}{T}$.

Coroll. 3.

199. In ratione ergo m : 1 dimensiones lineares per lentes augeri sunt censendae; unde superficies auctae apparebunt in ratione mm : 1, et ipsa corpora in ratione m' : 1. Cum exponente autem multiplicationis coniungi debet situs, quo obiecta apparent siue is sit erectus siue inuersus.

Scholion

200. Distantia haec fixa b ad quam multiplicatio refertur non eodem modo perpetuo assumi solet, quippe quod etiam pro diuersitate obiectorum omnino fieri non posset. Nam si per lentes obiecta valde

valde remota veluti coelestia contuemur, quoniam ea nunquam ia distantia modica spectare solemus, conuenit utique magnitudinem per lentes visam cum ea comparare, qua in ea ipsa a nobis distantia nudis oculis cernerentur: ideoque his casibus distantia fixa b ipsi distantiae a , qua a lentibus obiecta sunt remota, aequalis constitui solet. Scilicet si distantia a fuerit valde magna, qui est casus Telescopiorum, statuitur $b = a$, et magnitudo per haec instrumenta visa, cum magnitudine per nudos oculos visa in eadem distantia commodissime comparatur. Sic de Telescopiis dicitur, quoties diametri corporum coelestium multiplicentur, eoque casu littera m exponentem huius rationis indicabit. Sin autem obiecta propiora contemplamur, qui est usus Microscopiorum ea plerumque ita prope ad instrumentum admouentur, ut in tam exigua distantia nudis oculis nunquam distincte cerni possent: neque ergo his casibus statui $b = a$ conueniret. Aliam ergo rationem ineundo pro b sumi solet eiusmodi distantia modica, in qua obiecta commode ac distincte cernere liceat, quae etsi utique pro diuersa oculorum indole diuersa sumi deberet; tamen ut aliquid fixi statuatur, pro b distantia 8 pollicum utpote maximae oculorum parti conueniens accipi solet, ita ut his casibus definiamus, quoties huiusmodi obiecta maiora *appareant*, quam si eadem nudis oculis in distantia 8 digitorum aspiicerentur. Interim tamen si multiplicatio ad hanc distantiam fuerit relata, non difficile erit eam ad quam

Tom. I.

X

libet

libet aliam referre, ita vt haec hypothesi naturam horum intrumentorum afficere non sit censenda.

Problema 7.

Tab. II.
Fig. 10.

201. Si obiectum per lentes quocunque aspi-
ciatur, definire amplitudinem coni seu cylindri
luminosi, qui a singulis obiecti punctis in oculum
transmittitur.

Solutio.

Reperiatur vt supra oculus in distantia iusta I
post imaginem postremam per lentes repraesentatam
quae etsi est per spatium aliquod L diffusa, hic
tamen a confusione inde nata mentem abstrahimus,
quoniam confusionem iam seorsim determinauimus.
Ex puncto igitur I oculum versus diffunditur conus
luminosus, cuius radii extremi ad axem inclinati sunt
angulo OIT quem posuimus supra $= \mathfrak{B}x$. Huius igitur
coni sectio circa ingressum in oculum consideretur,
cuius semidiameter erit $= \mathfrak{B}/x$, vnde pro vario lentium
numero hic semidiameter sequenti modo definietur.

Pro vnica lente $i/\frac{x}{a}$

Pro duabus lentibus $i i' / \frac{b x}{a c}$

Pro tribus lentibus $i i' i'' / \frac{b c x}{a c \gamma}$

Pro quatuor lentibus $i i' i'' i''' / \frac{b c d x}{a c \gamma \delta}$

etc.

hicque perinde est siue hac formulae sint positivae
siue negativae; quia circulus siue radio positivo siue
negativo describatur eiusdem prodit magnitudinis.

Coroll.

Coroll 1.

202. Si iste semidiameter \mathcal{B}/x maior fuerit semidiametro pupillae, tota pupillae apertura radiis impletur neque propterea visio clarior procurari poterit, nisi forte ipsum obiectum fortiori illustratione splendidius reddatur.

Coroll 2.

203. Sin autem haec quantitas \mathcal{B}/x minor fuerit semidiametro pupillae claritatis mensura existet, quae eo maior erit quo maior fuerit ista quantitas: dum contra minuta hac quantitate claritas tam exigua euadere potest, ut non amplius sensui visus excipiendo sufficiat.

Definitio 5.

204. Gradus claritatis per lentes perceptae commodissime definitur semidiametro coni luminosi, qui a quouis obiecti puncto in oculum transmittitur.

Coroll 1.

205. Gradus ergo claritatis definitur quantitate supra inuenta \mathcal{B}/x , ita ut si gradum claritatis ponamus $=y$ habeamus $y = \mathcal{B}/x$, quo cognito facillime iudicabimus, quonam gradu visio sit clara habenda.

Coroll 2.

206. Scilicet si semidiametrum pupillae ponamus $=\omega$, quamdiu fuerit $y > \omega$, claritate plena fruemur,

X 2

fruemur, quae nullius augmenti est capax nisi forte ipsam pupillam magis dilatare valeamus.

Coroll. 3.

207. At si fuerit $y < \omega$, claritatem utique minorem percipiemus: ac si claritatem plenam unitate designemus, claritas ex casu $y < \omega$ resultans erit $= \frac{y}{\omega}$; propterea quod copia radiorum in oculum immissorum est ut quadratum semidiametri y .

Coroll. 4.

208. Quod si gradus claritatis y eousque decrescat, ut copia radiorum nimis sit parua, quam ut sensum visus excitare possit, nihil ob summam caliginem percipi poterit, unde manifestum est ad visionem requiri, ut gradus claritatis certum quempiam limitem superet.

Scholion.

209. Tam in Telescopiis quam Microscopiis maxime necesse est; ut obiecta certo claritatis gradu exhibeantur ne repraesentatio nimis fiat obscura. Hic autem gradus plurimum a lumine proprio obiectorum pendet, quae quo fuerint illustriora minor claritatis gradus iis satis clare videndis sufficit; ideoque stellas illustriores contemplantes minori gradu claritatis contenti esse possumus: terrestria vero obiecta multo maiorem claritatis gradum postulant. Quo igitur haec
ad

ad omnes casus accommodare valeamus gradum claritatis hic littera indefinita y contentum in computum sum ducturus. Quamobrem his de multiplicatione et claritate praemissis, haec duo elementa simul cum confusione pro quouis lentium numero exhibebo: ac primo quidem non neglecta lentium crassitie, tum vero eadem seorsim lentium crassitie neglecta exponi conueniet.

Problema 8.

210. Si oculus per quocunque lentes PP, QQ, RR, SS etc. obiectum Es aspiciat; ita vt imago postrema per eas repraesentata ante oculum in iusta distantia $= l$ reperiat, determinare tam multiplicationem et claritatem, quam confusionem, qua visio perturbabitur.

Solutio

Quocunque fuerint lentes, sint pro singulis distantiae determinatrices, vt et crassities cum quantitate arbitraria, vt sequitur.

Pro Lente	Dist: determinatr:	Crassities	quant: arb:
Prima PP	$EA=a; aF=a;$	$Aa=v;$	k
Secunda QQ	$FB=b; bG=g;$	$Bb=v';$	k'
Tertia RR	$GC=c; cH=\gamma;$	$Cc=v'';$	k''
Quarta SS	$HD=d; dI=\delta;$	$Dd=v''';$	k'''
	etc.		

X 3

atque

atque hinc posita ratione refractionis $\frac{n}{n'} = n$ constru-
ctio lentium ita se habebit;

Pro Lente	Radius Faciei	
	anterioris	posterioris
Prima PP	$\frac{(n - 1) r (k + n)}{k + v + z n a}$	$\frac{(n - 1) x (k - n)}{k - v - z n a}$
Secunda QQ	$\frac{(n - 1) b (k' + n)}{k' + v' + z n b}$	$\frac{(n - 1) c (k' - n)}{k' - v' - z n b}$
Tertia RR	$\frac{(n - 1) c (k'' + n)}{k'' + v'' + z n c}$	$\frac{(n - 1) \gamma (k'' - n)}{k'' - v'' - z n \gamma}$
Quarta SS	$\frac{(n - 1) d (k''' + n)}{k''' + v''' + z n d}$	$\frac{(n - 1) \delta (k''' - n)}{k''' - v''' - z n \delta}$

etc.

Tam posito breuitatis gratia :

$$\frac{k - v}{k + v} = i; \frac{k' - v'}{k' + v'} = i'; \frac{k'' - v''}{k'' + v''} = i''; \frac{k''' - v'''}{k''' + v'''} = i''' \text{ etc.}$$

si aperturæ primæ lentis in facie anteriori semidia-
meter fuerit $= x$, tam pro facie posteriori quam
pro vtraque facie singularum lentium sequentium
aperturæ maiores esse debent vel saltem non minores,
quam sequens tabula ostendit :

Pro Lente	Semidiameter aperturæ in facie	
	anteriori	posteriori
Prima PP	x	$i x$
Secunda QQ	$i' \frac{b x}{a}$	$i j' \frac{b x}{a}$
Tertia RR	$i j' \frac{b c x}{a' b}$	$i j' i' \frac{b c x}{a' b}$
Quarta SS	$i j' i' \frac{b c d x}{a' b' \gamma}$	$i j' i' i' \frac{b c d x}{a' b' \gamma}$

etc.

Denique

Denique ad abbreviandum ponatur :

$$\begin{aligned}
 P &= \frac{n}{n(n-1)} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k-v} \right) + \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k+v} \right) \right) \\
 Q &= \frac{n}{n(n-1)} \left(\left(\frac{n}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{k'-v'} \right) + \left(\frac{n}{b} - \frac{1}{k'-v'} \right) \left(\frac{1}{b} - \frac{1}{k'+v'} \right) \right) \\
 R &= \frac{n}{n(n-1)} \left(\left(\frac{n}{c} + \frac{1}{k''+v''} \right) \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{k''-v''} \right) + \left(\frac{n}{c} - \frac{1}{k''-v''} \right) \left(\frac{1}{c} - \frac{1}{k''+v''} \right) \right) \\
 S &= \frac{n}{n(n-1)} \left(\left(\frac{n}{d} + \frac{1}{k''' + v'''} \right) \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{k''' - v'''} \right) + \left(\frac{n}{d} - \frac{1}{k''' - v'''} \right) \left(\frac{1}{d} - \frac{1}{k''' + v'''} \right) \right) \\
 &\quad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

His positis ponamus oculum in distantia = O ab ultimâ lente locari ita ut post imaginem ultimam reperiatur in distantia = l ; magnitudinem autem visam comparari cum magnitudine qua idem obiectum nudo oculo in distantia fixa = b cerneretur; ac ponatur exponens multiplicationis = m .

Deinde pro claritate sit gradus claritatis = y , ita ut y indicet semidiametrum coni luminosi in oculum intrantis.

Confusio autem aestimetur per semidiametrum confusionsis supra (194) definitum.

Iam pro quovis lentium numero hæc tres res ita se habebunt.

I. Pro unica lente $O = a + l$

1. Exponens multiplicationis $m = \frac{1}{l} \cdot \frac{ab}{a+l}$ situ inverso
2. Gradus claritatis $y = il \cdot \frac{x}{a}$
3. Semid. Confusionis $= \frac{1}{l} \cdot \frac{a}{l} \cdot x \cdot P$

II.

II. Pro duabus Lentibus $O = \xi + l$

1. Exp. mult: $m = \frac{1}{i \cdot i' \cdot i''} \cdot \frac{a \xi b}{a b l}$ situ erecto
2. Gradus claritatis $y = i i' l \cdot \frac{b \pi}{a \xi}$
3. Semid. Confusionis $= \frac{1}{2} i i' \cdot \frac{a}{l} x^2 \left(\frac{1}{i' r'} \cdot \frac{a \pi}{b \delta} P + i i' \cdot \frac{b \pi}{a \xi} Q \right)$.

III. Pro tribus Lentibus $O = \gamma + l$

1. Exp. mult: $m = \frac{1}{i \cdot i' \cdot i''} \cdot \frac{a \xi \gamma b}{a \delta c l}$ situ inuerso;
2. Gradus claritatis $y = i i' i'' l \cdot \frac{b c \pi}{a \delta \gamma}$
3. Semidiameter confusionis;
 $\frac{1}{2} i i' i'' \cdot \frac{\gamma}{l} \cdot \frac{b c}{a \delta} x^2 \left(\frac{1}{i' r' \cdot i'' r''} \cdot \frac{a a c c \pi}{b \delta c \delta} P + \frac{1}{i' r' i''} \cdot \frac{b a c c}{a a c c} Q + i i' i'' l \cdot \frac{b b c c \pi}{a \delta \gamma \delta} R \right)$.

IV. Pro quatuor Lentibus $O = \delta + l$

1. Exp. multipl: $m = \frac{1}{i \cdot i' \cdot i'' \cdot i'''} \cdot \frac{a \pi \gamma \delta b}{a b c d l}$ situ erecto
2. Gradus Claritatis $y = i i' i'' i''' l \cdot \frac{b c d \pi}{a \delta \gamma \delta}$
3. Semidiameter Confusionis:
 $\frac{1}{2} i i' i'' i''' \cdot \frac{\delta}{l} \cdot \frac{b c d}{a \delta \gamma} x^2 \left\{ \frac{1}{i' r' i'' r''} \cdot \frac{a a c c \gamma \gamma}{b b c c d d} P + \frac{1}{i' r' i'' r''} \cdot \frac{b b c c \gamma \gamma}{a a c c d d} Q \right.$
 $\left. + \frac{1}{i' r' i''} \cdot \frac{b b c c \gamma \gamma}{a a c c d d} R + i i' i'' i''' l \cdot \frac{b b c c d d}{a a c c \gamma \gamma} S \right\}$

V.

V. Pro quinque Lentibus $O = \epsilon + I$

1. Exp. multipl: $m = \frac{1}{i^1 i^2 i^3 i^4 i^5} \cdot \frac{a\epsilon\gamma\delta\epsilon b}{a b c d e l}$ situ inuerfo
2. Gradus claritatis $y = i^1 i^2 i^3 i^4 i^5 l \cdot \frac{b d e x}{a \epsilon \gamma \delta \epsilon}$
3. Semidiameter confusiois

$$\frac{1}{i^1 i^2 i^3 i^4 i^5 l} \cdot \frac{b d e x}{a \epsilon \gamma \delta \epsilon} \cdot \left\{ \begin{array}{l} + \frac{1}{i^1 i^2 i^3 i^4 i^5 l} \cdot \frac{a a \epsilon \epsilon \gamma \gamma \delta \delta}{b b c c d d e e} P \\ + \frac{i^1 i^2}{i^2 i^3 i^4 i^5 l} \cdot \frac{b b \epsilon \epsilon \gamma \gamma \delta \delta}{a a c c d d e e} Q \\ + \frac{i^1 i^2 i^3}{i^3 i^4 i^5 l} \cdot \frac{b b c c \gamma \gamma \delta \delta}{a a \epsilon \epsilon d d e e} R \\ + \frac{i^1 i^2 i^3 i^4}{i^4 i^5 l} \cdot \frac{b b c c d d \delta \delta}{a a \epsilon \epsilon \gamma \gamma e e} S \\ + i^1 i^2 i^3 i^4 i^5 l \cdot \frac{b b c c d d e e}{a a \epsilon \epsilon \gamma \gamma \delta \delta} T \end{array} \right.$$

atque hinc etiam progressus ad plures lentes est manifestus.

COROLL. 1.

211. His omnibus casibus euidens est fore generatim
 $m y = \frac{b x}{a}.$

Datis scilicet multiplicatione m cum claritate y statim definitur apertura primae lentis nempe $x = m y \cdot \frac{a}{b}$. Quo maior scilicet tam multiplicatio quam claritas desideratur, eo maiorem esse oportet aperturam lentis primae.

COROLL. 2.

212. Quum autem x maius accipere non liceat, quam ut confusio infra certum limitem contineatur, dato x cum exponents multiplicationis m
 Tom. I. Y defi-

definitur claritatis gradus $y = \frac{bx}{ma}$, unde patet reliquis paribus, quo maior multiplicatio exigatur, eo minori claritate contentos nos esse oportere.

Coroll 3.

213. Imprimis autem hic observandum est, has formulas aequae negotium conficere, quamcunque crassitiem lentes habuerint. *Evadent autem tractabiliores*, si lentium crassities negligatur, qui casus seorsim tractari meretur.

Problema 9.

214. Iisdem positis, quae in problemate praecedente, si lentium crassities ut evanescens consideretur, determinare tam multiplicationem et claritatem, quam confusionem, qua visio perturbabitur.

Solutio.

Haec tractatio a praecedenti in isto differt, quod lentium crassities v , v' , v'' etc. evanescant, et loco quantitatum arbitrariarum k , k' , k'' etc. numeri arbitrarii λ , λ' , λ'' etc. in calculum introducantur. Ponatur ergo

Pro Lente	Dist. determinatr.	num. arb.
Prima PP	EA = a ; aF = a	λ
Secunda QQ	FB = b ; bG = β	λ'
Tertia RR	GC = c ; cH = γ	λ''
Quarta SS	HD = d ; dI = δ	λ'''
	etc.	

Hinc

Hinc si sit breuitatis gratia!

$\rho = 0, 190781$; $\sigma = 1, 627401$; et $\tau = 0, 905133$
lentium constructio ita est instituenda

Radius Faciei		
Pro Lente	anterioris	posterioris
Prima PP	$\frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a + \tau(\sigma + \alpha)\sqrt{(\lambda - 1)}}$	$\frac{a\alpha}{\rho a + \sigma a + \tau(\sigma + \alpha)\sqrt{(\lambda - 1)}}$
Secunda QQ	$\frac{b\beta}{\rho b + \sigma b + \tau(\sigma + \beta)\sqrt{(\lambda' - 1)}}$	$\frac{b\beta}{\rho b + \sigma b + \tau(\sigma + \beta)\sqrt{(\lambda' - 1)}}$
Tertia RR	$\frac{c\gamma}{\rho c + \sigma c + \tau(\sigma + \gamma)\sqrt{(\lambda'' - 1)}}$	$\frac{c\gamma}{\rho c + \sigma c + \tau(\sigma + \gamma)\sqrt{(\lambda'' - 1)}}$
Quarta SS	$\frac{d\delta}{\rho d + \sigma d + \tau(\sigma + \delta)\sqrt{(\lambda''' - 1)}}$	$\frac{d\delta}{\rho d + \sigma d + \tau(\sigma + \delta)\sqrt{(\lambda''' - 1)}}$

Cum iam lentis primae PP semidiameter aperturæ sit $= x$, et in qualibet lente vtriusque faciei eadem sit ratio, vt omnes radii per primam ingressi simul per reliquas transmittantur, apertura reliquarum sequentes limites superare debet:

Semid. aperturæ

Lentis secundæ QQ $> \frac{b}{a} x$

Lentis tertiæ RR $> \frac{b\beta}{a\alpha} x$

Lentis quartæ SS $> \frac{b\beta c\gamma}{a\alpha \gamma} x$

etc.

Tum vero posito breuitatis ergo $\mu = 0, 938191$ et $\nu = 0, 232692$ statuitur:

$$P = \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{\alpha} \right)^2 + \frac{\nu}{a\alpha} \right)$$

$$Q = \mu \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{\beta} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{\beta} \right)^2 + \frac{\nu}{b\beta} \right)$$

$$R = \mu \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right)^2 + \frac{\nu}{c\gamma} \right)$$

$$S = \mu \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{\delta} \right) \left(\lambda''' \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{\delta} \right)^2 + \frac{\nu}{d\delta} \right)$$

etc.

Y *

Sit

Sit iam O distantia oculi post vltimam lentem, ita vt ab imagine postrema distet intervallo $= l$, comparatur magnitudo visa cum ea, qua idem obiectum in distantia fixa b nudo oculo cerneretur, sitque exponens multiplicationis $= m$; et gradus claritatis $= y$, quibus positus erit pro quouis lentium numero vt sequitur.

I. Pro vnica lente $O = a + l$

1. Exponens multiplicationis $m = \frac{a \cdot b}{a \cdot l}$ situ inuerso
2. Gradus claritatis $y = l \cdot \frac{x}{a}$ hinc $my = \frac{b \cdot x}{a}$
3. Semid: confusionis $= \frac{a}{a \cdot l} \cdot x^2 \cdot P$

II. Pro duabus lentibus $O = e + l$

1. Exponens multiplicationis $m = \frac{a \cdot e \cdot b}{a \cdot b \cdot l}$ situ erecto
2. Gradus claritatis $y = l \cdot \frac{b \cdot x}{a \cdot e}$, hinc $my = \frac{b \cdot x}{a}$
3. Semid: confusionis $= \frac{e}{a \cdot l} \cdot \frac{b}{a} \cdot x^2 \cdot (\frac{a \cdot a}{b \cdot b} P + \frac{b \cdot b}{a \cdot a} Q)$

III. Pro tribus lentibus $O = \gamma + l$

1. Exponens multiplicationis $m = \frac{a \cdot e \cdot \gamma \cdot b}{a \cdot e \cdot \gamma \cdot l}$ situ inuerso
2. Gradus claritatis $y = l \cdot \frac{b \cdot e \cdot x}{a \cdot \gamma}$ hinc $my = \frac{b \cdot x}{a}$
3. Semidiameter confusionis

$$\frac{\gamma}{a \cdot l} \cdot \frac{b \cdot e}{a \cdot e} \cdot x^2 \cdot (\frac{a \cdot a \cdot e \cdot e}{b \cdot b \cdot c \cdot c} P + \frac{b \cdot b \cdot e \cdot e}{a \cdot a \cdot c \cdot c} Q + \frac{b \cdot b \cdot c \cdot c}{a \cdot a \cdot e \cdot e} R).$$

IV. Pro quatuor lentibus $O = \delta + l$

1. Exponens multiplicationis $m = \frac{a \cdot e \cdot \gamma \cdot b \cdot d}{a \cdot b \cdot c \cdot d \cdot l}$ situ erecto
2. Gradus claritatis $y = l \cdot \frac{b \cdot c \cdot d \cdot x}{a \cdot e \cdot \gamma \cdot b}$ hinc $my = \frac{b \cdot x}{a}$
3. Semidiameter confusionis:

$$\frac{\delta}{a \cdot l} \cdot \frac{b \cdot c \cdot d}{a \cdot e \cdot \gamma} \cdot x^2 \cdot (\frac{a \cdot a \cdot c \cdot c \cdot \gamma \cdot \gamma}{b \cdot b \cdot c \cdot c \cdot d \cdot d} P + \frac{b \cdot b \cdot e \cdot e \cdot \gamma \cdot \gamma}{a \cdot a \cdot c \cdot c \cdot d \cdot d} Q + \frac{b \cdot b \cdot c \cdot c \cdot \gamma \cdot \gamma}{a \cdot a \cdot e \cdot e \cdot d \cdot d} R + \frac{b \cdot b \cdot c \cdot c \cdot d \cdot d}{a \cdot a \cdot e \cdot e \cdot \gamma \cdot \gamma} S)$$

V.

V. Pro quinque lentibus $O=e+l$

1. Exponens multipl. $m = \frac{ae\gamma\delta eb}{abcael}$ situ inuerfo
2. Gradus claritatis $y=l \cdot \frac{bedex}{au\gamma\delta e}$ hinc $my = \frac{bx}{e}$
3. Semidiameter confusiois

$$\frac{e}{a} \cdot \frac{bede}{au\gamma\delta} x^2 \left\{ \begin{array}{l} + \frac{aeb\gamma\gamma\delta\delta}{bbccdde} P + \frac{bbcc\gamma\gamma\delta\delta}{aaxcdde} Q \\ + \frac{bbcc\gamma\gamma\delta\delta}{aaxcdde} R \\ + \frac{bbccdde\delta}{aabb\gamma\gamma ee} S + \frac{bbccdde}{aeb\gamma\gamma\delta\delta} T \end{array} \right.$$

vnde non difficile erit has formulas ad lentes etiam plures continuare.

COROLL. 1.

215. Lentes simplices adhibendo numeros $\lambda, \lambda', \lambda'',$ etc. unitate minores accipi non possunt. Verum hic nihil obstat quo minus loco lentium simplicium lentes duplicatae, triplicatae vel etiam quadruplicatae in usum vocentur, quo pacto in his formulis numeri $\lambda, \lambda', \lambda'',$ etc. non solum infra unitatem diminui sed ad nihilum vsque perducere poterunt. Tum autem constructio lentium harum multiplicatarum ex superiori capite peti et ad distantias determinatrices hic positas accommodari debet.

COROLL. 2.

216. Veluti si pro lente prima PP debeat esse
 $Y \quad 3 \quad \lambda =$

$\lambda = 0,191827$, hanc lentem ita ex duabus componi oportet, vt fit

Radius faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Priori	$\frac{100}{(12-10)a+100}$	$\frac{100}{(10-12)a+100}$
Posteriori	$\frac{100}{12a+(10-12)a}$	$\frac{100}{10a+(12-10)a}$

Coroll. 3.

217. Sin autem velimus, vt pro lente prima fit $\lambda = 0,042165$, ea erit triplicanda, hoc modo

Radius faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Priori	$\frac{100}{(12-10)a+100}$	$\frac{100}{(10-12)a+100}$
Media	$\frac{100}{(12-10)a+(10-12)a}$	$\frac{100}{(10-12)a+(12-10)a}$
Posteriori	$\frac{100}{12a+(10-12)a}$	$\frac{100}{10a+(12-10)a}$

Coroll. 4.

218. At si pro lente prima requiratur $\lambda = -0,010216$, quadruplicata erit utendum ita construenda:

Radius faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Prima	$\frac{100}{(12-10)a+100}$	$\frac{100}{(10-12)a+100}$
Secunda	$\frac{100}{(12-10)a+(10-12)a}$	$\frac{100}{(10-12)a+(12-10)a}$
Tertia	$\frac{100}{(12-10)a+(10-12)a}$	$\frac{100}{(10-12)a+(12-10)a}$
Quarta	$\frac{100}{12a+(10-12)a}$	$\frac{100}{10a+(12-10)a}$

Coroll.

Coroll. 5.

219. Simili autem modo lens secunda QQ ex suis distantiiis, determinatricibus b et ξ per multiplicationem erit construenda, numerus que ei respondens λ' debet esse vel 0,191827, vel 0,042165 vel -0,010216; quod idem de reliquis lentibus est intelligendum.

Scholion I.

220. Alias lentium species hic nollem in'pra; xi adhiberi, cum hae solae sine metu enormis erroris confici queant; tum vero etsi aliae ab his non admodum discrepantes fere aequo successu in praxim introduci possent, tamen quia discrimen non admodum est notabile, iis facile carere poterimus. Cum igitur sit $\xi=0,190781$ et $\sigma=1,627401$, ideoque

$$\xi=0,190781; \quad \sigma=1,627401$$

$$2\xi-\sigma=-1,245839; \quad 2\sigma-\xi=3,064021$$

$$3\xi-2\sigma=-2,682459; \quad 3\sigma-2\xi=4,500641$$

$4\xi-3\sigma=-4,119079; \quad 4\sigma-3\xi=5,937261$
easdem constructiones in numeris euolutis exhiberi conueniet.

I. Si igitur pro lente PP debeat esse $\lambda=1$,

ea erit simplex hoc modo construenda.

Radius faciei anterioris posterioris

$$\frac{\sigma\xi}{1-0,190781\xi+1,627401\xi^2} \quad ; \quad \frac{\sigma\xi}{1+1,627401\xi-0,190781\xi^2}$$

II.

II. Si pro lente PP debeat esse $\lambda = 0,191827$
 ea erit duplicata hoc modo construenda

Radius Faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Priori	$\frac{a\alpha}{-0,6522,15\alpha + 0,13700\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+1,272010\alpha + 0,095550\alpha}$
Posteriori	$\frac{a\alpha}{+0,905370\alpha + 1,22010\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+0,211370\alpha - 0,6622,15\alpha}$

III. Si pro lente PP debeat esse $\lambda = 0,042165$
 ea erit triplicata hoc modo construenda

Radius Faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Priori	$\frac{a\alpha}{-0,256420\alpha + 0,21407\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+1,200211\alpha + 0,06354\alpha}$
Media	$\frac{a\alpha}{-0,212200\alpha + 0,024740\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+1,031240\alpha - 0,211220\alpha}$
Posteriori	$\frac{a\alpha}{+0,20520\alpha + 1,202211\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+0,21407\alpha - 0,256420\alpha}$

IV. Si pro lente PP debeat esse $\lambda = -0,010216$
 ea erit quadruplicata hoc modo construenda

Radius Faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Prima	$\frac{a\alpha}{-1,02,770\alpha + 0,406850\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+1,244215\alpha + 0,0476,5\alpha}$
Secunda	$\frac{a\alpha}{-0,670615\alpha + 0,766005\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+1,25160\alpha - 0,211400\alpha}$
Tertia	$\frac{a\alpha}{-0,211400\alpha + 1,25160\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+0,766005\alpha - 0,670615\alpha}$
Quarta	$\frac{a\alpha}{+0,406850\alpha + 1,244215\alpha}$	$\frac{a\alpha}{+0,406850\alpha - 1,02,770\alpha}$

Scholion

Scholion 2.

221. Interim tamen si lentes desideremus, in quibus valor ipsius λ maior sit, quam hic est assumptus, constructio earum leui additione ex his ipsis formulis concinnari poterit. In binis scilicet fractionibus, quibus radii facierum cuiusque lentis designantur, alter denominator augeri alter vero diminui debet eadem quantitate, quae quantitas semper $= \tau(a+a)Vv$ denotante v excessum valoris ipsius λ supra ante assumtum. Ita si esse debeat

I. $\lambda = 1+v$; II. $\lambda = 0, 191827+v$; III. $\lambda = 0, 042165+v$
vel IV. $\lambda = -0, 010216+v$

denominatores fractionum in Scholio praecedente traditarum pro quavis lente simplici alternatim sunt augendi et minuendi quantitate $0, 905133(a+a)Vv$. Vnde si lens quadruplicata desideretur, pro qua sit praecise $\lambda = 0$, erit $v = 0, 010216$ et $\tau Vv = 0, 091487$; hincque pro quavis lente simplici denominatorum alter augeri alter vero diminui debet hac quantitate

$0, 091487a + 0, 091487a$

ex quo talis nascitur constructio huiusmodi lentis quadruplicatae pro qua est $\lambda = 0$

Radius faciei

Pro lente	anterioris	posterioris
Prima	$\frac{aa}{-0, 121257a + 1, 212361a}$	$\frac{aa}{+0, 275402a + 0, 129182a}$
Secunda	$\frac{aa}{-0, 762103a + 0, 674518a}$	$\frac{aa}{+1, 216647a - 0, 215573a}$
Tertia	$\frac{aa}{-0, 402547a + 1, 023671a}$	$\frac{aa}{+0, 257492a - 0, 279121a}$
Quarta	$\frac{aa}{-0, 042727a + 1, 222420a}$	$\frac{aa}{+0, 40227a - 0, 238212a}$
Tom. I.	Z	Sed

Sed hoc casu quaelibet lens adhuc alio modo construi potest: sic quarta ordine retrogrado expofita permutatis a et a dabit alteram formam lentis primae:

Supplementum III.

Ad Problem. 8.

Si lentes ratione refractionis discrepent, vt fit ratio refractionis pro prima lente $=n$, pro secunda $=n'$, pro tertia $=n''$; inde neque in multiplicatione m neque in gradu claritatis quicquam mutatur; at vero in femidiametro confusionis valores litterarum P , Q , R fequenti modo immutari debent.

$$P = \frac{n}{2(n-1)^2} \left\{ \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k-v} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k+v} \right)^2 \right\}$$

$$Q = \frac{n'}{2(n'-1)^2} \left\{ \left(\frac{n'}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{k'-v'} \right)^2 + \left(\frac{n'}{b} - \frac{1}{k'-v'} \right) \left(\frac{1}{b} - \frac{1}{k'+v'} \right)^2 \right\}$$

$$R = \frac{n''}{2(n''-1)^2} \left\{ \left(\frac{n''}{c} + \frac{1}{k''+v''} \right) \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{k''-v''} \right)^2 + \left(\frac{n''}{c} - \frac{1}{k''-v''} \right) \left(\frac{1}{c} - \frac{1}{k''+v''} \right)^2 \right\}$$

$$S = \frac{n'''}{2(n'''-1)^2} \left\{ \left(\frac{n'''}{d} + \frac{1}{k''' + v'''} \right) \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{k''' - v'''} \right)^2 + \left(\frac{n'''}{d} - \frac{1}{k''' - v'''} \right) \left(\frac{1}{d} - \frac{1}{k''' + v'''} \right)^2 \right\}$$

etc.

Ad Problem. 9.

Si lentes ratione refractionis discrepent, loco litterarum g , σ , τ in radiis foci erum scribi oportet pro

pro secunda lente ξ', σ', τ' ; pro tertia ξ'', σ'', τ'' , etc.
 tum vero expressiones pro multiplicatione et gradu
 claritatis nulla mutatione egent; pro confusione au-
 tem notari oportet, fore

$$P = \mu \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'} \right) \left(\lambda \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'} \right)^2 + \frac{1}{aa'} \right)$$

$$Q = \mu' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'} \right) \left(\lambda' \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'} \right)^2 + \frac{1}{bb'} \right)$$

$$R = \mu'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c'} \right) \left(\lambda'' \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c'} \right)^2 + \frac{1}{cc'} \right)$$

etc.

CAPVT V.

DE

CAMPO APPARENTE
OCVLIQUE LOCO MAXIME
IDONEO.

Problema I.

222.

Tab. II.
Fig. 10.

Si ex obiecti puncto extra axem sumto ϵ radius quicunque ϵM per lentem PP transmittatur, definire eius concursum cum axe O .

Solutio.

Sit $F\zeta$ imago principalis per lentem proiecta, a diffusionem enim hic mentem abstrahimus, ac ponamus pro lente eius distantias determinatrices $AE = a$, $aF = \alpha$, eius crassitiem $Aa = v$, et quantitatem arbitrariam $= k$, sitque breuitatis ergo $\frac{k-v}{k+v} = i$. His positis si puncti ϵ imago cadat in ζ , voceturque $E\epsilon = z$, erit $F\zeta = \frac{\alpha z}{a}$ at pro puncto lentis M statuatur eius distantia ab axe $AM = x$; ac supra ostendimus si radius a puncto E per punctum M transmitteretur, eum ita per m ad punctum F progressurum esse, vt foret $am = ix$. Radius igitur ϵM per punctum N ad ζ feretur, ita vt, cum obliquitas radio-

rum

rum in facies lentis incidentium perpetuo valde parva statuatur, sit proxime angulus $EM\epsilon$ ad NNm ut n ad 1 posito $n = \frac{11}{10}$. Hinc erit $E\epsilon$ ad mN in ratione composita istorum angularum, et distantiarum AE ad Aa , seu $E\epsilon : mN = na : v$, vnde fit $mN = \frac{vz}{na}$, ideoque $aN = ix - \frac{vz}{na}$. Iam vero radius a puncto N recta ad ζ pergit, et propterea axem ita in O secabit, ut sit $aN + F\zeta : aF = aN : aO$ sicque

$$aO = (iax - \frac{avz}{na}) : (ix - \frac{vz}{na} + \frac{az}{ia}) = \frac{n i a a x - i a v z}{n i i a x - i v z + n a z}$$

$$\text{et } FO = \frac{n a a z}{n i i a x - i v z + n a z}$$

Si x sit semidiameter aperturæ lentis in facie anteriori, hæc intersectio O respondet casui, quo radius ab ϵ per lentis terminum summum transeat: sin autem is per terminum imum transmittatur, sumto x negatiuo fiet

$$FO = \frac{n a a z}{-n i i a x - i v z + n a z}$$

At si radius ex ϵ per centrum lentis A transeat, punctum intersectionis ita cadet in O ut sit

$$FO = \frac{n a a}{na - iv}$$

COROLL. I.

223. Si igitur x denotet semidiametrum aperturæ lentis in facie anteriori $PMA P$, ut omnes radii a puncto ϵ in hanc faciem incidentes per lentem transmittantur, necesse est, ut faciei posterioris

Z 3

PNaP

PNaP semidiameter fit maior quam $\pm ix - \frac{vz}{na}$, sumto x tam negativo quam positivo. Vnde hic semidiameter minor esse nequit, quam $ix + \frac{vz}{na}$.

Córoll. 2.

224. Si apertura in facie anteriori evanescat, vt fit $x=0$ radii a puncto ε , cuius ab axe distantia $E\varepsilon=z$, per lentem non transmittentur, nisi in facie posteriori semidiameter aperturae fit $= \frac{vz}{na}$ vel maior. Vnde patet quo maior fuerit lentis crassities v eo maiori apertura in facie posteriori esse opus.

Coroll. 3.

225. Vicissim ergo si detur lentis apertura in facie posteriori, cuius semidiameter fit $= \frac{vz}{na}$; inde simul in obiecto extremum punctum ε determinatur, a quo radius in centrum lentis A incidens per eam transmittatur.

Coroll. 4.

226. Hic autem radius per A immixtus post transitum cum axe in O occurret, vt ob $x=0$ sit intervallum $FO = \frac{naa}{na-v}$. seu $aO = \frac{vav}{na-v}$. Nisi ergo oculus in hoc axis loco teneatur, radius transmissus non in oculum ingreditur; si quidem apertura pupillae vt infinite parua spectetur.

Coroll.

Coroll. 5.

227. At si semidiameter pupillae ponatur $= \omega$, oculus etiam in o positus illum radium excipiet, si fuerit $o \ \omega = \omega$. Cum autem casu $x = o$ fit

$$a N \left(\frac{vz}{na} \right) : a O \left(\frac{ia v}{na - i v} \right) = o' \omega (\omega) : O o \text{ erit}$$

$$O o = \frac{nia \alpha \omega}{z(na - i v)}.$$

Quod intervallum cum aeque posituum ac negativum accipi possit, pro loco oculi o habebimus

$$ao = - \frac{ia v z + nia \alpha \omega}{z(na - i v)} = - \frac{ia(vz + na \omega)}{z(na - i v)}.$$

Scholion.

228. In hac tractatione, vbi campum apparentem et locum oculi idoneum inuestigamus, tam aperturam lentis obiectivae in facie anteriori quam pupillae amplitudinem pro nihilo habebimus, ut quaestiones obtineamus determinatas. Quare horum elementorum, quae in instrumentis dioptricis ad visionem accommodatis maximi sunt momenti, sequentes definitiones constituemus.

Definitio I.

229. Campus apparens est spatium in obiecto, ex cuius singulis punctis radii in centrum lentis obiectivae incidentes per reliquas lentes omnes transmittuntur. Quod spatium cum sit circulare, eius radius vocatur semidiameter campi apparentis.

Coroll.

Coroll. I.

230. Si ergo $Ez = z$ fuerit semidiameter campi apparentis, crit z punctum obiecti extremum, sed ab axe maxime remotum, ex quo adhuc radii in centrum A lentis obiectiuæ incidentes per omnes lentes transmittuntur.

Coroll. 2.

231. Determinatur igitur magnitudo campi apparentis per aperturam sequentium facierum refringentium, ac fortasse per aperturam vnius, si scilicet radii a puncto quodam magis remoto quam z venientes nullum transitum per eam inuenirent, etiam si per reliquas facies transmitterentur.

Scholion.

232. Si radii ex solo puncto E , quod est centrum campi apparentis, considerentur, ii quidem qui in A incidunt, quoniam perpetuo secundum axem progrediuntur, per omnes reliquas facies refringentes, quantumuis parua fuerit earum apertura, certe transmittentur; hincque campus apparens nunquam penitus evanescere potest. At quo magis punctum z ab axe distans accipitur, vt radii ab eo per omnes facies transmittantur, eo maior earum apertura requiritur, quæ cum ab earum curuatura pendeat, neque certum limitem superare debeat, hinc vltimum punctum z , vnde radii etiam nunc transmittuntur, ac propterea semidiameter campi apparentis determinatur.

natur. In sequentibus quidem propositionibus campum apparentem seu eius semidiametrum $Ee = z$ vt datum assumam, et quanta esse debeat cuiusque faciei apertura, inuestigabo: hinc enim facile vicissim, si quaeque apertura fuerit cognita, campum apparentem ipsum definire licebit. Ceterum in hac definitione assumsi aperturam primae faciei esse euanescentem: ex quo facile intelligitur ea aucta etiam campum aliquantum extendi oportere; verum hoc augmentum postea in lucrum cedit, quod cum nunquam soleat esse notabile, eius rationem hic non habendam censeo; quemadmodum etiam in sequente definitione aperturae pupillae rationem non habeo.

Definitio 2.

233 Locus oculi idoneus est id punctum in axe, quo radii ab extremitate campi apparentis per lentes transmissi axem interfecant. Oculus scilicet in hoc loco constitutus totum campum apparentem conspiciet.

Coroll. 1.

234. Hinc igitur idoneus locus oculo assignabitur, si illa intersectio radiorum extremorum cum axe post lentem vltimam cadat, sin autem haec intersectio ante lentem vltimam reperiatur, fieri nequit vt oculus in eo loco teneatur neque propterea totum campum conspici poterit.

Tom. I.

A 2

Coroll.

Coroll 2.

235. At si ista intersectio pone lentem ultimam cadat, oculus totum campum apparentem perspiciet, etiamsi pupilla maxime esset contracta: neque tamen ob maiorem pupillae amplitudinem maiorem campum percipere valet.

Coroll 3.

236. Verum ob amplitudinem pupillae hoc commodi assequimur, ut oculus etiamsi extra locum idoneum constituatur, dummodo distantia non sit nimis magna, tamen totum campum apparentem conspiciere possit: id quod egregie vsu veniet iis casibus, quibus locus idoneus oculi ante faciem refringentem extremam cadit. Tum enim fieri poterit, ut oculus huic faciei immediate applicatus tamen totum campum percipiat.

Scholion.

237. Quando hic de visione loquor, id ita in genere est interpretandum, ut a puncto viso radius in oculum ingrediatur, neque hic curio, utrum visio sit distincta nec ne? in sequentibus enim docebitur, quomodo lentes disponi conueniat, ut oculus in loco idoneo positus etiam in iusta ab ultima imagine distantia reperiatur, quo visio distincta reddatur. Hic igitur sine ullo respectu ad visionem distinctam habito, cum oculo locum assigno, ubi ab omnibus punctis

Etis in campo apparente contentis radios recipiat, et quoniam singula momenta, quae ad visionem pertinent, seorsim expediri conuenit; hic etiam non ad spatium diffusionis respicio, quod quidem semper per se euanescit, si apertura faciei primae euanescens statuatur.

Problema 2.

238. Si obiectum per unicam lentem aspiatur, determinare tam campum apparentem, quam locum idoneum oculi.

Tab. III.
Fig. 12.

Solutio.

Sint ut in problemate superiori distantiae determinatrices huius lentis, scilicet distantia obiecti ante lentem $AE=a$, et imaginis post lentem $AF=a$, tum vero lentis crassities $Aa=v$, et distantia arbitraria constructionem lentis plene determinans $=k$. Deinde ponamus semidiametrum campi apparentis $E\varepsilon=z$, ita ut posita faciei anterioris PAP apertura infinite parua etiamnum a puncto ε radij per lentem transmittantur. Sit porro breuitatis gratia $\frac{k-v}{k+v}=i$, atque supra demonstrauimus campum apparentem ad ε vsque extendi, si pro facie posteriori PaP fuerit semidiameter aperturæ $aN=\frac{vz}{ka}$ existente $n=\frac{11}{13}$; perinde enim est, siue hic semidiameter affirmatiue accipiat siue negatiue. Hinc ergo vicissim si semidiameter huius aperturæ ponatur $=a$, erit semidiameter campi apparentis $E\varepsilon=z=\frac{na}{v}$.

Aa 2

Quod

Quod ad locum idoneum oculi attinet, qui sit in O, quoniam inuenimus $FO = \frac{na}{na-1v}$, erit distantia $aO = \frac{av}{1a-1v}$; ideoque negatiua, nisi sit vel i numerus negatiuus, vel $i v > na$. Sin autem haec distantia aO fuerit positiua, oculus in O positus totum campum apparentem perspiciet.

COROLL. I.

239. Si crassities lentis v euanescat, ob $z = \frac{na}{v} a$, campus apparens euadet infinitus, seu potius indeterminatus; distantia vero aO euanescet. Oculus igitur lenti immediate applicatus tantum spatium conspiciet, quantum per propriam indolem complecti valebit.

COROLL. 2.

240. Sin autem ob lentis crassitiem $Aa = v$ distantia $aO = \frac{1av}{na-1v}$ prodeat positiua, oculus in O positus totum campum apparentem aspicere valebit, seu in obiecto spatium circulare spectabit, cuius semidiameter $Ee = z = \frac{na}{v} a = \frac{1 \cdot a}{na-1v}$, quod ergo eo erit maius, quo tenuior fuerit lens.

COROLL. 3.

241. At si distantia aO resultet negatiua, oculum in loco idoneo constitui non licet, quoniam is necessario post lentem teneri debet. Vbicunque autem is post lentem collocetur, non vniuersum campum apparentem contuebitur, sed tantum eius partem, et quidem

quidem eo. minorem, quo magis post lentem remouetur, propterea quod hoc modo magis a loco idoneo recedit.

Coroll. 4.

242. Hoc igitur casu conueniet oculum immediate ad faciem lentis posteriorem applicare, quo situate tantum radios accipiet, quatenus pupilla patet; sicque campus visus ab apertura pupillae pendeat; quae si esset nulla etiam campus apparens euanesceret.

Coroll. 5.

243. Hinc patet si pupilla excedit aperturam faciei PaP seu si sit $\omega > a$, denotante ω semidiametrum pupillae, quia tum oculus huic faciei applicatus omnes radios transmissos recipit, cum totum campum apparentem esse visurum. Sin autem sit $\omega < a$, partem tantum totius campi perspiciet, cuius semidiameter erit $= \frac{a}{\omega} \omega = \frac{a}{\omega} \omega$, scilicet non maiorem quam si apertura faciei PaP aequalis esset pupillae.

Scholion.

244. Interim tamen si hoc casu postremo apertura faciei lentis PaP , cui oculus est applicatus maior sit quam pupilla, nihil obstat quominus ea successiue totam aperturam peragret, sicque pedetentim totum campum apparentem con-

A a 3

spicere

spicere poterit, etiamſi cum ſimul contueri non valeat. Ceterum norandum eſt, ſi etiam faciei anteriori apertura tribuatur, inde campum apparentem aliquantum augeri, ſed partes obiecti vltiores, quia non per medium lentis radios transmittunt, obſcuriores apparebunt, vnde merito a campo apparente excluduntur. At ſi faciei anteriori tribuatur apertura, cuius ſemidiameter $= x$, vt facies poſterior omnes radios in illam incidentes transmittat, eius apertura tanto maior eſſe debet, ſecundum regulas ſupra traditas; ſcilicet eius ſemidiameterum eſſe oportet $= ix + a$ ſeu $= ix + \frac{vz}{na}$.

Problema 3.

245. Si inſtrumentum dioptricum duabus conſtet lentibus, definire campum apparentem, et locum oculi idoneum.

Solutio.

Tab. III.
Fig. 13.

Sit pro his lentibus vt haſtenus:

pro PP: $AE = a, AF = a, Aa = v$; diſt. arb: $= k$, et $\frac{k-v}{k+v} = i$

pro QQ: $BF = b, bG = \delta, Bb = v'$; diſt. arb: $= k'$ et $\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$

ac poſito ſemidiametro campi apparentis $Ee = z$, in imaginibus erit $F\zeta = \frac{a}{v}z$ et $G\eta = \frac{a\delta}{v}z$. Conſideretur iam radius a puncto ϵ in centrum lentis primae A incidens et per lentes transmiſſus qui vtique per extremitates imaginum ζ et η transibit.

Iam

Iam ex problemate praecedente patet esse $aN = \frac{vz}{a\alpha}$,
vnde in altera lente punctum M' ita definietur,
vt fit

$$F\zeta - aN : aF = BM' - F\zeta : BF \text{ siue}$$

$$BM' = F\zeta + \frac{BF(F\zeta - aN)}{aF} = \frac{aBF\zeta - BF.aN}{aF}$$

vnde fit

$$BM' = \frac{1}{f} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{bvz}{naa}$$

Nunc punctum N' hinc perinde definietur, atque
ex problemate primo ex puncto M determinabatur
punctum N ; erit quippe

$$bN' = f \cdot BM' - \frac{v}{na} F\zeta \text{ ideoque}$$

$$bN' = \frac{f}{f} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{fbv}{naa} z - \frac{1}{f} \cdot \frac{av}{nab} z$$

Hinc autem punctum O , ubi est locus oculi idoneus
facile assignabitur erit enim $bN' + G\eta : bG = bN' : bO$,
indeque

$$bO = \frac{bG \cdot bN'}{bN' + G\eta} = \frac{\frac{f}{f} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{fbv}{naa} z - \frac{1}{f} \cdot \frac{av}{nab} z}{\frac{f}{f} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{fbv}{naa} z - \frac{1}{f} \cdot \frac{av}{nab} z + \frac{1}{f} \cdot \frac{a}{ab}} \cdot \frac{a}{b}$$

Quod si ergo ponamus semidiametrum aperturæ

$$\text{pro lente PP} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathcal{A} = x \\ \text{faciei posterioris} = a \end{cases}$$

$$\text{pro lente QQ} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathcal{B} \\ \text{faciei posterioris} = b \end{cases}$$

habe-

habebimus

$$Q=0$$

$$a = \frac{v}{n} z$$

$$B = \left(1 - \frac{a+b}{a} - \frac{b \cdot v}{n a a} \right) z$$

$$b = \left(\frac{v}{1} - \frac{a+b}{a} - \frac{v' b v}{n a a} - 1 - \frac{a v'}{n a b} \right) z$$

ac si distantia oculi post lentem QQ ponatur
 $bo=0$ erit

$$0 = \frac{b}{b + \frac{v'}{a} z} \cdot z$$

Coroll. 1.

246. Si ambarum lentium crassities evanescat
 erit $v=0$, $v'=0$, et $i=i'=1$; quo ergo casu nostrae
 formulae in sequentes abibunt:

$$Q=0; a=0; B=\frac{a+b}{a} z \text{ et } b=\frac{a+b}{a} z$$

Coroll. 2.

247. Datis ergo vicissim aperturis lentium ex
 aequationum traditarum ca, pro qua quantitas z
 minimum valorem adipiscitur, definitur campus
 apparens.

Coroll. 3.

248. Si igitur crassities lentium evanescat,
 campus apparens ex apertura lentis posterioris facillime
 determinatur. Erit enim $z = \frac{a \cdot b}{a+b}$; id quod intel-
 ligendum est, si distantia $bo=0$ fuerit positiua ocu-
 lusque in O collocetur.

Coroll.

Coroll 4

249. Sin autem distantia $bO=O$ prodeat negatiua oculusque vltimae lenti immediate applicetur, tum eius apertura plus non praestat quam si amplitudini pupillae esset aequalis. Quare si b maior fuerit semidiametro pupillae ω loco b scribatur ω et ex vltima aequatione verus valor ipsius z elicetur nisi forte ex aliqua reliquarum aequationum adhuc minor valor pro z esset proditurus.

Problema 4

250. Si instrumentum dioptricum ex tribus Tab. III. constet lentibus determinare cum campum apparentem, Fig. 14. tum locum oculi idoneum.

Solutio.

Existentibus imaginibus per has lentes successiue repraesentatis in $F\zeta$, $G\eta$ et $H\theta$, obiecto vero ipso in $E\epsilon$, ponamus vt haecenus:

Pro Lente Distantias crassitiem dist. arb: et

Prima PP.. $AE=a$; $aF=a$; $Aa=v$; k ; $\frac{k-v}{k+v}=i$

Secunda QQ.. $BF=b$; $bG=g$; $Bb=v'$; k' ; $\frac{k'-v'}{k'+v'}=i'$

Tertia RR.. $CG=c$; $cH=\gamma$; $Cc=v''$; k'' ; $\frac{k''-v''}{k''+v''}=i''$

Semidiametros vero aperturarum

Pro Lente

PP faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathfrak{A} = o \\ \text{posterioris} = a \end{array} \right.$

Tom. I.

Bb

QQ

$$\begin{aligned} QQ \text{ faciei} & \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{B} \\ \text{posterioris} = \mathfrak{b} \end{cases} \\ RR \text{ faciei} & \begin{cases} \text{anterioris} = \mathfrak{C} \\ \text{posterioris} = \mathfrak{c} \end{cases} \end{aligned}$$

Tum vero sit semidiameter campi apparentis $E\varepsilon = z$,
supraque ostendimus fore:

$$F\zeta = \frac{a}{i} z; \quad G\eta = \frac{1}{i'} \cdot \frac{ac}{ab} z; \quad H\theta = \frac{1}{i'v'} \cdot \frac{acv}{ab} z.$$

His positis habebimus $aN = a = \frac{v}{na} z$; unde si per F
recta ipsi NM' parallela ducta intelligatur erit

$$F\zeta : aN :: aF : BM' - F\zeta : BF \text{ siue } BM' = \frac{aR \cdot F\zeta - BF \cdot aN}{aF}$$

ideoque

$$BM' = \frac{a+b}{a} \cdot \frac{1}{i} \cdot \frac{a}{a} z - \frac{bv}{na} z \text{ seu}$$

$$\mathfrak{B} = \frac{1}{i} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{b \cdot v}{na} z$$

Porro vero est ex problemate primo $bN' = \mathfrak{B} \cdot BM' \cdot \frac{v}{nb} \cdot F\zeta$,

$$\text{hincque } \mathfrak{b} = \frac{1}{i} \cdot \frac{a+b}{a} z - \frac{bv}{na} z - \frac{1}{i} \cdot \frac{av}{na} z$$

simili modo per G ducta intelligatur recta ipsi $N'M''$
parallela, eritque $bG : bN' + G\eta = CG : CM'' - G\eta$
siue

$$CM'' = \mathfrak{C} = G\eta + \frac{c}{\varepsilon} (b + G\eta) = \frac{c+b}{\varepsilon} \cdot G\eta + \frac{c}{\varepsilon} \mathfrak{b},$$

unde fit

$$\mathfrak{C} = \frac{1}{i''} \cdot \frac{a(c+b)}{ab} z + \frac{1}{i} \cdot \frac{c(a+b)}{ab} z - \frac{bv}{na} z - \frac{1}{i} \cdot \frac{acv}{na} z$$

Deinde

Deinde ex CM'' ita definitur cN'' per problema primum, ut sit

$$cN'' = i'' . CM'' - \frac{v''}{n''} . G\eta \text{ seu } c = i'' . \mathfrak{C} - \frac{1}{i''} . \frac{a \xi v''}{n'' a b c} x$$

hincque

$$c = \frac{i''}{i''} . \frac{a(\xi + c)}{a b} x + \frac{i'' v''}{1} . \frac{a(a+b)}{a b} x - i'' i'' . \frac{b c v''}{n'' a b c} x - \frac{i''}{1} . \frac{a v''}{n'' a b c} x - \frac{1}{i''} . \frac{a \xi v''}{n'' a b c} x$$

Isti ergo valores sequenti modo determinantur:

$$\mathfrak{A} = 0$$

$$a = \frac{v}{n a} . E \xi$$

$$\mathfrak{B} = \frac{a+b}{a} . F \zeta - \frac{b}{a} . a$$

$$b = i' . \mathfrak{B} - \frac{v}{n b} . F \zeta$$

$$\mathfrak{C} = \frac{c+v}{c} . G \eta + \frac{c}{c} . b$$

$$c = i'' . \mathfrak{C} - \frac{v''}{n''} . G \eta$$

Cum iam punctum O praebeat locum oculi iustum, si ponamus $cO = O$, erit $cN'' + H\theta : cH = cN'' ; cO$ unde reperitur

$$O = \frac{\gamma c}{c + H\theta}, \text{ vel } \theta = \frac{1}{\gamma} + \frac{1}{i' r''} . \frac{a \xi}{a b} . \frac{x}{c}$$

COROLL. I.

251. Ex his aequationibus sequitur fore

$$\frac{a}{b} + \frac{a}{c} = \frac{a+b}{a b} . F \zeta = \frac{1}{b} \left(\frac{a}{b} + 1 \right) \frac{x}{a} \text{ et}$$

$$\frac{c}{c} - \frac{b}{c} = \frac{c+c}{c} . G \eta = \frac{1}{i' r''} \left(\frac{a \xi}{b c} + \frac{c}{b} \right) \frac{x}{c} .$$

hincque porro:

$$\frac{i a}{a} + \frac{i b}{b} + \frac{i r'' b}{c} - \frac{i r'' c}{c} = \left(1 - \frac{a \xi}{b c} \right) \frac{x}{a} .$$

B b 2

Coroll.

Coroll. 2.

252. Si ergo crassities lentium euanescat, cum sit $a=0$, $b=B$ et $c=C$, definitio campi apparentis reduciur ad has duas aequationes.

$$\text{I. } B \cdot b = \left(1 + \frac{c}{b}\right) \frac{z}{2}$$

$$\text{II. } B \left(b + \frac{1}{b}\right) - C \cdot \frac{1}{c} = \left(1 - \frac{c}{b}\right) \frac{z}{2}$$

vnde minor valor ipsius z praebet semidiametrum campi apparentis.

Coroll. 3.

253. Deinde si distantia $cO=0$ prodeat negatiua, vt oculus cogamur lenti vltimae immediate applicare, pro c scribi oportet semidiametrum pupillae ω , et ex vltima aequatione definietur semidiameter campi z , nisi forte ex alia aequatione adhuc minor valor pro z prodeat.

Problema 5.

254. Si instrumentum Dioptricum ex quatuor lentibus super eodem axe dispositis constet, determinare cum campum apparentem, tum locum oculi idoneum.

Solutio.

Tab. III. Existente obiecto $Ez=z$, sint imagines per lentes successive representatae $F\zeta$, $G\eta$, $H\theta$, et $I\iota$, ponamusque

Fig. 15.

musque pro lentium singularum determinatione vt
hactenus :

Pro lente distantias crassitiem dist. arb. et

$$\text{Prima PP} \left| \begin{array}{l} AE=a; \\ aF=a; \\ Aa=v \end{array} \right| \dots k; \left| \begin{array}{l} k-v \\ k+v \end{array} \right| = i$$

$$\text{Secunda QQ} \left| \begin{array}{l} BF=b; \\ bG=g; \\ Bb=v' \end{array} \right| \dots k'; \left| \begin{array}{l} k'-v' \\ k'+v' \end{array} \right| = i'$$

$$\text{Tertia RR} \left| \begin{array}{l} CG=c; \\ cH=\gamma; \\ Cc=v'' \end{array} \right| \dots k''; \left| \begin{array}{l} k''-v'' \\ k''+v'' \end{array} \right| = i''$$

$$\text{Quarta SS} \left| \begin{array}{l} DH=d; \\ dI=\delta; \\ Dd=v''' \end{array} \right| \dots k'''; \left| \begin{array}{l} k'''-v''' \\ k'''+v''' \end{array} \right| = i'''$$

Semidiametri vero aperturarum sint :

Pro Lente

$$\text{Prima PP faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathcal{A} = o \\ \text{posterioris} = a \end{array} \right.$$

$$\text{Secunda QQ faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathcal{B} \\ \text{posterioris} = b \end{array} \right.$$

$$\text{Tertia RR faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathcal{C} \\ \text{posterioris} = c \end{array} \right.$$

$$\text{Quarta SS faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \mathcal{D} \\ \text{posterioris} = d \end{array} \right.$$

Si iam $F\epsilon = z$ exhibeat semidiametrum campi appa-
rentis erit, vt iam supra ostendimus :

$$F\zeta = \frac{1}{a} z; G\eta = \frac{1}{b} \frac{ae}{b} z; H\theta = \frac{1}{c} \frac{ae\gamma}{b} z$$

$$\text{et } I\iota = \frac{1}{d} \frac{ae\gamma\delta}{b} z$$

Bb 3

Quod

Quod si ratiocinium nunc ut ante instituamus, obtinebimus sequentes aequationes:

$$\begin{aligned} \mathcal{A} &= 0; & \mathcal{A} &= \frac{v}{na} \cdot Ee \\ \mathcal{B} &= (1 + \frac{b}{a}) F \zeta - \frac{b}{a} \mathcal{A}; & \mathcal{B} &= i^I \mathcal{B} - \frac{v}{nb} \cdot F \zeta \\ \mathcal{C} &= (1 + \frac{c}{b}) G \eta + \frac{c}{b} \mathcal{B}; & \mathcal{C} &= i^I \mathcal{C} - \frac{v}{nc} \cdot G \eta \\ \mathcal{D} &= (1 + \frac{d}{\gamma}) H \theta + \frac{d}{\gamma} \mathcal{C}; & \mathcal{D} &= i^{III} \mathcal{D} - \frac{v}{nd} \cdot H \theta \end{aligned}$$

Ex quarum ordine priori consequimur:

$$\begin{aligned} \frac{a}{b} + \frac{a}{a} &= (\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) F \zeta = \frac{1}{a} (1 + \frac{a}{b}) \frac{a}{a} \\ \frac{c}{a} - \frac{b}{c} &= (\frac{1}{b} + \frac{1}{c}) G \eta = \frac{1}{a} (\frac{a}{b} + \frac{ac}{bc}) \frac{a}{a} \\ \frac{d}{a} - \frac{c}{\gamma} &= (\frac{1}{\gamma} + \frac{1}{d}) H \theta = \frac{1}{i^I i^I} (\frac{ac}{b\gamma} + \frac{acd}{b\gamma d}) \frac{a}{a} \end{aligned}$$

ex ordine vero posteriori

$$\begin{aligned} \mathcal{A} &= \frac{vz}{na} \\ \mathcal{B} &= i^I \mathcal{B} - \frac{1}{a} \cdot \frac{a}{b} \cdot \frac{vz}{na} \\ \mathcal{C} &= i^I \mathcal{C} - \frac{1}{i^I} \cdot \frac{ac}{bc} \cdot \frac{vz}{na} \\ \mathcal{D} &= i^{III} \mathcal{D} - \frac{1}{i^I i^I} \cdot \frac{acd}{b\gamma d} \cdot \frac{vz}{na} \end{aligned}$$

Si denique pro loco oculi idoneo ponamus $\mathcal{A}O = O$ erit

$$O = \frac{vz}{b+11} \text{ seu } \frac{1}{b} = \frac{1}{b} + \frac{1}{i^I i^I i^I} \cdot \frac{ac\gamma}{bcd} \cdot \frac{z}{a1}.$$

Coroll.

COROLL. 1.

255. Ex aequationibus prioribus deducimus sequentes :

$$\frac{ia}{a} + \frac{i^2b}{b} = (1 + \frac{ae}{b}) \frac{z}{a}$$

$$\frac{ia}{a} + i \frac{b}{a} + \frac{i^2b}{c} - \frac{i^3c}{c} = (1 - \frac{ae}{bc}) \frac{z}{a}$$

$$\frac{ia}{a} + \frac{i^2b}{b} + \frac{i^3c}{c} - \frac{i^4d}{d} - \frac{i^5e}{e} + \frac{i^6f}{f} = (1 + \frac{ae}{bcd}) \frac{z}{a}.$$

quae quomodo ad plures lentes sint continuandae, facile perspicitur.

COROLL. 2.

256. Si lentium crassities evanescat, fiet $a=0$; $b=B$; $c=C$ et $d=D$, porro $i=i'=i''=i'''=1$, unde hae aequationes in sequentes formas abibunt:

$$B \cdot b = (1 + \frac{ae}{b}) \frac{z}{a}$$

$$B(b + \frac{1}{b}) - C \cdot c = (1 - \frac{ae}{bc}) \frac{z}{a}$$

$$B(b + \frac{1}{b}) - C(\frac{1}{c} + \frac{1}{c}) + D \cdot d = (1 + \frac{ae}{bcd}) \frac{z}{a}$$

ex quibus tribus aequationibus, uti in genere, valor ipsius z , qui prodierit minimus verum semidiametrum campi apparentis praebit.

COROLL. 3.

257. Totus ille campus apparens reuera spectabitur ab oculo in puncto O constituto, dummodo distantia $dO=0$ fuerit positiva. Sed si ea sit negativa, oculusque lenti ultimo SS immediate applicetur, ponatur

ponatur $b = \omega$, scilicet semidiametro pupillae, et ex vltima aequatione elicitur semidiameter spatii in obiecto reuera conspicui.

Scholion I.

258. Hinc igitur perspicitur, quomodo campus apparens a singularum lentium apertura pendeat; simulque patet quanta esse debeat cuiusque lentis apertura, ut campus apparens datae magnitudinis obtineatur. Si enim quantitas x cum quantitatibus ad lentium determinationem pertinentibus pro data assumatur, per nostras formulas successiue semidiametri aperturarum pro singulis lentibus definiuntur: vbi quidem deinceps est dispiciendum, num lentes tantae aperturae sint capaces. Hinc scilicet campo apparenti limites praefiniuntur, quos transgredi non liceat; vnde sequitur campum apparentem maiorem assumi non posse, quam ut aperturae inde pro singulis lentibus oriundae admitti queant. His autem definitis perinde est siue cuique lenti ea ipsa, quae fuerit inuenta apertura tribuatur, siue maior, dum ne sit minor quandoquidem hic aperturam lentis obiectiue evanescentem assumimus. Verum si insuper claritatis ratio habeatur, necesse est ut vera apertura cuiusque lentis eam, quam hic assignauimus, aliquantum superet, et quidem ea quantitate, quam supra pro limitibus ob claritatem requisitis exhibuimus, nisi enim hoc augmentum accefferit, extremitas in campo apparente minore lumine praedita erit quam

quam medium. Tum autem campus apparens latius patebit oramque obcuriorem complectetur; quamobrem si circa extremitates minori lumine contenti esse velimus, ne opus quidem est, vt lentibus maior apertura, quam quidem per formulas nostras definitur, tribuatur; superfluumque foret aperturas ultra hos limites augere, ita vt hinc cuique lenti conueniens apertura constituatur.

Scholion 2.

259. Etsi pro casu, quo lentium crassities negligitur formulae nostrae non multo simpliciores euadunt, tamen in iis percommode vsu venit, vt litterarum \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , coefficientes, scilicet $\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$; $\frac{1}{2} + \frac{1}{8}$; $\frac{1}{2} + \frac{1}{16}$; ipsam distantiam focalem, inuoluant cuiusque lentis; in praxi autem apertura satis tuto ex distantia focali colligi solet. Nam si lentis QQ distantia focalis ponatur = q , erit $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{1}{q}$, sicque $\mathfrak{B}(\frac{1}{2} + \frac{1}{4}) = \frac{q}{2}$; ac ne arcus nimis magni in apertura comprehendantur, necesse est vt sit $\mathfrak{B} < \frac{1}{q}$; et pro varia lentis forma valor fractionis $\frac{q}{2}$ vsque ad $\frac{1}{4}$, vel $\frac{1}{8}$ diminui debet. Quare si ponamus

$$\mathfrak{B}(\frac{1}{2} + \frac{1}{4}) = \pi; \mathfrak{C}(\frac{1}{2} + \frac{1}{8}) = \pi'; \mathfrak{D}(\frac{1}{2} + \frac{1}{16}) = \pi''$$

hae litterae π , π' , π'' eiusmodi denotabunt fractiones, quarum valor vt plurimum erit vel $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{4}$ vel $\frac{1}{8}$, id scilicet tantum cauendum est, ne his litteris nimis magnus valor tribuatur. Quo obseruato cum arbitrio nostro relinquuntur, imprimis conueniet has ipsas lit-

Tom. I.

C c

teras

teras in calculum introduci, ex iisque reliquas determinari; earum enim beneficio campus apparens facillime definitur. Quin etiam ipse campus apparens statim quoque in calculum induci poterit, quippe cuius determinatio deinceps per formulam simplicissimam expeditur. Hunc in finem vt tota inuestigatio ad meros numeros redigatur, ponam $\frac{\pi}{a} = \Phi$ ita vt Φ sit angulus, sub quo semidiameter campi apparentis ab oculo ad lentem obiectiuam collocato spectaretur. Videamus ergo quomodo per hos numeros $\pi, \pi', \pi'',$ etc. et Φ reliquae quantitates definiantur.

Definitio 3.

260. Ratio aperturae cuiusque lentis mihi vocabitur quotus, qui oritur, si semidiameter aperturae diuidatur per distantiam focalem lentis; eius crassitie pro nihilo habita.

Coroll. 1.

261. Ita si b et g sint distantiae determinatrices lentis, et \mathfrak{B} semidiameter aperturae eiusdem, quia distantia focalis est $= \frac{bg}{b+g}$, ratio aperturae erit $= \mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{g})$

Coroll. 2.

262. Ratio igitur aperturae cuiusuis lentis est fractio minor quam $\frac{1}{2}$, quandoquidem hanc legem fanciuimus vt neutrius faciei arcus 60 gradibus maior in apertura contineatur.

Coroll.

Coroll. 3.

263. Si scilicet ambae facies fuerint aequae curuae ratio aperturæ per hanc legem vsque ad $\frac{1}{2}$ augeri poterit; sin autem altera facies fuerit plana, ratio aperturæ $\frac{1}{2}$ superare vix poterit: ac si lens sit meniscus, ea adhuc minor statui debet.

Coroll. 4.

264. Cum autem nihil sit, quo apertura lentium accuratius definiatur, ea fere arbitrio nostro relinquitur, et quouis casu commodissime per experientiam determinatur, sufficietque notasse, eam fractioni siue $\frac{1}{2}$ siue $\frac{1}{3}$ siue etiam $\frac{1}{4}$ pro forma lentis æqualem statui debere.

Scholion.

265. Vt scilicet quouis casu ratio aperturæ recte definiatur, radios vtriusque faciei lentis contemplari oportet, qui si fuerint f et g , erit distantia focalis $= \frac{fg}{(n-1)(f+g)} = \frac{10}{11} \cdot \frac{fg}{f+g}$. Iam semidiameter aperturæ minor esse debet quam $\frac{1}{2}f$ vel quam $\frac{1}{2}g$, prout vel f vel g fuerit minor. Sit $g < f$, et cum semidiameter aperturæ minor esse debeat quam $\frac{1}{2}g$, ratio aperturæ minor accipienda est quam $\frac{10}{11} (1 + \frac{f}{g})$. Vnde patet, si lens sit vtrinq̃ue aequae conuexa, seu $g=f$, rationem aperturæ capi debere infra $\frac{10}{11}$; sin autem sit altera facies plana seu $f=\infty$, illum limitem esse $\frac{10}{11}$, qui adhuc minor fiet, si lens sit

Cc 2

meni-

menſcus, ſeu ξ numerus negatiuus. Ceterum ſi ratio aperturæ ſit $= \pi$, eique hoc modo idoneus valor tribuatur, perinde eſt ſiue is negatiue ſiue poſitiue accipiat: ſemper autem conducat rationi aperturæ minorem valorem tribui, quam ſecundum hanc regulam; partim vt obliquitas radiorum incidentium diminuat, partim vero poſiſſimum, vt ob claritatem aperturas lentium adhuc vltra augere liceat.

Problema 6.

266. Si inſtrumentum dioptricum ex quocunque lentibus, quarum craſſitiem vt nullam ſpectare liceat, ſit compoſitum, dataque ſit ratio aperturæ pro ſingulis lentibus vna cum campo apparente, definire diſtantias determinatrices ſingularum lentium.

Solutio.

Sit diſtancia obiecti ante lentem primam $AE = a$, imaginisque per eam repræſentatæ $aF = a$, ac pro ſequentibus lentibus ponatur.

Pro Lente Diſt: determinatrices ratio aperturæ

Secunda . . $BF = b$; $bG = \xi$; π

Tertia . . $CG = c$; $cH = \gamma$; π^I

Quarta . . $DH = d$; $dI = \delta$; π^{II}

Quinta . . $EI = e$; $eK = \varepsilon$; π^{III}

etc.

Hinc

Hinc ergo si semidiametri aperturarum harum lentium vt ante indicentur literis \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , \mathfrak{E} , etc. erit $\pi = \mathfrak{B}(\frac{1}{b} + \frac{1}{c})$; $\pi^I = \mathfrak{C}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})$; $\pi^{II} = \mathfrak{D}(\frac{1}{d} + \frac{1}{\delta})$; $\pi^{III} = \mathfrak{E}(\frac{1}{e} + \frac{1}{\epsilon})$ etc. Tum vero si sit semidiameter campi apparentis $= z$ ponatur etiam $\frac{z}{a} = \Phi$. Cum igitur hinc sit:

$$\mathfrak{B} = \frac{\pi b c}{b+c}; \mathfrak{C} = \frac{\pi c \gamma}{c+\gamma}; \mathfrak{D} = \frac{\pi d \delta}{d+\delta}; \mathfrak{E} = \frac{\pi e \epsilon}{e+\epsilon} \text{ etc.}$$

habebimus ex §. 256 sequentes aequationes:

$$\frac{\pi c}{b+c} = (1 + \frac{a}{b}) \Phi$$

$$\pi - \frac{\pi^I \gamma}{c+\gamma} = (1 - \frac{a c}{b c}) \Phi$$

$$\pi - \pi^I + \frac{\pi^{II} \delta}{d+\delta} = (1 + \frac{a c \gamma}{b c d}) \Phi$$

$$\pi - \pi^I + \pi^{II} - \frac{\pi^{III} \epsilon}{e+\epsilon} = (1 - \frac{a c \gamma \delta}{b c d e}) \Phi$$

etc.

Quo iam facilius hinc per π , π^I , π^{II} , π^{III} etc. et Φ distantiae determinatrices lentium definiri queant, ponatur $a = Aa$; $b = Bb$; $\gamma = Cc$; $\delta = Dd$; $\epsilon = Ee$ etc.

Ita vt litterae A, B, C, D, E etc. denotent numeros absolutos, ac nostrae aequationes induent has formas.:

$$\frac{B \pi}{B+1} = (1 + \frac{Aa}{b}) \Phi$$

$$\pi - \frac{C \pi^I}{C+1} = (1 - \frac{ABa}{c}) \Phi$$

$$\pi - \pi^I + \frac{D \pi^{II}}{D+1} = (1 + \frac{ABCa}{d}) \Phi$$

$$\pi - \pi^I + \pi^{II} - \frac{E \pi^{III}}{E+1} = (1 - \frac{ABCEa}{e}) \Phi$$

etc.

C c 3

vnde:

unde eliciuntur sequentes determinationes:

$$b = \frac{A(B+1)\alpha\Phi}{B\pi - (B+1)\Phi}$$

$$c = \frac{AB(C+1)\alpha\Phi}{C\pi - (C+1)\pi - \Phi}$$

$$d = \frac{ABC(D+1)\alpha\Phi}{D\pi - (D+1)\pi - \pi + \Phi}$$

$$e = \frac{ABCD(E+1)\alpha\Phi}{E\pi - (E+1)(\pi - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Datis ergo praeter numeros $\Phi, \pi, \pi', \pi'', \pi'''$ etc. numeris A, B, C, D, E etc. cum distantia obiecti $AE = a$, per has formulas distantiae b, c, d, e etc. determinantur indeque insuper alterae $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon$ etc. hoc modo:

$$\alpha = Aa$$

$$\beta = \frac{AB(B+1)\alpha\Phi}{E\pi - (B+1)\Phi}$$

$$\gamma = \frac{ABC(C+1)\alpha\Phi}{C\pi - (C+1)\pi - \Phi}$$

$$\delta = \frac{ABCD(D+1)\alpha\Phi}{D\pi - (D+1)\pi - \pi + \Phi}$$

$$\epsilon = \frac{ABCDE(E+1)\alpha\Phi}{E\pi - (E+1)(\pi - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Hinc nanciscimur distantias focales lentium

$$\text{Primae } PP = \frac{Aa}{A+1}$$

$$\text{Secundae } QQ = \frac{ABa\Phi}{B\pi - (B+1)\Phi}$$

$$\text{Tertiae } RR = \frac{ABCa\Phi}{C\pi - (C+1)\pi - \Phi}$$

$$\text{Quartae } SS = \frac{ABCDa\Phi}{D\pi - (D+1)\pi - \pi + \Phi}$$

$$\text{Quintae } TT = \frac{ABCDEa\Phi}{E\pi - (E+1)(\pi - \pi' + \pi - \Phi)}$$

etc.

Coroll.

Coroll. 1.

267. Ex angulo Φ cum distantia obiecti ante lentem primam $AE=a$, ita definitur semidiameter campi apparentis z , vt sit $z=a\Phi$: neque tamen campus apparens pro lubitu assumi potest, sed is per multiplicationem determinabitur, vt mox videbimus.

Coroll. 2.

268. Cum omnes numeri hic in calculum introducti aequae negatiue ac positiue accipi queant, obseruandum est eos perpetuo ita assumi debere, vt intervalla lentium quae sunt $\alpha+b$; $\beta+c$; $\gamma+d$; $\delta+e$; etc. omnia prodeant positiua.

Coroll. 3.

269. Quod ad aperturam cuiusque lentis attinet eius semidiameter habebitur si eius distantia focalis multiplicetur per rationem aperturae litterae π insignitam.

Scholion.

270. Quo formulas hic inuentas simpliciores reddamus quoniam litteris \mathcal{A} , \mathcal{B} , \mathcal{C} , \mathcal{D} ; etc. non amplius indigebimus, ponamus ad abbreviandum;

$$\frac{\mathcal{A}}{\mathcal{A}+1}=\mathcal{A}; \frac{\mathcal{B}}{\mathcal{B}+1}=\mathcal{B}; \frac{\mathcal{C}}{\mathcal{C}+1}=\mathcal{C}; \frac{\mathcal{D}}{\mathcal{D}+1}=\mathcal{D}; \frac{\mathcal{E}}{\mathcal{E}+1}=\mathcal{E} \text{ etc.}$$

vt sit

$$\mathcal{A}=\frac{\alpha}{1-\alpha}; \mathcal{B}=\frac{\beta}{1-\beta}; \mathcal{C}=\frac{\gamma}{1-\gamma}; \mathcal{D}=\frac{\delta}{1-\delta}; \mathcal{E}=\frac{e}{1-e} \text{ etc.}$$

at-

atque habebimus:

$$\alpha = Aa;$$

$$\beta = \frac{ABa\Phi}{\Theta\pi - \Phi}$$

$$\gamma = \frac{ABCa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$\delta = \frac{ABCDa\Phi}{\Theta\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$\epsilon = \frac{ABCDEa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

$$b = \frac{Aa\Phi}{\Theta\pi - \Phi}$$

$$c = \frac{ABa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$d = \frac{ABCa\Phi}{\Theta\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$e = \frac{ABCDEa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

etc.

Hincque porro definiuntur distantiae focales lentium:

$$\text{Primae PP} = \mathcal{A}a$$

$$\text{Secundae QQ} = \frac{ABa\Phi}{\Theta\pi - \Phi}$$

$$\text{Tertiae RR} = \frac{ABCa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi}$$

$$\text{Quartae SS} = \frac{ABCDa\Phi}{\Theta\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

$$\text{Quintae TT} = \frac{ABCDEa\Phi}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$$

etc.

et lentium intervalla:

$$\text{I et II} = \frac{ABa\pi}{\Theta\pi - \Phi}$$

$$\text{II et III} = \frac{ABa\Phi(\epsilon\pi' - (1 - \Theta)\pi)}{(\Theta\pi - \Phi)(\epsilon\pi' - \pi + \Phi)}$$

$$\text{III et IV} = \frac{ABCa\Phi(\Theta\pi'' - (1 - \epsilon)\pi')}{(\epsilon\pi' - \pi + \Phi)(\Theta\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

$$\text{IV et V} = \frac{ABCDEa\Phi(\epsilon\pi''' - (1 - \Theta)\pi'')}{(\Theta\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)}$$

Quae intervalla debent esse positiva.

Problema 7.

271. Positis iisdem, quae in problemate praecedente sunt assumpta, definire locum idoneum oculi, unde totus campus apparens conspici queat.

So-

Solutio.

Maneant omnes denominationes vt ante, et quia apertura lentis PP vt nulla spectatur, pro reliquis lentibus ex data aperturae ratione, semidiameter aperturae cuiusque ita se habebit

Lentis semidiameter aperturae

$$\text{Secundae } QQ \dots \frac{A \mathfrak{B} a \pi}{\mathfrak{B} \pi - \Phi} \Phi$$

$$\text{Tertiae } RR \dots \frac{A \mathfrak{B} \mathfrak{C} a \pi'}{\mathfrak{C} \pi' - \pi' + \Phi} \Phi$$

$$\text{Quartae } SS \dots \frac{A \mathfrak{B} \mathfrak{C} \mathfrak{D} a \pi''}{\mathfrak{D} \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \Phi$$

$$\text{Quintae } TT \dots \frac{A \mathfrak{B} \mathfrak{C} \mathfrak{D} \mathfrak{E} a \pi'''}{\mathfrak{E} \pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi} \Phi$$

vbi litterae \mathfrak{B} , \mathfrak{C} , \mathfrak{D} , \mathfrak{E} , etc. valores in praecedente Scholio assignatos obtinent.

Deinde magnitudines singularum imaginum considerari conuenit, quae ob $E\varepsilon = z = a\Phi$ et

$$a = Aa, \varepsilon = Bb; \gamma = Cc; \delta = Dd \text{ etc.}$$

erunt

$$F\zeta = a\Phi = Aa\Phi$$

$$G\eta = ABa\Phi$$

$$H\theta = ABCa\Phi$$

$$I\iota = ABCDa\Phi$$

etc.

Iam pro quolibet lentium numero locus oculi idoneus seorsim definiri debet; denotante ergo O distantiam oculi post vltimam lentem

Tom. I.

Dd

I.

I. Pro vnica lente

Quia crassities lentis vt nulla spectatur, cui-
dens est pro loco oculi idoneo fore $O=0$

II. Pro duabus Lentibus

Tab. III. Cum hic sit $bN'+G\eta$: $bG=bN'$: bO erit
Fig. 13. $bO=O=\frac{bN'}{bN'+G\eta}\mathfrak{E}$. Sed est $bN'=\frac{A\mathfrak{E}\pi}{\mathfrak{E}\pi-\Phi}a\Phi$ et $G\eta=ABa\Phi$
vnde fit

$$bN'+G\eta=Aa\Phi\cdot\frac{(B+1)\mathfrak{E}\pi-B\Phi}{\mathfrak{E}\pi-\Phi}=\frac{ABa\Phi(\pi-\Phi)}{\mathfrak{E}\pi-\Phi}$$

ob $(B+1)\mathfrak{B}=B$. Erit ergo $\frac{bN'}{bN'+G\eta}=\frac{\mathfrak{E}\pi}{B(\pi-\Phi)}$,
quae fractio per $\mathfrak{E}=\frac{ABa\Phi}{(\mathfrak{E}\pi-\Phi)}$ multiplicata dat locum
oculi idoneum

$$O=\frac{ABa\pi\Phi}{(\pi-\Phi)(\mathfrak{E}\pi-\Phi)}$$

III. Pro tribus Lentibus

Fig. 14. Cum hic sit $cN''+H\theta$: $cH=cN''$: cO , erit
 $cO=O=\frac{cN''}{cN''+H\theta}\gamma$. Sed est

$$cN''=\frac{AB\mathfrak{E}a\pi'\Phi}{\mathfrak{E}\pi'-\pi+\Phi}\text{ et }H\theta=ABCa\Phi$$

hincque ob $(C+1)\mathfrak{E}=C$ fiet

$$cN''+H\theta=\frac{ABCa\Phi(\pi'-\pi+\Phi)}{\mathfrak{E}\pi'-\pi+\Phi}$$

et $\frac{cN''}{cN''+H\theta}=\frac{\mathfrak{E}\pi'}{\mathfrak{E}(\pi'-\pi+\Phi)}$. Nunc igitur ob $\gamma=\frac{ABCa\Phi}{\mathfrak{E}\pi'-\pi+\Phi}$ ha-
bebitur distantia oculi idonea:

$$O=\frac{AB\mathfrak{E}a\pi'\Phi}{(\pi'-\pi+\Phi)(\mathfrak{E}\pi'-\pi+\Phi)}$$

IV.

IV. Pro quatuor Lentibus

Cum sit $dN^{\text{III}} + 11 : dI = dN^{\text{III}} : dO$, erit Tab. III.
 $dO = O = \frac{dN^{\text{III}}}{dN^{\text{III}} + 11} \cdot \delta$. Sed est Fig. 15.

$$dN^{\text{III}} = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \text{ et } I = ABCDa\Phi$$

hincque ob $(D+1)\Phi = D$ fiet

$$dN^{\text{III}} + 11 = \frac{ABCDa\Phi(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \text{ et}$$

$$\frac{dN^{\text{III}}}{dN^{\text{III}} + 11} = \frac{D\pi''}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}. \text{ Ergo ob } \delta = \frac{ABCDa\Phi}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$$

prodit distantia oculi idonea

$$O = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

V. Pro quinque Lentibus

Si ratiocinium simili modo ad casum quinque lentium extendatur, reperiemus distantiam oculi idoneam

$$O = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

VI. Pro sex Lentibus

Eodemque modo progrediendo colligitur fore pro casu sex lentium distantiam oculi idoneam

$$O = \frac{ABCDa\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$$

sicque ulterius, quousque libuerit progredi licet.

Dd 2

Coroll.

Coroll. 1.

272. Quouis ergo casu necesse est, vt distantia oculi idonea prodeat positua: si enim fieret negativa totus campus apparens nusquam conspici posset.

Coroll. 2.

273. Iis autem casibus, quibus distantia O fit negativa oculum immediate vltimae lenti applicari conueniet; Tum vero oculus plus non cernet, quam si vltimae lentis apertura aequalis esset amplitudini pupillae.

Coroll. 3.

274. Hoc ergo casu statpatur semidiameter aperturae vltimae lentis $= \omega$ semidiametro pupillae, ex eaque aequatione eliciatur valor ipsius Φ , quo invento erit $a\Phi$ semidiameter campi apparentis, qui in obiecto reuera conspicietur.

Problema 8.

275. Positis iisdem atque in problematibus praecedentibus, eam conditionem in lentium dispositione definire, vt oculus in loco idoneo positus obiectum simul distincte videat.

Solutio.

Quia aperturam lentis obiectivae evanescentem assumimus, in visione alia confusio locum habere nequit nisi quatenus oculus non in distantia iusta ab vltima

ultima imagine, quam intuetur existit, quae ergo tollitur, si lentes ita disponantur, ut imago ultima ante oculum in O situm in distantia iusta, quam littera l designauimus, versetur. Cum igitur in figuris locus oculi ante imaginem ultimam cadat haec distantia negatiue sumta ipsi l aequalis est ponenda; unde pro quouis lentium numero sequentes habebimus determinaciones.

I. Pro vnica lente

Cum hic sit $O=0$, et $OF=a=Aa$, oportet esse $Aa=-l$, ideoque $A=-\frac{l}{a}$: et $\alpha=-l$, unde indoles huius lentis determinatur, ita ut eius distantia focalis esse debeat $=\frac{al}{l-a}$. Tab. III. Fig. 12.

II. Pro duabus lentibus

Ex inuenta distantia $bO=0$, erit $OG=\frac{0}{bN}$. Fig. 13.
 G γ . Est vero $\frac{0}{bN}=\frac{l}{\pi-\Phi}$; unde fit $\frac{ABa\Phi}{\pi-\Phi}=-l$, hincque pro secunda lente $B=-\frac{(\pi-\Phi)l}{Aa\Phi}$. et $\mathfrak{B}=\frac{n}{n-1}$. Vel cum sit $Aa\Phi=-\frac{(\pi-\Phi)l}{B}$, erit pro loco oculi

$$O=\frac{-\pi\pi}{B(\pi-\Phi)}l$$

III. Pro tribus lentibus

Hic est $OH=\frac{0}{cN}$, $H\theta=\frac{n\theta}{\pi'-\pi+\Phi}$, unde obtinetur: Fig. 14.

$$OH=\frac{ABCa\Phi}{\pi'-\pi+\Phi}=-l$$

sicque pro vltima lente habebitur:

$$C=-\frac{(\pi'-\pi+\Phi)l}{ABa\Phi}$$

Dd 3

At

At si pro determinatione primae lentis capiatur

$$Aa\Phi = -\frac{(\pi' - \pi + \Phi)l}{BC}, \text{ erit distantia oculi}$$

$$O = -\frac{-e\pi'}{c(\pi' - \pi + \Phi)} l$$

IV. Pro quatuor lentibus

Tab. III.
Fig. 15.

$$\text{Cum sit } OI = \frac{O}{a, a'}, I = \frac{I}{\pi' - \pi + \pi - \Phi}, \text{ habebitur}$$

$$OI = \frac{ABCDa\Phi}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} = -l$$

Vnde pro vltima lente

$$D = -\frac{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)l}{ABCDa\Phi}$$

Cum autem sit $ABCa\Phi = -\frac{(\pi' - \pi' + \pi - \Phi)l}{D}$ erit in loco oculi hoc valore surrogando

$$O = \frac{-D\pi''}{D(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} l$$

V. Pro quinque Lentibus

Simili modo pro quinque lentibus vltima ita comparata esse debet, vt sit

$$E = -\frac{(\pi'' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)l}{ABCDa\Phi}$$

Prima autem inde definita fit

$$O = \frac{-e\pi''}{E(\pi'' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)} l$$

VI. Pro sex Lentibus

Eodem modo patet. pro sex lentibus fore

$$F = -\frac{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \pi - \Phi)l}{ABCDEx\Phi}$$

atque

atque si hinc Aa definiatur :

$$O = \frac{-2\pi''''}{F(\delta\pi'''' - \pi'''' + \pi'' - \pi'' + \pi - \phi)} l$$

quas formulas quousque libuerit, continuare licet.

Coroll. I.

276. Si distantia oculi iusta l fuerit infinita erit ut sequitur :

- I. Pro vna lente $A = \infty$ et $\mathcal{A} = 1$
 - II. Pro duabus lentibus $B = \infty$ et $\mathcal{B} = 1$
 - III. Pro tribus lentibus $C = \infty$ et $\mathcal{C} = 1$
 - IV. Pro quatuor lentibus $D = \infty$ et $\mathcal{D} = 1$
- etc.

Coroll. 2.

277. Casu ergo, quo distantia oculi iusta l est infinita, distantia oculi post lentem ultimam erit pro quouis lentium numero :

- I. Pro vnica lente $O = 0$
 - II. Pro duabus lentibus $O = \frac{Aa\pi\phi}{(\pi - \phi)^2}$
 - III. Pro tribus lentibus $O = \frac{ABa\pi''\phi}{(\pi' - \pi + \phi)^2}$
 - IV. Pro quatuor lentibus $O = \frac{ABCa\pi'''\phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \pi)^2}$
- etc.

Scholion.

278. Hactenus campum apparentem Φ ut datum consideravi, ex eoque tam lentium indolem quam

quam earum dispositionem determinavi, vt campus datae amplitudinis appareat, nihilque ob stare deprehendimus, quominus huic conditioni satisfiat; cum numeri A, B, C, D, etc. penitus arbitrio relinquuntur, aperturarum vero rationes π , π' , π'' , etc. infra $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{3}$ accipi debeant. Verum hic multiplicationis ratio nondum in computum est ducta qua simul campus apparens ita adstringitur, vt certum limitem excedere nequeat. Quoniam igitur in omnibus instrumentis dioptricis multiplicatio imprimis propofita esse solet, quemadmodum per eam campus apparens definiatur in fequente problemate exponamus.

Problema 9.

279. Si instrumentum dioptricum ex quocunque lentibus fuerit compositum, quarum quidem crassities vt nulla spectetur, simul vero multiplicationis ratio fit propofita, determinare campum apparentem.

Solutio.

Manentibus omnibus denominationibus, quibus hactenus sumus vfi, ita vt $a\Phi$ semidiametrum campi apparentis denotet, fit b distantia, ad quam multiplicationem referamus. Magnitudo igitur $a\Phi$ in distantia hac $= b$ nudo oculo cerneretur sub angulo, cuius tangens est $= \frac{a\Phi}{b}$. Quare si multiplicationis ratio statuatur $= m$, necesse est vt eadem magnitudo $a\Phi$ per lentes spectetur sub angulo, cuius tangens sit $= \frac{m \cdot a\Phi}{b}$.

Iam

Iam vero ex iis, quae in problematibus praecedentibus sunt tradita iste angulus facile assignatur, sicque obtinebitur angulus Φ , indeque semidiameter campi apparentis $a\Phi$. Cum autem haec multiplicatio non ad ipsos angulos sed eorum tangentes referatur evidens est tantum partes obiecti minimas circa centrum E sitas in ratione proposita multiplicari, remotiores vero in ratione minore. Quo notato hanc multiplicationis rationem m pro quouis lentium numero contemplerur.

I. Pro vnica Lente

Tangens anguli, quo imago $F\zeta$ ab oculo in O constituto conspicitur, est $\frac{F\zeta}{Op} = \frac{F\zeta}{a\Phi}$ ob $aO=0$, Erit ergo $\frac{ma\Phi}{b} = \Phi$, seu $ma=b$. Hoc ergo casu campus apprens non determinatur sed multiplicationis ratio est $m = \frac{b}{a}$. Verum vt visio sit distincta, per superius problema debet esse $A = -\frac{1}{a}$ et distantia oculi post lentem $O=0$. At obiectum situ erecto cernetur:

II. Pro duabus Lentibus

Tangens anguli, quo imago $G\eta$ ab oculo in O constituto cernetur, est $= \frac{b\eta}{bO} = \pi - \Phi = \frac{ma\Phi}{b}$; vnde sequitur semidiameter campi apparentis

$$\Phi = \frac{\pi b}{ma+b} \text{ pro situ inuerso}$$

Quo inuento, vt visio sit distincta oportet esse

$$B = \frac{-m}{Ab}, \text{ et } B = \frac{-m}{Ab-m}$$

Tom. I.

Ec

hinc-

hincque prodit distantia oculi post lentem ocularem

$$O = \frac{AbI(ma + b)}{m maI + Abb}$$

III. Pro tribus Lentibus

Tab. III.
Fig. 14

Tangens anguli, quo imago H θ ab oculo in O constituto cernitur est $\frac{c \wedge u}{c \vee} = \pi' - \pi + \Phi = \frac{ma\Phi}{b}$, vnde fit semidiameter campi apparentis:

$$\Phi = \frac{(\pi' - \pi)b}{ma - b} \text{ pro situ erecto}$$

Deinde ut visio sit distincta, oportet esse

$$C = \frac{-ml}{ABb} \text{ et } \mathcal{C} = \frac{-ml}{ABb - ml}$$

Cum igitur sit $\pi' - \pi + \Phi = \frac{ma(\pi' - \pi)}{ma - b}$ erit

$$\mathcal{C}\pi' - \pi + \Phi = \pi' - \pi + \Phi - \frac{ABb\pi'}{ABb - ml} = \frac{ma(\pi' - \pi)}{ma - b} - \frac{ABb\pi'}{ABb - ml}$$

hincque pro loco oculi

$$O = \frac{-ABbI\pi'}{(ABb - ml)(\pi' - \pi + \Phi)} = \frac{ABbI(ma - b)\pi'}{(m maI - ABbO)\pi' + ma(ABb - ml)\pi'}$$

IV. Pro quatuor Lentibus

Fig. 15

Tangens anguli, quo imago I α ab oculo in O constituto cernitur est $\frac{d \wedge u}{d \vee} = \pi'' - \pi' + \pi - \Phi = \frac{ma\Phi}{b}$

vnde elicitur:

$$\Phi = \frac{(\pi'' - \pi' + \pi)b}{ma + b} \text{ pro situ inuerso}$$

Hinc porro pro visione distincta esse debet

$$D = \frac{-ml}{ABCb}, \text{ et } \mathcal{D} = \frac{-ml}{ABCb - ml}$$

vnde fit

$$\mathcal{D}\pi'' - \pi' + \pi - \Phi = \frac{ma(\pi'' - \pi' + \pi)}{ma + b} - \frac{ABCb\pi''}{ABCb - ml}$$

et

et pro loco oculi

$$O = \frac{ABCB I (ma + b) \pi''}{(ma + b) + ABCD \pi'' + ma(ABCD - mI)(\pi'' - \pi)}$$

V. Pro quinque lentibus

Eodem modo progrediendo pro campo apparente reperitur:

$$\Phi = \frac{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi)b}{ma - b} \text{ pro situ erecto}$$

et ut visio eaduat distincta

$$E = \frac{-mI}{ABCD b} \text{ et } \mathcal{E} = \frac{-mI}{ABCD b - mI}$$

vnde pro loco oculi idoneo concluditur

$$O = \frac{ABCB I (ma - b) \pi''}{(ma - b) + ABCD \pi'' + ma(ABCD - mI)(\pi'' - \pi)}$$

VI. Pro sex lentibus

Hic campus apparens ita definitur, ut sit:

$$\Phi = \frac{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi)b}{ma + b} \text{ pro situ inuerso}$$

visio vero distincta exigit

$$F = \frac{-mI}{ABCDE b} ; \mathcal{F} = \frac{-mI}{ABCDE b - mI}$$

vnde pro loco oculi idoneo

$$O = \frac{ABCDE I (ma + b) \pi''}{(ma + b) + ABCDE \pi'' + ma(ABCDE - mI)(\pi'' - \pi)}$$

sicque progressio ad plures lentes est manifesta.

COROLL. I.

280. Datis ergo rationibus aperturarum singularum lentium π , π' , π'' , etc. vna cum ratione multiplicationis m , distantia b , ad quam multiplicatio

Ee 2

refer-

refertur, et distantia obiecti ante instrumentum α , determinatur campus apparens.

Coroll. 2.

281. Vt ergo campus apparens pro data multiplicatione maximus obtineatur litteris π, π', π'' , etc. ita valores maximos tribui conueniet, vt alternatim sint positiui et negatiui.

Coroll. 3.

282. Si igitur valores π, π', π'' , etc. vsque ad $\frac{1}{2}$ augeri liceat, maximus valor ipsius Φ pro quouis lentium numero erit vt sequitur:

$$\text{Pro casu duarum lentium } \Phi = \frac{b}{2(ma+b)}$$

$$\text{Pro casu trium lentium } \Phi = \frac{2b}{2(ma-b)}$$

$$\text{Pro casu quatuor lentium } \Phi = \frac{2b}{2(ma+b)}$$

$$\text{Pro casu quinque lentium } \Phi = \frac{2b}{2(ma-b)}$$

etc.

Coroll. 4.

283. Quo plures ergo lentes adhibentur eo magis campus apparens augeri potest simul vero patet, quo maior multiplicatio desideretur, eo minorem fieri campum apparentem.

Coroll.

Coroll. 5.

284. Ratio multiplicationis m tam positue quam negatiue capi potest. Si positue accipitur pro lentium numero pari situm inuersum, pro impari autem situm erectum declarat. Contrarium vero euenit, si m fuerit numerus negatiuus.

Scholion I.

285. Hic autem imprimis notandum est, valorem ipsius Φ tum solum angulum $EA\epsilon$ præbere, quando fuerit tam exiguus, vt aliquot gradus non superet; si enim valor ipsius Φ prodeat multo maior, tum tangentem huius anguli $EA\epsilon$ exprimit. Plerumque autem, si quidem multiplicatio sit modica, iste valor ipsius Φ tam paruus reperitur, vt sine errore pro ipso angulo $EA\epsilon$ accipi possit. Hic igitur ob aliam causam amplitudo campi apparentis restringitur, vt certum limitem superare nequeat; cum enim angulus, quo radii in oculum incidentes in O ad axem inclinantur, nunquam possit esse rectus, neque fortasse vix 60° superare queat, quandoquidem ne nudo quidem oculo spatium in coelo maius quam 120° conspiciere valeamus; si illum angulum maximum, quem oculus capere valeat, circiter 63° statuamus, vt eius tangens sit $= 2$ pro quouis lentium numero habebimus $\frac{m\Phi}{b} = 2$, vnde fit $\Phi = \frac{2b}{m}$, et $a\Phi = \frac{2b}{m}$. Data ergo multiplicatione m et distantia b ad quam refertur, semidiameter spatii in obiecto

Ec 3

conspi-

conspicui nunquam maior existere potest quam $\frac{1}{m}$ quot-
cunque etiam adhibeantur lentes, caeque ita dispo-
nantur vt maximum campum patefaciant. In Tele-
scopiis ergo, vbi sumitur $b = a$, et semidiameter
campi ex ipso angulo Φ aestimatur, eius tangens
nunquam maior esse potest quam $\frac{1}{m}$: vnde sequentem
tabellam adiungo, quae pro quauis multiplicatione
semidiametrum campi apparentis maximi ostendit,
quem nunquam superare liceat.

Multipli- catio	Semidiam: campi app: maximi	Multipli- catio	Semidiam: campi app: maximi
m		m	
5	21°, 48'	60	1°, 54', 33"
10	11, 18	70	1, 38, 13
15	7, 35	80	1, 25, 57
20	5, 42	90	1, 16, 24
25	4, 34	100	1, 8, 45
30	3, 49	150	0, 45, 50
35	3, 16½	200	0, 34, 22
40	2, 52	250	0, 27, 30
45	2, 33	300	0, 22, 55
50	2, 17½	400	0, 17, 11
		500	0, 13, 45

Quod si ergo numerum lentium multiplicando iam
fere ad tantum campum apparentem pertigerimus, is
vltierius nullo modo augeri poterit.

Scho-

Scholion 2.

286. Quod ad locum oculi idoneum attinet, eum ideo in O constituimus, vt omnes radios per lentes transmissos accipiat, etiamsi pupilla maxime esset constricta: ex quo patet ob amplitudinem pupillae oculum de hoc loco sine villo detrimento aliquantillum remoueri posse, ita vt superfluum foret hunc locum nimis sollicitè obseruare, nisi forte apertura vltimae lentis fuerit admodum magna. Sin ea autem pupillam non superet, eaque adeo sit minor, manifestum est oculum ei immediate applicatum aequè omnes radios excipere, et eundem campum contueri, ac si in loco idoneo esset constitutus. His igitur casibus, si forte distantia O pro loco oculi prodeat negatiua, nihil de campo apparente perit, dummodo oculus lenti vltimae immediate applicetur. His itaque, quae ad visionem per instrumenta dioptrica in genere pertinent, expeditis, superest, vt inuestigemus, quantum visio ob diuersam radiorum refrangibilitatem turbetur, et quemadmodum hanc perturbationem euicare queamus.

CAPVT VI.

DE CONVERSIONE A DIVERSA RADIORVM INDOLE ORIVNDA.

Problema 1.

287.

Si a puncto dato E radii per lentem PP transmittantur definire variationem in loco imaginis F, quae a diuersa radiorum refrangibilitate oritur.

Solutio.

Sit distantia puncti E ante lentem $AE = a$, facierum autem lentis radius anterioris $= f$ posterioris $= g$ et crassities $Aa = v$, quae quantitates sunt constantes. Posita nunc refractionis ratione ex aere in vitrum $= n:1$, ob diuersam radiorum naturam numerus n erit variabilis, ideoque etiam locus imaginis F post lentem expressae, cuius distantia si ponatur $aF = x$, erit ex supra inuentis

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{nv}{a+g} \quad \text{et} \quad \frac{n-1}{g} = \frac{1}{a} - \frac{nv}{a-v}$$

vbi

ubi quantitas k etiam pro variabili est habenda, quia tantum a , f , g et v sunt constantes. Quaestio ergo huc redit, ut si numerus n differentiali suo dn cre-scere sumatur, definiatur differentiale distantiae α . Quare differentientur ambae aequationes illae:

$$\frac{dn}{f} = \frac{v dn}{k+v} - \frac{v n dk}{(k+v)^2}$$

$$\frac{dn}{g} = \frac{v dn}{a} - \frac{v dn}{k-v} + \frac{v n dk}{(k-v)^2}.$$

indeque eliminato dk habebitur

$$\frac{dn(k+v)^2}{f} + \frac{dn(k-v)^2}{g} = 2dn(k+v) - 2dn(k-v) - \frac{2an-v^2}{a}$$

Restituantur pro f et g valores initio positi, ac peruenietur ad hanc aequationem:

$$\frac{dn(k+v)^2}{a} + \frac{dn(k-v)^2}{a} + 4v dn + \frac{(n-1)dn}{a}(k-v)^2 = 0$$

unde reperitur:

$$\frac{d\alpha}{a} = \frac{dn}{n-1} \left(\frac{k+v}{k-v} \right)^2 - \frac{dn}{(n-1)a} - \frac{v dn}{(n-1)(k-v)^2} \text{ seu}$$

$$d\alpha = \frac{n dn}{n-1} \left(1 + \frac{v}{a} \left(\frac{k+v}{k-v} \right)^2 + \frac{v}{(k-v)^2} \right)$$

Tum vero cum etiam k sit quantitas variabilis erit

$$dk = \frac{(k+v)dn}{n(n-1)} \left(1 + \frac{k+v}{a} \right)$$

Cum ergo posuerimus $\frac{k-v}{k+v} = i$, ob $di = \frac{v dk}{(k+v)^2}$ erit

$$di = \frac{v dn}{n(n-1)} \left(1 + \frac{v}{k+v} \right).$$

COROLL. I.

288. Si $n:1$ denotet rationem refractionis radiorum mediae naturae, ut sit $n = \frac{11}{10} = 1,1$, 55. erit

Tom. I.

Ff

pro

pro radiis rubris seu minime refractis $n=1$, 54, et violaceis $n=1$, 56. quorum valorum discrimen a medio, cum sit $=\frac{1}{155}$, pro differentiali dn haberi poterit.

Coroll. 2.

289. Quare si a denotet distantiam imaginis a radiis mediis formatae, pro ea quae a rubris formatur, erit $dn = -\frac{1}{155}$ et $\frac{dn}{n-1} = -\frac{1}{154}$. Hinc distantia imaginis rubrae post lentem erit $= a + \frac{a}{55} (1 + \frac{a}{a} (\frac{k+v}{k-v})^2 + \frac{av}{(k-v)^2})$. Distantia autem imaginis violaceae post lentem erit

$$a - \frac{a}{55} (1 + \frac{a}{a} (\frac{k+v}{k-v})^2 + \frac{av}{(k-v)^2}).$$

Coroll. 3.

290. Si crassities lentis cuanescat, vt sit $v=0$, ob variabilitatem numeri n erit

$$da = \frac{-\pi dn}{n-1} (1 + \frac{a}{a}) = \frac{-\pi a dn}{n-1} (\frac{1}{a} + \frac{1}{a})$$

Ac si distantia focalis lentis ponatur $= p$, cum sit

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = \frac{1}{p}, \text{ erit } da = \frac{-\pi a dn}{(n-1)p} = \frac{-\pi a dn}{1+p}.$$

Scholion.

291. Hoc ergo modo ob diuersam radorum naturam valor distantiae a immutatur; vnde si ab ea tanquam ab obiecto radii porro ad lentem secundam emittantur, fiet etiam respectu huius lentis distantia obiecti variabilis. Quam ob causam in loco imaginis ab ea formatae duplex variatio orietur: id quod deinceps etiam in lentibus sequentibus multo magis

magis eueniet. Hanc igitur variationem, quae pro quauis lente in loco imaginis nascitur, in sequente problemate determinemus.

Problema 2.

292. Si locus imaginis F, quae respectu lentis QQ vicem obiecti gerit, ob diuersam radiorum naturam ipse sit variabilis, determinare variationem, quam ob eandem causam imago sequens in G patietur.

Solutio.

Sit pro radiis mediae naturae, quibus respondet numerus n distantia obiecti F ante lentem $BF = b$; imaginisque inde proiectae distantia post lentem $BG = g$; dum autem n abit in $n + dn$, hae distantiae ambae b et g capiant sua incrementa differentialia db et dg . Ad quae inuenienda sit lentis QQ radius faciei anterioris $= f$, posterioris $= g$, et crassities $Bb = v$, eritque vt ante:

$$\frac{n-1}{f} = \frac{1}{b} + \frac{n}{k+v} \text{ et } \frac{n-1}{g} = \frac{1}{b} - \frac{n}{k-v}$$

vbi k cum b et g pro variabili est habenda. Differentiatione ergo instituta habebitur.

$$\frac{dn}{f} = -\frac{db}{b^2} + \frac{n}{k+v} \cdot \frac{dn}{k+v} - \frac{n}{(k+v)^2} dk$$

$$\frac{dn}{g} = -\frac{dg}{g^2} - \frac{n}{k-v} \cdot \frac{dn}{k-v} + \frac{n}{(k-v)^2} dk$$

vnde eliminato dk , fit

$$\frac{dn(k+v)^2}{f} + \frac{dn(k-v)^2}{g} = -\frac{db}{b^2}(k+v)^2 - \frac{dg}{g^2}(k-v)^2 + 4v dn$$

Ff 2

quae

quæ multiplicata per $n-1$, si pro f et g valores
dati substituantur prodit

$$\frac{dn(k+v)^2}{b} + 2ndn(k+v) + \frac{dn^2k-v^2}{b} - 2ndn(k-v) \\ = -\frac{(n-1)db}{b^2}(k+v)^2 - \frac{(n-1)dv}{b^2}(k-v)^2 + 4(n-1)vdn$$

seu

$$\frac{dn(k+v)^2}{(n-1)b} + \frac{dn(k-v)^2}{(n-1)b} + \frac{2vdn}{n-1} + \frac{db}{b^2}(k+v)^2 + \frac{dv}{b^2}(k-v)^2 = 0$$

Atque hinc elicitur:

$$d\mathfrak{C} = -\frac{dvdb}{b^2} \left(\frac{k+v}{k-v} \right)^2 - \frac{dn}{n-1} \left(1 + \frac{b}{b} \left(\frac{k+v}{k-v} \right)^2 + \frac{dv}{(k-v)^2} \right)$$

Pro variabilitate autem ipsius k reperietur

$$\frac{dk}{(k-v)^2} = -\frac{db}{nb} - \frac{dn}{2n(n-1)b} - \frac{dn}{n(n-1)(k+v)}$$

Quare si ponatur $\frac{k-v}{k+v} = i$, ob $di = \frac{2vdk}{(k+v)^2}$ erit

$$di = \frac{2vdb}{nb^2} - \frac{vdn}{n(n-1)b} - \frac{2vdn}{n(n-1)(k+v)}$$

ac si loco k numerus i introducatur, erit

$$d\mathfrak{C} = -\frac{dvdb}{b^2} - \frac{bdn}{n-1} \left(1 + \frac{b}{b} + \frac{(1-i)^2}{2i} \right) \text{ et}$$

$$di = -\frac{2vdb}{nb^2} - \frac{vdn}{n(n-1)} \left(\frac{1}{b} + \frac{1-i}{v} \right).$$

COROLL. I.

293. Inuenta aequatio differentialis etiam hac
forma repraesentari potest ut sit

$$\frac{idi}{b^2} + \frac{db}{nb} = -\frac{dn}{n-1} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{v} + \frac{(1-i)^2}{2i} \right)$$

siue

sive restituendo k

$$\frac{d\epsilon}{\epsilon\epsilon} \frac{k-v}{k+v} + \frac{db}{b\phi} \left(\frac{k+v}{k-v} \right) = \frac{-2n}{n-1} \left(\frac{k-v}{k+v} \right) + \frac{k}{b} \left(\frac{k+v}{k-v} \right) + \frac{1}{k(k-v\phi)}$$

vbi haec obseruanda est analogia, vt quemadmodum ad b refertur $\frac{k+v}{k-v}$, ita ad ϵ referatur $\frac{k-v}{k+v}$.

Coroll. 2.

294. Si lentis huius crassities euanescat, fit $v=0$, et $i=x$ vbi figura lentis non amplius in computum ingreditur sed sola distantia focalis, vnde variatio in loco imaginis G ita erit comparata, vt sit

$$\frac{d\epsilon}{\epsilon\epsilon} + \frac{db}{b\phi} = \frac{-2n}{n-1} \left(\frac{k}{b} + 1 \right) \text{ ideoque}$$

$$d\epsilon = -\frac{\epsilon\epsilon}{b\phi} db - \frac{2\epsilon dn}{n-1} \left(\frac{k}{b} + 1 \right).$$

Coroll. 3.

295. Si casum a radiis mediae naturae, ad quos formulae haecenus traditae sunt accommodatae, ad radios rubros transferre velimus, poni oportet $dn = -\frac{1}{100}$, sin autem ad radios violaceos $dn = +\frac{1}{100}$.

Problema 3.

296. Si radii ab obiecto E per lentes quotcunque transmittantur, determinare variationem in locis singularum imaginum, quae a diuersa radiorum refrangibilitate proficiscitur.

Ff 3

Solutio.

Solutio.

Retineantur omnes denominationes, quibus in superioribus capitibus sumus vsi, ac sint $a, \alpha, b, \beta, c, \gamma$ etc. distantiae determinatrices lentium pro radiis mediae naturae. Variata ergo ratione refractionis etiam hae distantiae variabuntur, quarum variationes differentialibus indicemus. Cum autem distantiae inter binas lentes, maneant constantes, illae variationes ita erunt comparatae vt fit

$$d\alpha + db = 0, d\beta + dc = 0, d\gamma + d.d = 0 \text{ etc.}$$

Cum iam distantia obiecti $AE = a$ sit inuariabilis erit ex problemate primo si ponatur $\frac{k-v}{k+v} = i$

$$da - db = \frac{-\alpha \alpha d\alpha}{i(n-1)} + \frac{1}{ia} + \frac{(1-i)^2}{1-v} = \frac{-\alpha \alpha d\alpha}{n-1} \cdot \frac{k+v}{k-v} \cdot \frac{k-v}{\alpha(k+v)} + \frac{k+v}{\alpha(k-v)} + \frac{1-v}{k-k-v}$$

$$\text{et } di = \frac{-v d\alpha}{n(n-1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1-v}{\alpha} \right)$$

Deinde pro secunda lente, ad quam referuntur distantiae determinatrices b , et β cum arbitraria k' et crassitie v' , vnde fecimus $\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$, habebimus

$$d\beta - d\epsilon = -d\epsilon = \frac{-\beta \epsilon d\beta}{i'(n-1)} - \frac{\beta \epsilon d\alpha}{i'(n-1)} \left(\frac{i'}{\beta} + \frac{1}{i'\beta} + \frac{(1-i')^2}{i'v'} \right)$$

$$\text{et } di' = \frac{-v' d\beta}{n(n-1)} \left(\frac{1}{b} + \frac{1-v'}{\beta} \right)$$

Simili modo pro tertia lente, ad quam referuntur distantiae determinatrices c et γ cum arbitraria k'' et crassitie v'' posito $\frac{k''-v''}{k''+v''} = i''$ adipiscemur:

$$d\gamma - d\delta = -d\delta = \frac{-\gamma \gamma d\gamma}{i''(n-1)} - \frac{\gamma \gamma d\alpha}{i''(n-1)} \left(\frac{i''}{\gamma} + \frac{1}{i''\gamma} + \frac{(1-i'')^2}{i''v''} \right)$$

$$\text{et } di'' = \frac{-v'' d\gamma}{n(n-1)} \left(\frac{1}{c} + \frac{1-v''}{\gamma} \right)$$

atque

atque vltcrius progrediendo obtinebimus sequentes formulas :

$$d\delta = -de = -\frac{\delta\delta d i}{i'' i' d d} - \frac{\delta\delta d n}{i'' (n-1)} \left(\frac{i''}{\delta} + \frac{1}{i'' d} + \frac{(1-i'')^2}{i'' i' d} \right) \\ \text{et } di''' = -\frac{\gamma'' d i}{n d} - \frac{\gamma'' d n}{n(n-1)} \left(\frac{1}{d} + \frac{1-i''}{\gamma'' d} \right)$$

vnde haec differentialia facile ad quocunq; lentes extenduntur. Atque si hic successiue valores differentialium dd , dc , db , iam ante definiti substituantur omnia haec differentialia tam distantiarum determinatricium, quam numerorum i , i' , i'' , i''' etc. per differentiale dn exprimentur.

Si ratio retractionis pro singulis lentibus sit diuersa pro iisque ordine exprimatur numeris, n , n' , n'' etc. perspicuum est, differentialia hic inuenta sequenti modo expressum iri :

$$\text{I. } d\alpha = -db = -\frac{\alpha d n}{i(n-1)} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{i d} + \frac{(1-i')^2}{i' d} \right) \\ di = -\frac{\gamma d n}{n(n-1)} \left(\frac{1}{d} + \frac{1-i'}{\gamma} \right) \\ \text{II. } d\epsilon = -dc = -\frac{\epsilon\epsilon d b}{i' i' d b} - \frac{\epsilon\epsilon d n'}{i' (n'-1)} \left(\frac{i''}{\epsilon} + \frac{1}{i' d} + \frac{(1-i'')^2}{i'' i' d} \right) \\ di' = -\frac{\gamma' d b}{n' d b} - \frac{\gamma' d n'}{n' (n'-1)} \left(\frac{1}{b} + \frac{1-i''}{\gamma'} \right) \\ \text{III. } d\gamma = -dc = -\frac{\gamma\gamma d c}{i'' i'' d c} - \frac{\gamma\gamma d n''}{i'' (n''-1)} \left(\frac{i'''}{\gamma} + \frac{1}{i'' d} + \frac{(1-i''')^2}{i''' i'' d} \right) \\ di'' = -\frac{\gamma'' d c}{n'' d c} - \frac{\gamma'' d n''}{n'' (n''-1)} \left(\frac{1}{c} + \frac{1-i'''}{\gamma''} \right)$$

etc.

ex quibus formulis etiam mutationes singularum imaginum ac proinde etiam tandem vltimae imaginis facile

facile definiri poterunt, seu potius loco imaginum angulos, sub quibus eae oculo ad iustam distantiam l positae sunt adpariturae, consideremus.

Pro vna lente $\frac{1}{i, i'} \cdot \frac{a}{a'} \cdot \frac{z}{l}$

Pro duabus lentibus $\frac{1}{i, i', i''} \cdot \frac{a}{a'} \cdot \frac{a''}{a'''} \cdot \frac{z}{l}$

Pro tribus lentibus $\frac{1}{i, i', i'', i'''} \cdot \frac{a}{a'} \cdot \frac{a''}{a'''} \cdot \frac{a'''}{a''''} \cdot \frac{z}{l}$

etc.

quatenus scilicet praeter distantias $a, a'; b, b'; c, \gamma$ etc. etiam litterae i, i', i'', i''' etc. sunt variables.

COROLL. 1.

297. Hinc igitur per differentiationem definire licet, quanta mutatio in loco vltimae imaginis, quae obiectum visionis constituit, ob diuersam radiorum refrangibilitatem oriri debeat.

COROLL. 2.

298. Deinde cum etiam magnitudinem cuiusque imaginis supra per distantias determinatrices et numeros i, i', i'' etc. definiuerimus, pro magnitudine imaginis habetur $\frac{1}{i, i', i''} \cdot \frac{a}{a'} \cdot \frac{a''}{a'''} \cdot \frac{z}{l}$ (189). simili modo mutatio assignari potest, quam magnitudo vltimae imaginis ob diuersam refrangibilitatem radiorum patitur.

COROLL. 3.

299. Cognita autem vtraque mutatione, quam vltima imago tam respectu loci, quam magnitudinis subit,

subit, non difficulter colligetur, quanta confusione ipsa visio ob diuersam radiorum refrangibilitatem perturbetur.

Coroll. 4.

300. Si crassities lentium euanescat fiet

$$da = -db = -\frac{a \, dn}{n-1} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)$$

$$d\epsilon = -dc = -\frac{\epsilon \, \delta \, db}{\delta \, b} - \frac{\epsilon \, \delta \, dn}{n-1} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)$$

$$d\gamma = -dd = -\frac{\gamma \, \gamma \, dc}{c \, c} - \frac{\gamma \, \gamma \, dn}{n-1} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right)$$

$$d\delta = -de = -\frac{\delta \, \delta \, dd}{d \, d} - \frac{\delta \, \delta \, dn}{n-1} \left(\frac{1}{d} + \frac{1}{d} \right)$$

etc.

numeri autem i , i' , i'' etc. abeunt in unitatem nulloque mutationi amplius sunt obnoxii.

Si ergo crassities lentium euanescat, pro diuersa refractione singularum lentium formulae superiores abibunt in sequentes:

$$I. da = -db = -\frac{a \, dn}{n-1} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right)$$

$$II. d\epsilon = -dc = -\frac{\epsilon \, \delta \, db}{\delta \, b} - \frac{\epsilon \, \delta \, dn'}{n'-1} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right)$$

$$III. d\gamma = -dd = -\frac{\gamma \, \gamma \, dc}{c \, c} - \frac{\gamma \, \gamma \, dn''}{n''-1} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right)$$

etc.

Ceterum per se manifestum est, quando §. 288 dn vel $+\frac{1}{100}$ vel $-\frac{1}{100}$ significare dicitur, id tantum de illa vitri specie, pro qua est refractione radiorum

Tom. I.

Gg

me-

mediorum $n = \frac{11}{10}$ esse intelligendum; et pro aliis vitri speciebus differentialia dn' , dn'' , dn''' , etc. haud mediocriter ab $\frac{1}{100}$ discrepare posse. Quanta autem futura sit haec diuersitas, optandum esset, vt ea potius experimentis, quam ex theoria quāpiam definiretur.

Scholion

301. Cum igitur ob diuersam radiorum refrangibilitatem cuique imagini duplex alteratio inducatur, quarum altera eius magnitudinem, altera vero eius locum afficit, duplex inde confusio in visionem inferitur. Si enim formulae in superioribus capitibus exhibitae ad radios mediae naturae restringantur, pro quibus est $n = \frac{11}{10}$, posito $dn = -\frac{1}{100}$, ex formulis hic traditis differentialibus locus et magnitudo imaginis a radiis rubris formatae definietur, posito autem $dn = +\frac{1}{100}$, locus et magnitudo imaginis violaceae declarabitur. Scilicet si Ii fuerit imago vltima visioni obiecta, quae a radiis mediae naturae formatur, per formulas modo inuentas, prout vel $dn = -\frac{1}{100}$ vel $dn = +\frac{1}{100}$ ponatur, definietur tam imago rubra R₂ quam violacea Vv; atque ex natura differentialium manifestum est cum interualla IR et IV inter se aequalia esse debere, tum etiam differentias Ii-R₂ et Vv-Ii, ita vt oculo series innumerabilium imaginum inter extremas R₂ et Vv sitarum simul cernenda offeratur, vnde eo maior confusio oriatur necesse est, quo maior fuerit differentia tam ratione loci quam magnitudinis. Quare haec confusio penitus tolleretur, si eiusmodi lentium dispositio definiri posset, vt tam interuallum RV, quam

Tab. III.
Fig. 15.

quam differentia inter imagines Rg et Vv ad nihilum redigeretur, quod vtrumque nisi simul praestari queat, confusionem perfecte tollere non licet Verumtamen etiamsi neutri harum conditionum satisfieri possit, tamen dabitur pro oculo eiusmodi locus O , vbi confusio minime sensibilis percipiatur, qui erit in concursu rectae vg productae cum axe: ibi enim omnes extremitates giv communibus radiis cernentur, neque propterea extremitas obiecti colore tincta apparebit. Quare si simul punctum O conueniat cum loco oculi idoneo alia confusio non percipietur, nisi quae inde originem trahit, quod forte imagines extremae Rg et Vv nimis a distantia iusta discrepent, siquidem media I ad distantiam iustam ob oculo fuerit remota. Neque tamen hinc ora obiecti coloribus iridis cincta apparebit, cui confusionis speciei maxime est occurrendum; ideoque ea quae adhuc adfuerit confusio facile tolerari poterit, quae vero etiam omnino tolleretur si modo interuallum RV vel in nihilum redigi vel saltem satis paruum reddi posset. Hinc ergo intelligimus vitium illud, quo obiecta coloribus iridis circumdata saepe repraesentantur, non tam necessario cum instrumentis dioptricis esse coniunctum, vt nullo pacto ab iis separari queat, quamobrem eo magis operae erit pretium, vt investigemus quomodo haec instrumenta ab isto vitio liberari possint. Quae tota investigatio huc redit, vt determinetur punctum O , vbi recta per terminos imaginum v , i , g ducta cum axe concurrat hocque punctum cum loco oculi iam

Gg 2

supra

supra definito conueniens reddatur, si quidem fieri potest: vnde perspicitur locum oculi O hac proprietate praeditum esse oportere, vt angulus, sub quo vltima imago cernitur ob variabilitatem numero s tributam nullam mutationem patiatur. Tum vero insuper videndum erit, num interualla IR et IV vel ad nihilum reduci, vel minima reddi queant.

Problema 4.

Tah. III. 302. Proposita vnica lente definire locum oculi,
Fig. 12. vnde obiectum sine margine colorato cernatur.

Solutio.

Sit obiecti Ee ante lentem distantia $EA=a$, imago vero per radios mediae naturae in F ζ repraesentetur, ponaturque $aF=a$. Pro lente vero sit eius crassities $AA=v$, et quantitas arbitraria $=k$, vnde capiatur $\frac{k-v}{k+v}=i$. Hinc posito $Ee=x$ erit $F\zeta=\frac{x}{i}\cdot\frac{a}{a}$ (86): quare si pro loco oculi statuatur distantia $aO=O$, quae est fixa, erit $OF=a-O$, et anguli FO ζ tangens $=\frac{1}{i}\cdot\frac{x}{a-O}$, quae formula ob diuersam radiorum refrangibilitatem nullam mutationem subire debet. Inde autem quantitates a et i tantum variantur, cum reliquae manent constantes. Quare istius formulae differentiale logarithmicum nihilo aequale positum praebet hanc aequationem

$$-\frac{di}{i} + \frac{da}{a} - \frac{da}{a-O} = 0 \text{ seu } \frac{-di}{i} - \frac{Oda}{a(a-O)} = 0$$

vbi

vbi si valores supra inuenti substituantur, prodit

$$\frac{v d n}{n(n-1)} \left(1 + \frac{1-i}{v} \right) + \frac{0 \alpha d n}{n(n-1)(\alpha-0)} \left(\frac{i}{\alpha} + \frac{1}{i\alpha} + \frac{(1-i)^2}{i^2 v} \right) = 0$$

quae aequatio per $\frac{d n}{i(n-1)}$ diuisa praebet:

$$\frac{v}{n\alpha} + \frac{1-i}{\alpha} + \frac{0 \alpha}{\alpha-0} \left(\frac{i}{\alpha} + \frac{1}{i\alpha} + \frac{(1-i)^2}{i^2 v} \right) = 0$$

unde locus oculi definiri poterit: qui si debeat conuenire cum supra inuento (238), vbi inuenimus

$$0 = \frac{-i \alpha v}{n\alpha - i v}, \text{ erit}$$

$\alpha - 0 = \frac{n \alpha}{n\alpha - i v}$ et $\frac{0 \alpha}{\alpha-0} = \frac{-i v}{n}$, hincque nostrae aequatio per n multiplicata abit in:

$$\frac{v}{\alpha} + 1 - i - \frac{i v}{\alpha} - \frac{v}{\alpha} - (1-i)^2 = 0$$

seu $i - i - \frac{i v}{\alpha} = 0$, ideoque $i = \frac{\alpha}{\alpha + v} = \frac{k-v}{k+v}$. Quamobrem quantitatem arbitrariam k ita definiri conueniet vt sit $k = 2\alpha + v$; et cum sit $i = \frac{\alpha}{\alpha + v}$ pro loco oculi habebimus $0 = \frac{-\alpha v}{n\alpha + (n-1)v} = \frac{-\alpha v}{i(\alpha + i v)}$ ob $n = \frac{i}{1-i}$.

Quod si porro hinc variationem in loco imaginis desideremus definiri oportet differentiale $d\alpha$, quod fiet:

$$d\alpha = \frac{\alpha \alpha d n}{i(n-1)} \left(\frac{i}{\alpha} + \frac{1}{i\alpha} + \frac{(1-i)^2}{i^2 v} \right)$$

et pro i posito valore $\frac{\alpha}{\alpha + v}$

$$d\alpha = \frac{-(\alpha + v) d n}{n-1} \left(1 + \frac{\alpha + v}{\alpha} \right)$$

qui valor si ad nihilum redigi posset, confusio omnis a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda perfecte tolleretur.

Gg 3

Coroll.

Coroll. 1.

303. Pro lentis ergo constructione quantitas arbitraria k ita accipi debet, vt sit $k = 2a + v$; atque tum oculus in eo loco constitutus, vbi totum campum apparentem percipiat, simul nullam confusionem a diuersa radiorum indole sentiet.

Coroll. 2.

304. Vt autem oculus simul imaginem in distantia iusta aspiciat, oportet sit $a - O = -l$, ideoque $l = \frac{-a \cdot \alpha + v}{2\alpha + 11v}$. Vnde colligitur: $a = \frac{1}{2}l - \frac{1}{2}v - \sqrt{(\frac{1}{2}l + \frac{1}{2}v)^2 + \frac{1}{2}vv}$, hincque $O = \frac{1}{2}l - \frac{1}{2}v - \sqrt{(\frac{1}{2}l + \frac{1}{2}v)^2 + \frac{1}{2}vv}$ et $k = -l - 2\sqrt{(\frac{1}{2}l + \frac{1}{2}v)^2 + \frac{1}{2}vv}$

Coroll. 3.

305. Potest vero insuper effici, vt etiam da euanescat, quod euenit si $a + a + v = 0$, hoc est $a = \frac{1}{2}l - \frac{1}{2}v + \sqrt{(\frac{1}{2}l + \frac{1}{2}v)^2 + \frac{1}{2}vv}$. Verum cum hoc casu ob $a = -a - v$ imago in ipsum obiectum cadet, ita, vt radii nullam refractionem pati sint censendi, visio per lentem perinde erit comparata atque nudis oculis.

Coroll. 4.

306. Si crassities lentis v plane euanescat, tam ob campum apparentem, quam diuersam radiorum refrangibilitatem sit $O = 0$ hoc ergo casu oculus lenti immediate applicatus nullam confusionem ob diuersam radiorum naturam percipiet. Dum ergo fuerit $a = -l$ visio erit distincta. Scho-

Scholion.

307. Hic scilicet penitus mentem abstrahimus a confusione iam supra determinata, quae a lentium apertura oritur, ideoque aperturam primae lentis vt euanescentem spectamus. Eam igitur hic tantum confusionis speciem contemplamur, quae a diuersa radiorum refrangibilitate originem ducit; quam plerumque tolli obseruauimus, si angulus ad O inuariabilis reddatur; tum enim ora obiecti satis bene terminata conspicietur, neque coloribus iridis cincta. Interim tamen adhuc aliqua confusio sentiri poterit inde oriunda, quod si imago media iustam ab oculo distantiam teneat, imaginum extremarum altera sit nimis propinqua alter animis remota, verum si earum interuallum non sit admodum magnum, confusio haec parum erit sensibilis. Ita hic inuenimus, quod experientia satis comprobatur, si obiecta per vnicam lentem spectemus, ea margine colorato destituta apparere dummodo oculus immediate applicetur quod si quando secus euenire videatur, causa aperturae lentis sine dubio erit tribuenda, cui conditioni rationes hic allegatae refragantur.

Problema 5.

308. Si instrumentum dioptricum duabus instructum sit lentibus, definire locum oculi, vnde obiectum sine margine colorato videatur.

Tab. III.
Fig. 12.

Solutio

Solutio.

Positi obiecti distantia $AE = a$, sint pro radiis mediae naturae reliquae distantiae determinatrices $aF = \alpha$, $BF = b$ et $bG = c$ crassities vero lentium $Aa = v$, $Bb = v'$, et distantiae arbitrariae k et k' , ponaturque $\frac{k-v}{k+v} = i$ et $\frac{k'-v'}{k'+v'} = i'$. His positis si magnitudo obiecti Ez vocetur $= z$, erit imago $G\eta = \frac{ac}{i'v'ab}z$, unde si oculi distantia ponatur $bo = O$,

ob $GO = c - O$, erit anguli $GO\eta$ tangens $i' \cdot \frac{ac}{ab} \cdot \frac{v}{c-O}$ cuius differentiale logarithmicum nihilo aequatum praebet,

$$-\frac{di}{i} - \frac{di'}{i'} + \frac{da}{a} - \frac{db}{b} + \frac{dc}{c} - \frac{d(c-O)}{c-O} = 0$$

quae valoribus supra (296) inuentis substitutis abit in:

$$\frac{v \, d\alpha}{i\alpha(1-i)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1-i}{v} \right) + \frac{v' \, db}{n'v'bo} + \frac{v' \, d\alpha'}{i'\alpha'(1-i')} \left(\frac{1}{b} + \frac{1-i'}{v'} \right) - \frac{db}{a} - \frac{db}{b} + \frac{O}{c-O} \left(\frac{c \, db}{i'v'bb} + \frac{c \, d\alpha'}{i'\alpha'(1-i')} \left(\frac{i'}{c} + \frac{1}{v'b} + \frac{(1-i')^2}{i'v'} \right) \right) = 0$$

Verum conditio campi exigebat $O = \frac{ac}{c + \frac{1}{i'} \cdot \frac{ac}{ab}z}$, existente

$$c = \left(\frac{i'}{i} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{i'bv}{n'ab} - 1 \cdot \frac{a \, v'}{n'ab} \right) z, \quad (245), \text{ unde fit}$$

$$\frac{O}{c-O} = \frac{c \, c}{i' \cdot \frac{a \, c}{ab} z} = \frac{i'ab}{a \, c} \left(\frac{i'}{i} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{i'bv}{n'ab} - 1 \cdot \frac{a \, v'}{n'ab} \right)$$

Nunc

Nunc vero est $db = \frac{a \alpha d n}{i(n-1)} (\frac{i}{a} + \frac{1}{ia} + \frac{(1-i)^2}{i^2 v})$, quem valorem antequam substituamus, transformemus aequationem nostram in hanc formam

$$\frac{d n}{n-1} (\frac{v}{i n a} + \frac{1-i}{i n} + \frac{v'}{i^2 n b} + \frac{1-i'}{i^2 n} + \frac{e o}{i^2 (e-o)} (\frac{i'}{e} + \frac{1}{i b} + \frac{(1-i')^2}{i^2 v'})) \\ + db (\frac{v'}{n i^2 b b} - \frac{1}{n} - \frac{1}{b} + \frac{e o}{i^2 b b (e-o)}) = 0$$

ubi posterius membrum abit in $-\frac{i v}{n a a} db$, tum vero erit

$$0 = \frac{d n}{n-1} \left\{ 1 + \frac{b}{a} + \frac{i' b}{e} (1 + \frac{b}{a}) + \frac{(1-i')^2 b (a+b)}{a v'} + \frac{1-i-i'}{n} \right\} \\ - \frac{i v}{n a} - \frac{i v'}{n e} - \frac{i b v}{n a a} - \frac{i i' b b v}{n a a e} - \frac{i (1-i')^2 b b v}{n a a v'}$$

distinguendo n' ab n erit

$$\frac{d n}{n-1} (\frac{i v}{n a} - \frac{(1-i)}{n}) = \frac{d n'}{n'-1} \left\{ 1 + \frac{b}{a} + \frac{i' b}{e} (1 + \frac{b}{a}) - \frac{i i' b b v}{n a a e} - \frac{i v'}{n e} + \frac{1-i'}{n'} \right\} \\ - \frac{i b v}{n a a} + \frac{i (1-i')^2}{v'} (1 + \frac{b}{a}) - \frac{i (1-i')^2 b b v}{n a a v'}$$

cuius aequationis complicatio obstat, quominus quicquam commode inde concludi possit.

COROLL. I.

309. Si ambae lentes crassitie careant, vt sit $v=0$, $v'=0$, et $i=i'=1$, aequatio differentialis prima est

$$\frac{d a}{a} - \frac{d b}{b} - \frac{0 \alpha e}{e(e-1)} = 0$$

tum vero:

$$d a = -d b = -\frac{a \alpha d n}{n-1} (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) \text{ et}$$

$$d e = -\frac{e \alpha d b}{b b} - \frac{e \alpha d n}{n-1} (\frac{1}{e} + \frac{1}{e}) = -\frac{d n}{n-1} (\frac{a \alpha e}{b b} (\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) + e e (\frac{1}{e} + \frac{1}{e}))$$

Tom. I.

Hh

qui-

quibus valoribus substitutis et per $\frac{d\alpha}{\alpha-1}$ diuisione facta fit

$$-\alpha\alpha\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+\frac{0\alpha}{\alpha-1}\left(\frac{\alpha\alpha}{bb}\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+\frac{1}{b}+\frac{1}{b}\right)=0$$

Vnde si oculus leui posteriori immediate applicaretur vt esset.

$$0=0, \text{ deberet esse } \left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)=0.$$

COROLL 2.

310. Verum in eadem hypothesi, vt locus oculi congruat cum eo, quem visio campi exigit, debet esse $0=\frac{b\alpha(\alpha+b)}{b(\alpha+b)+\alpha\alpha}$, vnde fit $\alpha-0=\frac{\alpha\alpha}{b(\alpha+b)+\alpha\alpha}$, ideoque $\frac{0}{\alpha-0}=\frac{b(\alpha+b)}{\alpha\alpha}=\frac{bb}{\alpha}\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)$:

quo valore substituto nostra aequatio erit

$$0=(\frac{1}{a}+\frac{1}{b})\left(-\alpha\alpha\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+bb\left(\frac{\alpha\alpha}{bb}\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+\frac{1}{b}+\frac{1}{b}\right)\right)$$

quae reducitur ad hanc formam

$$0=bb\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{b}\right)$$

distinguendo n' ab n , membra a $d'n$ pendentia se destruunt et oritur

$$0=\frac{1}{n'-1}\frac{d'n'}{n'-1}bb\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{b}\right)$$

quod ita ostenditur:

Cum aequatio prima differentialis praebet:

$$\frac{d\alpha}{\alpha}-\frac{db}{b}-\frac{0d\alpha}{\alpha(\alpha-0)}=0 \text{ siue}$$

$$d\alpha\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)-\frac{0d\alpha}{\alpha(\alpha-0)}=0$$

Cum

Cum igitur ex conditione campi apparentis sit

$$\frac{0}{\infty} = \frac{b}{c} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \text{ erit}$$

$$d\alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) - \frac{b}{c^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) d\epsilon = 0$$

ideoque loco $d\epsilon$ suum valorem substituendo

$$d\alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) - \frac{b}{c^2} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \left(\frac{c}{\alpha} \frac{d\alpha}{\alpha} - \frac{c}{n-1} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) \right) = 0$$

vbi membra, quae $d\alpha$ continent, manifesto se destruant,
et tota quaestio ad hanc aequationem perducitur

$$\frac{d}{n-1} \cdot b \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{b} \right) = 0.$$

Coroll. 3.

311. Quod si ergo huic conditioni satisfieri possit, obiectum sine margine colorato apparebit: praeterea vero confusio penitus tolleretur, si reddi liceret $d\epsilon = 0$, quod fit per hanc aequationem

$$\frac{\alpha}{b} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{c} \right) + \frac{1}{c} + \frac{1}{b} = 0 \text{ siue}$$

$$+ \frac{d}{n-1} \cdot \frac{\alpha}{b} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{c} \right)$$

$$+ \frac{d}{n-1} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{b} \right) = 0$$

$$\alpha \alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{c} \right) + b \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{b} \right) = 0.$$

Coroll. 4.

312. Priori autem aequationi satisfieri nequit nisi fuerit vel $\alpha + b = 0$ vel $\frac{1}{c} + \frac{1}{b} = 0$. Illo casu ambae lentes coniungerentur, ut vnicam constituerent, hoc vero posterioris distantia focalis fieret infinita, qui

Hh 2

casus

casus iterum, ad casum vnicæ lentis rediret; foret enim $O = -a - b$, ob $\xi = -b$, et oculus priori lenti immediate applicari deberet.

Scholion

313. Si simili modo has inuestigationes ad plures lentes extendere vellemus, non neglecta earum crassitie in formulas plane inextricabiles delaberemur vnde vix quicquam concludi posset. Verum quia in omnibus fere instrumentis dioptricis, præcipue quæ pluribus lentibus constant, iis tam exigua crassities tribui solet, ut sine notabili errore pro nihilo haberi possit, tam tædiosæ indagatoni facile supersedere poterimus. Ad quod accedit, quod hic non de summo rigore geometrico agatur, sed contenti esse queamus, dummodo hanc confusionem satis prope cognouerimus: ex quo sufficiet in consideratione plurium lentium earum crassitiem prorsus neglexisse.

Supplementum IV.

Si ratio refractionis in singulis lenticulis sit diuersa solutio sequenti modo absoluetur:

I. Prima æquatio differentialis prorsus se habebit, ut in problemate, ita, ut sit

$$d\alpha\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right) + d\xi\left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}\right) - \frac{od\gamma}{\gamma(\gamma-1)} = 0$$

et quia etiam, ut ante, est

$$\frac{0}{\gamma-1} = \frac{b\delta c}{a\delta\gamma}\left(1 + \frac{a}{b}\right) + \frac{c\epsilon}{\xi\gamma}\left(1 + \frac{\xi}{c}\right)$$

erit

erit nostra aequatio.

$$(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(d\alpha - \frac{bbcc}{c^2\gamma^2}d\gamma) + (\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})(d\beta - \frac{cc}{\gamma^2}d\gamma) = 0.$$

II. Nunc autem ratio diuersae refractionis est habenda; unde in superioribus additamentis inuenimus esse.

$$d\alpha = -\frac{acdn}{a'-1}(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'})$$

$$d\beta = \frac{ccda}{b'b} - \frac{ccdn'}{n'-1}(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'})$$

$$d\gamma = \frac{\gamma\gamma d\epsilon}{cc} - \frac{\gamma\gamma dn''}{n''-1}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}).$$

Hincque ergo fiet

$$d\alpha - \frac{bbcc}{c^2\gamma^2}d\gamma = d\alpha - \frac{bbd\epsilon}{d^2} + \frac{bbccdn''}{c^2(n''-1)}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})$$

$$= \frac{b^2.d.n''}{n''-1}(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'}) + \frac{bbccdn''}{c^2(n''-1)}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})$$

Deinde

$$d\beta - \frac{cc}{\gamma^2}d\gamma = \frac{ccdn''}{n''-1}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})$$

III. Ex his ergo nostra aequatio differentialis abibit in hanc formam:

$$(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(\frac{bbdn'}{n'-1}[\frac{1}{b} + \frac{1}{b'}] + \frac{bbcc^2dn''}{c^2(n''-1)}[\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}])$$

$$+ (\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})(\frac{ccdn''}{n''-1}[\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}])$$

sive.

$$\frac{dn'}{n'-1}.bb.(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'})$$

$$+ \frac{dn''}{n''-1}.cc(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})(\frac{bb}{c^2}(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) + \frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}) = 0$$

IV. Pro casu autem illo singulari, quo oculus lenti ultimae immediate, debet adplicari, ob $O=0$, habebitur simpliciter haec aequatio

$$d\alpha(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) + d\beta(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}) = 0.$$

Hh 3:

sive

fiue, substituto valore $d\epsilon$

$$d\alpha\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+\frac{\epsilon\epsilon}{b}\frac{d\alpha}{d\epsilon}\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right)$$

$$-\frac{\epsilon\epsilon}{n'-1}\frac{dn'}{d\epsilon}\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right)=0.$$

$$d\alpha\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}+\frac{\epsilon\epsilon}{b^2}\left[\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right]\right)$$

$$-\frac{\epsilon\epsilon}{n'-1}\frac{dn'}{d\epsilon}\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right)=0,$$

feu tandem

$$+\frac{dn}{n-1}\alpha\alpha\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{a}\right)\chi\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}+\frac{\epsilon\epsilon}{b^2}\left[\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right]\right),$$

$$+\frac{dn'}{n'-1}\epsilon\epsilon\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right)=0.$$

V. Hoc modo tantum margo coloratus tollitur; vt autem tota confusio tollatur, quod fit ſi $d\gamma=0$, inſuper ſatiſfieri debet huic aequationi

$$0=\frac{dn}{n-1}\cdot\frac{\alpha\alpha\epsilon\epsilon\gamma\gamma}{b^2c^2}\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)$$

$$+\frac{dn'}{n'-1}\cdot\frac{\epsilon\epsilon\gamma\gamma}{b^2c^2}\left(\frac{1}{b}+\frac{1}{c}\right)$$

$$+\frac{dn''}{n''-1}\cdot\gamma\gamma\cdot\left(\frac{1}{c}+\frac{1}{d}\right).$$

Problema 6.

Tab. III. 314. Si instrumentum dioptricum tribus con-
Fig. 14. ſtet lentibus, quarum craſſities euaneſcat, eam deſi-
gnare diſpoſitionem, vt oculus in eo loco, quem cam-
pus poſtulat, conſtitutus obiectum ſine margine colo-
rato conſpiciat.

Solutio.

Poſita ergo diſtancia obiecti ante lentem obie-
ctiuam $AE=a$, cuiusque magnitudine $Et=z$, vo-
centur

centur distantiae imaginum a radiis mediae naturae formatarum, vt haecenus

$aF = a$, $BF = b$; $bG = c$, $CG = c$, et $eH = \gamma$.
eritque imago vltima $H\theta = \frac{a\gamma}{abc}z$, et posita oculi post
lentem vltimam distantia $eO = O$, erit $OH = \gamma - O$ et
anguli $HO\theta$ tangens $= \frac{a\gamma}{bc} \cdot \frac{z}{\gamma - O}$, quae debet esse in-
variabilis. Posito ergo eius differentiali logarithmico
 $= 0$ habebimus hanc aequationem:

$$\frac{da}{a} - \frac{db}{b} + \frac{dc}{c} - \frac{dc}{c} + \frac{d\gamma}{\gamma} - \frac{d\gamma}{\gamma - O} = 0$$

At et formulis supra (300) erutis habemus

$$da = -db = -\frac{dn}{n-1} \cdot a \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)$$

$$dc = -dc = -\frac{ce \ln}{n-1} \left(\frac{ac}{bb} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right)$$

$$d\gamma = -\frac{\gamma dn}{n-1} \left(\frac{ac}{bce} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) + \frac{ce}{cc} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) + \frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} \right)$$

vnde nostra aequatio erit

$$da \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) + dc \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - \frac{O d\gamma}{\gamma(\gamma - O)} = 0$$

Sed ob campum apparentem supra 254 inuenimus:

$$B = c = b \left(1 + \frac{c}{b} \right) \frac{z}{a}$$

$$C = c = \frac{bc}{c} \left(1 + \frac{c}{b} \right) \frac{z}{a} + \frac{ac}{c} \left(1 + \frac{c}{c} \right) \frac{z}{a}$$

hincque

$$O = \frac{\gamma c}{c + H\theta} \text{ et } \frac{O}{\gamma - O} = \frac{c}{H\theta} \text{ vnde fit ob}$$

$$H\theta = \frac{a\gamma}{bc} \cdot \frac{z}{a}$$

$$\frac{O}{\gamma - O} = \frac{bce}{ace\gamma} \left(1 + \frac{a}{b} \right) + \frac{cc}{c\gamma} \left(1 + \frac{c}{c} \right) \text{ seu}$$

$$\frac{O}{\gamma(\gamma - O)} = \frac{bce}{c\gamma\gamma} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) + \frac{cc}{\gamma\gamma} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right)$$

Valo-

Valoribus iam his substitutis habebimus:

$$(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(da - \frac{bbcc}{aa\gamma\gamma}d\gamma) + (\frac{1}{c} + \frac{1}{e})(d\epsilon - \frac{ee}{\gamma\gamma}d\gamma) = 0$$

At est

$$da - \frac{bbcc}{aa\gamma\gamma}d\gamma = \frac{d\pi}{n-1}(bb(\frac{1}{b} + \frac{1}{e}) + \frac{bbcc}{ee}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}))$$

$$d\epsilon - \frac{ee}{\gamma\gamma}d\gamma = \frac{d\pi}{n-1}(ee(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}))$$

Quare facta diuisione per $\frac{d\pi}{n-1}$ nanciscemur hanc aequationem:

$$bb(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(\frac{1}{b} + \frac{1}{e} + \frac{ee}{ee}(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma})) + ee(\frac{1}{c} + \frac{1}{e})(\frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma}) = 0$$

Quodsi vero oculus lenti postremae immediate applicetur, seu sit $O=0$, conditio praescripta hanc postulat aequationem:

$$aa(\frac{1}{a} + \frac{1}{b})(\frac{1}{c} + \frac{1}{a}) + ee(\frac{1}{c} + \frac{1}{e})(\frac{ee}{ee}(\frac{1}{c} + \frac{1}{a}) + \frac{1}{b} + \frac{1}{e}) = 0$$

Confusio vero a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda perfecte tollitur si praeterea fuerit $d\gamma=0$ seu

$$\frac{aaee}{bbcc}(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}) + \frac{ee}{ee}(\frac{1}{b} + \frac{1}{e}) + \frac{1}{c} + \frac{1}{\gamma} = 0.$$

COROLL. I.

315. Si rationes aperturarum lentium in computum ducantur, eaque pro lente secunda ponatur $=\pi$, pro tertia $=\pi'$ erit $bN' = \frac{\pi b\epsilon}{b+\epsilon}$ et $CM'' = cN'' = \frac{\pi c\gamma}{c+\gamma}$. Tum vero posito $\frac{\pi}{\gamma} = \Phi$, erit $G\eta = \frac{aa\epsilon}{aa\delta}a\Phi$, et $H\theta = \frac{aa\gamma}{aa\delta}a\Phi$. Hinc fiet $\frac{0}{\gamma-0} = \frac{cN''}{H\theta} = \frac{\pi a b c e}{aa\delta(c+\gamma)\delta\Phi}$ et $\frac{0}{\gamma(0-0)} = \frac{\pi a b c e}{aa\delta\gamma(c+\gamma)} \cdot \frac{1}{a\Phi}$.

Coroll.

Coroll. 2.

316. Quodsi porro ut supra ponatur

$$\alpha = Aa, \beta = Bb, \gamma = Cc \text{ erit } \frac{0}{\gamma(\gamma-1)} = \frac{\pi}{ABC(C+1)B};$$

tum vero $bN' = \frac{\pi Bb}{B+1}$ et $CM'' = \frac{\pi Cc}{C+1}$: ac $G\eta = ABa\Phi$;

Cum iam sit

$$bN' + G\eta : bG = CM'' - G\eta : CG \text{ erit } \frac{bN' + G\eta}{bG} = \frac{CM'' - G\eta}{CG},$$

ideoque

$$\frac{1}{bG} + \frac{1}{CG} = \frac{CM''}{CGG\eta} - \frac{bN'}{bCG\eta} \text{ hoc est } \frac{1}{b} + \frac{1}{c} = \frac{\pi C}{AB(C+1)B} - \frac{\pi}{AB(B+1)B}$$

simili vero modo est $\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{\pi B}{A(B+1)B}$.

Coroll. 3.

317. Per easdem substitutiones fit

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a} = \frac{A+1}{Aa}; \quad \frac{1}{b} + \frac{1}{b} = \frac{B+1}{Bb}; \quad \frac{1}{c} + \frac{1}{c} = \frac{C+1}{Cc} \text{ etc.}$$

hincque:

$$aa \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) = A(A+1)a$$

$$\beta\beta \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) = B(B+1)b$$

$$\gamma\gamma \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{c} \right) = C(C+1)c \text{ sicque porro.}$$

Coroll. 4.

318. His ergo nonis denominationibus introdu-
ctis differentialia ex §. 300 ita exprimentur

$$da = -db = -\frac{dn}{n-1} \cdot A(A+1)a$$

$$d\beta = -dc = -B\beta db = -\frac{dn}{n-1} \cdot B(B+1)b$$

$$d\gamma = -d.d = -CCdc = -\frac{dn}{n-1} \cdot C(C+1)c$$

quae formulae commodius in calculum introducentur.

Tom. I.

I i

Quem-

Quemadmodum hic nouae formae adhibentur in fequentibus vfurpandae; ita et pro cafu diuerfae refractionis fequentibus formulis in pofterum vti licebit:

$$\begin{aligned}\frac{0}{\gamma(\gamma-1)} &= \frac{\pi'}{AEC(C+1)a\phi} \\ \frac{1}{a} + \frac{1}{b} &= \frac{\pi B}{A(B+1)a\phi} \\ \frac{1}{b} + \frac{1}{c} &= \frac{\pi' C}{AB(C+1)a\phi} - \frac{\pi}{AB(B+1)a\phi} \\ \frac{1}{\gamma} + \frac{1}{d} &= \frac{\pi'' D}{ABC(D+1)a\phi} - \frac{\pi'}{AEC(C+1)a\phi} \\ &\text{etc.}\end{aligned}$$

tum vero formulae differentiales erunt

$$\begin{aligned}da &= -db = \frac{da}{n-1} \cdot A(A+1)a \\ d\mathcal{E} &= -dc = B^2 da \frac{d\pi'}{n'-1} \cdot B(B+1)b \\ d\gamma &= -dd = C^2 d\mathcal{E} \frac{d\pi''}{n''-1} \cdot C(C+1)c \\ d\delta &= -de = D^2 d\gamma \frac{d\pi'''}{n'''-1} \cdot D(D+1)d \\ &\text{etc.}\end{aligned}$$

Atque ex his formulis vt margo coloratus euaneſcat, ſatiſfieri debet huic aequationi

$$0 = \frac{d\pi'}{n'-1} \cdot \frac{\pi b}{Aa\phi} + \frac{d\pi''}{n''-1} \cdot \frac{\pi' c}{ABa\phi}$$

Vt autem haec confuſio penitus tollatur, fieri debet

$$\begin{aligned}d\gamma &= -\frac{da}{n-1} \cdot A(A+1)B^2 C^2 a \\ &- \frac{d\pi'}{n'-1} \cdot B(B+1)C^2 \cdot b \\ &- \frac{d\pi''}{n''-1} \cdot C(C+1)c = 0.\end{aligned}$$

ſive

siue

$$\begin{aligned} & \frac{d\pi}{\pi-1} \cdot \frac{(1+\pi')^2}{A} \\ & + \frac{d\pi'}{\pi'-1} \cdot \frac{(B+\pi')b}{AAB} = 0 \\ & - \frac{d\pi''}{\pi''-1} \cdot \frac{(C-\pi'')c}{A^2B \cdot C} \end{aligned}$$

Problema 7.

319. Si instrumentum dioptricum quatuor
constet lentibus quarum crassities negligi queat, eam
definire dispositionem ut oculus in eo loco quem
campus apparens postulat, constitutus obiectum sine
confusione a diuersa radiorum indole oriunda con-
spiciat.

Tab. III.
Fig. 15.

Solutio.

Posita distantia obiecti ante instrumentum $AE=a$,
eiusque magnitudine $E\epsilon=z$, vocentur distantiae
imaginum a radiis mediae naturae formarum ut
haecenus.

$aF=a$, $BF=b$; $bG=\epsilon$, $CG=c$; $cH=\gamma$; $DG=d$; $dI=\delta$

Tum vero ponamus praeterea

$\alpha=Aa$, $\epsilon=Bb$; $\gamma=Cc$; $\delta=Dd$

atque introducantur rationes aperturarum pro singulis
lentibus post primam, quae sint π pro secunda QQ , π'
pro tertia RR et π'' pro quarta SS , sumto pro
campo $\frac{z}{a}=\Phi$. His positis erunt imagines $F\zeta=Aa\Phi$;
 $G\eta=ABa\Phi$; $H\theta=ABCa\Phi$ et $I\iota=ABCDa\Phi=\frac{\alpha\epsilon\gamma\delta}{a b c d}z$.

1 i 2

lam

Iam posita oculi distantia post instrumentum $dO=O$,
 ut sit $OI=\delta-O$ erit anguli IO tangens $\frac{a\gamma\delta}{abc\delta} = \frac{z}{\delta-O}$,
 quae cum ob diuersam radiorum refrangibilitatem
 immutata manere debeat, differentiata dabit hanc
 aequationem

$$\frac{da}{a} - \frac{db}{b} + \frac{dc}{c} - \frac{d\gamma}{\gamma} - \frac{d\delta}{\delta} - \frac{O d\delta}{\delta(\delta-O)} = 0$$

quae ob $db=-da$, $d\epsilon=-d\delta$ et $dd=-d\gamma$ abit in hanc

$$da\left(\frac{1}{a}+\frac{1}{b}\right)+d\delta\left(\frac{1}{\delta}+\frac{1}{\epsilon}\right)+d\gamma\left(\frac{1}{\gamma}+\frac{1}{\delta}\right)-\frac{O d\delta}{\delta(\delta-O)}=0$$

Verum modo ante notauimus fore (318)

$$da = \frac{-dn}{n-1} \cdot A(A+1)a$$

$$d\epsilon = B B da - \frac{d n}{n-1} \cdot B(B+1)b$$

$$d\gamma = C C d\epsilon - \frac{d n}{n-1} \cdot C(C+1)c$$

$$d\delta = D D d\gamma - \frac{d n}{n-1} \cdot D(D+1)d$$

vbi pro b, c, d , valores §. 266 assignati substitui
 debent. Porro vero iam animaduertimus esse (316)

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{1}{A B C \Phi} \cdot \frac{\pi}{B+1}$$

$$\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = \frac{1}{A B C \Phi} \left(\frac{\pi' C}{C+1} - \frac{\pi}{B+1} \right)$$

$$\frac{1}{c} + \frac{1}{d} = \frac{1}{A B C \Phi} \left(\frac{\pi'' D}{D+1} - \frac{\pi' C}{C+1} \right)$$

atque

$$\frac{O}{\delta(\delta-O)} = \frac{\pi'''}{A B C D(D+1)\pi\Phi}$$

Quod

Quodsi iam priores valores in posterioribus successivè substituantur, habebimus

$$da = \frac{dn}{n-1} \cdot A(A+1)a$$

$$db = \frac{dn}{n-1} \cdot B(AB(A+1)a + (B+1)b)$$

$$dc = \frac{dn}{n-1} \cdot C(AB'C(A+1)a + BC(B+1)b + (C+1)c)$$

$$dd = \frac{dn}{n-1} \cdot D(AB'C'D(A+1)a + BC'D(B+1)b + CD(C+1)c + (D+1)d)$$

His igitur valoribus in aequatione differentiali substitutis, et divisione per $\frac{dn}{(n-1)d}$ facta aequatio nostra secundum singula membra distributa erit

$$-\frac{\pi B}{(B+1)}(A+1)a$$

$$-\frac{1}{A}(\frac{\pi' C}{C+1} - \frac{\pi}{B+1})(AB(A+1)a + (B+1)b)$$

$$-\frac{1}{AB}(\frac{\pi'' D}{D+1} - \frac{\pi'}{C+1})(AB'C(A+1)a + BC(B+1)b + (C+1)c)$$

$$+\frac{1}{ABC \cdot D+1}(\pi' AB'C'D(A+1)a + \pi'' BC'D(B+1)b + \pi''' CD(C+1)c + \pi^{(4)}(D+1)d) = 0$$

Terna autem priora membra negativa sola collecta praebent

$$-\frac{BCD(A+1)\pi''''}{E+1}a - \frac{CD(B+1)\pi''''}{A(D+1)}b - \frac{DC(C+1)\pi''''}{AB(D+1)}c$$

$$+\frac{\pi}{A}b + \frac{\pi'}{AB}c$$

quibus si quantum addatur prodit

$$\frac{\pi}{A}b + \frac{\pi'}{AB}c + \frac{\pi''}{ABC}d$$

Iam duo hic casus considerari oportet, alterum quo punctum O post lentem ultimam cadit, alterum

vero, quo ob distantiam O negatiuam oculus lenti
ultimae inmediate applicatur. Pro priori casu,
quo distantia $dO=O$ prodit positiua habetur ista aequatio
si quidem in aequatione modo inuenta pro b, c, d
valores §. 266 inuenti substituuntur

$$\frac{(B+1)\pi}{B\pi-(B+1)\Phi} + \frac{(C+1)\pi'}{C\pi'-(C+1)\lambda\pi-\Phi} + \frac{(\Gamma+1)\pi''}{\Gamma\pi''-(\Gamma+1)\lambda'\pi-\pi+\Phi} = 0$$

Pro casu posteriori, quo distantia O euanescebat assu-
mitur facta multiplicatione per $\frac{D+1}{a}\Phi$.

$$\frac{BC\Gamma(A+1)\pi''}{\Phi} + \frac{CD(B+1)\pi'}{D\pi-(B+1)\Phi} + \frac{D(C+1)\pi''}{C\pi'-(C+1)\lambda\pi-\Phi} \\ = \frac{(B+1)(\Gamma+1)\pi}{B\pi-(B+1)\Phi} + \frac{(C+1)\Gamma(\pi'+\pi'')}{C\pi'-(C+1)\lambda\pi-\Phi}$$

Hoc modo efficitur, vt obiectum sine margine
colorato appareat at omnis confusio tollitur si
praeterea fuerit

$$AB^2C^2D(A+1) + \frac{ABC^2D(B+1)^2\Phi}{b\pi-(B+1)\Phi} + \frac{ABCF(C+1)^2\Phi}{C\pi'-(C+1)\lambda\pi-\Phi} + \frac{ABC(D+1)^2\Phi}{\Gamma\pi''-(\Gamma+1)\lambda'\pi-\pi+\Phi} = 0$$

seu per ABC diuidendo:

$$BGD(A+1) + \frac{CF(B+1)^2\Phi}{B\pi-(B+1)\Phi} + \frac{\Gamma(C+1)^2\Phi}{C\pi'-(C+1)\lambda\pi-\Phi} + \frac{(\Gamma+1)^2\Phi}{\Gamma\pi''-(\Gamma+1)\lambda'\pi-\pi+\Phi} = 0$$

$$BCD(A+1) + \frac{C\Gamma(B+1)^2}{Aa} + \frac{D(C+1)^2}{ABa} + \frac{(\Gamma+1)^2d}{ABCa} = 0$$

COROLL. I.

320. Si vtrique conditioni satisfieri potest, vt
nec locus nec magnitudo imaginis vllam mutatio-
nem patiat locus oculi non amplius in computum
ingreditur sed imago, vndeunque cernatur, ab omni
confusione prorsus libera erit.

Coroll.

Coroll. 2.

321. Vt ergo hunc summum perfectionis gradum consequamur, binis his aequationibus satisfieri oportet.

$$\frac{(B+1)^n \pi}{B(\pi - (B+1)\Phi)} + \frac{(C+1)^{n'} \pi'}{C(\pi' - (C+1)(\pi - \Phi))} + \frac{(D+1)^{n''} \pi''}{D(\pi'' - (D+1)(\pi' - \pi - \Phi))} = 0$$

et

$$A + 1 + \frac{(B+1)^n \Phi}{B(\pi - (B+1)\Phi)} + \frac{(C+1)^{n'} \Phi}{C(\pi' - (C+1)(\pi - \Phi))} + \frac{(D+1)^{n''} \Phi}{D(\pi'' - (D+1)(\pi' - \pi - \Phi))} = 0.$$

Coroll. 3.

322. Si porro vt supra fecimus ponamus

$$\frac{A}{A+1} = \mathfrak{A}, \quad \frac{B}{B+1} = \mathfrak{B}, \quad \frac{C}{C+1} = \mathfrak{C} \text{ et } \frac{D}{D+1} = \mathfrak{D}$$

istae aequationes sequenti modo simplicius exprimentur:

$$+ \frac{\pi}{B(\pi - \Phi)} + \frac{\pi'}{C(\pi' - \pi - \Phi)} + \frac{\pi''}{D(\pi'' - \pi' - \pi - \Phi)} = 0 \text{ et}$$

$$\frac{1}{A} + \frac{\Phi}{A\mathfrak{B}(\mathfrak{D}\pi - \Phi)} + \frac{\Phi}{A\mathfrak{B}\mathfrak{C}(\pi' - \pi - \Phi)} + \frac{\Phi}{A\mathfrak{B}\mathfrak{C}\mathfrak{D}(\pi'' - \pi' - \pi - \Phi)} = 0$$

hic prima membra multiplicari debent per $\frac{d}{n-1}$

secunda per $\frac{d}{n'-1}$

tertia per $\frac{d}{n''-1}$

etc.

Coroll. 4.

323. Sin autem non liceat has ambas aequationes adimplere, curandum est, vt saltem priori, qua magnitudo apparens a confusione liberatur, satisfiat

fiat hoc enim modo obiectum sine margine colorato apparebit vbi quidem ad duos casus respici conuenit ; rout distantia oculi dO prodierit positua vel negatiua.

Scholion.

324. Introducendis ergo rationibus aperturarum quibus supra iam commodè sumus vsi ad campum apparentem definiendum æquationes etiam istae confusionem a diuersa radiorum refrangibilitate oriundam tollentes satis sunt simplices, vt sine molestia tractari queant ; si quidem crassities lentium negligatur. Hoc ergo modo problema generale, quicumque fuerit lentium numerus, expediri conueniet.

Supplementum V.

Si ratio refractionis in singulis lentibus discrepet, prodit primo quidem eadem æquatio differentialis

$$d\alpha(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}) + d\epsilon(\frac{1}{c} + \frac{1}{d}) + d\gamma(\frac{1}{e} + \frac{1}{f}) \frac{-\gamma d\delta}{\delta(\delta - O)} = 0$$

in qua ergo casu $O=0$ vltimum membrum abiici debet.

1) Si autem O habeat valorem posituum, erit, vt ante,

$$\frac{O}{\delta(\delta - O)} = \frac{\gamma}{ABCD(D - \gamma)O\delta}$$

atque etiam valores $\frac{1}{a} + \frac{1}{b}$; $\frac{1}{c} + \frac{1}{d}$; $\frac{1}{e} + \frac{1}{f}$ manent iidem, vt ante.

At

At vero ob diuersitatem refractionis habebimus

$$d\alpha = \frac{-d n}{n-1} \cdot A(A+1)a$$

$$d\epsilon = BBd\alpha - \frac{d n'}{n'-1} \cdot B(B+1)b$$

$$d\gamma = CCd\epsilon - \frac{d n''}{n''-1} \cdot C(C+1)c$$

$$d\delta = DDd\gamma - \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot D(D+1)d$$

Hinc ergo aequatio nostra successive ita formetur :

$$\begin{aligned} \frac{-O d \delta}{\delta(\delta-O)} &= \frac{-\pi'' d \delta}{ABCD(D+1)a\Phi} \\ &= \frac{-\pi'' D d \gamma}{ABC(D+1)a\Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi} \end{aligned}$$

$$\text{Addatur } d\gamma\left(\frac{1}{\gamma} + \frac{1}{\delta}\right) = \frac{d\gamma \cdot \pi'' D}{ABC(D+1)a\Phi} - \frac{\pi'' d \gamma}{ABC(C+1)a\Phi}$$

$$\text{et prodibit } \frac{-\pi'' d \gamma}{ABC(C+1)a\Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi}$$

et pro $d\gamma$ substituto valore

$$\frac{-\pi'' C d \epsilon}{AB(C+1)a\Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' c}{AB a \Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi}$$

Iam addatur

$$d\epsilon\left(\frac{1}{\epsilon} + \frac{1}{\delta}\right) = \frac{\pi'' C d \epsilon}{AB(C+1)a\Phi} - \frac{\pi'' d \epsilon}{AB(B+1)a\Phi}$$

proditque

$$\frac{-\pi'' d \epsilon}{AB(B+1)a\Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' c}{AB a \Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi}$$

et substituto valore ipsius $d\epsilon$

$$\frac{-\pi'' B d \alpha}{AB(B+1)a\Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' b}{AB a \Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' c}{AB a \Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi}$$

$$\text{denique addatur } d\alpha\left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\delta}\right) = \frac{\pi'' B d \alpha}{AB(B+1)a\Phi}$$

ac aequatio quacsita, qua margo coloratus euanesceat, erit

$$\frac{d n'}{n'-1} \cdot \frac{\pi'' b}{AB a \Phi} + \frac{d n''}{n''-1} \cdot \frac{\pi'' c}{AB a \Phi} + \frac{d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi'' d}{ABC a \Phi} = 0$$

Tom. I.

K k

II)

II) Sin autem O habeat valorem negativum :
tunc sumi debet $O=0$ et pro eodem scopo aequatio
ita formabitur :

Cum sit

$$d\gamma\left(\frac{1}{\gamma} + \frac{1}{a}\right) = \frac{\pi'' D d\gamma}{ABC(D+1)a\Phi} - \frac{\pi' d\gamma}{ABC(C+1)a\Phi}$$

substituto valore $d\gamma$ fiet.

$$CCd\mathcal{E}\left(\frac{\pi'' D}{ABC(D+1)a\Phi} - \frac{\pi'}{ABC(C+1)a\Phi}\right) \\ - \frac{d\pi''}{\pi''-1} \cdot C(C+1)\mathcal{E}\left(\frac{\pi'' D}{ABC(D+1)a\Phi} - \frac{\pi'}{ABC(C+1)a\Phi}\right)$$

Addatur

$$d\mathcal{E}\left(\frac{1}{\mathcal{E}} + \frac{1}{\mathcal{E}}\right) = \frac{\pi C d\mathcal{E}}{AB(C+1)a\Phi} - \frac{\pi d\mathcal{E}}{AB(C+1)a\Phi}$$

critique

$$d\mathcal{E}\left(\frac{CD\pi''}{AB(D+1)a\Phi} - \frac{\pi}{AB(C+1)a\Phi}\right) - \frac{d\pi''}{\pi''-1} (C+1)\mathcal{E}\left(\frac{\pi'' D}{AB(D+1)a\Phi} - \frac{\pi'}{AB(C+1)a\Phi}\right)$$

et substituto valore ipsius $d\mathcal{E}$

$$d\alpha\left(\frac{BCD\pi''}{A(D+1)a\Phi} - \frac{B\pi}{A(B+1)a\Phi}\right) \\ - \frac{d\pi''}{\pi''-1} \left(\frac{(B+1)CD\pi''}{A(D+1)a\Phi} - \frac{\pi b}{A\cdot a\Phi}\right) - \frac{d\pi''}{\pi''-1} (C+1)\mathcal{E}\left(\frac{\pi'' D}{AB(D+1)a\Phi} - \frac{\pi'}{AB(C+1)a\Phi}\right)$$

Addatur

$$d\alpha\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right) = \frac{\pi B d\alpha}{A(B+1)a\Phi}$$

critique

$$- \frac{d\pi}{\pi-1} \cdot \frac{(A+1)BCD\pi'}{(D+1)a\Phi} \\ - \frac{d\pi'}{\pi'-1} \left(\frac{(B+1)CD\pi'' - (D+1)\pi}{A(D+1)a\Phi}\right) \\ - \frac{d\pi''}{\pi''-1} \left(\frac{(C+1)D\pi'' - (D+1)\pi'}{AB(D+1)a\Phi}\right)$$

Vnde

Vnde pro casu $O=0$ aequatio, qua margo coloratus destruitur, erit

$$0 = \frac{adn}{n-1} \cdot (A+1)BCD\pi'' \\ + \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \left(\frac{(B+1)CD\pi'' - (D+1)\pi'}{A} \right) \\ + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \left(\frac{(C+1)D\pi'' - (D+1)\pi'}{AB} \right)$$

III) Vt autem praeterea omnis confusio tollatur, insuper reddi oportet $\delta=0$; vnde haec aequatio nascitur

$$0 = \begin{cases} \frac{adn}{n-1} \cdot A(A+1)B^2C^2D^2 \\ + \frac{bdn'}{n'-1} \cdot B(B+1)C^2D^2 \\ + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot C(C+1)D^2 \\ + \frac{d\pi''}{n''-1} \cdot D(D+1) \end{cases}$$

quae per $A^2B^2C^2D^2$ diuisa dat

$$0 = \begin{cases} \frac{adn}{n-1} \cdot \frac{A+1}{A} \\ + \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{B+1}{A^2B} \\ + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{C+1}{A^2B^2C} \\ + \frac{d\pi''}{n''-1} \cdot \frac{D+1}{A^2B^2C^2D} \end{cases}$$

Circa hanc autem aequationem imprimis notandum est, si omnes lentes pari facultate refringente sint praeditae, ei satisfieri haud posse; ex quo haec aequatio proprie pertinet ad casum, quo diuersae refractiones locum habent.

K k 2

Pro-

Problema 8.

325. Si instrumentum dioptricum ex quocunque lentibus sit compositum, quarum crassitiem negligere liceat, eam determinare dispositionem, ut oculus in eo loco, quem campus apparens postulat positus nullam confusionem sentiat.

Solutio.

Sit obiecti ante lentem primam distantia $AE=a$, eiusque magnitudo $Ee=z$, quae quidem conspici queat, et statuatur $\frac{z}{a}=\Phi$. Deinde sint distantiae imaginum a radiis mediae naturae formarum ut supra:

$$AE=a; BF=b; CG=c; DH=d; EI=e \\ a.F=a; b.G=b; c.H=c; d.I=d; e.K=e \\ \text{etc.}$$

ac vocemus breuitatis gratia

$$a=Aa, b=Bb, c=Cc, d=Dd, e=Ee \text{ etc.}$$

tum vero etiam

$$\frac{A}{A+1}=A; \frac{B}{B+1}=B; \frac{C}{C+1}=C; \frac{D}{D+1}=D; \frac{E}{E+1}=E \text{ etc.}$$

Iam apertura primae lentis PP ut euanescente considerata sit ratio aperturae pro reliquis lentibus

$$QQ=\pi; RR=\pi'; SS=\pi''; TT=\pi''' \text{ etc}$$

His

His positis supra vidimus (266) fore practer $\alpha = Aa$

$$b = \frac{Aa\Phi}{2\pi - \Phi}$$

$$\mathfrak{E} = \frac{ABa\Phi}{2\pi - \Phi}$$

$$c = \frac{ABa\Phi}{2\pi' - \pi + \Phi}$$

$$\gamma = \frac{ABCa\Phi}{2\pi' - \pi + \Phi}$$

$$d = \frac{ABC\Phi}{2\pi'' - \pi + \pi - \Phi}$$

$$\delta = \frac{ABCDa\Phi}{2\pi'' - \pi + \pi - \Phi}$$

$$e = \frac{ABCDa\Phi}{2\pi''' - \pi' + \pi'' - \pi + \Phi}$$

$$\mathfrak{E} = \frac{ABCDEa\Phi}{2\pi''' - \pi' + \pi'' - \pi + \Phi}$$

etc.

etc.

Deinde singularum imaginum magnitudo ita se habebit

$$F\zeta = Aa\Phi; G\eta = ABa\Phi; H\theta = ABCa\Phi; I\iota = ABCDa\Phi$$

etc.

et ipsi aperturarum semidiametri :

$$\text{Lentis secundae } QQ = \frac{Aa\Phi}{2\pi - \Phi} \pi$$

$$\text{Lentis tertiae } RR = \frac{ABCa\Phi}{2\pi' - \pi + \Phi} \pi'$$

$$\text{Lentis quartae } SS = \frac{ABCDa\Phi}{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \pi''$$

$$\text{Lentis quintae } TT = \frac{ABCDEa\Phi}{2\pi''' - \pi' + \pi'' - \pi + \Phi} \pi'''$$

Mutata iam refractionis lege n : 1 infinite parum, distantiae $\alpha, b, \mathfrak{E}, c; \gamma, d, \delta$ etc. tales mutationes recipiunt.

$$d\alpha = -\frac{d n}{n-1} \cdot Aa(A+1)$$

$$d\mathfrak{E} = -\frac{d n}{n-1} \cdot ABa((A+1)B + \frac{(B+1)\Phi}{2\pi - \Phi})$$

$$d\gamma = -\frac{d n}{n-1} \cdot ABCa((A+1)BC + \frac{(B+1)C\Phi}{2\pi - \Phi} + \frac{(C+1)\Phi}{2\pi' - \pi + \Phi})$$

$$d\delta = -\frac{d n}{n-1} \cdot ABCDa((A+1)BCD + \frac{(B+1)CD\Phi}{2\pi - \Phi} + \frac{(C+1)D\Phi}{2\pi' - \pi + \Phi} + \frac{(D+1)\Phi}{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi})$$

etc.

Kk 3

Porro

Porro vero habetur :

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{1}{Aa\Phi} \cdot \mathfrak{D}\pi$$

$$\frac{1}{b} + \frac{1}{c} = \frac{1}{ABa\Phi} (\mathfrak{E}\pi' - \frac{\mathfrak{E}\pi}{B})$$

$$\frac{1}{c} + \frac{1}{d} = \frac{1}{ABCa\Phi} (\mathfrak{D}\pi'' - \frac{\mathfrak{E}\pi'}{C})$$

$$\frac{1}{d} + \frac{1}{e} = \frac{1}{ABCDa\Phi} (\mathfrak{E}\pi''' - \frac{\mathfrak{D}\pi''}{D})$$

etc.

His positis pro quolibet lentium numero seorsim formulas quaesito satisficientes expediamus: posita distantia oculi post lentem ultimam = 0.

I. Pro vnica Lente

Habetur haec aequatio differentialis $\frac{0 \cdot d\alpha}{\alpha(\alpha-0)} = 0$, pro quo casu tam magnitudo imaginis quam eius locus manebit inuariatus si fuerit $d\alpha = 0$, hoc est $A(A+1) = 0$, vnde deberet esse vel $A=0$ vel $A=-1$: quorum prius visio non admittit posterius autem lentem tollit. Tum vero ob campum esse debet $0=0$.

II. Pro duabus lentibus

Habetur haec aequatio differentialis, qua margo coloratus tollitur:

$$d\alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) - \frac{0 \cdot d\mathfrak{E}}{\mathfrak{E}(\mathfrak{E}-0)} = 0$$

at ob campum apparentem est $\frac{0}{\mathfrak{E}(\mathfrak{E}-0)} = \frac{1}{Bb} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right)$, ita vt habeamus:

$$d\alpha \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) - \frac{d\mathfrak{E}}{Bb} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} \right) = 0$$

Verum

Verum est $d\mathcal{E} = BBd\alpha - \frac{d\pi}{\pi-1} \cdot ABa \cdot \frac{(B+1)\mathcal{E}}{B\pi-\Phi}$

Quare si O habeat valorem positium erit ob

$$\mathcal{B}(B+1) = B, \frac{\pi}{B\pi-\Phi} = 0$$

Sin autem valor O prodeat negatiuus, quo casu capi-
tur $O=0$ erit $\frac{(A+1)\mathcal{E}\pi}{\Phi} = 0$.

Omnis autem confusio penitus tolletur, si insuper
fuerit

$$k + \frac{\Phi}{AB(B\pi-\Phi)} = 0$$

III. Pro tribus Lentibus

Si calculum eodem modo prosequamur, obiectum
sine margine colorato conspicietur:

1. Si ex campo apparente distantia O prodeat po-
situa hanc acuationem adimplendo:

$$\frac{\pi}{B\pi-\Phi} + \frac{\pi'}{A\pi'-\pi+\Phi} = 0.$$

2. Si ob distantiam O prodeuntem negatiuam ca-
piatur $O=0$ huic acuationi erit satisfaciendum:

$$\frac{\pi'}{A\Phi} + \frac{\pi}{AB(B\pi-\Phi)} = \frac{\pi}{AB\mathcal{E}(B\pi-\Phi)}$$

Omnis autem confusio penitus tolletur si fuerit insuper

$$k + \frac{\Phi}{AB(B\pi-\Phi)} + \frac{\Phi}{AB\mathcal{E}(B\pi-\pi+\Phi)} = 0.$$

IV. Pro quatuor Lentibus

Vt obiectum sine margine colorato spectetur:

1. Si

1. Si ex campo apparente distantia O prodeat positiua huic aequationi erit satisfaciendum :

$$\frac{\pi}{\phi} - \frac{\pi'}{\phi} + \frac{\pi''}{\phi} - \frac{\pi'''}{\phi} = 0$$

2. Sin autem capiatur $O=0$, huic

$$\frac{\pi'''}{\phi} + \frac{\pi''}{\phi} + \frac{\pi'}{\phi} = \frac{\pi}{\phi} + \frac{\pi'''}{\phi}$$

Omnis vero confusio penitus tollitur si fuerit praeterea

$$\frac{1}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} = 0$$

V. Pro quinque Lentibus

Vt obiectum tantum sine margine colorato conspiciatur

1. Si ex campo apparente distantia O prodeat positiua, huic aequationi erit satisfaciendum :

$$\frac{\pi}{\phi} - \frac{\pi'}{\phi} + \frac{\pi''}{\phi} - \frac{\pi'''}{\phi} + \frac{\pi''''}{\phi} = 0$$

2. Sin autem capiatur $O=0$ huic

$$\frac{\pi''''}{\phi} + \frac{\pi'''}{\phi} + \frac{\pi''}{\phi} + \frac{\pi'}{\phi} = \frac{\pi}{\phi} + \frac{\pi''''}{\phi}$$

$$\frac{1}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} = 0$$

Omnis autem confusio penitus tollitur, si praeterea satisfiat huic aequationi :

$$\frac{1}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} + \frac{\phi}{\phi} = 0$$

Atque huic manifesta est progressio ad maiorem lentium numerum.

Coroll.

Coroll. 1.

326. In casu ergo vnicae lentis licet quidem obiectum a margine colorato liberare neque vero confusionem penitus tollere. Casu autem duarum lentium ne margo quidem coloratus tolli potest, siquidem oculus in eo loco, quem campi apparentis conditio postulat, teneatur.

Coroll. 2.

327. Quodsi vero plures duabus habeantur lentes sufficiens quantitatum numerus adest, quarum determinatione non solum margo coloratus deleri, sed etiam forte omnis confusio penitus auferri posse videtur praecipue si lentium numerus ternarium superet.

Scholion.

328. Quod ergo incommodum a diuersa radiorum natura oriundum adeo graue vel summo Neutono est visum, vt instrumenta dioptrica nullo modo ab eo liberari posse sit arbitratus, id quidem saltem quod ad marginem coloratum attinet ad quem Neutonus inprimis spectabat, iam satis feliciter tolli posse certum est; ita vt saltem ob hanc causam non opus sit ad Telescopia Catoptrica confugere. Hec autem vitio sublato si praeterea alterum confusionis fontem obstruamus lentes scilicet nullam confusionem parientes adhibendo, nullum est dubium quin instrumenta dioptrica ad summum perfectionis gradum euehi queant.

Tom. I.

L1

Quae

Quae igitur haecenus particulatim circa singulas horum instrumentorum affectiones proposuimus, ea colligi conueniet, vnde in capite sequente praecepta generalia pro omnium instrumentorum dioptricorum constructione tradere est vitum.

Supplementum VI.

Ex iis, quae ante sunt adiecta, poterimus etiam problematis solutionem pro casu exhibere, quo singulae lentes peculiari refractione sunt praeditae, vbi quidem tantum postremae aequationes pro confusione vitanda mutationem quandam postulant; interim tamen etiam priores formulas, quibus locus oculi, quem campus apparens requirit, distinctius repraesentemus.

I. *Distantia Oculi post ultimam lentem* pro quouis lentium numero se habebit, vt sequitur.

Num. lentium	O id est, distantia oculi post lentem ultimam
I.	0
II.	$\frac{A B C D \pi \Phi}{(\pi - \Phi)(\Phi \pi - \Phi)} \text{ seu } \frac{\Phi \delta \pi}{\pi - \Phi}$
III.	$\frac{A F G \sigma \pi' \Phi}{(\pi' - \pi + \Phi)(\Phi \pi' - \pi + \Phi)} \text{ seu } \frac{E \sigma \pi'}{\pi' - \pi + \Phi}$
IV.	$\frac{A B C D \sigma \pi' \Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\Phi \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} \text{ seu } \frac{D \delta \pi''}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}$
V.	$\frac{A P C D E \sigma \pi'' \Phi}{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)(\Phi \pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)} \text{ seu } \frac{E \sigma \pi'''}{\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}$

etc.

II.

II. Si valor ipsius O sit positivus, ad marginem coloratum tollendum sequentes aequationes sunt adimplendae:

Num. lentium	
I.	$0 = 0$
II.	$0 = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{Aa\phi}$
III.	$0 = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{Aa\phi} + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{\pi'}{ABa\phi}$
IV.	$0 = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{Aa\phi} + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{\pi'}{ABa\phi} + \frac{ddn'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi''}{ABCa\phi}$
	etc.

III. Si valor ipsius O prodeat negativus, quo casu capi debet $0 = 0$, ad marginem coloratum tollendum sequentes aequationes sunt adimplendae.

Num. lentium	
I.	$0 = 0$
II.	$0 = \frac{adn}{n-1} \cdot (A+1) B \pi$
III.	$0 = \frac{adn}{n-1} (A+1) BC \pi' + \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{(B+1)C\pi' - (C+1)\pi}{A}$
IV.	$0 = \frac{adn}{n-1} (A+1) BCD \pi'' + \frac{bdn'}{n'-1} \left(\frac{(B+1)CD\pi'' - (D+1)\pi'}{A} \right) + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{(C+1)D\pi'' - (D+1)\pi'}{AB}$
	etc.

L 1 2

IV.

IV. Vt autem insuper omnis confusio huius generis tollatur, sequentes aequationes sunt adimplendae:

Num.
lentium

$$\text{I. } 0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{A+t}{A}$$

$$\text{II. } 0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{A+t}{A} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{B+t}{A \cdot B}$$

$$\text{III. } 0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{A+t}{A} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{B+t}{A \cdot B} + \frac{c d n''}{n''-1} \cdot \frac{C+t}{A \cdot B \cdot C}$$

$$\text{IV. } 0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{A+t}{A} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{B+t}{A \cdot B} + \frac{c d n''}{n''-1} \cdot \frac{C+t}{A \cdot B \cdot C} + \frac{d d n'''}{n'''-1} \cdot \frac{D+t}{A \cdot B \cdot C \cdot D}$$

etc.

Quarum formularum ordo hinc distinctius perspicitur, quam in problemate.

CAPVT VII.

DE

CONSTRUCTIONE

INSTRUMENTORVM DIOPTRICORVM

IN GENERE.

Problema I.

Si instrumentum dioptricum vnica conflet lente 329. Tab. III.
 crassitie cuiuscunque, PP, definire omnia momenta Fig. 12.
 ad visionem pertinentia.

Solutio.

Quod primo ad ipsius lentis structuram attinet
 ponatur obiecti Es ante eam distantia $AE = a$, ima-
 ginisque Fζ post eam proiectae $aF = a$; tum vero
 lentis crassities $Aa = v$ et quantitas arbitraria $= k$,
 vnde capiatur $\frac{k-v}{k+v} = i$. Hinc facies lentis ita erunt
 formatae, vt sit existente $n = \frac{11}{15}$ Conf. §. 68.

$$\text{radius faciei anterioris} = \frac{(n-1)a(k+v)}{k+v+2na}$$

$$\text{radius faciei posterioris} = \frac{(n-1)a(k-v)}{k-v-2na}$$

Ponatur porro semidiameter obiecti conspicui $Ee = z$,
 et semidiameter aperturæ in facie anteriori $AM = x$,
 in facie autem posteriori semidiameter aperturæ non

L 1 3

fit

fit minor quam ix . Denique oculi post lentem distantia vocetur $aO=O$, cuius distantia iusta fit $=l$. His positis sequentia momenta perpendi oportet.

1. Debet esse $O=x+l$ vt distantia imaginis visae naturae oculi conueniat.

2. Consideranda venit multiplicatio, quae ex ratione definitur, quam diameter obiecti visus tenet ad eiusdem diametrum visum si nudo oculo in distantia data $=b$ spectaretur. Quodsi ergo hic exponens multiplicationis ponatur $=m$ erit

$$m = i \cdot \frac{ob}{ai} \text{ pro situ inuerso}$$

3. Gradus claritatis determinatur semidiametro coni luminosi, qui a quouis obiecti puncto in oculum immittitur, qui si ponatur $=y$ erit

$$y = il \cdot \frac{x}{a} = \frac{bx}{ma}$$

4. Confusio inquinans visionem mensuratur semidiametro apparente circuli, qui nudo oculo aequae magnus cernitur, ac singula obiecti puncta per lentem spectata. Hanc mensuram vocavi (194) semidiametrum confusionis, ad quem definiendum si ponatur:

$$P = \frac{n}{i(n-1)^2} \left\{ \left(\frac{n}{a} + \frac{v}{k+v} \right) \left(\frac{l}{ia} + \frac{v}{k+v} \right)^2 + \left(\frac{n}{a} - \frac{v}{k+v} \right) \left(\frac{l}{a} - \frac{v}{k+v} \right)^2 \right\}$$

erit semidiameter confusionis $= i \cdot i \cdot \frac{a}{l} x^2 P = i^2 \cdot \frac{ma}{b} x^2 \cdot P$.

5. Vt oculus maximum campum apparentem percipiat, debet esse $O = \frac{f \cdot a \cdot v}{n \cdot a - l \cdot v}$

6. Quae

6. Quae distantia si fuerit positua, semidiameter campi seu obiecti conspicui $Ez = z$, ita pendet ab apertura faciei posterioris, vt posito huius semidiametro $= a$ sit $z = \frac{na}{v}$.

7. Sin autem distantia illa pro O assignata prodierit negatiua, oculum lenti immediate applicari conueniet, vt sit $O = 0$; tum vero pro a posito semidiametro pupillae ω erit pro campo apparente $z = \frac{na}{v}\omega$.

8. Vt obiectum sine margine colorato appareat, existente distantia O ante inuenta positua, debet esse $i = \frac{a}{a+v}$ seu $k = 2a + v$.

9. Sin autem ob illam distantiam negatiuam prodeuntem capiatur $O = 0$, vt margo coloratus euicetur, oportet esse $\frac{v}{a} + 1 - i = 0$, vnde sit $k = -2a - v$.

10. Omnis denique confusio a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda prorsus tolletur, si insuper fieri possit $(a+v)(a+a+v) = 0$

COROLL. I.

330. Si exponens multiplicationis m cum gradu claritatis y proponatur, erit $my = \frac{bx}{a}$. quae proprietas ad lentium numerum quantumuis magnum patet. Cum ergo $\frac{b}{a}$ sit quantitas data, erit x vt my ; tum vero y vt $\frac{x}{m}$, ac m vt $\frac{x}{y}$

COROLL. 2.

331. Tam maior ergo multiplicatio quam maior claritatis gradus postulat maiorem aperturam.
Verum

Verum aucto x confusio augetur in ratione triplicata, siquidem quantitas P maneat eadem: quare si x ex confusione etiamnum tolerabili determinetur, simul quantitas my determinatur.

Coroll 3.

332. Vt igitur tam multiplicationem m quam claritatem y salua confusione maxime augere liceat, quantitatem arbitrariam k ita definiri conueniet, vt litterae P minimus valor concilietur.

Cum autem posuerimus $\frac{k-v}{k+v} = i$, valor ipsius P fiet minimus, huic aequationi satisfaciendo:

$$2i^2\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{v}\right)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right)^2 - \frac{2n+1}{a} \frac{n+1}{v} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right) - \frac{i^2}{v} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right)^2 \\ + \frac{n+1}{a} \frac{n+1}{v} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right) + \frac{i}{v} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right)^2 - 2\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{v}\right)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{v}\right)^2 = 0$$

vbi §. 45 inuenimus.

Coroll 4.

333. Si loco i valor substituatursuus $\frac{k-v}{k+v}$, aequatio transibit in hanc formam:

$$+\frac{n}{a^2}(k+v)^2 + \frac{(2n+1)}{a} \frac{n+1}{v} (k+v)^2 (k+3v) + \frac{n+1}{a} \frac{n+1}{v} (k+v)^2 \\ - \frac{n}{a^2} (k-v)^2 - \frac{(2n+1)}{a} \frac{n+1}{v} (k-v)^2 (k-3v) + \frac{n+1}{a} \frac{n+1}{v} (k-v)^2 + 32k=0$$

quae per v multiplicata etiam ad casum accommodari potest quo est $v=0$: tum autem reperitur

$$k = \frac{4(n+1)2n}{(2n+1)(n-1)} \text{ et}$$

$$P = \frac{n}{4(n-1)^2(n+1)} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right) \left((4n-1)\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a}\right)^2 + \frac{(n-1)}{a}\right)$$

Scholion

Scholion

334. Hic non generatim omnem visionem, quae fit per vnicam lentem, considero, sed tantum eam, qua maximus campus apparens conspicitur; quamobrem locum oculi ita definiui, vt ipsi maximus campus adferatur. Sin autem minore campo velimus esse contenti oculus quoque alibi post lentem constitutus obiecta distincte cernere poterit, quemadmodum per lentes satis amplas, quae tabularum vitrearum nomine sunt notae, fieri solet. Hunc autem casum quoniam per se facile expeditur, atque in instrumentis dioptricis magnitudo campi potissimum spectatur, hic non attingo.

Problema 2.

335. Si instrumentum dioptricum duabus constet lentibus cuiuscunque crassitiei definire omnia momenta ad visionem pertinentia.

Tab. III
Fig. 13.

Solutio.

Obiecto constituto in $E\epsilon$, eius imagines projiciantur per istas lentes in $F\zeta$ et $G\eta$, ac ponantur quantitates vtramque lentem determinantes

$AE=a$, $aF=a$, crassities $Aa=v$ et distantia arbitraria $=k$

$BF=b$, $bG=b$, crassities $Bb=v'$ et distantia arbitraria $=k'$

Tom. I.

Mm

ponatur-

ponaturque breuitatis gratia $\frac{k-v}{k+v} = i$ et $\frac{k'-v'}{k'+v'} = j$.
Hinc existente $n = \frac{3}{2}$, constructio utriusque lentis
ita se habebit,

Radius faciei. anterioris posterioris

$$\text{Pro Lente PP} \dots \frac{(n-1)a(k+v)}{k+v + \frac{n}{2}a} \dots \frac{(n-1)a(k-v)}{k-v - \frac{n}{2}a}$$

$$\text{Pro Lente QQ} \dots \frac{(n-1)b(k'+v')}{k'+v' + \frac{n}{2}b} \dots \frac{(n-1)b(k'-v')}{k'-v' - \frac{n}{2}b}$$

Sit porro semidiameter aperturæ lentis primæ PP
in facie anteriori $= x$, in facie autem posteriori
maior sit quam ix . Tum vero lentis secundæ QQ
semidiameter aperturæ in facie anteriori maior esse
debet quam $i \frac{bx}{a}$, in posteriori vero maior quam $ij \frac{bx}{a}$.
Deinde sit semidiameter obiecti conspicui $Ee = z$,
distantia oculi $bo = O$, eiusque distantia iusta $= L$.
His positis ad sequentia momenta erit attendendum.

1. Ut oculus imaginem $G\eta$ in distantia iusta con-
spiciat, oportet esse $O = E + L$.

2. Posita distantia $= b$ ad quam multiplicatio
refratur, sit exponens multiplicationis $= m$, ac
supra inuenimus esse oportere $m = \frac{1}{i} \frac{a \frac{b}{a}}{b}$ pro situ
erecto.

3. Denotante y gradum claritatis fiet

$$y = ijL \frac{bx}{ac} \text{ ideoque } my = \frac{bx}{a}$$

4. Pro confusione posito breuitatis ergo

$$P = \frac{n}{2(n-1)} \left(\left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k+v} \right) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{k-v} \right) + \left(\frac{n}{a} + \frac{1}{k-v} \right) \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{k+v} \right) \right)$$

$$Q = \frac{n}{2(n-1)} \left(\left(\frac{n}{b} + \frac{1}{k'+v'} \right) \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{k'-v'} \right) + \left(\frac{n}{b} - \frac{1}{k'-v'} \right) \left(\frac{1}{b} - \frac{1}{k'+v'} \right) \right)$$

crit-

eritque

$$\text{semid. confusionis} = i i' \cdot \frac{g}{f} \cdot \frac{b}{a} x^2 \left(\frac{1}{f'v'} \cdot \frac{a}{b} P + i i' \cdot \frac{b b'}{a a'} Q \right).$$

5. Pro campo apparente definiendo, qui pender ab apertura singularum facierum lentium, si ponamus

Semidiametrum aperturæ

$$\text{Pro lente PP} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathfrak{A} = x \\ \text{faciei posterioris} = a \end{cases}$$

$$\text{Pro lente QQ} \begin{cases} \text{faciei anterioris} = \mathfrak{B} \\ \text{faciei posterioris} = b \end{cases}$$

habebimus sequentes æquationes

$$a = \frac{v}{n} z$$

$$\mathfrak{B} = \left(\frac{1}{i} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{b v}{n a a'} \right) z$$

$$b = \left(\frac{1}{i'} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{b' v'}{n a' a} - \frac{1}{i} \cdot \frac{a v'}{n a b} \right) z$$

ex quibus tribus æquationibus valor ipsius z minimus præbet semidiametrum campi apparentis.

6. Quem campum vt oculus reuera perspiciat, eius locus ita debet sumi, vt sit

$$O = \frac{\frac{1}{i} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{b v}{n a a'} - \frac{1}{i} \cdot \frac{a v'}{n a b}}{\frac{1}{i'} \cdot \frac{a+b}{a} - \frac{b' v'}{n a' a} - \frac{1}{i} \cdot \frac{a v'}{n a b} + \frac{1}{i' v'} \cdot \frac{a b'}{a' a}} \cdot \mathfrak{B}$$

si quidem hæc distantia fuerit positua.

7. Sin autem hæc distantia prodierit negatiua, oculum lenti QQ immediate applicari conuenit, vt sit $O = 0$; tum vero pro campo apparente inueni-

M m 2

niendo

niendo in aequationibus n^o . 5 allatis loco \mathcal{E} scribatur semidiameter pupillae ω , atque ex iisdem valor ipsius α minimus erutus dabit semidiametrum campi apparentis.

8. Obiectum porro sine margine colorato cerne-
tur, existente distantia $O n^o$ 6 inuenta positiua, si
huic aequationi satisfiat:

$$0 = 1 + \frac{b}{\alpha} + \frac{i'v'}{e} \left(1 + \frac{b}{\alpha} \right) + \frac{(1-i')^2 b(\alpha+b)}{a'v'} + \frac{1-i-i'}{a} \\ - \frac{i'v}{n\alpha} - \frac{i'v'}{n\mathcal{E}} - \frac{ibv}{n\alpha\alpha} - \frac{i'i'v'bbv}{n\alpha\alpha\mathcal{E}} - \frac{i(1-i')^2bbv}{n\alpha\alpha v'}$$

9. Sin autem capiatur distantia $O=0$, obiectum
margine colorato carebit, si fuerit

$$0 = \frac{1-i}{ia} + \frac{1-i'}{i'a} + \frac{v}{ia} + \frac{v'}{i'a} + \alpha \left(1 + \frac{\alpha}{ia} + \frac{(1-i)^2\alpha}{i'v} \right) \left(\frac{v'}{n'ibb} - \frac{1}{a} - b \right)$$

10. Omnis autem confusio penitus tolletur, quae
quidem a diuersa radiorum refrangibilitate profiscisci-
tur, si huic aequationi satisfacere licuerit $d\mathcal{E}=0$,
seu huic

$$0 = \frac{\alpha\alpha}{i'v'bb} \left(\frac{i}{a} + \frac{1}{ia} + \frac{(1-i)^2}{i'v} \right) + \frac{i'}{e} + \frac{1}{i'v} + \frac{(1-i')^2}{i'v'}$$

Coroll. 1.

336. Quia ambarum lentium distantia aB ne-
cessario est positiua, oportet sit $\alpha+b > 0$. Tum vero
aperturae ita debent esse comparatae vt sit $a > ix$;
 $\mathcal{E} > i. \frac{bx}{\alpha}$ et $\mathcal{E} > i'. \frac{bx}{\alpha}$.

Coroll. 2.

337. Casu igitur, quo ob valorem ipsius O
prodeuntem negatiuum distantia $O=0$ assumitur,
quia

quia tum $b = \omega$ statuitur, etiam esse debet $\omega > i\frac{bx}{a}$ seu $x < \frac{a\omega}{ib}$. Scilicet hoc casu inutile esset primam aperturam maiorem sumere, quia radii non in oculum ingrederentur.

Scholion

338. Si simili modo instrumenta dioptrica pluribus lentibus instructa prosequi vellemus, in calculos tantopere intricatos delaberemur, ut ex iis nihil fere concludere liceret. Oritur autem hæc calculi complicatio a crassitie lentium, qua neglecta omnia fiunt multo concinniora. Quare si pluribus lentibus uti velimus, crassitiem tam parvam assumamus, ut sine errore pro nihilo haberi possit, id quod in praxi etiam sedulo observari solet. Præterea etiam campī apparentis locique oculi determinatio non capit rigorem geometricum, parumque refert si in ea aliquantum aberretur. Similis quoque ratio est conditionum, quibus effectus a diversa radiorum refrangibilitate oriundus tollitur; sufficiet enim iis proxime satisfecisse, cum perfecta huius confusionis destructio ne sperari quidem possit. Quocirca in sequentibus, ubi instrumenta pluribus lentibus instructa evolvemus, crassitiem lentium in calculo penitus prætermittamus in quo negotio ne eadem toties repetere opus habeamus, problema generale præmittamus in quo omnia momenta generatim tantum exponamus eaque deinceps pro quovis lentium numero accurate describamus.

M-m 3

Problema.

Problema 5.

339. Si instrumentum dioptricum compositum sit ex lentibus quocunque quarum crassitiem negligere liceat, elementa eius constructionem continentia exponere, ex quibus deinceps regulæ dirigentes constructionem ipsam stabiliri possint.

Solutio.

Obiecto in E constituto ponantur distantiae determinatrices singularum lentium una cum numeris arbitrariis ad singulas pertinentibus ut sequitur.

Pro Lente prima $EA = a$; $aF = \alpha$; num: arb: $= \lambda$

Pro Lente secunda $FB = b$; $bG = \beta$; num: arb: $= \lambda'$

Pro Lente tertia $GC = c$; $cH = \gamma$; num: arb: $= \lambda''$

Pro Lente quarta $HD = d$; $dI = \delta$; num: arb: $= \lambda'''$

Pro Lente quinta $IE = e$; $eK = \varepsilon$; num: arb: $= \lambda''''$

Pro Lente sexta $KF = f$; $fL = \zeta$; num: arb: $= \lambda'''''$

etc.

ex quibus elementis quomodo singulae lentes debeant formari supra est expositum.

Nunc autem porro ponatur breuitatis gratia:

$a = Aa$; $\beta = Bb$; $\gamma = Cc$; $\delta = Dd$; $\varepsilon = Ee$; $\zeta = Ff$

etc.

tum

tum vero statuitur etiam

$$\frac{A}{A+1} = \mathfrak{A}; \frac{B}{B+1} = \mathfrak{B}; \frac{C}{C+1} = \mathfrak{C}; \frac{D}{D+1} = \mathfrak{D}; \frac{E}{E+1} = \mathfrak{E}; \frac{F}{F+1} = \mathfrak{F}$$

etc.

ita vt sint distantiae focales lentium :

$$\mathfrak{A}a; \mathfrak{B}b; \mathfrak{C}c; \mathfrak{D}d; \mathfrak{E}e; \mathfrak{F}f \quad \text{etc.}$$

Nunc sit semidiameter aperturæ primæ lentis obiectiuæ = x , pro reliquis vero lentibus ratio aperturarum litteris π , π' , π'' , π''' , π'''' etc. exponatur; ita vt semidiameter aperturæ, cuiusque maior accipi debeat quam secundum has rationes : scilicet capi oportebit::

Semid : apert :

$$\begin{aligned} \text{Lentis Secundæ} &> \pi \mathfrak{B} b \\ \text{Lentis tertiæ} &> \pi' \mathfrak{C} c \\ \text{Lentis quartæ} &> \pi'' \mathfrak{D} d \\ \text{Lentis quintæ} &> \pi''' \mathfrak{E} e \\ \text{Lentis sextæ} &> \pi'''' \mathfrak{F} f \quad \text{etc.} \end{aligned}$$

Quod si iam semidiameter spatii in obiecto conspicui vocetur = z , fiatque $\frac{z}{a} = \Phi$, vt sit $z = a\Phi$, atque hinc distantie determinatrices ita exprimuntur, vt sit primo $a = Aa$ tum vero :

$$\begin{aligned} b &= \frac{A a \Phi}{\pi - \pi + \Phi}; & \mathfrak{C} &= \frac{A B a \Phi}{\pi - \pi + \Phi} \\ c &= \frac{A B a \Phi}{\pi - \pi + \Phi}; & \mathfrak{D} &= \frac{A B C a \Phi}{\pi - \pi + \Phi} \\ d &= \frac{A B C a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \Phi}; & \mathfrak{E} &= \frac{A B C D a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \Phi} \\ e &= \frac{A B C D a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \Phi}; & \mathfrak{F} &= \frac{A B C D E a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \Phi} \\ f &= \frac{A B C D E a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \Phi}; & \mathfrak{G} &= \frac{A B C D E F a \Phi}{\pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \pi - \pi + \Phi} \quad \text{etc.} \end{aligned}$$

Circa

Circa has expressiones primum notandum est, aggregata $\alpha + b$; $\xi + c$; $\gamma + d$; $\delta + e$; $\epsilon + f$ etc. esse oportere positiva quippe quibus lentium intervalla exprimuntur. Erit nempe

Intervallum

Lentium

$$\text{I et II} = \frac{AB\alpha\pi}{\xi\pi - \Phi} > 0$$

$$\text{II et III} = \frac{ABc\Phi(\xi\pi' - (1-\xi)\pi)}{(\xi\pi - \Phi)(\xi\pi' - \pi + \Phi)} > 0$$

$$\text{III et IV} = \frac{ABC\alpha\Phi\gamma\pi'' - (1-\xi)\pi'}{(\xi\pi' - \pi + \Phi)(\xi\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} > 0$$

$$\text{IV et V} = \frac{ABCD\alpha\Phi(\xi\pi''' - (1-D)\pi'')}{(D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\xi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)} > 0$$

$$\text{V et VI} = \frac{ABCDE\alpha\Phi\gamma\pi'''' - (1-\xi)\pi'''}{(\xi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)(\xi\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} > 0$$

etc.

Praeterea ut lentes sequentes omnes radios a prima exceptos transmittant, debet esse

Semid: aperturae

$$\text{Lentis secundae} > \frac{\Phi}{\xi\pi - \Phi} x$$

$$\text{Lentis tertiae} > \frac{\Phi}{\xi\pi' - \pi + \Phi} x$$

$$\text{Lentis quartae} > \frac{\Phi}{D\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} x$$

$$\text{Lentis quintae} > \frac{\Phi}{\xi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi} x$$

$$\text{Lentis sextae} > \frac{\Phi}{\xi\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} x$$

etc.

Denique

Denique ex §. 214 posito $\mu=0,938191$ et $\nu=0,232692$ erunt litterarum maiuscularum P, Q, R, etc. valores

$$P = \frac{\mu}{A^{1/2}} (A+1) (\lambda (A+1)^2 + \nu A)$$

$$Q = \frac{\mu}{B^{1/2}} (B+1) (\lambda' (B+1)^2 + \nu B)$$

$$R = \frac{\mu}{C^{1/2}} (C+1) (\lambda'' (C+1)^2 + \nu C)$$

$$S = \frac{\mu}{D^{1/2}} (D+1) (\lambda''' (D+1)^2 + \nu D)$$

$$T = \frac{\mu}{E^{1/2}} (E+1) (\lambda'''' (E+1)^2 + \nu E)$$

$$V = \frac{\mu}{F^{1/2}} (F+1) (\lambda''''' (F+1)^2 + \nu F)$$

etc.

His ita constitutis denominationibus, sit O distantia oculi post lentem ultimam, cuius distantia iusta ponatur $=l$. Deinde statuatur exponens multiplicationis $=m$, relatus ad distantiam b , ita ut diameter obiecti per instrumentum visi m vicibus maior cernatur, quam si idem obiectum a nudo oculo in distantia $=b$ aspiceretur: multiplicationi autem adiungi conuenit situm indicando, utrum obiectum situm erecto an inuerso sit appariturum. Porro gradus claritatis y denotet semidiametrum coni luminosi, qui a quouis obiecti puncto in oculum transmittitur posito semidiametro pupillae $=\omega$. Semidiametrum denique confusionis voco semidiametrum apparentem circulorum qui in nudo oculo aequae magni depinguntur, atque singula obiecti puncta per instrumentum in oculo.

Tom. I.

Nn

Coroll.

Coroll. 1.

340. Quia pro apertura singularum lentium geminos limites inuenimus, semidiameter aperturæ cuiusque convenientissime aggregato amborum limitum æqualis assumitur, vel saltem non minor. Værcque autem limes etsi forte alter prodeat negatiuus, affirmatiue accipi debet.

Coroll. 2.

341. Hinc ergo sequentes consequimur formulas pro singularum lentium aperturis.

Semidiam : apert :

$$\text{Lentis secundæ} = \frac{A B C a \pi + x}{2 \pi - \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis tertiæ} = \frac{A B C a \pi' + x}{2 \pi' - \pi + \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis quartæ} = \frac{A B C D a \pi'' + x}{2 \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis quintæ} = \frac{A B C D E a \pi''' + x}{2 \pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis sextæ} = \frac{A B C D E a \pi'''' + x}{2 \pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \cdot \Phi$$

Etc.

Coroll. 3.

342. Ex distantis binis determinatricibus cum numero arbitrario quaelibet lens facile constructur; id quod pro lente prima ex superioribus repetamus. Nempe si sit $\lambda > 1$ lens simplex satisfaciæ cuius constructio posito breuitatis gratia :

$$\xi = 0, 190781; \sigma = 1, 627401 \text{ et } \tau = 0, 905130$$

ita

ita se habet:

$$\begin{array}{cc} \text{anterioris} & \text{posterioris} \\ \text{radius faciei} \dots & \frac{a\alpha}{\rho\alpha + \sigma\alpha \pm T(a+\alpha)\sqrt{(\lambda-1)}}; \frac{a\alpha}{\rho\alpha + \sigma\alpha \pm T(a+\alpha)\sqrt{(\lambda-1)}} \end{array}$$

seu numeris substitutis si sit $\lambda = 1 + v$

$$\text{radius faciei} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{a\alpha}{+0,150701\alpha + 1,637401\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \\ \text{posterioris} = \frac{a\alpha}{+1,637401\alpha + 0,150701\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \end{cases}$$

Coroll 4.

343. Sin autem sit $\lambda < 1$, sed tamen > 0 , 191827
lens est duplicanda seu ex duabus simplicibus compo-
nenda, quarum constructio, si ponatur $\lambda = 0,191827 + v$
ita se habet

Pro Lente radius faciei

$$\begin{array}{l} \text{priori} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{a\alpha}{-0,62291\alpha + 0,513700\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \\ \text{posterioris} = \frac{a\alpha}{+1,513700\alpha + 0,62291\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \end{cases} \\ \text{posteriori} \begin{cases} \text{anterioris} = \frac{a\alpha}{+0,505122\alpha + 1,513700\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \\ \text{posterioris} = \frac{a\alpha}{+0,513700\alpha - 0,62291\alpha \pm 0,505122(a+\alpha)\sqrt{v}} \end{cases} \end{array}$$

Coroll 5.

344. At si sit $\lambda = 0,042165 + v$, lente
utendum est triplicata ita construenda:

N° 2

Pro-

Pro lente radius

$$\begin{aligned}
 \text{Priori} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-0,4152\alpha + 0,542467\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+1,500314\alpha + 0,062554\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right. \\
 \text{Media} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-0,415210\alpha + 1,021240\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+1,021240\alpha - 0,415210\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right. \\
 \text{Posteriori} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{+0,062594\alpha + 1,500314\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+0,42467\alpha - 0,4152\alpha \pm 0,505122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right.
 \end{aligned}$$

Coroll. 6.

345. Si denique sit $\lambda = -0,010216 + u$ lens faciendâ est quadruplicata ita construendâ:

Pro lente radius faciei

$$\begin{aligned}
 \text{Prima} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-1,082770\alpha + 1,40650\alpha \pm 0,0303122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+1,4065225\alpha + 0,030376,5\alpha \pm 0,0303122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right. \\
 \text{Secunda} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-0,070615\alpha + 0,0706005\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+1,021240\alpha - 0,070615\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right. \\
 \text{Tertia} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-0,070600\alpha + 1,021240\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+0,0706005\alpha - 0,070615\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right. \\
 \text{Quarta} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{anterioris} = \frac{a \alpha}{-0,0406765\alpha + 1,021240\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \\ \text{posterioris} = \frac{a \alpha}{+0,0406765\alpha - 1,021240\alpha \pm 0,05122(a \pm 2)\sqrt{u}} \end{array} \right.
 \end{aligned}$$

Scholion

Scholion.

346. Quae in his corollariis de constructione lentis primae sunt allata, mutatis litteris a et α ad reliquas lentes facile accommodari manifestum est quarum loco, si vsus requirat, vt numeri λ', λ'' etc. sint vnitatis minores, etiam lentes siue duplicatae siue triplicatae siue adeo quadruplicatae adhiberi debent. Ceterum hae formulae ad lentes quocunque patent ita vt proposito lentium numero quocunque tantum litterae, quae ad lentes sequentes pertinerent, sint omittendae. In his autem denominationibus statim introduximus campum apparentem numero Φ contentum, cum sit semidiameter spatii in obiecto conspicui $z = a\Phi$. Interim tamen campum apparentem non ad libitum augere licet, siquidem is multiplicationis ratione et numeris π, π', π'' etc. determinatur. Hi autem numeri semper infra $\frac{1}{2}$ imo $\frac{1}{3}$ subsistunt, ac plerumque $\frac{1}{4}$ vel adeo $\frac{1}{5}$ superare nequeant; quandoque etiam minores accipi debent, id quod formulae coroll. 2. quouis casu declarabunt, quibus semidiameter aperturæ cuiusque lentis exprimitur. Quare retentis his denominationibus momenta constructionis pro quouis lentium numero determinato expendamus.

Problema 4.

347. Si instrumentum dioptricum duabus constet lentibus, quarum crassitiem negligere liceat, definire momenta quibus constructio continetur.

N n 3

So-

Solutio.

Cum hic lens secunda sit vltima, momenta constructionis ita se habebunt.

1. Vt oculus imaginem in distantia iusta conspiciat, debet esse $O = \mathfrak{E} + l$ ideoque

$$O = l + \frac{A B a \Phi}{\mathfrak{E} \pi - \Phi}, \text{ et ex conditione campi apparentis}$$

$$O = \frac{\mathfrak{E} b \pi}{\pi - \Phi}.$$

2. Exponens multiplicationis m ad distantiam b relatus praebet hanc aequationem

$$m = A B \frac{b}{l} \text{ pro situ erecto}$$

sin autem situs inuersus desideretur, numerus m negatiue est capiendus.

$$3. \text{ Pro gradu claritatis semper est } \gamma = \frac{b \pi}{m a}.$$

4. Pro campo apparente habebitur haec aequatio:

$$\pi - \Phi = -\frac{m a \Phi}{b} \text{ vnde fit } \Phi = \frac{\pi b}{m a - b}.$$

5. Si distantia O hinc prodeat negatiua, capi debet $O = 0$ seu $\frac{A B a \Phi}{\mathfrak{E} \pi - \Phi} = -l$ tum vero π eiusmodi valorem induit, vt apertura lentis ocularis non superet aperturam pupillae; fiet nempe $\pi \mathfrak{E} b = \omega$, hincque

$$\Phi = \frac{\mathfrak{E} \pi \omega}{A \mathfrak{E} a \pi + \omega} \text{ vel } (B + 1) \omega = -\pi l.$$

6. Semidiameter confusionis sequenti formula exprimetur.

$$\frac{B b b}{a A a l} x^2 \left(\frac{A A a a}{b b} P + \frac{b b}{A A a a} Q \right)$$

quae

quae factis substitutionibus abit in hanc:

$$\frac{\mu m x^2}{a a b} \left(\frac{(A + \lambda)(\lambda(A + 1)^2 + \nu A)}{A^2} + \frac{\Phi(B + 1)(\lambda^2(\nu + 1)^2 + \nu B)}{A^2 a (\phi \pi - \Phi)} \right)$$

7. Vt obiectum sine margine colorato appareat, & distantia O fuerit positiva, necesse est sit:

$$\frac{\pi}{\phi \pi - \Phi} = 0$$

8. Sin autem capiatur $O = 0$, fieri debet $\frac{(A + \lambda)\phi \pi}{\Phi} = 0$
seu $\frac{\pi}{\phi \Phi} = 0$.

9. Omnis autem confusio a diuersa radiorum refrangibilitate oriunda penitus tollitur si insuper fuerit

$$\frac{1}{\lambda} + \frac{\Phi}{A \phi (\phi \pi - \Phi)} = 0$$

10. Praeterea autem erit distantia lentium

$$\frac{A \phi a \pi}{\phi \pi - \Phi}$$

quae debet esse positua.

11. Denique Semidiameter aperturae lentis oculus est;

$$\frac{A \phi a \pi + \pi}{\phi \pi - \Phi} \cdot \Phi$$

ubi signorum \pm id capi debet, quod valorem praebet maximum siue positium siue negatiuum.

COROLL. I.

348. Cum sit (n°. 4) $\Phi = \frac{\pi h}{m a - b}$, et ob multiplicationem $B = \frac{m l}{A b}$, hincque $\mathfrak{B} = \frac{m l}{m l + A b}$; habebitur pro loco oculi $O = \frac{-\lambda b l (m a - b)}{m m a l + \nu A b b}$.

Tum

Tum vero est $\mathfrak{B}\pi - \Phi = \frac{m l \pi}{m l + A b} + \frac{\pi b}{m a - b} = \frac{\pi(m m a^2 + A b b)}{(m l + A b)(m a - b)}$
 unde fit lentium distantia $\frac{A b a \pi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi} = \frac{m A a (m a - b)}{m m a l + A b b} l$

Coroll. 2.

349. Cum sit $\frac{A}{A+1} = \mathfrak{A}$ et $A = \frac{a}{1-\mathfrak{A}}$ semidia-
 meter confusionis etiam ita exprimi potest ut sit

$$\frac{\mu m x^2}{a a b} \left(\frac{\lambda + v \mathfrak{A} (1 - \mathfrak{A})}{\mathfrak{A}^2} + \frac{\Phi \lambda' + v \mathfrak{B} (1 - \mathfrak{B})}{A' \mathfrak{B} (\mathfrak{B}\pi - \Psi)} \right).$$

Coroll. 3.

350. Cum sit lentium distantia $= \frac{A b a \pi}{\mathfrak{B}\pi - \Phi}$, obie-
 ctum sine coloribus cerni nequit, nisi lentium di-
 stantia euanescat; siquidem oculus in eo loco, quem
 campus apparens postulat, teneatur. Et quoniam
 huic conditioni satisfieri nequit, multo minus tota con-
 fusio ex n°. 9 tolli poterit.

Scholion.

351. Hic statim ab instrumentis duabus lenti-
 bus instructis incepti, quoniam lens vnica facillime ex-
 peditur. Primum enim necesse est ut sit $O = l + a = l + A a$.
 Tum vero multiplicatio præbet $m = \frac{b}{a}$ pro situ erecto,
 et campus apparens non terminatur sumendo $A a + l = 0$,
 seu $O = 0$, ita ut oculus lenti immediate debeat ap-
 plicari. Semidiameter vero confusionis erit

$$= \frac{a}{A'} x^2. P = \frac{A a x^2}{A + 1}. P = -\frac{1}{2} x^2. P = \frac{-m a x^2}{A + b}. P. ob l = -A a et m a = b$$

Quare semidiameter confusionis erit

$$\frac{\mu m x^2}{a a b} \left(\frac{(\lambda + 1)(\lambda(A + 1)^2 + v A)}{A^2} \right) = \frac{\mu m x^2}{a a b} \cdot \frac{\lambda + v \mathfrak{A} (1 - \mathfrak{A})}{\mathfrak{A}^2}.$$

Pro

Pro gradu claritatis autem habetur vt semper
 $y = \frac{bx}{m^2}$.

Obiectum porro hoc casu sine margine colorato cernetur, tota autem confusio tolli nequit, nisi sit $\frac{a}{m} = 0$ seu $A = -1$, id quod scopo lentium repugnat. Quare ad considerationem plurium lentium progrediamur.

Problema 5.

352. Si instrumentum dioptricum tribus instructum sit lentibus, quarum crassities tam sit parua, vt negligi queat, definire cuncta momenta ad constructionem dirigendam necessaria.

Solutio.

Hic igitur lens tertia erit vltima seu ocularis, ideoque momenta sequenti modo se habebunt:

1. Vt oculo imago in distantia iusta spectanda offeratur debet esse $O = \gamma + l$, ac loco γ valore substituto

$$O = l + \frac{ABC a \Phi}{\pi' - \pi + \Phi} \text{ et ex conditione campi apparentis}$$

$$O = \frac{e c \pi'}{\pi' - \pi + \Phi}.$$

2. Exponens multiplicationis m ad distantiam b relatus praeber hanc aequationem:

$$m = -\frac{ABC b}{l} \text{ pro situ erecto.}$$

vnde si situs inuersus desideretur, numerum m negative accipi conuenit.

Tom. I.

Oo

3. Pro

3. Pro gradu claritatis habemus, vt semper,

$$y = \frac{b}{m} \frac{x}{a}.$$

4. Pro campo autem apparente definiendo habemus hanc aequationem

$$\Phi = \frac{\pi}{m} a + \frac{\pi'}{b} \cdot b.$$

5. At si distantia O hinc prodeat negatiua, vt capi oporteat $O=0$, ideoque $\frac{ABCa\Phi}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi} = -l$ campus apparens definiri debet ex hac aequatione $\pi' \epsilon c = \omega$ seu $\frac{ABCa\Phi\pi'}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi} = \omega$ vel $(C+1)\omega = -\pi'l$.

6. Semidiameter confusiois vero ita exprimitur:

$$\frac{Ccc'}{ABa1} x' \left(\frac{AABBBaa}{cc} P + \frac{BBBb^2}{AAaa cc} Q + \frac{ccc}{AABBBaa} R \right)$$

quae ob $\frac{1}{ABCB}$ abit signo mutato in hanc:

$$\frac{\mu}{4} \frac{m}{a} \frac{x'}{ab} \left\{ \begin{aligned} &+ \frac{(A+1)(\lambda(A+1)^2 + vA)}{A^3} \\ &+ \frac{\Phi(B+1)(\lambda'(B+1)^2 + vB)}{A^2 B^2 (\infty\pi - \Phi)} \\ &+ \frac{\Phi(C+1)(\lambda''(C+1)^2 + vC)}{A^3 B^2 C^2 (\epsilon\pi' - \pi + \Phi)} \end{aligned} \right\}.$$

7. Vt obiectum sine margine colorato appareat, si quidem distantia O prodierit positua, esse oportet.

$$\frac{\pi}{\infty\pi - \Phi} + \frac{\pi'}{\epsilon\pi' - \pi + \Phi} = 0$$

8. Sin autem ob istam distantiam prodeuntem negatiuam capiatur $O=0$, margo coloratus euanelcet faciendo:

$$\frac{\pi'}{\infty\Phi} + \frac{\pi}{A\Phi(\infty\pi - \Phi)} = \frac{\pi}{AB\epsilon(\infty\pi - \Phi)}$$

9. Quod

9. Quod si marginem coloratum tollere liceat, praeterea visio ab omni confusione liberabitur, si huic aequationi satisfiat.

$$\frac{1}{a} + \frac{\Phi}{AB(\Theta\pi - \Phi)} + \frac{\Phi}{AB\Theta(\Theta\pi' - \pi + \Phi)} = 0.$$

10. Denique effici debet, ut distantia lentium fiat positua vade habebitur:

Intervallum

Lentium

$$I \text{ et } II = \frac{AB\Theta\Phi}{\Theta\pi - \Phi} > 0$$

$$II \text{ et } III = \frac{AB\Theta\Phi(\Theta\pi' - (\pi - \Theta)\pi)}{(\Theta\pi - \Phi)(\Theta\pi' - \pi + \Phi)} > 0$$

11. Tandem numeros π et π' ita accipi oportet, ut aperturae lentium non fiant nimis magnae: est vero

Semidiameter

aperturae

$$\text{Lentis secundae} = \frac{AB\Theta\pi' + \pi}{\Theta\pi - \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis tertiae} = \frac{AB\Theta\Theta\pi' + \pi}{\Theta\pi' - \pi + \Phi} \cdot \Phi.$$

COROLL. I.

353. Cum sit $C = \frac{-mI}{AB\Theta}$, ideoque $\Theta = \frac{-mI}{AB\Theta - mI}$; et $\Phi = \frac{\pi + \pi'}{m} \cdot b$, si hi valores substituantur erit pro loco oculi.

$$0 = \frac{AB\Theta I(ma - b)\pi'}{(m\pi a I - AB\Theta b)\pi' + ma(AB\Theta - mI)\pi}.$$

Oo 2

Coroll.

Coroll. 2.

354. Semidiameter confuſionis etiam ita ex-
primi poteſt vt ſit

$$\frac{\mu \pi x^2}{a-b} \left(\frac{\lambda + v \alpha (1-\alpha)}{\alpha} \right) + \frac{\Phi(\lambda' + v \alpha (1-\alpha))}{A^2 \alpha^2 (2\pi - \Phi)} + \frac{\Phi(\lambda'' + v \alpha (1-\alpha))}{A^2 B^2 \alpha^2 (2\pi' - \pi + \Phi)}$$

cuius formae cohaerentia cum praecedentibus iam ita
eſt maniſeſta, vt ad plures lentes facile extendi queat.

Problema 6.

355. Si inſtrumentum dioptricum quatuor len-
tibus ſit inſtructum, quarum craſſities in computum
duci non mereatur, definire omnia momenta ad
conſtructionem dirigendam neceſſaria.

Solutio.

Quia hic lens quarta eſt vltima.

1. Vt oculo imago poſtrema in diſtantia iuſta
offeratur debet eſſe $O = \delta + l$, ideoque

$$O = l + \frac{A B C D \alpha \Phi}{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} \text{ et ex conditione campi apparentis}$$

$$O = \frac{2 d \pi''}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}.$$

2. Exponens multiplicationis m ad diſtantiam b
relatus, ſi obiectum vt haecenus ſitu erecto exhiberi
aſſumatur, erit

$$m = + A B C D. \frac{b}{r} \text{ pro ſitu erecto.}$$

ſin autem ſitus deſideretur inuerſus numerus m ne-
gatiue eſt accipiendus.

3. Pro

3. Pro gradu claritatis perpetuo habetur $y = \frac{bx}{ma}$.

4. Campus autem apparens definiri debet ex hac aequatione

$$\Phi = -\frac{\pi + \pi' - \pi''}{m a - b} b$$

hinc enim $a\Phi$ praebebit semidiametrum spatii in obiecto conspicui, siquidem distantia O fuerit positua.

5. Sin autem distantia O prodeat negatiua quo casu capi oportet $O = 0$, seu $\frac{ABCD a \Phi}{D \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} = -I$ quantitas Φ determinari debet ex hac aequatione $\pi'' D d = \omega$ seu hac

$$\frac{ABCD a \pi'' \Phi}{D \pi'' - \pi' + \pi - \Phi} = \omega \text{ siue } (D + 1) \omega = -\pi'' I.$$

6. Semidiameter confusionis ita reperietur expressus:

$$\frac{\mu m x'}{+ a a b} \left\{ \begin{array}{l} + \frac{(A + 1)(\lambda(A + 1)^2 + vA)}{A^2} \\ + \frac{\Phi(B + 1)(\lambda'(B + 1)^2 + vB)}{A^2 B^2 (\Phi \pi - \Phi)} \\ + \frac{\Phi(C + 1)(\lambda''(C + 1)^2 + vC)}{A^2 B^2 C^2 (\Phi \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} \\ + \frac{\Phi(D + 1)(\lambda'''(D + 1)^2 + vD)}{A^2 B^2 C^2 D^2 (D \pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} \end{array} \right.$$

7. Vt obiectum sine margine colorato appareat, siquidem distantia O sit positua esse oportet:

$$\Phi \pi - \Phi + \Phi \pi' - \pi' + \Phi + D \pi'' - \pi'' + \pi - \Phi = 0.$$

8. Verum si acceperimus $O = 0$, margo coloratus euanesct, huic aequationi satisfaciendo.

$$\frac{\pi''}{\Phi} + \frac{\pi''}{A \Phi (\Phi \pi - \Phi)} + \frac{\pi''}{AB \Phi (\Phi \pi' - \pi' + \pi - \Phi)} = \frac{\pi}{ABCD (\Phi \pi - \Phi)} + \frac{\pi'}{ABCD (\Phi \pi' - \pi' + \pi - \Phi)}.$$

O O 3

9. Omnis

9. Omnis autem confusio a diuersa radiorum natura oriunda penitus tollitur, si satisfieri liceat huic aequationi:

$$\frac{1}{2} + \frac{\Phi}{ABC(\pi - \Phi)} + \frac{\Phi}{ABE(\pi' - \pi - \Phi)} + \frac{\Phi}{ABCE(\pi'' - \pi' - \pi - \Phi)} = 0.$$

10. Denique efficiendum est vt distantiae lentium sint posit uae ynde oriuntur formulae sequentes:

Interuallum

Lentium

$$\text{I et II} = \frac{ABCE\pi}{\pi - \Phi} > 0$$

$$\text{II et III} = \frac{ABCE\Phi(\pi' - (1 - \Phi)\pi)}{(\pi - \Phi)(\pi' - \pi - \Phi)} > 0$$

$$\text{III et IV} = \frac{ABCE\Phi(\pi'' - (1 - \Phi)\pi')}{(\pi' - \pi - \Phi)(\pi'' - \pi' - \pi - \Phi)} > 0.$$

11. Aperturae autem singularum lentium ita sunt capiendae vt sit

Semid: apert:

$$\text{Lentis secundae} = \frac{ABCE\pi + x}{\pi - \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis tertiae} = \frac{ABCE\pi' + x}{\pi' - \pi - \Phi} \cdot \Phi$$

$$\text{Lentis quartae} = \frac{ABCE\pi'' + x}{\pi'' - \pi' - \pi - \Phi} \cdot \Phi.$$

COROLL. I.

356. Cum sit ob multiplicationem $D = \frac{m}{ABCb}$ ideoque $\mathfrak{D} = \frac{m}{ABCb + m}$ et $\Phi = \frac{\pi + \pi' - \pi''}{ma - b} \cdot b$; pro loco oculi habebitur haec expressio:

$$O = \frac{-ABCEI(ma - b)\pi''}{(mms + ABCbb)\pi'' - ms(ABCb + m)(\pi' - \pi)}.$$

Coroll.

COROLL. 2.

357. Quia hic tot occurrunt litterae determinandae, dubium nullum esse videtur, quin formulis sub n°. 7 vel 8 et 9 contentis satisfieri queat, et certum saltem est, id fieri posse, si plura adhibeantur mediorum refringentium genera.

Problema 7.

358. Si instrumentum dioptricum quinque lentibus sit instructum, quarum crassities ob paruitatem negligi queat, definire omnia momenta constructionem dirigentia.

Solutio:

Cum hic lens quinta vltimum locum teneat, habebimus.

1. Pro loco oculi, vt imago visa ipsi in iusta distantia offeratur debet esse $O = e + l$ ideoque

$$O = l + \frac{ABCDEG\Phi}{e\pi'' - \pi'' + \pi - \pi + \Phi} \text{ et ex conditione campi apparentis}$$

$$O = \frac{e + \pi'''}{\pi'' - \pi'' + \pi - \pi + \Phi}.$$

2. Exponens multiplicationis m ad distantiam $= b$ relatus, si quidem obiectum situ erecto sit spectandum

$$m = -ABCDE. \frac{b}{r}.$$

pro situ autem inuerso numerus m negative capi debet.

3. Pro

3. Pro gradu claritatis est vt haftenus $y = \frac{b x}{m a}$.

4. Campus apparens definiri debet ex hac aequatione

$$\Phi = \frac{-\pi + \pi' - \pi'' + \pi'''}{m a - b} \cdot b$$

siquidem distantia illa O prodierit positiua.

5. Sin autem haec distantia prodeat negatiua vt capiat O = 0; seu $\frac{A B C D E a \Phi}{\pi''' - \pi'' - \pi' - \pi + \Phi} = -1$, campus apparens non ex formula n. 4 sed ex hac $\pi''' E e = \omega$ definiri debet, vnde fit

$$\frac{A B C D E a \Phi}{\pi''' - \pi'' - \pi' - \pi + \Phi} = \omega \text{ seu } (E + 1) \omega = -\pi'''$$

6. Semidiameter confusionis ab apertura lentium oriundae sequenti modo exprimitur,

$$\frac{\mu m x^2}{4 a a b} \left\{ \begin{array}{l} + \frac{(A+1)(\lambda(A+1)^2 + v \lambda)}{A^2} \\ + \frac{\Phi(B+1)(\lambda'(B+1)^2 + v B)}{A^2 B^2 (\pi - \Phi)} \\ + \frac{\Phi(C+1)(\lambda''(C+1)^2 + v C)}{A^2 B^2 C^2 (\pi' - \pi + \Phi)} \\ + \frac{\Phi(D+1)(\lambda'''(D+1)^2 + v D)}{A^2 B^2 C^2 D^2 (\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)} \\ + \frac{\Phi(E+1)(\lambda''''(E+1)^2 + v E)}{A^2 B^2 C^2 D^2 E^2 (\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)} \end{array} \right.$$

7. Vt obiectum sine margine colorato appareat, siquidem distantia O fuerit positiua, huic aequationi erit satisfaciendum:

$$\frac{\pi}{\pi - \Phi} + \frac{\pi'}{\pi' - \pi + \Phi} + \frac{\pi''}{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi} + \frac{\pi'''}{\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi} = 0.$$

8. At

8. At si distantia O sit negatiua, capiaturque $O=0$ pro hoc scopo obtinendo oportet sit

$$\frac{\pi'''}{0\pi-\Phi} + \frac{\pi''}{A0\pi-\Phi} + \frac{\pi'''}{ABE(\pi'-\pi+\Phi)} + \frac{\pi''}{ABCD(0\pi''-\pi'+\pi-\Phi)} \\ = \frac{1}{ABCD} \left(\frac{\pi}{0\pi-\Phi} + \frac{\pi'}{E\pi'-\pi+\Phi} + \frac{\pi''}{0\pi''-\pi'+\pi-\Phi} \right).$$

9. Omnis autem confusio a diuersa radiorum natura oriunda penitus tollitur, si fieri possit

$$\frac{1}{0} + \frac{\Phi}{A0\pi-\Phi} + \frac{\Phi}{ABE(\pi'-\pi+\Phi)} + \frac{\Phi}{ABCD(0\pi''-\pi'+\pi-\Phi)} + \frac{\Phi}{ABCD(E\pi''-\pi'+\pi-\Phi)} = 0$$

10. Tum vero efficiendum est, vt interualla lentium omnia sint positia, vnde oriuntur formulae sequentes.

Interuallum
Lentium

$$\text{I. et II.} = \frac{A00\pi}{0\pi-\Phi} > 0$$

$$\text{II. et III.} = \frac{AB0\Phi(0\pi''-(1-0)\pi)}{(0\pi-\Phi)(E\pi'-\pi+\Phi)} > 0$$

$$\text{III. et IV.} = \frac{ABCD\Phi(0\pi''-(1-E)\pi')}{(E\pi'-\pi+\Phi)(0\pi''-\pi'+\pi-\Phi)} > 0$$

$$\text{IV. et V.} = \frac{ABCD0\Phi(E\pi''-(1-D)\pi'')}{(0\pi''-\pi'+\pi-\Phi)(E\pi''-\pi'+\pi-\Phi)} > 0$$

11. Aperturae denique singularum lentium ita sunt capiendae, vt sit:

Semid. apert:

$$\text{Lentis secundae} = \frac{A00\pi+x}{0\pi-\Phi} \Phi$$

$$\text{Lentis tertiae} = \frac{ABE:\pi'+x}{E\pi'-\pi+\Phi} \Phi$$

$$\text{Lentis quartae} = \frac{ABCD0\pi''+x}{0\pi''-\pi'+\pi-\Phi} \Phi$$

$$\text{Lentis quintae} = \frac{ABCD0\pi''+x}{E\pi''-\pi'+\pi-\Phi} \Phi.$$

Tom. I.

P P

Corol-

Corollarium.

359. Ob multiplicationem ergo erit :

$$E = \frac{-mI}{ABCD\phi} \text{ et } \mathcal{E} = \frac{-mI}{ABCD\phi - mI}$$

unde oritur :

$$O = \frac{ABCD\phi(ma - b)\pi'''}{(mamI - ABCD\phi\pi'' + ma(ABCD\phi - mI)(\pi'' - \pi' + \pi))}$$

Scholion

360. Haftenus supposui oculum vel in eo loco teneri, quem visio campi apparentis postulat, vel lenti postremae immediate applicari; quorum utroque casu efficiendum est, ut imago vltima oculo ad distantiam iustam offeratur. Hic quidem locum oculi, quem campus praebet statim coniunxi cum iusta imaginis spectandae distantia; sed etiam sine respectu siue ad hanc distantiam siue ad multiplicationem habito definiri potest. Ex superioribus enim §. 271 habemus

Pro casu

vnus lentis $O = 0$

duarum lentium $O = \frac{AB\phi\pi\Phi}{(\pi - \Phi)(\phi\pi - \Phi)}$

trium lentium $O = \frac{AB\phi\phi\pi'\Phi}{(\pi' - \pi + \Phi)(\phi\pi' - \pi + \Phi)}$

quatuor lentium $O = \frac{ABCD\phi\pi''\Phi}{(\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)(\phi\pi'' - \pi' + \pi - \Phi)}$

quinque lentium $O = \frac{ABCD\phi\phi\pi'''\Phi}{(\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)(\phi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi)}$
etc.

Verum

Verum si nolumus ad campum apparentem respicere semper eiusmodi locum oculo assignare licet, vnde obiectum sine margine colorato cernatur. Haud abs re autem fore arbitror hunc locum determinasse, quia ex eius distantia a loco oculi ob rationem campi assumpto facilius iudicare licebit, quanto margine cinctum apparere debeat obiectum si oculus in loco isto posteriori teneatur. Si enim aequationi n°. 7 appositae satisfieri nequeat, nil aliud intelligimus, nisi obiectum non sine margine colorato esse appariturum at si insuper constet ille locus, vnde obiectum sine huiusmodi margine spectari posset, facilius quantitatem istius marginis colligere poterimus.

Problema 8.

361. Si instrumentum dioptricum ex lentibus quocunque constet, quarum crassitiem negligere liceat, cum pro oculo locum assignare, vnde obiectum sine margine colorato conspiciatur.

Solutio.

Ponatur haec oculi post lentem vltimam distantia $= \Omega$, atque ex aequationibus §. 325 datis, si pro O scribatur Ω haec ipsa distantia Ω , quam quaerimus, elici potest. Scilicet pro quouis lentium numero erit vt sequitur.

I. Pro vnica Lente.

Habetur haec aequatio $\frac{n d \alpha}{\alpha(\alpha - \Omega)} = 0$ vnde fit $\frac{n}{\alpha(\alpha - \Omega)} = 0$,
 seu $\frac{n}{\alpha - \Omega} = 0$. Verum etiam campus apparens exigit
 $O = 0$, vnde hoc casu ambo loca oculi O et Ω con-
 veniunt, neque margo coloratus est pertimescendus.

II. Pro duabus Lentibus

Hoc casu reperta est ista aequatio

$$\frac{n d \epsilon}{\epsilon(\epsilon - \Omega)} = d\alpha\left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{b}\right)$$

vnde substitutis valoribus supra assignatis oritur

$$\frac{dn}{\epsilon(\epsilon - \Omega)} = \frac{\pi}{\alpha\phi} : (B + 1) A B a \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{\phi}{A B \phi \pi - \phi} \right)$$

seu si ponamus

$$Y = \frac{\pi}{\alpha\phi} \text{ et } Z = \frac{1}{\alpha} + \frac{\phi}{A B \phi \pi - \phi}$$

erit

$$\frac{n}{\epsilon - \Omega} = \frac{Y}{A B (B + 1) a Z} \cdot \epsilon = \frac{Y}{(B + 1) Z} \cdot \frac{\phi}{\epsilon \pi - \pi + \phi}$$

III. Pro tribus Lentibus

Eodem modo si ponamus

$$Y = \frac{\pi}{\alpha\phi} + \frac{\pi'}{A B \phi (\phi \pi - \phi)} - \frac{\pi}{A B \epsilon (\phi \pi - \phi)} \text{ et}$$

$$Z = \frac{1}{\alpha} + \frac{\phi}{A B \phi (\phi \pi - \phi)} + \frac{\phi}{A B \epsilon (\epsilon \pi' - \pi + \phi)}$$

erit pro casu trium lentium

$$\frac{n}{\gamma - \Omega} = \frac{Y}{A B C (C + 1) a Z} \cdot \gamma = \frac{Y}{(C + 1) Z} \cdot \frac{\phi}{\epsilon \pi' - \pi + \phi}$$

vbi

vbi notandum est $Y=0$ et $Z=0$ esse eas ipsas
aequationes, quae in superioribus problematibus sub
numeris 8 et 9 retulimus.

IV. Pro quatuor lentibus

Si iam ponatur:

$$Y = \frac{\pi''}{a\phi} + \frac{\pi''}{A\phi(\phi\pi - \phi)} + \frac{\pi''}{AB\phi(\phi\pi' - \pi + \phi)} - \frac{1}{AB\phi} \left(\frac{\pi}{(\phi\pi - \phi)} + \frac{\pi}{\phi\pi' - \pi + \phi} \right)$$

$$Z = \frac{1}{a} + \frac{\phi}{A\phi(\phi\pi - \phi)} + \frac{\phi}{AB\phi(\phi\pi' - \pi + \phi)} + \frac{\phi}{ABC\phi(\phi\pi'' - \pi' + \pi - \phi)}$$

erit:

$$\frac{n}{\delta - n} = \frac{Y}{ABCD(D+1)aZ} \delta$$

$$\text{hincque } \frac{n}{\delta - n} = \frac{Y}{(D+1)Z} \cdot \frac{\phi}{\phi\pi'' - \pi' + \pi - \phi}.$$

V. Pro quinque Lentibus.

Posito secundum aequationes n°. 8 et 9 exhibitas

$$Y = \frac{\pi'''}{a\phi} + \frac{\pi'''}{A\phi(\phi\pi - \phi)} + \frac{\pi'''}{AB\phi(\phi\pi' - \pi + \phi)} + \frac{\pi'''}{ABC\phi(\phi\pi'' - \pi' + \pi - \phi)} \\ - \frac{1}{ABCD\phi} \left(\frac{\pi}{(\phi\pi - \phi)} + \frac{\pi'}{\phi\pi' - \pi + \phi} + \frac{\pi''}{\phi\pi'' - \pi' + \pi - \phi} \right)$$

$$Z = \frac{1}{a} + \frac{\phi}{A\phi(\phi\pi - \phi)} + \frac{\phi}{AB\phi(\phi\pi' - \pi + \phi)} + \frac{\phi}{ABC\phi(\phi\pi'' - \pi' + \pi - \phi)} \\ + \frac{\phi}{ABCD\phi(\phi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \phi)}$$

habebimus

$$\frac{n}{\delta - n} = \frac{Y}{ABCD\phi(E+1)aZ} \cdot \delta \text{ vel}$$

$$\frac{n}{\delta - n} = \frac{Y}{(E+1)Z} \cdot \frac{\phi}{\phi\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \phi}.$$

Lex harum formularum pro quouis maiori
lentium numero hinc satis est perspicua.

Pp 3

Coroll.

Coroll. 1.

362. Cum igitur supra pro quouis lentium numero exhibuerimus aequationes n°. 8. et n°. 9. formula n°. 8. dabit valorem Y et formula n°. 9. valorem ipsius Z, quibus cognitis locus oculi, vbi margo coloratus euanescit, facile innotescit.

Coroll. 2.

363. Si praeterea ex aequatione n°. 7. exposita ponatur

$$X = \frac{\pi}{\phi\pi - \phi} + \frac{\pi'}{\epsilon\pi' - \pi + \phi} + \frac{\pi''}{\delta\pi'' - \pi' + \pi - \phi} + \frac{\pi'''}{\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \phi}$$

erit quidem pro casu quinque lentium

$$Y = \frac{\pi'''}{\phi} Z - \frac{1}{ABCDE} X$$

$$\text{Pro quatuor lentibus } Y = \frac{\pi''}{\phi} Z - \frac{1}{ABCD} X$$

$$\text{Pro tribus lentibus } Y = \frac{\pi'}{\phi} Z - \frac{1}{ABE} X$$

$$\text{et pro duabus lentibus } Y = \frac{\pi}{\phi} Z - \frac{1}{AB} X.$$

Scholion.

364. Quo facilius haec oculi loca littera Ω designata cum praecedentibus littera O designatis comparare liceat, notandum est esse.

Pro casu

$$\text{Vnius Lentis } \frac{O}{A-O} = 0$$

$$\text{Duarum Lentium } \frac{O}{B-O} = \frac{\pi}{(B+1)(\phi\pi - \phi)}$$

$$\text{Trium Lentium } \frac{O}{\gamma-O} = \frac{\pi'}{(C+1)(\epsilon\pi' - \pi + \phi)}$$

$$\text{Quatuor Lentium } \frac{O}{\delta-O} = \frac{\pi''}{(D+1)(\delta\pi'' - \pi' + \pi - \phi)}$$

$$\text{Quinque Lentium } \frac{O}{\epsilon-O} = \frac{\pi'''}{(E+1)(\epsilon\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \phi)} \text{ etc.}$$

Quare

Quare vt ambo loca congruant retentis pro quouis lentium numero litteris Y et Z modo adhibitis, oportet sit

Pro vna Lente $0 = 0$

Pro duabus Lentibus $\frac{Y}{Z} = \frac{\pi}{\phi}$

Pro tribus Lentibus $\frac{Y}{Z} = \frac{\pi}{\phi}$

Pro quatuor Lentibus $\frac{Y}{Z} = \frac{\pi}{\phi}$

Pro quinque Lentibus $\frac{Y}{Z} = \frac{\pi}{\phi}$ etc.

vnde generatim fit $X=0$, quae est ipsa aequatio n°. 7. allata. Haec igitur sunt principia generalia, ex quibus constructio instrumentorum dioptricorum erit perficienda, quae *quidem instrumenta* hic potissimum ad visionem accommodaui. Nihilo vero minus ad repraesentationem obiectorum in camera obscura super Tabula alba adhiberi possunt, vbi praeter iam data praecepta tenendum est, has effigies etiam sine margine colorato esse apparituras, si aequationibus n°. 7. satisfiat, omnem vero confusionem a diuersa radiorum natura oriundam penitus tolli, si insuper aequationibus n°. 9 satisfiat.

Supplementum VII.

Si ratio refractionis in singulis lentibus fuerit diuersa et secundum lentium ordinem litteris n, n', n'', n''' etc. exhibeatur, inde pro lentium constructione

1°. Litterae respondentes ρ, σ, τ et pro confusione

functione litterae μ et ν conuenienter definiri debent
secundum formulas supra datas §. 55

$$\varrho = \frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+2} - 1; \sigma = \frac{1}{2(n-1)} - \frac{1}{n+2} + 1$$

$$\tau = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{n+2} \right) \sqrt{4n-1}$$

ita, vt fit

$$\varrho + \sigma = \frac{1}{n-1} \text{ et } \sigma - \varrho = \frac{1}{n+2} + 2 = \frac{2(n+1)}{n+2}$$

Porro autem

$$\mu = \frac{1}{2(n+1)} + \frac{1}{2(n-1)} + \frac{1}{2(n-1)^2}$$

$$\nu = \frac{1}{2(n-1)^2}$$

vnde intelligitur, quemadmodum ex ratione refractionis n' litterae respondentes ϱ' , σ' , τ' , μ' , ν' definiri debeant.

II°. Quod iam ad elementa occasione campi apparentis introducta π , π' , π'' etc. attinet; distantiae determinatrices lentium inde eodem modo manent determinatae, vt supra, ita, vt non opus sit, eas formulas hic transcribere; interim tamen meminisse iuuabit; formulas primitiuas, vnde ilae sunt natae, quae sunt

$$1^\circ. \frac{\pi - \pi - \Phi}{\Phi} = \frac{Aa}{b}$$

$$2^\circ. \frac{\pi' - \pi + \Phi}{\Phi} = \frac{ABa}{c}$$

$$3^\circ. \frac{\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}{\Phi} = \frac{ABCa}{d}$$

$$4^\circ. \frac{\pi''' - \pi'' + \pi' - \pi + \Phi}{\Phi} = \frac{ABCDa}{e}$$

etc.

III.

III. Verum valores litterarum P, Q, R etc. ob diuerfas refractiones mutantur, vt sequitur.

$$P = \frac{\mu}{A^2 a^2} (A+1) (\lambda (A+1)^2 + \nu A)$$

$$Q = \frac{\mu'}{B^2 b^2} (B+1) (\lambda' (B+1)^2 + \nu' B);$$

$$R = \frac{\mu''}{C^2 c^2} (C+1) (\lambda'' (C+1)^2 + \nu'' C);$$

$$S = \frac{\mu'''}{D^2 d^2} (D+1) (\lambda''' (D+1)^2 + \nu''' D);$$

etc.

IV. Distantiae lentium etiam manent, vt ante, vna cum semidiametris aperturarum singularum lentium; at radii binarum facierum vtriusque lentis ita sunt ad praesentem casum accommodandae, vt pro, lente cuius refractio est n' , ei respondentes litterae ρ' , σ' , et τ' vsurpari debeant, similique modo etiam pro sequentibus lentibus, quarum refractio litteris n'' , n''' etc. indicatur.

His praemissis singula momenta, quae in constructione instrumentorum dioptricorum sunt obseruanda, sequenti modo repraesentabimus.

I. Pro loco oculi seu eius distantia post vltimam lentem = O

habebimus pro singulis lentium numeris sequentes determinationes:

Tom. I.

Q q

Num.

III. Pro gradu claritatis γ

ex superioribus liquet, eum semper pari modo exprimi; quantuscunque fuerit lentium numerus; perpetuo enim erit $\gamma = \frac{bx}{ma}$

IV. Pro Campo apparente si quidem O habeat
valorem positium,
cuius semidiameter Φ pro quouis lentium numero sequenti modo definietur:

Num.

lentium.

- I. $\Phi = \infty$ seu indefinitum
 II. $\Phi = \frac{-\pi b}{m a - b}$
 III. $\Phi = \frac{-\pi + \pi' + \pi''}{m a - b} \cdot b$
 IV. $\Phi = \frac{-\pi + \pi' - \pi'' - \pi'''}{m a - b} \cdot b$
 V. $\Phi = \frac{-\pi + \pi' - \pi'' + \pi'''}{m a - b} \cdot b$ etc.

(IV.) Pro Campo apparente,

si distantia O fuerit negatiua, quo casu oculus lenti vltimae immediate adplicari debet, Φ definietur ex aequationibus sequentibus.

Num.

lentium.

- I. $\Phi = \infty$ indefinitum
 II. $\frac{A B C \Phi}{\pi - \Phi} = \omega$
 III. $\frac{A B C D \Phi}{\pi - \pi' + \pi'' + \Phi} = \omega$
 IV. $\frac{A B C D \Phi}{\pi - \pi' - \pi'' + \Phi} = \omega$
 V. $\frac{A B C D E \Phi}{\pi - \pi' + \pi'' - \pi''' + \Phi} = \omega$ etc.

Qq 2

V.

V. Pro semidiametro confusio-
habebuntur sequentes expressiones

$$\begin{aligned}
 \text{I. } & \frac{\pi x^2}{4ab} \cdot \frac{\mu(A+i)(\lambda(A+i)^2 + \nu A)}{A^3} \\
 \text{II. } & \frac{\pi x^2}{4ab} \left(\frac{\mu(A+i)(\lambda(A+i)^2 + \nu A)}{A^3} + \frac{\mu''(B+i)(\lambda'(B+i)^2 + \nu'B)}{A^3 B (\infty\pi - \Phi)} \Phi \right) \\
 \text{III. } & \frac{\pi x^2}{4ab} \left\{ \frac{\mu(A+i)(\lambda(A+i)^2 + \nu A)}{A^3} + \frac{\mu''(B+i)(\lambda'(B+i)^2 + \nu'B)}{A^3 B (\infty\pi - \Phi)} \Phi \right. \\
 & \quad \left. + \frac{\mu'''(C+i)(\lambda''(C+i)^2 + \nu''C)}{A^3 B^2 C (\infty\pi'' - \pi + \Phi)} \Phi \right\} \\
 \text{IV. } & \frac{\pi x^2}{4ab} \left\{ \frac{\mu(A+i)(\lambda(A+i)^2 + \nu A)}{A^3} + \frac{\mu''(B+i)(\lambda'(B+i)^2 + \nu'B)}{A^3 B^2 (\infty\pi - \Phi)} \Phi \right. \\
 & \quad \left. + \frac{\mu'''(C+i)(\lambda''(C+i)^2 + \nu''C)}{A^3 B^2 C (\infty\pi'' - \pi + \Phi)} \Phi + \frac{\mu''''(D+i)(\lambda'''(D+i)^2 + \nu'''D)}{A^3 B^2 C^2 D (\infty\pi''' - \pi'' + \pi - \Phi)} \Phi \right\} \\
 \text{V. } & \frac{\pi x^2}{4ab} \left\{ \frac{\mu(A+i)(\lambda(A+i)^2 + \nu A)}{A^3} + \frac{\mu''(B+i)(\lambda'(B+i)^2 + \nu'B)}{A^3 B^2 (\infty\pi - \Phi)} \Phi \right. \\
 & \quad \left. + \frac{\mu'''(C+i)(\lambda''(C+i)^2 + \nu''C)}{A^3 B^2 C^2 (\infty\pi'' - \pi + \Phi)} \Phi + \frac{\mu''''(D+i)(\lambda'''(D+i)^2 + \nu'''D)}{A^3 B^2 C^2 D (\infty\pi''' - \pi'' + \pi - \Phi)} \Phi \right. \\
 & \quad \left. + \frac{\mu''''''(E+i)(\lambda''''(E+i)^2 + \nu''''E)}{A^3 B^2 C^2 D^2 E (\infty\pi'''' - \pi''' + \pi'' - \pi + \Phi)} \Phi \right. \\
 & \quad \left. \text{etc.} \right\}
 \end{aligned}$$

VI. Pro tollendo margine colorato,

si distantia O prodierit positua, obiectum
sine margine colorato apparebit, satisfaciendo sequen-
tibus aequationibus:

$$\begin{aligned}
 \text{Núm.} & \quad \text{lentium.} \\
 \text{I. } & \quad \circ = \circ \\
 \text{II. } & \quad \circ = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{A\infty\Phi} \\
 \text{III. } & \quad \circ = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{A\infty\Phi} + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{\pi'}{A B \infty\Phi} \\
 \text{VI. } & \quad \circ = \frac{bdn'}{n'-1} \cdot \frac{\pi}{A\infty\Phi} + \frac{cdn''}{n''-1} \cdot \frac{\pi'}{A B \infty\Phi} + \frac{ddn'''}{n'''-1} \cdot \frac{\pi''}{A B C \infty\Phi} \text{ etc.}
 \end{aligned}$$

(VI.)

(VI). Pro tollendo margine colorato.

Sin autem distantia O prodierit negatiua, margo coloratus euanesceat, si sequentibus aequationibus satisfiat

$$\begin{aligned}
 \text{I.} & \quad 0 = 0 \\
 \text{II.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} (A+1) B \pi \\
 \text{III.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} (A+1) B C \pi' + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \frac{(B+1) C \pi' - (C+1) \pi}{A} \\
 \text{IV.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} (A+1) B C D \pi'' + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \frac{((B+1) C D \pi'' - (D+1) \pi)}{A} \\
 & \quad + \frac{c \, d \, n''}{n''-1} \frac{((C+1) D \pi'' - (E+1) \pi')}{A \, B} \\
 \text{V.} & \quad - \frac{a \, d \, n}{n-1} (A+1) B C D E \pi''' + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \frac{((B+1) C D E \pi''' - (E+1) \pi'')}{A \, B} \\
 & \quad + \frac{c \, d \, n''}{n''-1} \frac{((C+1) D E \pi''' - (F+1) \pi')}{A \, B} \\
 & \quad + \frac{d \, d \, n'''}{n'''-1} \frac{((D+1) E \pi''' - (F+1) \pi'')}{A \, B \, C} \\
 & \quad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

VII. Pro tollenda confusione omni

insuper sequentibus aequationibus est satisfaciendum

$$\begin{aligned}
 \text{I.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} \cdot \frac{A+1}{A} \\
 \text{II.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} \cdot \frac{A+1}{A} + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \cdot \frac{B+1}{A^2 B} \\
 \text{III.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} \cdot \frac{A+1}{A} + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \cdot \frac{B+1}{A^2 B} + \frac{c \, d \, n''}{n''-1} \cdot \frac{C+1}{A^2 B^2 C} \\
 \text{IV.} & \quad 0 = \frac{a \, d \, n}{n-1} \cdot \frac{A+1}{A} + \frac{b \, d \, n'}{n'-1} \cdot \frac{B+1}{A^2 B} + \frac{c \, d \, n''}{n''-1} \cdot \frac{C+1}{A^2 B^2 C} \\
 & \quad + \frac{d \, d \, n'''}{n'''-1} \cdot \frac{D+1}{A^2 B^2 C^2 D} \\
 & \quad \text{etc.}
 \end{aligned}$$

Q q 3

Distan-

Distantiae autem lentium et semidiametri aperturarum perinde definiuntur, ac supra; tantum notetur insuper, formulas pro semidiametro confusionis exhibitas, nisi penitus ad nihilum redigi queant, aequales poni debere formulae $\frac{r}{k+1}$, existente circiter $k = 40$ (§. 193) vel adhuc minore, prout circumstantiae postulauerint.

Supplementum VIII.

De Lentibus obiectiuis perfectis.

In Cap. III. nullas alias lentes obiectiuas commemorauimus, nisi quae ———— et ex principio minimi sunt paratae, neque tales lentes ex diuersis vitri speciebus conficere conuenit, quoniam eae ad confusionem ex diuersa radiorum refrangibilitate oriundam, tollendam sunt ineptae. Cum igitur ista confusio aliter tolli nequeat, nisi diuersae materiae refringentes adhibeantur; hic adcuratius perpendamus, quemadmodum ex diuersis mediis diaphanis eiusmodi lentes construi queant, in quibus non solum prior confusio ex apertura lentium, sed etiam posterior ex diuersa radiorum refrangibilitate oriunda ad nihilum redigi queat, cuiusmodi lentes compositas merito *perfectas* appellare licebit.

I. Primo igitur examinemus, quomodo posteriori confusio sit occurrendum, quando quocumque lentes inuicem iungantur, ita, vt earum distantiae quasi euaneant. Quem in finem considerentur formulae
supra

supra datae tam pro margine colorato vitando, quam pro confusione penitus tollenda N°. VI, VII. At ex aequatione N°. VI. patet, marginem coloratum euanescere, si litterae π , π' , π'' etc. sint $=0$, quod quidem sponte euenit, si lentes immediate coniungantur; quare in genere nullus margo coloratus est metuendus, statim atque interualla omnia lentium euanescent.

II. Vt autem aequationibus N°. VII. satisfiat, pro casu duarum lentium immediate iunctarum habemus.

$$0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{A+r}{A} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{B+r}{B}$$

$$0 = \frac{a d n}{n-1} \cdot \frac{a+\pi}{a} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{(b+c)a^2}{a'c}$$

$$0 = \frac{d n}{n-1} \cdot \frac{a+\pi}{a} + \frac{b d n'}{n'-1} \cdot \frac{b+c}{a'c}; \text{ seu ob } \alpha = -b$$

$$0 = \frac{d n}{n-1} \cdot \frac{a+\alpha}{a} + \frac{d n'}{n'-1} \cdot \frac{b+c}{b'c}$$

$$0 = \frac{d n}{n-1} \cdot \left(\frac{r}{a} + \frac{1}{\alpha}\right) + \frac{d n'}{n'-1} \cdot \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{c}\right)$$

vbi duo hi coefficientes denotant reciproca distantiarum focalium primae et secundae lentis.

III. Nunc insuper effici debet, vt prior confusio ab apertura lentium oriunda ad nihilum redigatur; vbi obseruare debemus, hoc casu esse debere $a+b=0$; $c+d=0$; $e+f=0$ etc. pro numero lentium, quas coniungere velimus. Vnde semidiameter confu-

confusionis ex lentibus iunctis ortae evanescet, si red-
datur

$$0 = \frac{\mu(A+1)(\lambda(A+1)^2 + \nu A)}{A^3} - \frac{\mu'(B+1)(\lambda'(B+1)^2 + \nu' B)}{A^3 B^3} \\ + \frac{\mu''(C+1)(\lambda''(C+1)^2 + \nu'' C)}{A^3 B^3 C^3} \text{ etc.}$$

quoniam supra iam vidimus, fore $\pi=0$, $\pi'=0$ etc.
atque hinc pro quovis numero lentium inuicem iun-
gendarum constructionem lentium perfectarum petere
debemus; quas inuestigationes hic suscipiamus.

De lentibus perfectis ex duabus lentibus
compositis.

Quoniam hoc casu distantiae determinatrices
ipsum lentis compositae sunt a et b ; statuamus

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{a'} = f(\frac{1}{a} + \frac{1}{a'}) \text{ et } \frac{1}{b} + \frac{1}{b'} = g(\frac{1}{b} + \frac{1}{b'}) \text{ siue} \\ \frac{a}{a+a'} = f(\frac{a}{a+a'}) ; \frac{b}{b+b'} = g(\frac{b}{b+b'}) ;$$

unde pro prima conditione implenda sequitur:

$$0 = \frac{d}{n-1} \cdot f + \frac{d}{n'-1} \cdot g. \text{ Porro ob } \frac{1}{a} = \frac{f-1}{a} + \frac{f}{a} \text{ et } \frac{1}{b} = \frac{g-1}{b} + \frac{g}{b} \text{ et} \\ a+b=0, \text{ erit } \frac{f+g-1}{a} + \frac{f+g-1}{b} = 0, \text{ seu } f+g=1.$$

Sit breuitatis gratia $\frac{d}{n-1} = \zeta$ et $\frac{d}{n'-1} = \eta$, vt sit $\zeta f + \eta g = 0$;

ex qua acuatione cum altera $f+g=1$ coniuncta
utraque littera f et g determinabitur, ita, vt sit

$$f = \frac{\eta}{\eta-\zeta} \text{ et } g = -\frac{\zeta}{\eta-\zeta}$$

deinde

deinde cum sit

$$A = \frac{a}{a} = \frac{e}{e(f-1)+af} = \frac{e}{af-ef} = \frac{(\eta-\zeta)e}{a(\eta-\zeta)} \text{ et}$$

$$B = \frac{e}{b} = \frac{ee+(g-1)a}{a} = \frac{ee-fa}{a} = \frac{-\zeta e-\eta a}{(-\zeta)a};$$

$$\text{ergo } A+1 = \frac{\eta(a+e)}{a(\eta-\zeta)} \text{ et } B+1 = \frac{-\zeta(a+e)}{a(\eta-\zeta)};$$

vnde pro confusione priori tollenda habebimus hanc aequationem

$$0 = \frac{\mu\lambda\eta^2(a+e)^2}{(\eta a + \zeta e)^2} + \frac{\mu\nu\eta(\eta-\zeta)(a+e)e}{(\eta a + \zeta e)^2} \\ - \frac{\mu'\lambda'\zeta^2(a+e)^2}{(\eta a + \zeta e)^2} + \frac{\mu'\nu'\zeta(\eta-\zeta)(a+e)e}{(\eta a + \zeta e)^2}$$

quae reducitur ad hanc

$$0 = \frac{(a+e)^2}{\eta a + \zeta e} (\mu\lambda\eta^2 - \mu'\lambda'\zeta^2) + (\eta-\zeta)(\mu\nu\eta e + \mu'\nu'\zeta a)$$

Breuius etiam ex §. 214 deducitur haec aequatio, cui satisfieri debet $P+Q=0$ ob $a=-b$, existente pro hoc casu

$$P = \mu f\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)(\lambda\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)^2 + \frac{1}{a}\left(\frac{f}{a} + \frac{f}{b}\right)) \text{ et}$$

$$Q = \mu'g\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)(\lambda'g^2\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b}\right)^2 + \frac{1}{b}\left(\frac{g}{a} + \frac{g}{b}\right)).$$

ex qua aequatione siue λ , siue λ' inueniri potest, dummodo hae litterae non minores prodeant vnitatem; quamobrem quosdam eiusmodi casus euoluamus et ad praxin accommodemus.

IV. Tria autem mediorum diaphanorum genera hic potissimum contemplabimur, quorum primum sit aqua pluuia, pro qua est $n = \frac{4}{3} = 1,3333$; secundum vitrum ordinarium, pro quo est $n = \frac{11}{10} = 1,5500$ et

Tom. I.

R r

tertium

tertium vitrum Crystallinum, anglice Flint-Glass, pro quo est $n = 1,6000$; factoque calculo inuenimus, pro litteris graecis inde pendentibus sequentes valores:

	Aqua	Vitrum commune	Vitrum Crystall.
n	$= 1,3333$	$= 1,5500$	$= 1,6000$
ρ	$= 0,8000$	$= 0,1907$	$= 0,1111$
σ	$= 2,2000$	$= 1,6274$	$= 1,5555$
τ	$= 1,2490$	$= 0,9051$	$= 0,8606$
μ	$= 1,9500$	$= 0,9381$	$= 0,8333$
ν	$= 0,1025$	$= 0,2326$	$= 0,2666$
$\mu\nu$	$= 0,1999$	$= 0,2184$	$= 0,2221$

V. Quod autem ad valores differentialium dn attinet, optandum esset, vt ii per experimenta accuratissime definirentur; interim tamen duae sequentes hypotheses ex theoria deductae perpendi merentur, quandoquidem *Newtoniana*, ex qua dn ipsi $n-1$ foret proportionale, ad confusionem tollendam esset inepta. Prima autem hypothesis, quam dudum proposueram, facit dn ipsi $n \log. n$ proportionale; altera autem ex theoria attractionis deducta dat dn ipsi $\frac{n \log. n - 1}{n}$ proportionale; atque hinc valores formulae $\frac{dn}{n-1}$ pro vtraque hypothese euoluamus:

1ma Hypothesis $dn = n \log. n$

	Aqua	Vitrum commune	Vitrum Crystall.
$\frac{dn}{n-1}$	$0,1665$	$0,2950$	$0,3265$
$\frac{dn}{n-1}$	$0,4995$	$0,5364$	$0,5442$

II^a

II^{da} Hypothesis $dn = \frac{n^2 - 1}{n}$

	Aqua	Vitrum commune	Vitrum Cryſtall.
$\frac{dn}{n-1}$	1, 7500	1, 6452	1, 6250

VI. Vtrum neutra harum hypotheſium cum iis experimentis, quae Celeb. *Dollondus* circa prisma instituit, ſubſiſtere poſſet. Vſus nempe eſt duobus priſmatibus, quorum alterum ex vitro communi, erat paratum, angulo refringente exiſtente triginta graduum; alterum autem ex vitro chryſtallino conſectum continebat angulum 19° ; hiſque duobus priſmatibus inuerſe iunctis obſervauit, in ſpectro inde ad parietem proiecto iridis colores nullos adparere; vnde concludit, (ſi n pro ratione retractionis vitri communis, n' vero pro refractione vitri chryſtallini aſſumatur) fore $dn : dn' = 2 : 3$, quam rationem vocat rationem diſperſionis; quo experimento amiſſo ſequitur, $\frac{dn}{n-1} : \frac{dn'}{n'-1} = 8 : 11$; ita, vt pro noſtro calculo foret $\zeta = 8$ et $\eta = 11$, quae ratio ab allatis hypotheſibus enormiter aberrat. Prima enim dat $\zeta : \eta = 0,5364 : 0,5442$ hoc eſt proxime, vt 68 : 69. Altera autem praebet $\zeta : \eta = 1,6452 : 1,6250$ vel proxime, vt 81 : 80, vnde patet, hypotheſin poſtერიorem non poſſe ſubſiſtere, quia ex ea ſequeretur $\zeta > \eta$; prior vero tantum adhuc diſcrepat, vt cum experimento neutiquam conciliari poſſit; ex quo merito ancipites haeremus, quomodo nos in calculo hoc gerere debeamus.

R r 2

amus.

amus. Interim experimentum *Dollond*i nonnullis adhuc difficultatibus premi videtur, quas hic ob oculos ponere visum est.

Digressio de refractione vitri chrysellini secundum experimenta *Dollond*i.

Tab. III. I. Quo clarius theoriam, cui haec experimenta
Fig. 17. innituntur, ob oculos ponamus, rem aliquanto generalius, quam *Dollondus* fecit, consideremus. Repraesentet ergo triangulum ABC prisma triangulare ex vitro communi paratum, cuius angulus ad C, quem *Dollondus* 30° assumit, vocetur $=f$; alterum vero prisma ex vitro chrysellino factum DBE ita inuerse priori sit adplicatum, vt sit angulus CBD $=g$, ipseque angulus huius prismatis DBE $=b$ vbi in experimento examinando erat $g=0$ et $b=19^\circ$ tum vero refractione radiorum mediorum in primate priori sit vt $m:1$, in posteriori vero vt $n:1$, ita vt facultates radios dispergendi nobis per differentialia dm et dn repraesententur. Quibus positis *Dollondus* se obseruasse affirmat, si radius solis per haec duo prismata transmittatur, spectrum inde in parietem proiectum nullis coloribus inquinari. Vnde conclusit, fore $dm:dn=2:3$, quam conclusionem adcuratius examinemus.

II. Hic primum notari conuenit, angulum, sub quo radius solis Op per faciem prioris lentis AC immittitur, non definiri, quasi perinde sit, sub quocunque

cunq̃ue angulo hac̃ immerſio fiat, id quod pleniorẽ expoſitionẽ poſtulat. Ponamus igitur angulũ $OPA=a$, qui eſt complementum anguli incidentiæ et anguli ſequentes quauis reſractione orti ſint p, q, r, t, u, v, e et radius iterum emergens VZ ; ex quo ſtatim perſpicitur, fore $q=p+f, r=g+t$ et $u=v+b$; tum vero ex ratione reſractionis intelligimus I) $\text{Cof. } a=m$. $\text{Cof. } p$. II) $\text{Cof. } r=m$. $\text{Cof. } q$. III) $\text{Cof. } t=n$. $\text{Cof. } u$. IV) $\text{Cof. } e=n$. $\text{Cof. } v$.

III. Quia iam hoc tranſitu nulla colorum diſperſio obſeruata eſſe perhibetur, neceſſe eſt, vt in emerſione V omnes radii colorati redditi ſint inter ſe paralleli, ideoque angulus e conſtans perinde ac primus angulus a , etiamſi rationes reſractionis m et n ſuis differentialibus dm et dn augeantur; quippe qua mutatione tantum anguli p, q, r, t, u, v , ſunt variabiles.

IV. Nunc igitur primo hanc angulorum mutationem in primo primate euoluamus, differentiando ſcilicet æquationes ſupra notatas; vnde erit

$$dq=dp \text{ deinde } 0=dm. \text{ cof. } p - m dp. \text{ ſin. } p \text{ ſeu}$$

$$dp = \frac{dm \cdot \text{cof. } p}{m \cdot \text{ſin. } p} = dq;$$

$$\text{tum vero } -dr. \text{ ſin. } r = dm. \text{ cof. } q - m dq. \text{ ſin. } q \text{ ſeu}$$

$$-dr. \text{ ſin. } r = dm. \text{ cof. } q - \frac{dm \cdot \text{cof. } p \cdot \text{ſin. } q}{\text{ſin. } p}$$

$$= \frac{dm}{\text{ſin. } p} (\text{cof. } q \text{ ſin. } p - \text{cof. } p \cdot \text{ſin. } q) = \frac{dm \cdot \text{ſin. } (p - r)}{\text{ſin. } p}$$

$$\text{hincque tandem } dr = \frac{dm \cdot \text{ſin. } f}{\text{ſin. } p \cdot t + r} \text{ ob } p - q = -f$$

K r 3

Simili

Simili modo euoluantur refractiones per alterum prisma, incipiendo ab angulo constante e vbi aequatio

$$\text{cof. } e = n. \text{ cof. } v \text{ dat } 0 = dn. \text{ cof. } v - ndv. \text{ fin. } v \text{ siue}$$

$$dv = \frac{dn \cdot \text{cof. } v}{n \cdot \text{fin. } v} = du \text{ ob } u = v + b;$$

deinde vero aequatio $\text{cof. } t = n. \text{ cof. } u$ dabit

$$-dt. \text{ fin. } t = dn. \text{ cof. } u - ndu. \text{ fin. } u = dn. \text{ cof. } u - \frac{dn \cdot \text{cof. } v \cdot \text{fin. } u}{\text{fin. } v} = \frac{dn}{\text{fin. } v}$$

$$(\text{cof. } u. \text{ fin. } v - \text{cof. } v. \text{ fin. } u) = \frac{dn}{\text{fin. } v}. \text{ fin. } (v - u)$$

ergo ob $u = v + b$ habebitur $dt = + \frac{dn \cdot \text{fin. } b}{\text{fin. } v \cdot \text{fin. } t}$; Cum autem sit

$$r = g + t, \text{ erit } dr = dt; \text{ ergo } \frac{dm \cdot \text{fin. } f}{\text{fin. } g \cdot \text{fin. } r} = \frac{dn \cdot \text{fin. } b}{\text{fin. } v \cdot \text{fin. } t}$$

ex qua aequatione haec relatio inter dm et dn concluditur

$$dm : dn = \frac{\text{fin. } b}{\text{fin. } v \cdot \text{fin. } t} : \frac{\text{fin. } f}{\text{fin. } g \cdot \text{fin. } r}$$

$$dm : dn = \frac{\text{fin. } g \cdot \text{fin. } r}{\text{fin. } v} : \frac{\text{fin. } v \cdot \text{fin. } t}{\text{fin. } b}$$

quae proportio generaliter locum habet, quoties angulus ad e prodit constans

V. Iam hanc conclusionem ad *Dollondii* experimentum adplicemus et quia ibi est $g = 0$, hincque

$r = t$ erit ratio inter vtramque dispersionem seu

$$dm : dn = \frac{\text{fin. } p}{\text{fin. } v} : \frac{\text{fin. } v}{\text{fin. } b} = \frac{CQ}{PQ} : \frac{BU}{VU};$$

ex qua aequatione iam satis clare elucet, rationem $\frac{dm}{dn}$ ab angulo incidentiae a neutiquam esse independentem, vti *Dollondus* supposuisse videtur; ita, vt etfi diffu-

diffusio colorum pro certo quodam angulo α euanes-
cens sit deprehensa, hanc conclusionem neutiquam ad
omnes angulos incidentiae extendere liceat. Quoniam
igitur hic angulus a *Dollondo* non est assignatus, ex
hoc experimento nihil certi determinari poterit.

VI. Ut autem hic nullum dubium relinquantur,
aliquot casus praecipuos pro angulo α calculo euol-
uamus, ut adpareat, quanta diuersitas inde in ratio-
nem $\frac{dm}{dn}$ ingrediatur, dum tamen plus vna vera esse
nequit. Quare cum *Dollondus* inuenisset pro vtraque
vitri specie a se adhibita I. $m=1,53$ et II) $n=1,58$,
tum vero angulos $f=30^\circ$ et $b=19^\circ$
sequentia exempla hinc expeditamus: -

Exemplum I.

Angulum α ita constitutum concipiamus, vt
fiat q angulus rectus, ideoque etiam r , t et u recti;
erit $\sin. p = \cos. f$ et $\sin. v = \cos. b$, ex quo
coligitur $dm:dn = \cotang. f: \cotang. b$; siue
 $\frac{dm}{dn} = 0,59639$, quae iam minor est, quam;

Exemplum II.

Sit $\alpha = 90^\circ$, qui forte est ipse casus *Dollondi*;
atque hinc inuenientur sequentes anguli $p = 90^\circ$;
 $q = 120^\circ$ $r = 139,53' = t$. $u = 118^\circ 57'$. $v = 99^\circ 57'$.
 $e = 105^\circ 50'$. Vnde sequitur $\frac{dm}{dn} = \frac{\sin. p \cdot \sin. b}{\sin. f \cdot \sin. v} = 0,6615$.
ideoque proxime $dm:dn = 2:3$ vt habet *Dollondus*.

Cete-

Ceterum hinc iam evidens est, hanc rationem pendere etiam ab angulo incidentiae, quae tamen in hoc experimento non est commemorata.

Si ergo hanc rationem cum *Dollondo* assumamus, fiet porro $\frac{d}{m} = \frac{d}{n} = 116 : 159 = 7 : 10$, ita, ut futurum sit pro lentibus obiectiuis duplicatis, quibus *Dollondus* vritur, $\zeta = 7$, $\eta = 10$, quarum constructionem hic ex nostris principiis inuestigemus.

Lens Obiectiua Clariss. Dollondi duplicata prior, anteriore lente ex vitro communi, posteriore vero ex vitro chrySTALLINO parata.

Cum igitur sit $n = 1,53$ et $n' = 1,58$, $\zeta = 7$, $\eta = 10$, erit statim $f = \frac{n}{n-\zeta} = 1^s$ et $g = \frac{n}{n-\zeta} = -\frac{7}{3}$;

vnde distantiae determinatrices vtriusque lentis erunt

Pro prima a , et $\alpha = \frac{(n-\zeta)g}{n\alpha + \zeta g}$

Pro posteriore b et $\beta = \frac{(n-\zeta)g}{n\alpha + \zeta g} = -a$.

Dum ipsius lentis duplicatae distantiae determinatrices sunt a et β .

Tantum igitur restat, ut pro his binis lentibus numeri arbitrarii λ et λ' definiantur; et quoniam quaestio circa lenres obiectiuas versatur, statuamus statim $a = \infty$, ut adhuc resolui debeat haec aequatio

$$0 = \mu \lambda \eta' - \mu' \lambda' \zeta' + \eta(\eta - \zeta) \zeta \mu' \nu'.$$

$$\text{seu } \mu' \lambda' \zeta' = \mu \lambda \eta' + \eta \zeta (\eta - \zeta) \mu' \nu'. \text{ quae ob}$$

$$\zeta = 7 \text{ et } \eta = 10 \text{ abit in hanc}$$

$$343. \mu' \lambda' = 1000. \mu \lambda + 210. \mu' \nu'. \quad \text{II.}$$

II. Vt igitur *Dollondum* sequamur, pro his valoribus $n = 1,53$ et $n' = 1,58$ litteras inde deriuatas quaerere debemus.

Ernitur autem ex formulis superioribus

$$\begin{array}{rcl} \mu = 0,9875 & \mu' = 0,8724 & \\ \hline l\mu = 9.9945449. & l\mu' = 9.9407397 & \\ \hline \nu = 0,2194 & \nu' = 0,2529 & \\ \hline l\nu = 9.3413418 & l\nu' = 9.4030044 & \\ \hline l.\mu\nu = 9.3358867. & l.\mu'\nu' = 9.3437441. & \end{array}$$

Hinc coefficients trium terminorum nostrae aequationis computentur.

$L\ 343 = 2,5352941$	$L\ 1000 = 3,0000000$	$L\ 210 = 2,322193$
$L\ \mu' = 9.9407397$	$L\ \mu = 9.9945449$	$L\ \mu'\nu' = 9.3437441$
2.4760338	2.9945449	1.6659634
Subtrah. - - -	2.4760338	2.4760338
	0.5185111	9.1899296
	$3,3000$	$0,1548$

ita, vt fit

$$\lambda' = 3,3000 \lambda + 0,1548$$

quare sumto

$$\lambda = 1, \text{ fit } \lambda' = 3,4548; \text{ ergo}$$

$$\lambda' - 1 = 2,4548, \text{ et } \log. \sqrt{\lambda' - 1} = 0,1950080.$$

III. Iam ad radios facierum harum lentium definiendos, cum fit

$$a = \infty \text{ et } a = \frac{(n-1)s}{n} \text{ et } b = -\frac{(n-1)s}{n}$$

Tom. I.

S s

crit

erit pro lente priore radius faciei

$$\text{anterioris} = \frac{a}{\sigma} = \frac{1}{1.53} ; \text{posterioris} = \frac{a}{\tau} = \frac{1}{1.58}$$

Pro lente posteriore radius faciei

$$\text{anter.} = \frac{-1}{10 \sigma' - 1 \sigma' \pm 1 \tau' \sqrt{\lambda' - 1}}$$

$$\text{post.} = \frac{-1}{10 \sigma' - 1 \sigma' \pm 1 \tau' \sqrt{\lambda' - 1}}$$

quare pro duplici refractione $n=1,53$ et $n'=1,58$ valores litterarum ρ, σ, τ quaeri oportet, qui ita se habebunt

$n = 1,53$	$n' = 1,58$
$\rho = 0,2266$	$\rho' = 0,1413$
$\sigma = 1,6602$	$\sigma' = 1,5827$
$\tau = 0,9251$	$\tau' = 0,8775$

IV. Cum igitur E denotet distantiam focalem ipsius lentis duplicatae, quam deinceps littera P indicabimus, pro lente priori ex vitro communi subviridi, cuius refractione est $n=1,53$, reperiemus utramque faciem; erit radius faciei.

Pro prima lente

$$\text{anterioris} = 0,1807. P; \text{posterioris} = 1,3239. P.$$

Pro altera ex vitro chrystallino, cuius refractione $n=1,58$ facies ita erunt comparatae.

Pro secunda lente

$$\text{anterioris} = \frac{-1}{12,1151 \pm 1.6100} P$$

$$\text{posterioris} = \frac{-1}{12,4021 \pm 1.6100} P$$

quia

quia nunc radios curuaturae minores euitari conuenit, signorum ambiguum ea sunt sumenda, quae denominatores minores producant; id quod fit, si signa superiora valeant; hinc ergo obtinebimus sequentes determinationes:

$$\bullet \text{ radius faciei anterioris } = \frac{-1P}{6.3119} = 0.4770P$$

$$\text{posterioris } = \frac{-1P}{2.7791} = -0.5191P$$

quae lens obiectiua capax est aperturae, cuius semidiameter est $= 0.0452P$.

Lens obiectiua duplicata altera, anteriore lente ex vitro chrysalino, posteriori ex vitro communi parata.

I. Cum igitur hic fit

$$n = 1.58 \text{ et } n' = 1.53 \text{ erit } \zeta = 10 \text{ et } \eta = 7; \text{ hinc}$$

$$f = \frac{\eta}{\eta - \zeta} = -\frac{7}{3}. \text{ et}$$

$$g = -\frac{\zeta}{\eta - \zeta} = \frac{10}{3}; \text{ Hincque}$$

$$a = \frac{-1.58 \cdot 10}{7 \cdot 3 + 10 \cdot 3} = -\frac{1.58}{9} \text{ ob}$$

$$a = \infty, \text{ et } b = \frac{1.58}{9}.$$

Confusio autem primi generis vt euanescat, fieri debet

$$0 = 343 \mu \lambda - 1000 \mu' \lambda' - 210 \mu' \nu' \text{ seu}$$

$$343 \mu \lambda = 1000 \mu' \lambda' + 210 \mu' \nu'.$$

§ 2

II.

II. Huius aequationis terni coefficientes iam quaerantur:

$l. 343 = 2,5352941$	$l. 1000 = 3,0000000$	$l. 210 = 2,3222193$
$l. \mu = 9,9407397$	$l. \mu' = 9,9945449$	$l. \mu' \nu' = 9,3358867$
<hr/>	<hr/>	<hr/>
2.4760338	2.9945449	1.6581060
	2.4760338	2.4760338
	<hr/>	<hr/>
	0.5185111	9.1820722
	$3,3000$	$0,1520$

ita, vt fit

$$\lambda = 3,3000 \lambda' + 0,1520; \text{ quare sumto}$$

$$\lambda' = 1 \text{ fiet } \lambda = 3,4520 \text{ ac propterea}$$

$$\lambda - 1 = 2,4520 \text{ et } \log. V(\lambda - 1) = 0,3895205.$$

III. Cum nunc fit

$$a = \infty \text{ et } \alpha = \frac{-\frac{1}{2}}{\frac{1}{2}} \text{ et } b = \frac{1}{2}$$

erunt radii facierum vtriusque lentis

Pro lente priore radius faciei

$$\text{anterioris} = \frac{-\frac{1}{2}}{\frac{1}{2}(\sigma \pm \tau \sqrt{\lambda - 1})}; \text{ poster.} = \frac{-\frac{1}{2}}{\frac{1}{2}(\sigma \pm \tau \sqrt{\lambda - 1})}$$

Pro lente posteriore radius faciei

$$\text{anterioris} = \frac{\frac{1}{2}}{\frac{1}{2}\sigma' + \frac{1}{2}\sigma}; \text{ posterioris} = \frac{\frac{1}{2}}{\frac{1}{2}\sigma' - \frac{1}{2}\sigma}$$

est autem

$$\sigma = 0,1413; \sigma' = 1,5827; \tau = 0,8775.$$

$$\sigma' = 0,2266; \sigma'' = 1,6602:$$

quibus

quibus substitutus erit pro priore lente radius faciei

$$\text{anter. } \frac{-\frac{1}{6}}{11.378 - \frac{1}{10.019}}; \text{ poster. } = \frac{-\frac{1}{6}}{0.381 - \frac{1}{10.019}}$$

valeant autem ob rationes supra allegatas signa inferiora, critque radius faciei:

$$\text{anterioris } = \frac{-\frac{1}{6}}{1.4602} = -2,0545 \text{ P.}$$

$$\text{posterioris } = \frac{-\frac{1}{6}}{10.5078} = -0,2828 \text{ P.}$$

Pro lente autem posteriore erit radius faciei

$$\text{anterioris } = \frac{\frac{1}{6}}{0.3608} = 0,4568 \text{ P}$$

$$\text{posterioris } = \frac{\frac{1}{6}}{12.1019} = 0,2438 \text{ P.}$$

Inter quos quatuor radios minimus est 0,2438 P unde haec lens duplicata aperturam admittere potest, cuius semidiameter = 0,0609. P ita, vt haec lens maiorem admittat aperturam, quam praecedens.

De Lentibus obiectiuis ex tribus lentibus compositis.

I. Sit pro prima lente ratio refractionis = n , pro secunda = n' , pro tertia = n'' , deinde distantiae determinatrices primae a et α , secundae b et β tertiae c et γ cum numeris arbitrariis λ , λ' , λ'' eritque $\alpha + b = 0$, et $\beta + c = 0$, eruntque a et γ di-

SS 3

stantiae.

stantiae determinatrices ipsius lentis triplicatae. Iam vero statuatur

$$\frac{a}{a} + \frac{a}{a} = f \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{y} \right);$$

$$\frac{b}{b} + \frac{b}{b} = g \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{y} \right);$$

$$\frac{c}{c} + \frac{c}{y} = h \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{y} \right);$$

fietque

$$\frac{1}{a} = \frac{f-a}{a} + \frac{f}{y}; \quad a = \frac{ay}{y(f-1) + a} = -b$$

$$\frac{1}{b} = \frac{g-a}{a} + \frac{f}{y}$$

$$\frac{1}{c} = \frac{h-a}{a} + \frac{f}{y} = -\frac{1}{c}$$

ac proinde

$$-\frac{f-g-a}{a} - \frac{f-g-a}{y} = \frac{b}{a} + \frac{b}{y}$$

vnde sequitur fore

$$\frac{-f-g-b-a}{a} - \frac{(f+g+b-a)}{y} = 0$$

$$\text{hinc } f+g+b=1.$$

II. Conditiō vero confuſionem colorum penitus tollens poſtulat, vt ſupra vidimus, hanc æquationem

$$0 = \frac{dn}{n-1} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{a} \right) + \frac{dn'}{n'-1} \left(\frac{1}{b} + \frac{1}{b} \right) + \frac{dn''}{n''-1} \left(\frac{1}{c} + \frac{1}{y} \right);$$

quæ ponendo

$$\frac{dn}{n-1} = \zeta; \quad \frac{dn'}{n'-1} = \eta; \quad \frac{dn''}{n''-1} = \theta$$

$$\text{abit in hanc formam } 0 = \zeta f + \eta g + \theta b.$$

III. Vt autem confuſio ab apertura pendens deſtruatur, huic æquationi ſatiſfieri debet:

$$0 = \frac{\mu(A+1)(\lambda(A+1)^2 + \nu A)}{A^2} - \frac{\mu'(B+1)(\lambda'(B+1)^2 + \nu' B)}{A^2 B^2} + \frac{\mu''(C+1)(\lambda''(C+1)^2 + \nu'' C)}{A^2 B^2 C^2}.$$

vbi

vbi notetur esse

$$\frac{A+1}{A} = af\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right) \text{ et}$$

$$\frac{B+1}{B} = bg\left(\frac{1}{b} + \frac{1}{g}\right) \text{ et}$$

$$\frac{C+1}{C} = cb\left(\frac{1}{c} + \frac{1}{g}\right);$$

vnde termini priores continentes λ erunt

$$a^2\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right)^2 (\mu\lambda f^2 + \mu'\lambda'g^2 + \mu''\lambda''b^2)$$

termini vero tres posteriores fiunt

$$a^2\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right)\left(\frac{\mu'vf}{aa} + \frac{\mu''v'g}{b^2} + \frac{\mu''v''b}{c^2}\right)$$

adeoque prodit haec aequatio

$$0 = \mu\lambda f^2 + \mu'\lambda'g^2 + \mu''\lambda''b^2$$

$$+ \frac{2}{\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{f}\right)^2} \left(\frac{\mu'vf}{aa} + \frac{\mu''v'g}{b^2} + \frac{\mu''v''b}{c^2} \right)$$

vbi notandum est, ex praecedentibus esse

$$\frac{1}{aa} = \frac{1}{a}\left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{f}\right);$$

$$\frac{1}{b^2} = -\left(\frac{f-1}{a} + \frac{f}{f}\right)\left(\frac{g+1}{a} + \frac{f+g}{f}\right)$$

$$\frac{1}{c^2} = -\frac{1}{f}\left(\frac{f+g-1}{a} + \frac{f+g}{f}\right)$$

IV. Quodsi nunc ponamus $a = \infty$, sequentes aequationes habebuntur resoluendae:

$$a = \frac{\gamma}{f} \text{ et } b = \frac{-\gamma}{f}; \quad \frac{1}{b} = \frac{g+f}{\gamma} \text{ seu}$$

$$\frac{1}{b} = \frac{\gamma}{f+g} \text{ et } c = \frac{-\gamma}{f+g}.$$

Quibus

Quibus adiungi debent hae aequationes:

$$f+g+b=1, \text{ et } \zeta f+\eta g+\vartheta b=0 \text{ et}$$

pro omni confusione tollenda

$$\text{ob } \frac{1}{a^2}=0; \frac{1}{b^2}=-\frac{1}{\gamma^2}(f+g); \frac{1}{c^2}=-\frac{f+g}{\gamma^2}$$

habebitur haec aequatio

$$0=\mu\lambda f^2+\mu^i\lambda^i g^2+\mu^{ii}\lambda^{ii}b^2 \\ -(f+g)(\mu^i\nu^i f g+\mu^{ii}\nu^{ii} b).$$

V. Hic quidem assumimus, omnes tres materias, ex quibus hae lentes sunt confectae, esse diuerfas; in praxi autem nulla ratio suadet, vt tres diuerfas vitri species adhibeamus; sed potius primam et tertiam lentem ex eadem materia parari conueniet; ex quo consequimur statim

$$\mu^i=n; \mu^{ii}=\mu; \nu^i=\nu \text{ et } \vartheta=\zeta,$$

ita, vt sit

$$f+b+\frac{\eta}{\zeta}\cdot g=0;$$

quae ab altera subtracta dat

$$g-\frac{\eta}{\zeta}\cdot g=1; \text{ hincque } g=\frac{\zeta}{\zeta-\eta}$$

vnde porro fit

$$f+b=-\frac{\eta}{\zeta-\eta}$$

Ponamus hunc in finem

$$f-b=\frac{x}{\zeta-\eta} \text{ eritque}$$

$$f=\frac{x-\eta}{\zeta-\eta} \text{ et } b=\frac{x-\eta}{\zeta-\eta}$$

ex

ex quibus valoribus prodit

$$a = \frac{2\gamma(\zeta-\eta)}{x-\eta}, b = \frac{-2\gamma(\zeta-\eta)}{x-\eta};$$

$$c = \frac{2\gamma(\zeta-\eta)}{x+2\zeta-\eta}; d = \frac{-2\gamma(\zeta-\eta)}{x+2\zeta-\eta}.$$

VI. Aequatio ergo, cui adhuc satisfieri oportet, erit

$$0 = \frac{1}{2} \mu \lambda (x-\eta)^2 + 2 \mu' \lambda' \zeta^2 - \frac{1}{2} \mu \lambda'' (x+\eta)^2 \\ - \frac{1}{2} (x+2\zeta-\eta) (\mu' \nu' (x-\eta) \zeta - \mu \nu (x+\eta) (\zeta-\eta))$$

ex qua aequatione vel vna litterarum λ vel etiam numerus x definiri potest; quo posteriori casu hoc commodi consequeremur, vt singulae litterae $\lambda = 1$ statui possent sicque singulae lentes vtpote ex principio minimi deductae facillime construi possent; hanc autem inuestigationem non aliter, nisi in exemplis particularibus suscipere licebit.

Ponamus igitur

$$\lambda = 1, \lambda' = 1: \lambda'' = 1 \text{ fietque}$$

$$0 = -\frac{1}{2} \mu (3\eta x^2 + \eta^2) + 2 \mu' \zeta^2 - \frac{1}{2} \mu' \nu' (x^2 + 2(\zeta-\eta)x - \eta(2\zeta-\eta)) \\ + \frac{1}{2} \mu \nu (\zeta-\eta) (x^2 + 2\zeta x + \eta(2\zeta-\eta))$$

quae aequatio reducitur ad hanc

$$x^2 (-3\mu\eta - \mu' \nu' \zeta + \mu \nu (\zeta - \eta)) \\ + 2x (\zeta - \eta) \zeta (\mu \nu - \mu' \nu') - \mu \eta^2 + 4 \mu' \zeta^2 + \mu' \nu' \eta \zeta (2\zeta - \eta) + \mu \nu \eta (\zeta - \eta) (2\zeta - \eta) = 0.$$

VII. Adplicemus haec ad illas duas species vitri, quibus *Dollondus* vsus est, ac duo casus euolendi occurrunt. Primus igitur casus esto, quo tam prima, quam tertia lens ex vitro chrysellino con-

Tom. I.

T t

ficitur;

ficitur; media autem ex vitro communi subuiridi;
ita, vt sit $n=n'=1,58$ et $n'=1,53$, ideoque $\zeta=10$
et $\eta=7$ tum verò $\mu=0,8724$, $\nu=0,2529$ et
 $L\mu\nu=9.3437441$ deinde $\mu'=0,9875$; $\nu'=0,2194$
et $L\mu'\nu'=9.3358867$ vnde superior aequatio redu-
cetur ad hanc formam

$$+19,8255x^2=0,2340x+4177,6081, \text{ siue}$$

$$x^2=0,0118x+210,7190$$

cuius resolutio praebet:

$$x=0,0059 \pm \sqrt{210,7190}$$

$$=0,0059 \pm 14,5161$$

vnde ambo valores ipsius x sunt

$$x=14,5220$$

$$x=-14,5102$$

Lens obiectiua triplicata perfecta prior
cuius lens prima et tertia ex vitro chrystal-
lino, pro quo $n=1,58$, media vero ex vitro
communi subuiridi, $n=1,53$, est confecta.

I. Ob duplicem valorem ipsius x duas etiam
eiusmodi lentes exhibere poterimus; sit igitur primo
 $x=14,5220$ et quia est $\zeta=10$ et $\eta=7$, erit
 $f=1,2537$; $g=3,3333$, $b=-3,5870$

$$a=\frac{1,2537}{7}; b=\frac{-3,5870}{7}; c=\frac{3,3333}{7} \text{ et } d=\frac{-3,5870}{7};$$

quodsi

quodsi iam harum trium lentium radios facierum anteriorum ponamus F, F', F'' , posteriorum vero

G, G', G'' ob $\lambda = \lambda' = \lambda'' = 1$, habebimus

$$\frac{1}{F} = \frac{f}{a} + \frac{\sigma}{a} = \frac{2.557. \sigma}{\gamma}; \quad \frac{1}{G} = \frac{f}{a} + \frac{\sigma}{a} = \frac{1.557. \sigma}{\gamma} \text{ et}$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{f'}{b} + \frac{\sigma'}{b}; \quad \frac{1}{G'} = \frac{f'}{b} + \frac{\sigma'}{b}$$

et substitutis valoribus

$$\frac{1}{F} = \frac{1.2557. \sigma'}{\gamma} + \frac{4.5870. \sigma}{\gamma}$$

$$\frac{1}{G} = \frac{4.5870. \sigma'}{\gamma} - \frac{1.557. \sigma}{\gamma}$$

simili modo pro lente tertia

$$\frac{1}{F''} = \frac{f''}{c} + \frac{\sigma''}{c}; \quad \frac{1}{G''} = \frac{f''}{c} + \frac{\sigma''}{c}$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{-4.5870. \sigma'' + \sigma}{\gamma}; \quad \frac{1}{G''} = \frac{f'' - 4.5870. \sigma}{\gamma}$$

existente

$$f = 0, 1413; \quad \sigma = 1, 5827 \text{ et}$$

$$f' = 0, 2266; \quad \sigma' = 1, 6602$$

ac si ipsius lentis triplicatae distantia focalis ponatur $= P$, vt hic sit $\gamma = P$, reperiuntur valores sequentes

$$\frac{1}{F} = \frac{1.2557. \sigma'}{P}, \text{ siue } F = +0, 5039. P.$$

$$\frac{1}{G} = \frac{0.1771}{P}, \text{ hincque } G = +5, 6450. P.$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{7.5512}{P}, \text{ siue } F' = +0, 1364. P.$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{-1.0420}{P}, \text{ hincque } G' = -0, 9597. P.$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{-0.0146}{P}, \text{ hincque } F'' = +1, 0699. P.$$

$$\frac{1}{G''} = \frac{-7.1126}{P}, \text{ hincque } G'' = -0, 1404. P.$$

T t 2

II.

II. Inter hos sex radios cum minimus sit 0, 1364. P, eius pars quarta = 0, 0341. P dat semidiametrum maximae aperturae, cuius haec lens triplicata est capax. Contra vero haec lens hac praerogatiua gaudet, quod eius constructio ob $\lambda=1$; $\lambda'=1$; $\lambda''=1$ in praxi minimae difficultati sit obnoxia.

Altera lens triplicata, pro qua pariter, ut ante, lens prima et tertia ex vitro chrysellino, media vero ex vitro communi subviridi paratur.

I. Sumatur iam

$x = -14,5102$, ob $\zeta = 10$, et $\eta = 7$ erit

$f = -3,5850$, $g = 3,3333$; $b = +1,2517$.

$$\frac{1}{a} = -\frac{1,5850}{\gamma}; \quad \frac{1}{b} = \frac{3,5850}{\gamma}$$

$$\frac{1}{c} = -\frac{0,5517}{\gamma}; \quad \frac{1}{d} = +\frac{0,5517}{\gamma}$$

vnde pro radiis singularum facierum prodibunt sequentes formulae:

$$\frac{1}{F} = \frac{\sigma}{a} = -\frac{1,5850 \cdot \sigma}{\gamma}; \quad \frac{1}{G} = \frac{\rho}{a} = -\frac{1,5850 \cdot \rho}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{\rho'}{b} + \frac{\sigma'}{c} = \frac{1,5850 \cdot \rho' - 0,5517 \cdot \sigma'}{\gamma}$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{\rho'}{c} + \frac{\sigma'}{d} = \frac{-0,5517 \cdot \rho' + 1,5850 \cdot \sigma'}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{\rho}{c} + \frac{\sigma}{\gamma} = \frac{0,5517 \cdot \rho + \sigma}{\gamma}$$

$$\frac{1}{G''} = \frac{\rho}{\gamma} + \frac{\sigma}{d} = \frac{\rho + 0,5517 \cdot \sigma}{\gamma}$$

vnde

vnde sequentes valores determinati pro his radiis inveniuntur:

$$\frac{1}{F} = -\frac{s_1}{P} \text{ hincque } F = -0,1762. P.$$

$$\frac{1}{G} = -\frac{o_1}{P} \text{ hincque } G = -1,9741. P.$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{o_2}{P} \text{ hincque } F' = +2,5349. P.$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{s_2}{P} \text{ hincque } G' = +0,1696. P.$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{1,6182}{P} \text{ hincque } F'' = +0,6194. P.$$

$$\frac{1}{G''} = \frac{o_2}{P} \text{ hincque } G'' = +1,8532. P.$$

quorum sex radiorum minimus est 0,1696 P, cuius pars quarta 0,0424. P dat semidiametrum aperture maximae, cuius haec lens triplicata est capax. Ideoque haec lens obiectiua praecedenti est anteferenda.

VIII. Secundum §. VII. adhuc alius casus euolui debet, quo lens prima et tertia ex vitro communi subniridi $n = n'' = 1,53$; media autem ex Chrystallino $n = 1,58$ parati potest; sicque erit $\zeta = 7, \eta = 10$. Vnde cum fiat

$$\mu = 0,9875, l. \mu = 9,3358867$$

$$\mu' = 0,8724, l. \mu' = 9,3437441.$$

aequatio nostra pro confusione tollenda sequentem induet formam:

$$31,8198 x^2 = +0,1638 x + 245,2121 \text{ siue}$$

$$x^2 = 0,0051 x + 7,7063$$

T t 3

cuius

cuius resolutio dat

$$x = 0,0025 \pm 2,7760$$

unde bini valores ipsius x erunt

$$\text{I. } x = 2,7785$$

$$\text{II. } x = -2,7735.$$

Lens triplicata perfecta prior, cuius
lens prima et tertia ex vitro communi, $n=1,53$.
media ex chrystallino, $n=1,58$
est confecta.

Cum igitur sit

$$x = 2,7785 \text{ et } \zeta = 7, \eta = 10 \text{ erit}$$

$$f = +1,2036; g = -2,3333. b = 2,1297;$$

hincque

$$\frac{1}{a} = \frac{1,2036}{\gamma}, \frac{1}{b} = -\frac{1,3036}{\gamma}, \frac{1}{c} = -\frac{1,1207}{\gamma}, \frac{1}{c'} = \frac{1,1207}{\gamma}$$

ex quibus colligitur

$$\frac{1}{f} = \frac{\sigma}{a} = \frac{1,2036 \cdot \sigma}{\gamma}; \quad \frac{1}{G} = \frac{f}{a} = \frac{1,2036 f}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{f'}{b} + \frac{\sigma'}{c} = -\frac{1,2036 f'}{\gamma} - \frac{1,1207 \sigma'}{\gamma}$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{f'}{b} + \frac{\sigma'}{c} = -\frac{1,2036 f'}{\gamma} - \frac{1,3036 \sigma'}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{f}{c} + \frac{\sigma}{\gamma} = \frac{1,1207 f + \sigma}{\gamma}$$

$$\frac{1}{G''} = \frac{\sigma}{c} + \frac{f}{\gamma} = \frac{1,1207 f + \sigma}{\gamma}$$

vbi

vbi $g = 0$, 2266; $\sigma = 1$, 6602

$g' = 0$, 1413; $\sigma' = 1$, 5827

Facto igitur calculo obtinebimus:

$\frac{1}{f} = \frac{1,5583}{P}$ hincque $F = 0$, 5004. P.

$\frac{1}{g} = \frac{0,7737}{P}$ hincque $G = 3$, 6665. P.

$\frac{1}{f'} = \frac{-1,0580}{P}$ hincque $F' = -0$, 5107. P.

$\frac{1}{g'} = \frac{-2,0641}{P}$ hincque $G' = -0$, 4843. P.

$\frac{1}{f''} = \frac{1,0161}{P}$ hincque $F'' = 0$, 5219. P.

$\frac{1}{g''} = \frac{2,1021}{P}$ hincque $G'' = 0$, 4757. P.

inter quos radios cum minimus sit 0, 4757 P eius pars quarta 0, 1189. P dat semidiametrum aperturæ, quam haec lens admittit; ideoque haec lens duabus praecedentibus est anteferenda.

Lens triplicata perfecta altera, cuius lens prima et tertia ex vitro communi $n = 1,53$ media ex chrystallino, $n = 1,58$ est parata.

Sumatur iam ex binis ipsius x valoribus alter negativus $x = -2$, 7735; et cum sit $\zeta = 7$, $\eta = 10$, inuenitur

$f = +2$, 1289; $g = -2$, 3333 $h = +1$, 2044; hincque

$\frac{1}{f} = \frac{2,1289}{P}$; $\frac{1}{g} = \frac{-2,3333}{P}$

$\frac{1}{h} = \frac{-0,1044}{P}$; $\frac{1}{c} = \frac{0,1044}{P}$

ex quibus consequimur

$$\frac{1}{F} = \frac{e}{a} = \frac{0,1250 \cdot e}{\gamma}; \quad \frac{1}{C} = \frac{e}{a} = \frac{0,1250 \cdot e}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{e'}{b} + \frac{e''}{c} = \frac{-0,1250 \cdot e' - 0,1044 \cdot e''}{\gamma}$$

$$\frac{1}{C'} = \frac{e'}{b} + \frac{e''}{c} = \frac{-0,1044 \cdot e' - 0,1250 \cdot e''}{\gamma}$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{e}{c} + \frac{e'}{b} = \frac{0,1250 \cdot e + e'}{\gamma}$$

$$\frac{1}{C''} = \frac{e}{c} + \frac{e'}{b} = \frac{0,1044 \cdot e + e'}{\gamma}$$

Vnde facto calculo pro radiis facierum singularum lentium sequentes invenientur radii.

$$\frac{1}{F} = \frac{1,1744}{P}; \quad \text{seu } F = 0,2829. P.$$

$$\frac{1}{C} = \frac{0,4824}{P}; \quad \text{seu } G = 2,0729. P.$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{-0,4660}{P}; \quad \text{seu } F' = -2,1459. P.$$

$$\frac{1}{C'} = \frac{-0,2541}{P}; \quad \text{seu } G' = -0,2955. P.$$

$$\frac{1}{F''} = \frac{1,0628}{P}; \quad \text{seu } F'' = 0,5938. P.$$

$$\frac{1}{C''} = \frac{0,7729}{P}; \quad \text{seu } G'' = 2,5006. P.$$

Inter quos radios minimus est 0,2829. P, cuius pars quarta 0,0707. P, dat semidiametrum aperturæ maximæ, cuius hæc lens triplicata est capax.

IX. Hæc quatuor lentes triplicatæ ideo præ ceteris, quas proponere liceret, sunt commendandæ, quod in iis assumimus $\lambda = 1$; $\lambda' = 1$; $\lambda'' = 1$. Quam ob causam in praxi facillime construi possunt, ex iisdem vero principiis etiam constructio eiusmodi lentium com-

compositarum deduci posset qua inter binas lentes vitreas aqua aliudue fluidum includeretur, ita, vt lens media ex fluido constaret: tum autem praeter conditiones ante tractatas duae nouae essent implendae; scilicet vt radii facierum mediae lentis aequales essent statuendi et contrarii radii facierum internarum primae ac tertiae lentis. Ob has igitur nouas conditiones non amplius liceret numeros λ , λ' et λ'' unitati aequales assumere; qua positione constructioni practicae quam maxime consulitur; deinde vero etiam radii facierum tam parui prodirent, vt tales lentes nimis exiguae aperturam essent admissurae; quam ob causam operae pretium haud videtur, in earum constructionem adcuratius inquirere.

